

Stedelijk Museum

Paulus Potterstraat 13
Postbus 75082 – 1070 AB Amsterdam
Tel. 020 5732911 – www.stedelijk.nl

EEN VERSLAG
VAN EEN JAAR
ANNUAL REVIEW

2002

Totale
advertentiewaarde
euro ca. 125.525,00

STEDELIJK MUSEUM AMSTERDAM

Paulus Potterstraat 13
Postbus 75082
1070 AB Amsterdam
Tel. 020 5732911
Infolin. 020 573 27 37
Fax 020 675 27 16
www.stedelijk.nl

KANTOREN EN BIBLIOTHEEK

OFFICES AND LIBRARY
Deccaweg 26
1042 AD Amsterdam

STEDELIJK MUSEUM BUREAU AMSTERDAM

Rozenstraat 59
1016 NN Amsterdam
Tel. 020 442 04 71
Fax 020 626 17 30
www.smba.nl

Het Stedelijk Museum is een
diensttak van de Gemeente
Amsterdam.

The Stedelijk Museum is a
department of the Amsterdam
Municipality.

STREAMLINE: THE DAWN OF TOMORROW, AMERICAN DESIGN, '30-'55

Grote tentoonstelling over Amerikaanse streamline-vormgeving
Sponsor: Lucky Strike
17.11.2001 > 24.02.2002

Uit de collectie: Nederlands studio-glas
24.11.2001 > 03.03.2002

SALON DES CENT

Internationale affiche-tentoonstelling.
Honderd ontwerpers uit 24 landen zijn door Anthon Beeke uitgenodigd een affiche te ontwerpen als hommage aan Henri de Toulouse Lautrec
01.12.2001 > 17.02.2002

BARNETT NEWMAN – 'CATHEDRA'
Tentoonstelling rondom en met het geheel herstelde schilderij *CATHEDRA* van Newman
08.12.2001 > 10.02.2002

AVERY PREESMAN – BEDROCK
Derde in de reeks tentoonstellingen gewijd aan actuele schilderkunst
15.12.2001 > 17.02.2002

BLOW UP: sieraden van de Nederlandse avant garde uit de collectie
22.12.2001 > 17.02.2002

'Het gedroomde museum komt er nooit'
Bron: De nieuwe maatschappij
advertentiewaarde Eur. 140

VOORWOORD

E D E

sterdam dro-
us Potterst

... februari 19
deze droom 30 miljoen gulden kosten
half jaar later - voor hetzelfde - 40 mil-
gulden. Vijf jaar later, 60 miljoen guld-
een nieuwe architect. September 2001
miljoen gulden. Begin 2002, meer.
Al deze dromen zijn net niet betaalbaar:
worden steeds duurder. In negen jaar
maal zo duur. Er is geen reden om aan-
nemen dat deze ontwikkeling stopt. In
moet de Tate-Stedelijk, in de Paulus P-
straat 2 miljard EURO kosten. Het wat
blijft op hogere bedragen.

Bewijs2

Stel je voor: museumzalen zonder bez-
dat lijkt of je de verkeerde tentoonste-
bezoekt. Teveel bezoekers, waardoor
ziet wat er te zien is, dat is nog pijnlijk
gaan je ergeren aan die mensen. Dat
ons op de droom van het klonen van
ideale museumbezoeker. De oplossing

In 2002 ging het Stedelijk Museum door een van de moeilijkste en roerigste periodes uit zijn geschiedenis. In het begin van het jaar zag de toekomst er nog rooskleurig uit: de gemeenteraad van Amsterdam gaf haar goedkeuring aan het renovatie- en uitbreidingsplan van het museum zoals dat – in opdracht van het gemeentebestuur – met architect Alvaro Siza en het Project Management Bureau was ontwikkeld, en reserveerde alvast een fikse bedrag voor dat doel. De gang van zaken gaf weinig reden tot zorg over de ambities van het instituut op de langere termijn. In september bleek echter hoezeer deze inschatting verkeerd was voor zover het de tot dan toe geformuleerde plannen betrof. Het definitieve besluit werd uitgesteld, de toekomstplannen werden opnieuw tegen het licht gehouden en de relatie tussen de dienst Stedelijk Museum en het gemeentebestuur kwam op scherp te staan. De ontwikkeling in de besluitvorming rondom de grootscheepse renovatie, die in de twee jaar daarvoor in versneling was geraakt, kwam piepend en knarsend tot stilstand. In december 2002 maakte de directie bekend mede daarom op te stappen. Gelukkig kunnen we nu constateren – we schrijven juli 2003 – dat de trein naar een nieuwe toekomst voor het Stedelijk weer voorzichtig in beweging is gekomen. Niet in de laatste plaats is dit te danken aan de in januari door het gemeentebestuur ingestelde Commissie Toekomst Stedelijk Museum; een commissie waarop de directie bij haar vertrek had aangedrongen. Het advies dat deze commissie op 24 juni jl. uitbracht, behelsde niet alleen een visie op de ambities van het Stedelijk inclusief de daarbij passende uitbreiding, de eventuele verzelfstandiging van de dienst en de toekomstige directiestructuur van de organisatie, maar ook een hieraan gekoppeld, zeer kortdaat stappenplan dat tot onmiddellijke actie aanzet.

In dit jaaroverzicht vindt u een chronologisch overzicht per maand van de belangrijkste activiteiten van en gebeurtenissen omtrent het Stedelijk Museum in 2002, alsook van de activiteiten van Stedelijk Museum Bureau Amsterdam. Tussendoor wordt een selectie van de aanwinsten voor de museumcollectie nader toegelicht en vindt u berichten terug van de Vereniging Vrienden en de Stedelijk Museum Business Club en overzichten van feiten en cijfers. De vormgeving is van het Rotterdamse Bureau T(C), H&M, dat ons jaaroverzicht op eigen gezag met nog eens honderden artikelen uit de gedrukte media lardeerde. Op deze wijze is de hectiek van het afgelopen jaar ons inziens raak getypeerd. Wij wensen u er veel leesplezier mee.

Rest ons nog om iedereen te bedanken die het Stedelijk in de moeilijke periode vorig jaar een helpende hand heeft toegestoken. Dank ook aan het personeel van het museum, dat de laatste tijd eveneens onder grote spanning heeft moeten werken maar toch vooruit bleef kijken en zelfs vaak een tandje hoger wist bij te zetten. Tot slot danken wij uiteraard Rudi Fuchs. Gedurende tien jaar wist hij als geen ander de hedendaagse kunst voor een breed publiek toegankelijk te maken – in het museum, in tal van publicaties en in de media. Ook dit jaaroverzicht 2002 getuigt daarvan.

Stevijn van Heusden
(directeur tot 1 juli 2003)
Hans van Beers
(directeur a.i. vanaf 1 juli 2003)

NB: het adviesrapport van de Commissie Toekomst Stedelijk Museum is terug te vinden op www.stedelijk.nl

INHOUDSOPGAVE

OVERZICHT VAN TENTOONSTELLINGEN
4

JAARVERSLAG STEDELIJK MUSEUM BUREAU AMSTERDAM
5

VERENIGING VRIENDEN VAN HET STEDELIJK MUSEUM DONATEURS EN SPONSORS STEDELIJK MUSEUM BUSSINESS CLUB
9, 10

SCHENKERS
20

ONDERNEMINGSRAAD ARBO-VERSLAG KUNSTKIJKUREN EDUCATIE
23

BRUIKLENEN
32, 35

RARIORA
38

AANWINSTEN (SCHENKINGEN)
42

AANWINSTEN (AANKOPEN)
49

RESULTATENREKENING
79

BEZOEKCIJFERS
80

PUBLICATIES GEMEENTE-AANKOPEN
81

MEDEWERKERS NEVENFUNCTIES, PUBLICATIES, LEZINGEN
84

ENGLISH TRANSLATIONS
86-96

Traditiegetrouw vond 4 januari in het Stedelijk Museum de gezamenlijke nieuwjaarsbijeenkomst plaats van het Instituut Collectie Nederland (ICN), het Stedelijk Museum en de Mondriaan Stichting. Dit jaar was het de beurt aan Rik Vos, algemeen directeur van het ICN, om de nieuwjaarsrede uit te spreken. Daarin maande hij de musea zich weer te richten op hun kerntaken – het beheer van hun collectie en het vertellen van een goed verhaal – en te minderen met oppervlakkige randverschijnselen als party's in museumzalen. 'Het gaat om de content, de rest is bijzaak,' aldus Vos. De aanwezige museumdirecteuren zeiden te waken voor dat doembeeld van het museum als pretpark, maar tegelijk geen kluizenars te willen zijn en open te willen staan voor maatschappelijke veranderingen. 'De evenementen die wij organiseren zijn altijd gerelateerd aan tentoonstellingen en dat is prima', voegde Stedelijk Museum-directeur Stevijn van Heusden daar aan toe. Voor het Stedelijk was 2001 in grote lijnen positief: het bezoekerscijfer bedroeg 412.096, mede dankzij *De Voorstelling* van koningin Beatrix, de retrospectief van Dennis Hopper en exposities als *Eye Infection* en *Streamline*; zo'n 30.000 meer dan het jaar daarvoor. De betere financiële situatie maakte het mogelijk een begin te maken met de automatisering van de collectie-inventarisatie en de digitalisering van het omvangrijke fotoarchief. De toekenning door de gemeenteraad van € 45,4 miljoen (boven op het reeds toegekende budget van € 13,6 miljoen) voor de renovatie en uitbreiding van het museum zorgde aan het eind van 2001 zelfs voor een mooi slotakkoord.

'Voor musea is de tijd van feesten voorbij'

ANP 5 - januari 2002
AMSTERDAM

De tijd van feesten is in de Nederlandse musea voorbij. De kunstinstellingen moeten zich weer richten op hun kerntaken: zorgen voor hun collectie en het vertellen van een goed verhaal. Met deze boodschap luidde algemeen directeur Rik Vos van het Instituut Collectie Nederland (ICN) vrijdag in het Stedelijk Museum in Amsterdam het nieuwe jaar in.

Hij deed dat bij de nieuwjaarsbijeenkomst van ICN, het Stedelijk Museum en de Mondriaan Stichting. Volgens Vos veranderen musea steeds meer in partycentra en pretparken waar zalen vroegtijdig worden afgesloten om plaats te maken voor de catering en de spullen van het orkest.

Publiek lokken met 'oppervlakkige randverschijnselen' zal de musea volgens hem opbreken. 'Op een dag blijven de klanten weg. Dan zit je in je maag met party-managers, het hoofd slijgers-ophangen, met je huisdealer en met dat depot voor dansvloeren. Het kan naar de schroothoep want the-party-is-over. Dan heb je niks meer. De collectie is verweesd en verwaarloosd, de kennis die daarbij hoorde is verdwenen.'

Vos riep zijn gehoor op na te denken over zijn 'minder verfijnde' boodschap. 'Het gaat om content, de rest is bijzaak.'

Mentemulder, G. L. H. K.

Een museum is geen feestpaleis om in te loungen

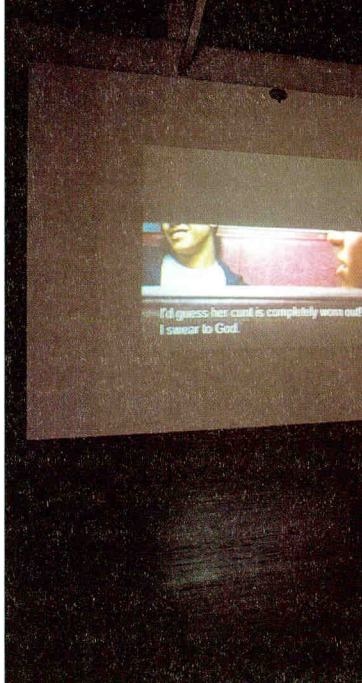
Het Parool 5 jan. 2002

(Van onze kunstredactie)
AMSTERDAM - Veel Nederlandse musea zijn hard op weg te veranderen in partycentra en pretparken. Daarmee zetten ze hun toekomst op het spel en vergeten ze waarvoor ze zijn bedoeld: zorgen voor de eigen collectie en goede verhalen vertellen. Musea, richt u op de inhoud en keert terug naar uw leest.

Met deze waarschuwing opende Rik Vos, directeur van het Instituut Collectie Nederland, zijn

THE BUSY DRONE
CONCERT

Julika Rudelius,
TRAIN, 2001
(SMBA)

Op 9 januari vond in het museum een besloten expertmeeting plaats rond het onderwerp kunstvandalisme, waaraan behalve de directie van het museum specialisten op het gebied van strafrecht; kunstgeschiedenis en ontwikkelingspsychologie en vertegenwoordigers van het ICN deelnamen. Daar werden de problemen in kaart gebracht, mogelijke oorzaken en oplossingen besproken en een debat in bredere kring (politiek, justitie, media) aanbevolen. Directe aanleiding vormde nogmaals de verwickelingen rond Barnett Newmans doek *Cathedra*, dat begin 2002 nog in volle gerestaureerde glorie door het publiek bewonderd kon worden.

12-13/01

TIONG ANG
(Soerabaja, Indonesië, 1961)
SCHOOL, 1999-2001

DVD/kleur, geluid, 5'09"
inv.nr. 2002.4.654/530 S&B/CI
aankoop bij Lumen Travo, Amsterdam

Tiong Ang is op een eindeloze zoektocht naar beelden. Beelden die hem intrigeren selecteert hij, momenten in tijd, seconden soms. Ang zet de tijd stil, vertraagt het beeld en speelt ermee. Hij bewerkt zijn videobeelden als zijn schilderijen: laag na laag. Het resultaat is een persoonlijke en precieze waarneming die hij overbrengt op de beschouwer. Als reiziger trekt hij door een wereld die hem vreemd is. Hij kijkt als een toerist, vanaf een veilige afstand, naar die vreemde wereld. En die wereld kijkt naar hem. Onhandig en verlegen met zijn eigen aanwezigheid en die van de camera, die zich tussen hem en het vreemde bevindt en waar hij tegelijkertijd mee moet communiceren, neemt Ang waar. Waarnemen en waargenomen worden is dan ook een belangrijk thema in zijn werk. In de video *School* repeteert een Indiase onderwijzeres de getallen van 1 tot 100 in het Engels met een klas kinderen. Het beeld van de onderwijzeres voor de klas met het geluid van de slepende opsomming van de getallen wordt afgewisseld met een vertraagde opname van de kinderen, gezien vanuit de juf en zonder geluid. Beide beelden zijn van een bijzondere schilderachtigheid, die nog versterkt wordt doordat de camera een vast standpunt inneemt. De waardige armoede van het geheel en de intense blikken van de kinderen doen deze video uitstijgen boven documentair voyeurisme; ze wekken bij de toeschouwer eerder een gevoel van vervreemde schoonheid.

Minka Bos (uit catalogus *Life in a Glass House*)

CONCERTEN

In de serie 'Muziek van Nu', georganiseerd door Gaudeamus Centrum Hedendaagse Muziek vonden op zaterdagmiddagen in de aula 31 concerten van moderne of hedendaagse componisten plaats. Het orgel van het museum, *THE BUSY DRONE*, speelde diverse malen op zondagen.

Friedrich Gauwerky (contrabas)
CONCERT

OVERZICHT VAN TENTOONSTELLINGEN EN SPECIALE COLLECTIEPRESENTATIES

STREAMLINE: THE DAWN OF TOMORROW, AMERICAN DESIGN, '30-'55

Grote tentoonstelling over
Amerikaanse streamline-
vormgeving.

Sponsor: Lucky Strike
Later naar Kunstmuseum
Wolfsburg
17.11.2001 > 24.02.2002

UIT DE COLLECTIE: NEDERLANDS STUDIO-GLAS

24.11.2001 > 03.03.2002

SALON DES CENT

Internationale affichen-
tentoonstelling. Honderd
ontwerpers uit 24 landen zijn
door Anthon Beeke
uitgenodigd een affiche te
ontwerpen als hommage aan
Henri de Toulouse Lautrec.
Georganiseerd door Anthon
Beeke

01.12.2001 > 17.02.2002

BARNETT NEWMAN – 'CATHEDRA'

Tentoonstelling rondom en
met het geheel herstellde
schilderij *CATHEDRA* van
Newman

08.12.2001 > 10.02.2002

AVERY PREESMAN – BEDROCK

Derde in de reeks tentoon-
stellingen gewijd aan actuele
schilderkunst

15.12.2001 > 17.02.2002

BLOW UP: SIERADEN VAN DE NEDERLANDSE AVANT GARDE UIT DE COLLECTIE

22.12.2001 > 17.02.2002

SAM TAYLOR-WOOD

Film & fotografie
26.01 > 01.04.2002

DONALD JUDD

Houtsneden uit de collectie
06.02 > 25.03.2002
verlengd > 01.04.2002

CHRISTIAN LUDWIG ATTERSEE.

DON GIOVANNIS WETTER
Schilderijen 1992-2002
16.02 > 01.04.2002

AD SNIJDERS

Schilderingen op papier
2001-2002
16.02 > 14.04.2002

1001 NACHT

Installaties van zeven
kunstenaars geïnspireerd door
1001 Nacht. Overname van
Museum Jan Cunen in Oss
Met: David Bade, Lisa

Couwenbergh, Kees de
Goede, Guido Lippens, Jaap
Noordermeer, Mai van Oers,
C.A. Wertheim
16.02 > 07.04.2002

ZEEBROEK/KAMAGURKA. TOUR DE TRANCE

Tekeningen en schilderijen
2001-2002 van de vermaarde
striptekenaar
01.03 > 12.05.2002
verlengd > 20.05.2002

APPARATEN EN GEREEDSCHAP

uit de collectie industriële
vormgeving van het museum
02.03 > 21.04.2002

BRUNO NINABER VAN EYBEN

Gietijzer
09.03 > 14.04.2002

EIGEN COLLECTIE: VIDEOWERKEN

Marina Abramović, Peter
Bogers, Douglas Gordon,
Aernout Mik
23.03 > 26.05.2002

DISPLAY

Een voorstel tot
gemeentelijke kunstaankopen
2000/2001. Dit keer stond
sieraadkunst centraal
23.03 > 26.05.2002

DÁT WAS VORMGEVING. KPN KUNST EN VORMGEVING 1913-2002

Klein overzicht van corporate
vormgeving naar aanleiding
van de opheffing van de
'esthetische dienst' van KPN
02.03 > 21.04.2002

FRANK VAN HEMERT. MIND OF TIBET

schilderijen
13.04 > 12.05.2002

CONCEPTUELE KUNST 1965-1975 UIT NEDERLANDSE EN BELGISCHE COLLECTIES

Groot, gedocumenteerd
overzicht van de conceptuele
kunst ca. 1965-1975 uit
Nederlandse en Belgische
verzamelingen
20.04 > 23.06.2002

DE BEST VERZORGDE BOEKEN 2001

26.04 > 26.05.2002

YSBRANT

Kleine presentatie van
schilderijen
27.04 > 26.05.2002

ITALIAANS GLAS

Nieuwe aanwinst van
zeldzame stukken Venetiaans
glas
27.04 > 23.06.2002

GRAYSON PERRY – GUERRILLA TACTICS

Confronterende potten,
foto's, kostuums, quilts en
films van deze Engelse
kunstenaar.
Ondersteund door The British
Council
Later naar The Barbican Art
Gallery/ The Curve, Londen,
18.05 > 25.08.2002

HANS JOSEPH SOHN

Beelden
Sponsor: Pro Helvetia
01.06 > 11.08.2002

IN COLLECTIE: NORMAN DILWORTH

beelden en reliëfs
01.06 > 07.07.2002

ONTWERPEN VOOR KINDEREN: SPEELPLAATSEN DOOR ALDO VAN EYCK

MEUBELS EN SPEELGOED
Onder meer geconcentreerd
op de ontwerpen voor
speelplaatsen van architect
Aldo van Eyck uit 1947-1978
en een presentatie van
kindermeubels en speelgoed.
Sponsor: ING
15.06 > 08.09.2002

IN COLLECTIE: ANDREW LEWIS

installatie
15.06 > 18.08.2002

JOOST VAN ROOJEN

Aquarellen
15.06 > 01.09.2002

WERKPLAATS TYPOGRAFIE

29.06 > 15.09.2002

MASKERS AFI

Eigen collectie fotografie
06.07 > 27.10.2002

ONDER ELKAAR: NEDERLANDSE SCHILDERKUNST 1960-2000

13.07 > 29.09.2002

COLIN McCAGHON: A QUESTION OF FAITH

Eerste overzicht van de
belangrijkste Nieuw-
Zeelandse schilder van de
20ste eeuw in het Westen.
Organisatorisch ondersteund
door de Auckland Art Gallery
Toi o Tamaki, Nieuw-Zeeland

Sponsors: Creative New
Zealand - Arts Council of New
Zealand Toi Aotearoa, en
particuliere sponsors in
Nieuw-Zeeland en Australië;
Worldwide Leisure
31.08 > 10.11.2002

LAURENCE ABERHART

Nieuw-Zeelandse fotograaf
31.08 > 10.11.2002

SATYENDRA PAKHALÉ – VAN PROJECTEN NAAR PRODUCTEN

07.09 > 24.11.2002

BERND & HILLA BECHER INDUSTRIËLE STRUCTUREN

Tentoonstelling van
fotografen-duo ter
gelegenheid van de uitreiking
van de Erasmusprijs 2002
14.09 > 31.12.2002
verlengd > 05.01.2003

FRANZ ACKERMANN. SEASONS IN THE SUN

Schilderijen en ruimtelijk werk
van deze Duitse kunstenaar.
In de serie actuele
schilderkunst in het Stedelijk
Sponsor: Institut für
Auslandsbeziehungen
14.09 > 03.11.2002
verlengd > 12.01.2003

JAN BONS: nieuwe kinderpostzegel en andere grafische ontwerpen KEUZE UIT 75 JAAR KINDERPOSTZEGEL S

21.09 > 24.11.2002

LIFE IN A GLASS HOUSE

Een voorstel tot
Gemeentelijke
Kunstaankopen 2001/2002
Dit keer staat twee
dimensionaal werk centraal
05.10.2002 > 31.12.2002
verlengd > 16.02.2002

JEROEN HENNEMAN

Werk op papier
10.10 > 17.11.2002

TEN YEARS TRACEY EMIN

Eerste museale retrospectief
van Londense kunstenaars,
met video-en neonwerk,
installaties, patchworks,
schilderijen en tekeningen
19.10.2002 > 31.12.2002
verlengd > 26.01.2003

VER-ANDER-ING
Presentatie uit de collectie
speciaal voor VMBO-
leerlingen in samenwerking
met het Rijks- en het Van
Gogh museum
28.10 > 31.12.2002
verlengd > 06.04.2003

MUSEUM N8

02.11.2002

IN COLLECTIE: HERMAN GORDIJN

09.11 > 31.12.2002
verlengd > 19.01.2003

IN COLLECTIE: ED GEBSKI, HERMAN GORDIJN, WIM KOK

(schilderijen), *MICHAEL
JACKLIN* (beelden)
23.11 > 31.12.2002
verlengd > 09.02.2003

JOB KOELEWIJN TIME MACHINE, installatie

aankoopvoorstel
23.11 > 31.12.2002
verlengd > 09.02.2003

EIGEN COLLECTIE

Prenten, tekeningen en
kunstenaarsboeken
23.11 > 31.12.2002
verlengd > 09.02.2003

LUCEBERT UIT EIGEN COLLECTIE

naar aanleiding van schenking
correspondentie Walrecht-
Lucebert
30.11 > 02.03.2003

BLUR

Tenservaging in de
toegepaste kunst
Aanwinsttentoonstelling
30.11 > 16.02.2003
verlengd > 02.03.2003

NETTY ROMEYN GOUD VINDEN

afcheidstentoonstelling
2.12.2002 > 26.01.2003

TENTOONSTELLINGEN ELDERS

STEDELIJK MUSEUM IN DE NIEUWE KERK

NO 1 BEELDEN 1947 - 2002
Sculptuur uit de collectie van
het Stedelijk gepresenteerd in
De Nieuwe Kerk op de Dam
Sponsor: Audi
27.07 > 20.10.2002

JAARVERSLAG
STEDELIJK MUSEUM
BUREAU AMSTERDAM

Stedelijk Museum Bureau Amsterdam (SMBA) is de dependance van het Stedelijk Museum voor jonge kunst uit Amsterdam in een internationale context. SMBA is de afgeslankte opvolger van het in 1992 opgeheven Museum Fodor. Doel is het bevorderen en bekendmaken van het werk van met name jonge, in Amsterdam werkende beeldend kunstenaars, vormgevers en ontwerpers door middel van tentoonstellingen, presentaties, activiteiten, publicaties en theoretische reflectie. Uitgangspunt van het programma is de kunst die in het culturele centrum van Nederland gemaakt wordt door Nederlandse en niet-Nederlandse kunstenaars. Vanaf het begin heeft SMBA breed, kwalitatief hoogstaand en met een internationale blik geprogrammeerd. Het SMBA motto is dan ook: 'lokaal – internationaal'. In een netwerksamenleving waarin internationalisering en globalisering kernbegrippen zijn, voedt SMBA het internationale circuit met de actualiteit uit Amsterdam.

De tentoonstellingen werden samengesteld door Martijn van Nieuwenhuizen, hoofd Bureau Amsterdam, in samenwerking met algemeen assistent Bart van der Heide en bureau assistent Jan Meijer en de assistentie van Marijke Botter (receptionist) en de vrijwilligers Cristina Küster; Renske Janssen, Ynse IJzenbrandt en Minka Bos voor de lezingen; Corine Lindenberg voor de jubileumpublicatie (2004).

SMBA produceert jaarlijks zeven à acht tentoonstellingen en projecten die zich in het museum of in een commerciële galerie minder makkelijk laten realiseren. SMBA is daarom een schakel tussen het museale en het commerciële circuit. SMBA ontwikkelt experimentele, procesmatige en/of interactieve tentoonstellingen samen met de kunstenaars. Daarnaast realiseert SMBA vele externe activiteiten, zoals een Artist in Residence project in samenwerking met Artoteek Zuidoost in de Bijlmermeer (in 2002

realiseerde Gijs Müller, Edwin Janssen/Tracey McKenna daar projecten) en tentoonstellingen in het Institute of Contemporary Arts ICA in Londen.

Stedelijk Museum Bureau Amsterdam is een zelfstandig programmerende afdeling van het Stedelijk Museum die opereert op basis van een speciaal daartoe geoormerkt budget van de gemeente Amsterdam. De gemeentelijke subsidie is bedoeld om de salariskosten, de huur, de productie van de tentoonstellingen, openingen, drukwerk, advertenties, publiciteit en alle andere kosten te dekken. Vanaf de oprichting is duidelijk dat het beschikbare budget niet toereikend is voor de exploitatie van SMBA. Jaarlijks wordt het budget overschreden. Het Stedelijk Museum compenseert deze overschrijdingen uit zijn reguliere begroting. Bij iedere tentoonstelling spant de staf van SMBA zich bovendien in aanvullende sponsoring en subsidiëring te vinden. Een structurele verbetering van de organisatie en een gezond budget zou de slagvaardigheid van SMBA sterk vergroten. Ondanks positief advies van de Amsterdamse Kunstraad, duurt de marginale financiële bestaansbasis van SMBA voort. Gelukkig heeft het zich voor drie jaar van een extra steun van de Stichting DOEN kunnen verzekeren. Deze jaarlijkse subsidie van Euro 22.689 is bedoeld voor de ondersteuning bij de tentoonstellingsproductie en communicatie. In 2002 werd onder meer een onderzoek naar de geschiedenis en het artistieke beleid van SMBA met gelden van de Stichting DOEN gefinancierd. Dit onderzoek werd uitgevoerd door Rogier Schumacher en zal begin 2004 gepubliceerd worden in de jubileumuitgave van SMBA.

In 2002 werden voorts externe financiën verworven via sponsoring, fondsen en giften van onder andere ICA Londen, Prins Bernhard Cultuurfonds, Nederlands Fonds voor de Film, Fonds BKVB, Beam Systems, Institut für Auslandsbezie-

hungen, Keulen, Amsterdams Fonds voor de Kunst, The British Council, The Netherlands America Foundation, Zweedse Ambassade, Absolut Vodka.

In 2002 werden zeven tentoonstellingen in SMBA georganiseerd, twee tentoonstellingen in het ICA Londen en twee 'residency'-projecten in Amsterdam Zuidoost. Het publieksaantal in 2002 voor de presentaties in de Rozenstraat bedroeg 12.530.

In 2002 hadden de solopresentaties de overhand. In het Amsterdamse veld zijn relatief weinig plekken waar kunstenaars de kans krijgen zich op een substantiële manier solo te presenteren. SMBA is uitermate geschikt voor dergelijke projecten zoals bleek uit de goede ontvangst van de tentoonstellingen van Julika Rudelius, Aernout Mik, Matti Braun, Tim Stoner, Germaine Kruij en Albert van Westing. Ook de groeps- en duopresentaties Pär Strömberg/Magnus Monfeldt en 'Jim, Jonathan, Kenny, Frances and Sol' werden zeer positief ontvangen. De laatste tentoonstelling was de tweede in een reeks waarmee SMBA aan jonge curatoren in de zomerperiode de kans geeft een tentoonstellingsconcept uit te werken en zich zo te presenteren. Dit jaar was Maxine Kopsa de gastconservator. De conservator van SMBA organiseerde eveneens twee tentoonstellingen in het Institute of Contemporary Arts in Londen. De tentoonstelling van L.A. Raeven *WILDZONE 1 & 2* haalde *BBC NEWSNIGHT* en het Amerikaanse tijdschrift *Newsweek* en kreeg veel aandacht in de Britse pers. De tentoonstelling *DE RIJKE DE ROOIJ 3 FILMS* werd onder andere besproken in *TIME OUT* en *EVENING STANDARD*. Ook over SMBA liet de pers zich niet onbetuigd. Er verschenen vele recensies in de landelijke kranten en de internationale vakpers besteedde aandacht aan het programma. Er verschenen recensies in onder andere *FRIEZE* (Londen) en *CONTEMPORARY* (Londen). De pers kwalificeerde SMBA als: 'succesvolle dependance

voor jonge, Amsterdamse kunst' (*NRC HANDELSBLAD*) en 'Kommunikationsplattform für niederländische Talente' (*SKYLINE MAGAZINE*, Wenen). De *ROUGH GUIDE TO AMSTERDAM*: 'The hottest contemporary artists show work at the Stedelijk Museum Bureau Amsterdam'.

OVERZICHT VAN
TENTOONSTELLINGEN
STEDELIJK MUSEUM
BUREAU AMSTERDAM

JULIKA RUDELIUS
TALKSHOW
15.12.2001 > 23.01.2002

AERNOUT MIK
REVERSAL ROOM
02.02 > 17.03.2002

MAGNUS MONFELDT EN
PÄR STRÖMBERG
ASK THE DUST
24.03 > 05.05.2002

MATTI BRAUN
BUNTA GARBO
12.05 > 23.06.2002

JIM, JONATHAN, KENNY,
FRANCES AND SOL
Gastconservator
Maxine Kopsa
30.06 > 18.08.2002

TIM STONER
THE POWER OF PARTNERSHIP
08.09 > 20.10.2002

GERMAINE KRUIP
REHEARSAL
27.10 > 08.12.2002

Museumnacht
PERFORMANCE GERMAINE
KRUIP
02.11.2002

ALBERT WESTING
HANDHELD
15.12.2002 > 26.01.2003

STEDELIJK MUSEUM
BUREAU AMSTERDAM
PRESENTATIES ELDERS

BIJLMAIR

Gijs Müller

Edwin Janssen &
Tracey McKenna

ICA LONDON

L.A. Raeven,
Wildzone 1 & 2
februari – maart 2002

De Rijke De Rooij, 3 Films
mei – juli 2002

'College stemt in met plan van Stedelijk'
Bron: Het Parool
advertentiewaarde Eur. 325

'Stedelijk gaat einde dit jaar op slot'
Bron: Het Parool
advertentiewaarde Eur. 582

OPENING
SAM TAYLOR-WOOD
Film & fotografie

College stemt in met plan van Stedelijk

(Van een verslaggeefster
AMSTERDAM - B. en w. ben ingestemd met het nitieve ontwerp voor nieuwbouw en de renovatie van het Stedelijk Museum. Met de plannen is ruim miljoen euro gemoeid. Het bedrag is ook het nieuwe collectiecentrum in Noord grepen.

De gemeenteraad heeft in december ingestemd met een bedrag van 57,6 miljoen euro. Het bedrag staat echter niet vast, want de financiering van het plan rond moet zijn voor met de Europese aanbesteding kan worden begonnen. Dat kent dat de uiteindelijke bijdrage van de gemeente afhankelijk is van de afspraken die in het nieuwe programmakkoord worden gemaakt, na de gemeenteraadsverkiezingen in maart.

De gemeente vindt dat ook het rijk een bijdrage in de kosten moet leveren. Daarnaast wordt gezocht naar sponsors. In de plannen wordt ervan uitgegaan dat eind volgend jaar met het Stedelijk kan worden begonnen; met de bouw van het collectiecentrum moet eind 2003 een begin worden gemaakt.

Sam Taylor-Wood, *SELF PORTRAIT IN A SINGLE BREASTED SUIT WITH HARE*, 2001

Het Stedelijk Museum kreeg december vorig jaar het groene licht van de gemeenteraad, die honderd miljoen gulden (45,4 miljoen euro) reserveerde voor de uitbreiding en renovatie. Eerder had de raad al een voorbereidingskrediet van dertig miljoen gulden (13,6 miljoen euro) uitgetrokken. Voor de verbouwingsoperatie aan het Museumplein ontbreekt op dit moment nog 6,3 miljoen euro.

Dat geld moet er nu 'heel snel' komen, aldus projectleider van de gemeente Herman van Vliet: "Zonder die resterende miljoenen kunnen we niet zoals gepland in april aanbesteden."

Naar een tijdelijke expositieruimte, al dan niet samen met het Rijksmuseum dat ook voor een ingrijpende vernieuwingsoperatie staat, wordt op dit moment niet gezocht.

"We zijn nog wel aan het praten met de Zuidas, maar daar komt pas op z'n vroegst over twee jaar ruimte beschikbaar. Dat is voor ons veel te laat. Bovendien hebben we geen opdracht en geen budget om naar tijdelijke expositieruimte te zoeken."

Van het totale budget, waarin ook het in Amsterdam-Noord te bouwen Collectiecentrum voor Stedelijk, Amsterdams Historisch en Filmmuseum is opgenomen, ontbreekt nog 27 miljoen euro. Waar dat geld vandaan moet komen is onduidelijk.

In een wanhopige poging de financiering rond te krijgen, deed de stad Amsterdam eind vorig jaar een beroep op het Rijk, dat ook voor het Rijksmuseum royaal in de buidel heeft getast.

Sam Taylor-Wood gecombineerd met bekendmaking winnaar Erasmusprijs door St. Praemium Erasmianum
PERSBIJENKOMST

Naast deze en andere nog lopende tentoonstellingen opende op 26 januari de eerste solo-expositie in Nederland van Sam Taylor-Wood, een exponent van de Young British Artists. Te zien waren foto's, film- en videowerken vanaf de jaren negentig rond thema's als kwetsbaarheid, emotionaliteit, vervreemding en eenzaamheid, teruggrijpend op motieven uit de schilderkunstige traditie en tegelijk specifiek geworteld in de Westerse cultuur. 'Taylor-Wood slaat de bezoeker om de oren met kitsch, decadentie en ondraaglijk lijden', schreef *Het Parool* over deze druk bezochte expositie.

Eind januari werd bekend dat B&W hadden ingestemd met het definitieve ontwerp voor de nieuwbouw en renovatie van het Stedelijk Museum voor een bedrag van € 93 miljoen, inclusief een nieuw collectiecentrum in Noord. Voor het ontwerp van dat centrum werd architectenbureau Claus en Kaan gekozen. Een en ander zou betekenen dat het museum eind 2002 zou sluiten om naar verwachting voorjaar 2005 weer te heropenen. Aan de financiering ontbrak echter nog zo'n € 34 miljoen, waarbij de gemeente hoopte op steun van het Rijk en/of sponsors om in dit tekort bij te springen. Het Stedelijk Museum Bulletin kreeg vanaf het eerste nummer een meer magazine-achtig uiterlijk, terwijl op 15 januari het eerste Stedelijk Museum Kinderbulletin het licht zag en dat sindsdien vier keer per jaar gratis verschijnt.

Aros Ensemble
CONCERT

Het Parool 24 januari 2002

SAM TAYLOR-WOOD
(Londen, GB, 1967)
SELF PORTRAIT AS A TREE, 2000

papier in houten lijst achter
glas/kleurendruk,
124,5 x 155 cm
inv.nr. 2002.1.333 PTF/FO
aankoop bij White Cube, Londen

In de inleiding van Sam Taylor-Woods catalogus voor het Stedelijk Museum beschrijft Rudi Fuchs deze foto als volgt: 'Een zelfportret als boom: een bewolkte, winderige dag in het noorden en plotseling zonlicht, tussen wolken door, vangt een haveloze boom in licht van goud tussen het donkergroen van het land en het grijs van de lucht. Eenzaam is de boom: een onverzettelijk middelpunt.

Onder de boom een enkele rode papaver, als een knipoog. Natuurlijk is dit sentimentele beeld, zoals eigenlijk alle landschappen in de kunst, een eeuwenoud cliché. De boom, de lucht, de horizon....'

Cliché, pathos zelfs, maar ook verleiding, zijn de (retorische) middelen waarvan de Engelse kunstenares Sam Taylor-Wood zich bij voorkeur bedient. Die methodiek heeft iets onmiskenbaar theatraals, niet in de zin van toneelmatig maar verwant aan de uitvergroting van emoties in de opera, een genre waaraan Sam Taylor-Wood overigens haar hart heeft verpand.

Het is dan ook zeker geen zoeken naar nieuwe vormen die Taylor-Woods werk karakteriseren. Het lijkt eerder alsof zij langzaam bouwt aan een persoonlijke iconografie, die is gekleurd door existentiële emoties, gevoelens van isolement, vervreemding en eenzaamheid. In haar solo-expositie in het Stedelijk Museum begin 2002 was deze thematiek zowel in de vorm van video's als in fotowerken te zien. Op de expositie markeerden drie zelfportretten haar artistieke ontwikkeling, maar meer nog haar leven en haar overwonnen ernstige ziekten tot nu toe: het performance-achtige, schaamteloze *Fuck, Suck, Spank, Wank* uit 1993, het symbolische Landschap-als-portret (*Self Portrait as a Tree*), dat hierboven is besproken en het uitdagend-ironische geënceneerde *Self Portrait in a Single Breasted Suit with Hare* uit 2001.

Hripsimé Visser

'Het wordt een raar jaar', merkte directeur Rudi Fuchs deze maand op in een interview in *De Telegraaf*, waarbij hij verwees naar de geplande sluiting van het Stedelijk Museum op 1 januari 2003 met het oog op de hoognodige renovatie en nieuwbouw. Vooruitlopend op de herinrichting begon Fuchs met experimenten rond de presentatie van de vaste collectie, die later een vaste plek zou moeten krijgen in het gerenoveerde gebouw. Negentiende-eeuwse stukken zouden in zijn optiek in langdurig bruikleen naar het Van Gogh- of het Rijksmuseum kunnen. Het Stedelijk kon zich dan wijden aan de twintigste eeuw en de hedendaagse kunst in hoofdlijnen, met de nodige accenten op kunstenaars in de schaduw daarvan. In die laatste categorie vielen bijvoorbeeld twee kunstenaars van wie deze maand solopresentaties openden: die van schilderijen van de Oostenrijkse Christian Attersee, een veelzijdig talent zijnde decorontwerper, performer, schrijver, musicus, componist maar bovenal schilder, en van recente schilderijen op papier van de 72-jarige Ad Snijders: complexe expressieve en los geschilderde kleurcomposities tegen een donkere achtergrond. Van beide kunstenaars werd werk aangekocht om de verzameling van het museum in de breedte aan te vullen. Tegelijkertijd werden in een kleine, smaakvolle tentoonstelling in het Prentenkabinet houtsneden van Donald Judd getoond uit de eigen collectie. Opvallend deze maand was de expositie *1001 Nacht* naar een idee van Museum Jan Cunin in Oss, waar de expositie eerder was te zien. Daar werkte men met stijlkamers, waarin kunstenaars hun speciaal voor het thema bedachte werk naast stukken uit de collectie toonden; In het Stedelijk kregen de zeven Nederlandse kunstenaars in een reeks kabinetten een vergelijkbare kans, wat nieuwe, verrassende combinaties opleverde.

Zaaloverzicht
AERNOUT MIK - REVERSAL ROOM
(SMBA)

toonstelling zal
eum een speel-
die is gebaseerd
yck. Daarnaast

standers. Conservator de Roode zou graag in contact komen met deze briefschrijvers van weleer via i.de-roode@stedelijk.nl of 020-5732911.

De Telegraaf 1 febr. 2002

De kinderclub wil kinderen op een actieve manier kennis laten maken met het Stedelijk Museum. Leden van de club krijgen elk kwartaal een bulletin met verslagen en aankondigingen. Op zondag 17 februari kunnen kinderen bijvoorbeeld meedoen aan een masterclass schilderen. Kunstenaar Avery Preesman zorgt voor de begeleiding. De opdracht is om een schilderij bij een gedicht te maken. Het moet een heel bijzonder kunstwerk worden. Kinderen die van de verhalen uit duizend-en-een-

nacht houden, kunnen zich op zondag 7 april vanaf twee uur uitleven. Onder leiding van kunstenaar C.A. Wertheim worden 'bruidjes' gemaakt met behulp van affiches van oude tentoonstellingen, karton en tule. De bruidjes hoeven niet perse op Máxima te lijken. Als het er maar sprookjesachtig uit komt te zien.

Na afloop van de workshop worden de werkstukken in de aula opgehangen, zodat alle bezoekers van het Stedelijk ze kunnen bewonderen.

Het is de bedoeling dat de kinderclub tijdens de verbouwing van het Stedelijk doorgaat en dat het museum over twee of drie jaar met een speciale kinderafdeling wordt verrijkt. Voor meer informatie over de kinderclub...

OPENSTELLING
DONALD JUDD
Houtsneden uit de collectie

**BESTUUR VERENIGING
VRIENDEN VAN HET
STEDELIJK MUSEUM**

dr Dolf van den Brink
voorzitter

mr Hendrik Goeman
Borgesius
penningmeester

Alexander Strengers
secretaris

Rudi Fuchs

Arne Hosmann

drs Jetty Plasschaert
t/m 22 mei 2002

Balou van de Ven
vanaf 22 mei 2002

mr Evert Jan Henrichs

Guus Ros

mr Erik van Ginkel

drs Solange van Loo

**ACTIVITEITEN VERENIGING
VRIENDEN VAN HET
STEDELIJK MUSEUM**

RONDLEIDINGEN
13 januari
Avery Preesman
17 maart
Christian Ludwig Attersee
en Sam Taylor-Wood
12 mei
Display
2 juni
Conceptuele Kunst
1 september
Colin McCahon
8 september
Onder Elkaar
20 oktober
Tracey Emin

MUSEUMCURSUSSEN
januari/ februari
Catheda, Sam Taylor-
Wood
maart/ april
Attersee, 1001 Nacht
mei/ juni/ juli
Conceptuele Kunst
augustus/september
Eigen collectie
oktober/november
Colin Mc Cahon, Tracey
Emin, Bernd en Hilla Becher
november/december
Eigen collectie

ONTVANGSTEN
Middag- en avondontvangsten
en de Kijkje achter de
schermen van de bibliotheek

11 april
SMBA: Ask the Dust
22 mei
Algemene ledenvergadering
met aansluitend een
avondontvangst. Thema's:
Collectie presentatie 2002 en
Grayson Perry-Guerrilla
Tactics, met een toelichting
door conservator Marjan
Boot en rondleidingen
18 september
Beelden in De Nieuwe Kerk
18 oktober
Kijkje achter de schermen
van de bibliotheek
2 november
Museumn8
28 november
SMBA: Germaine Kruip,
toelichting en rondleiding door
Martijn van Nieuwenhuyzen

EXCURSIES
9-12 mei
Zwitserland
Bezoeken aan:
Fondation Beyeler, Riehen;
Kunsthhaus, Zürich;
Kunstsammlung Basel;
collectie Sydney Brown,
Baden; Museum Oscar
Reinhart, Villa Flor, Kunst-
museum, en Fotomuseum in
Winterthur; Halle für Moderne
Kunst in Schaffhausen.

De excursies
werden begeleid door
conservator Maarten
Bertheux
26-29 september
Bezoeken aan musea,
speciale collecties, de
Stephansdom, een barok
paleis in Venen, begeleid
door de kunsthistoricus
Michel Didier

LEZING
31 oktober
Fotograaf, kunsthistoricus
en -criticus Max Kozloff
geeft een lezing over Recent
Portrait Photography, The
Theater of Faces and the
Enigma of Masks

KERSTGESCHENK
Een fles wijn als
kerstgeschenk van de
Vereniging Vrienden voor de
medewerkers van het
Stedelijk

**DONATEURS
EN SPONSORS IN 2002**

Anoniem
Arts Council of New Zealand
Toi Aotearoa
Audi
The British Council
Creative New Zealand
Heineken
H&T Transport Berlin
Institut für Auslands-
beziehungen e.V. Stuttgart
Jantje Beton
Mondriaan Stichting
Onderzoekschool
Kunstgeschiedenis
Pro Helvetia
Stedelijk Museum Business
Club
Vereniging Rembrandt
Vereniging Vrienden van het
Stedelijk Museum
Worldwide Leisure

**BESTUUR STICHTING
STEDELIJK MUSEUM
BUSINESS CLUB**

dr Dolf van den Brink
voorzitter
ABN AMRO chief economic
advisor to the managing board
(adviseur Raad van Bestuur)

mr Hendrik Goeman
Borgesius
penningmeester
DynaSeal /Hörmann,
algemeen directeur

Alexander Strengers
secretaris
De Nederlandsche Bank
communicatie adviseur

mr Els Swaab
Boekel De Nerée
senior partner

drs Harry Starren
De Baak Management
Centrum VNO-NCW
directeur
t/m 30 oktober 2002

Dolf le Conge Cleyn
Camp Kleyn Associates/AMS
Hotel Group
directeur
vanaf 30 oktober 2002

mr Henk Rottinghuis
Pon Holdings B.V.
voorzitter directie

Nelleke van den Bosch
Stedelijk Museum
coördinator Vrienden en
SMBC

Leontine Coelewij
Stedelijk Museum
hoofd museale zaken

Adviseur van het bestuur:
Rudi Fuchs
Stedelijk Museum
directeur

Spaans programma

**THE BUSY DRONE
CONCERT**

**LEDEN STEDELIJK MUSEUM
BUSINESS CLUB**

nieuwe leden staan cursief

ABN AMRO Bank N.V.
A+D+P, architecten
AEGON N.V.
Alterim Support
Amsterdam RAI
AON Nederland
Audi Centrum Amsterdam
Banque Artesia Nederland
Boekel De Nerée
Boer & Croon
Boer Hartog Hoofst
Booz Allen Hamilton
Brand Bierbrouwerij B.V.
BtoB/Hugo Boss Store
Buhmann NV
buro philip van den hurk
Business Art Service
Camp Kleyn Associates/AMS
Hotel Group
Canon Europa N.V.
Cantor Holding bv
Chemtech B.V.
Christie's Amsterdam BV
Chrysalis/IDTV Media Group
Clifford Chance Advocaten
CMS Derks Star Busmann
Cunningham Lindsey
Europe BV
Dam en partners, architecten
D'Arcy
De Baak Management
Centrum VNO-NCV
De Brauw Blackstone
Westbroek
De Bussy Ellerman Harms BV
De Nederlandsche Bank NV
De Stuurs Beheer BV
Delta Lloyd
Dexia Bank Nederland N.V.
(voorheen Kempen & Co)
Dura Vermeer Groep NV
DynaSeal/Hörmann
Euronext
Frans Molenaar Couture
GCI Holland
GlaxoSmithKline
Grey Communications Group
Heijmans N.V.
Het Arsenaal
Het Parool
Hill & Knowlton
Hotel Vondel
IMC (Int. Marketmakers
Combination)
IMCA Vastgoed BV
ING Groep
Interlace Search & Selection
KAS BANK N.V.
Keyser & Mackay
KLM Royal Dutch Airlines
Koninklijke Ahrend NV
Koninklijke Philips Electronics
Nederland N.V.
KPMG Interim Management
BV
KPMG Meijburg & Co
Lensvelt
Link, The Contemporary Art
Company
MAB BV
Malasch BV/Serieuze Zaken

Marsh B.V.
(voorheen Sedgewick
Nederland BV)
Martinair partyservice
Match House
Meubelindustrie Gelderland
bv
ModoVanGelder
Motivation
Nauta Dutilh
St. Nebest Kunst
Nederlandse
Waterschapsbank
Niehe Lancée
Palthe Oberman
Partnership Bonnikke
Paul van Beek landschappen
BNT
Pesman Advocaten
Polynorm NV
Pon Holdings B.V.
Rabobank Amsterdam
en Omstreken
Readershouse Hearst
Rodamco Europe
(voorheen AMVEST)
Royal Haskoning
Sappi Europe SA
SWH (Schaeffer Wünsch
Has)
Sociale Verzekeringsbank
Spencer Stuart
Stadsdrukkerij Amsterdam
The Boston Consulting Group
The Grand
The NameWorks bv
Theodor Gilissen Bankiers
N.V.
TNT Post Groep N.V.
UWV Uitvoering Werknemers
Verzekeringen
(voorh. GAK Groep)
Van den Oever, Zaaijer,
Roodbeen & Partners,
Architecten
Van Erp Notarissen
VBAT
Wegener
WPG Uitgevers B.V.

SPONSORLEDEN
Pon's Automobielhandel B.V.
Shell
British American Tobacco

en vier leden die niet
genoemd willen worden

**STEDELIJK MUSEUM
BUSINESS CLUB**

AVONDONTVANGSTEN

11 maart
Sam Taylor-Wood, Christiaan
Ludwig Attersee, Ad
Snijders, Kamagurka.
Uitreiking
Jubileumgeschen,
van Iris Eichenberg
23 juni
Conceptuele Kunst,
Grayson Perry
100ste lid SMBC
7 oktober
Ontvangst bij Stedelijk
Museum in De Nieuwe Kerk
afgelast, in verband met het
overlijden van Prins Claus
17 december
Externe ontvangst bij
Delta Lloyd

**Stedelijk huurt
ruimte Sloterdijk**

(Van een verslaggever)
AMSTERDAM – De kantoren, de
bibliotheek, het depot en de ate-
liers van het Stedelijk Museum
worden tijdelijk ondergebracht
bij station Sloterdijk. Van 1 de-
cember 2002 tot januari 2005
gaat het huidige pand wegens
verbouwing en uitbreiding van
het museum dicht. De huur van
het pand in de omgeving van sta-
tion Sloterdijk is bijna 2,5 mil-
joen euro voor 3,5 jaar. Voor een
tijdelijke tentoonstellingsruimte
wordt nog naar een geschikte lo-
catie gezocht.

wil het Stedelijk zich specialiseren
in 'fijnmazigheid'. Fuchs: 'Niet al-
leen Appel, maar ook de Cobra-
kunstenaars die in zijn schaduw
werkten. Niet alleen Rainer, maar
ook de minder bekende meesters
van de Oostenrijkse kunst.'

De zalen moeten zodanig wor-
den ingericht, dat werken makke-
lijk vervangen kunnen worden
door een ander. 'In elk geval elke
drie weken. We willen zoveel mo-
gelijk van de collectie laten zien.'

'Stedelijk wil 19de-eeuwse meesters niet
meer tonen'
Bron: de Volkskrant
advertentiewaarde Eur. 1663

**Stedelijk wil
19de-eeuwse
meesters niet
meer tonen**

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

Het Stedelijk Museum in Amsterdam wil enkele hoogtepunten uit de collectie, zoals schilderijen van Cézanne, Bonnard, Monet en Vuillard, in langdurig bruikleen afstaan aan het Van Gogh Museum of het Rijksmuseum. Dat althans is een van de ideeën die directeur Rudi Fuchs oppert voor de nieuwe opstelling die de vaste collectie van het Stedelijk krijgt na de nieuwbouw en renovatie van het gebouw.

In het nieuwe Stedelijk Museum, zei Fuchs woensdag bij een presentatie van de plannen voor de vaste collectie, 'moeten bezoekers komen voor Carl André, Donald Judd of Tracey Emin, niet voor Cézanne of Monet'.

Op 1 december gaat het Stedelijk voor drie jaar dicht wegens renovatie en nieuwbouwwerkzaamheden. Voor de tussenliggende periode wijkt het museum voor zijn presentaties uit naar tentoonstellingsruimten als de Nieuwe Kerk en het Van Gogh Museum in Amsterdam.

De nieuwbouw van architect Siza is bestemd voor wisselende tentoonstellingen; in de (gerenoveerde) oudbouw krijgt de vaste collectie een plaats: op de begane grond de fotografie, kunstnijverheid en videokunst; op de eerste verdieping de schilder- en beeldhouwkunst. De museumwinkel wordt expositieruimte voor tekeningen.

In de maanden tot de sluiting gaat Fuchs in een aantal zalen 'openbaar, zichtbaar voor het publiek' experimenteren met de toekomstige opstelling van de vaste collectie. Die zal de hedendaagse en twintigste-eeuwse kunst uit Europa en Noord-Amerika tonen op een vergelijkbare wijze als Fuchs eerder in zijn Coupletten-reeks deed: niet-tijdgenoten als Matisse, Warhol en Kelly worden met elkaar 'geconfronteerd'.

Vanuit de erezaal (met werk van bijvoorbeeld Marlene Dumas en Gunther Förg) kan de bezoeker rechtsom naar de 'figuratieven' – van Pop art tot werk van Rineke Dijkstra, Ger van Elk, Tracey Emin en Baldessari – en linksom naar de 'abstracten' (minimal art, Toon Verhoef). Negentiende-eeuwse highlights passen volgens Fuchs niet in dat beleid.

In plaats van louter de grote ontwikkelingen in de kunst te tonen,

OPENING
CHRISTIAN LUDWIG ATTERSEE –
DON GIOVANNIS WETTER
Schilderijen 1992-2002

AD SNIJDERS
Schilderingen op papier
2001-2002

1001 NACHT
Installaties van zeven kunstenaars
geïnspireerd door 1001 Nacht.
Overname van Museum Jan Cunen
in Oss

Zaal van C.A. Wertheim in
1001 NACHT

In het kader van de kinderworkshops gaf Avery Preesman op 17 februari een masterclass schilderen, terwijl een flinke groep belangstellenden de kans waarnam om op 22 februari een kijkje achter de schermen te krijgen van de museumbibliotheek. In de personele bezetting vonden enkele verschuivingen plaats. Ben van Heesbeen werd benoemd tot hoofd van de afdeling Communicatie & Marketing, maar opvallender was de nieuwe taakverdeling binnen de directie. Met beider instemming werd zakelijk directeur Stevijn van Heusden tot algemeen directeur van het museum benoemd en bleef artistiek directeur Rudi Fuchs verantwoordelijk voor het inhoudelijke beleid.

'Stedelijk wil kunst uitlenen'
Bron: Algemeen Dagblad
advertentiewaarde Eur. 327

David Bade aan het werk voor
1001 NACHT

Algemeen Dagblad

Het Stedelijk Museum in Amsterdam overweegt kunstwerken uit te lenen aan collega-instellingen. Het gaat om werken van bijvoorbeeld impressionisten, die niet optimaal bij de getoonde collectie passen. Musea die in aanmerking komen voor de bruiklenen zijn bijvoorbeeld het Van Gogh Museum en het Rijksmuseum. Het museum sluit eind dit jaar de deuren vanwege de verbouwing. In april 2005 gaat de kunstinstitution naar verwachting weer open.

Portret Hedwig, J. Andriessen
CONCERT

Masterclass schilderen onder leiding van Avery Preesman in het kader van AVERY PREESMAN – BEDROCK
KINDERWORKSHOP

Reyer Kras in het kader van de tentoonstelling *STREAMLINE LEZING*

kunstenaars en aan CoBrA geleende kunstenaars, en tentoonstellingen van hedendaagse kunstenaars, zoals de winnaar van de Philip Morris Prijs.

De relatie tussen Van Stuijvenberg, rijk geworden van de handel in melkpoeder, en het museum stond in 1998 ook al onder druk. Toen onttrok Van Stuijvenberg zijn werken aan de tentoonstelling ter gelegenheid van het vijftig-jarige bestaan van CoBrA, omdat hij het niet eens was met de keuze van museum en gast-conservator Willemijn Stokvis.

Museum verliest deel van collectie

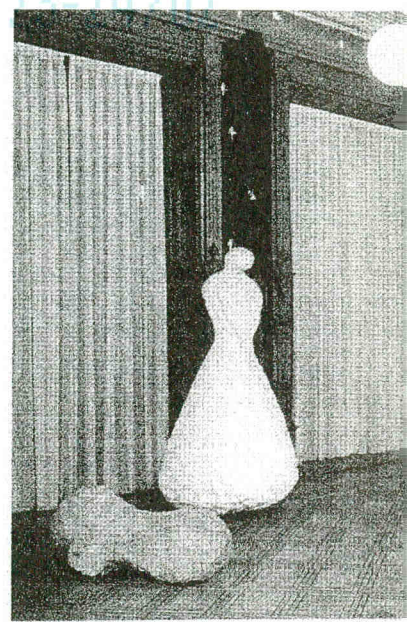
(Van onze kunstredactie)
AMSTERDAM – Het CoBrA Museum voor moderne kunst in Amstelveen ziet af van de kurk waarop het museum sinds de opening in 1995 drijft: de CoBrA-collectie van Karel van Stuijvenberg. Beide partijen hebben geen overeenstemming kunnen bereiken over de prijs. Van Stuijvenberg is niet ingegaan op het bod van het museum van een kleine vijf miljoen euro.

Ruvert Ophorst, sinds 1999 directeur van het CoBrA Museum, liet gisteren weten snel af te willen van de bruikleenovereenkomst met Van Stuijvenberg. Contractueel zijn het museum en Van Stuijvenberg nog twee jaar aan elkaar verbonden.

Dankzij de enorme CoBrA-collectie van de 71-jarige verzamelaar Van Stuijvenberg, die in Caracas woont, kon Amstelveen in 1995 zijn ambitie een museum te openen, waarmaken. Toen werd afgesproken dat het museum op termijn een deel van de privé-verzameling, bestaande uit meer dan vijfhonderd werken verdeeld in een A- en een B-collectie, zou kopen.

De SponsorBingo Loterij stelde vorig jaar 3,9 miljoen euro voor deze aankoop beschikbaar. De loterij vond de verzameling 'buitengewoon waardevol voor het Nederland erfgoed'. Amstelveen stelde toen het resterende bedrag voor het bod van tien miljoen gulden (een kleine vijf miljoen euro) ter beschikking. Volgens Van Stuijvenberg kersten de onderhandelingen af omdat het museum alleen 'de krenten uit de pap' wilde aanschaffen.

Het geld dat voor de aankoop van de collectie van Van Stuijvenberg was bestemd, zal nu worden aangewend voor eigen aankopen. Bovendien denkt directeur Ophorst de ontstane lacune ook te kunnen oplossen met bruiklenen uit de CoBrA-collecties van het Stedelijk Museum in Amsterdam, het Schiedams Museum en het Gemeentemuseum Den Haag. Het museum beschikt dankzij aankopen in het verleden over een kleine kerncollectie van tachtig tot honderd CoBrA-werken. Verder organiseert het museum, dat 60.000 bezoekers per jaar trekt, wisselende tentoonstellingen van CoBrA-

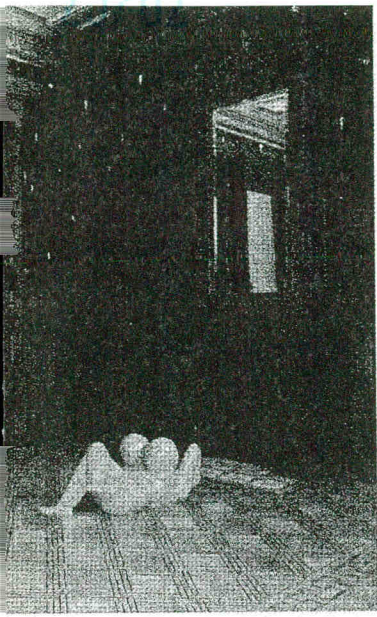

installatie van C.A. Wertheim met werken van Jeroen Mel

VIV
De expositie <1001 Nach
Schrijver en dichter Serge
gecharmeerd van de C
van de bundel <1001 N
van de tentoons
—door Serge

Stel je een bundel voor waarin iedere bladzijde een ruimte is waarin je op zich al kunt verdwalen. Een labyrintisch complex van uitvouwbare pagina's, woorden en afbeeldingen waarin de toeschouwer telkens naar nieuwe uithoeken van de verbeelding wordt geleid. Dat is een beetje de indruk die het prachtige, roodzwarte *1001 Nacht* bij mij oproept, de uitgave van het Museum Jan

Ensemble Intégrales
CONCERT

Henk Visch en Bastienne Kramer, museum Jan Cunen

, in Oss en Amsterdam.
van Duijnboven is meer
2 variant, en nog meer
ht> die naar aanleiding
lling verscheen.
n Duijnboven

Cunen Oss die is verschenen rondom de
gelijknamige expositie. Zeven zalen werden
ingericht in het Osse museum, en sinds deze
week ook in het Stedelijk Museum te
Amsterdam, door de beeldend kunstenaars
David Bade, Lisa Couwenbergh, Kees de
Goede, Guido Lippens, Jaap Noordermeer,
Mai van Oers en C.A. Wertheim. Zeven
schrijvers schreven verhalen speciaal voor

[36]

'Kunstfonds heeft geen kans van slagen'
Bron: de Volkskrant
advertentiewaarde Eur. 700

'VVD eist nu al portefeuille voor cultuur'
Bron: De Telegraaf
advertentiewaarde Eur. 1204

'Kunstfonds heeft geen kans van slagen'

Van onze verslaggeefster 26 FEB. 2003

AMSTERDAM

Het Amsterdamse bedrijfsleven wil geen geld storten in een investeringsfonds waarmee de nieuwbouw van musea en theaters in Amsterdam moeten worden gefinancierd. Het plan van Amsterdam om zo'n fonds op te richten, heeft geen kans van slagen. Dat concludeert de Amsterdamse Kunstraad in een advies aan cultuur-wethouder S. Bruines.

Het advies komt op het moment dat Amsterdam nog substantiële bedragen zoekt voor de financiering van de nieuwbouw van het Stedelijk Museum en de Openbare Bibliotheek.

In het fonds zouden de gemeente, het rijk en het bedrijfsleven geld moeten storten. Maar volgens een speciale commissie van de Kunstraad, met daarin onder meer belangrijke cultuursponsors als ABN/AMRO en Philip Morris, willen ondernemers niet investeren in een fonds, waarvan vooraf niet bekend is voor welke kunstgebouwen het wordt besteedt. Het bedrijfsleven vindt dat eerst de overheid met een stevige financiële basis moet aangeven hoe belangrijk een culturele instelling is.

VVD eist nu al portefeuille voor cultuur

Van een onzer verslaggeefsters

AMSTERDAM, woensdag
De VVD in Amsterdam eist nu al de portefeuille cultuur in het nieuwe college op, terwijl de gemeenteraadsverkiezingen pas volgende week woensdag plaatsvinden.

Volgens lijsttrekker Geert Dales hebben „vier cultuurwethouders van D66 veel gepraat gebracht, maar nauwelijks resultaat. „Ik kan geen argument bedenken om die portefeuille nog langer bij die partij te laten. Als de VVD na de verkiezingen deelneemt aan een nieuw college, moet de VVD de verantwoordelijkheid krijgen voor de cultuurportefeuille.”

Dales wijst erop dat voor belangrijke projecten als de renovatie en nieuwbouw van het Stedelijk Museum en de Openbare Bibliotheek nog steeds geen spade de grond in is gegaan.

„Maar ook initiatieven die

'S. van Heusden hoofd van dienst in Stedelijk'
Bron: de Volkskrant
advertentiewaarde Eur. 777

OPENING
ZEEBROEK/KAMAGURKA.
TOUR DE TRANCE

S. van Heusden hoofd van dienst in Stedelijk

Van onze verslaggeefster.

AMSTERDAM

Financieel directeur Stevijn van Heusden wordt de algemeen directeur van het Stedelijk Museum in Amsterdam. Dat heeft de raadscommissie voor cultuur woensdag besloten. Rudi Fuchs blijft als artistiek directeur eerst verantwoordelijke voor het inhoudelijke beleid van het museum.

Met het besluit, dat vandaag voorkomt in de gemeenteraad, wordt Van Heusden officieel hoofd van dienst. Dat betekent dat hij eindverantwoordelijk is voor het financiële en zakelijke beleid en voor de nieuwbouw van het museum.

De benoeming is volgens gemeente en Stedelijk een 'formalisering' van de situatie die in het museum bestaat sinds het aantreden van Van Heusden, in februari 2000.

Op 27 februari keurde een ruime meerderheid van de gemeenteraad het definitieve ontwerp voor de nieuwbouw en renovatie van het Stedelijk Museum goed maar besloot dat aanbesteding pas kon plaatsvinden als de financiering geheel rond was. De taak om in de ontbrekende € 34 miljoen te voorzien werd toebedeeld aan het na de verkiezingen te vormen nieuwe college. De kunstwereld en de media waren niet gerust op de goede afloop. 'Veel kritiek op Amsterdams cultuurbeleid' schreef de Volkskrant, terwijl Het Parool de volgende dag meldde: 'Stedelijk moet er maar beste van hopen'. Eerder deze maand was al bekend gemaakt dat de kantoren, de bibliotheek, het depot en de ateliers van het museum tijdelijk – van 1 december 2002 tot januari 2005 – zouden worden ondergebracht in een daarvoor gehuurd gebouw nabij station Sloterdijk. Er werd een begin gemaakt met de implementatie van het nieuwe geautomatiseerde systeem Adlib/Admus, begeleid door Wilbert Helmus van bureau Reekx. Dat moet uiteindelijk leiden tot een geïntegreerd bestand van kunstinventaris en bibliotheek, waardoor het zowel voor de medewerkers van het museum als voor bezoekers mogelijk is informatie over kunstobjecten en documentatie bij elkaar uit één bestand op te roepen.

Op 1 maart vond in het Stedelijk de presentatie plaats van het boek dat werd uitgegeven ter gelegenheid van het tienjarig jubileum van het televisieprogramma Jiskefet, ingeleid door oud-voetballer/columnist Jan Mulder. Op dezelfde dag nam conservator Reyer Kras, hoofd van de afdeling Toegepaste Kunst, afscheid van het museum.

AMSTERDAM - Luc Zeebroek, alias Kamagurka, legde vanochtend de laatste hand aan een wand schildering in het Stedelijk Museum Amsterdam. Vanavond gaat daar de expositie 'Tour de France' open met werk van Zeebroek. 'Ik heb het gevoel dat ik Cartoondland achter me gelaten heb', zegt Kamagurka over de kleurige schilderijen die hij op verzoek van museumdirecteur Fuchs het afgelopen halfjaar maakte. De expositie is vanaf morgen voor het publiek open en duurt tot en met 12 mei. (Foto NRC Handelsblad, Maurice Boyer)

AMSTERDAM

Stiefmoederlijk, zo luidt de kritiek, is de kunst in Amsterdam jarenlang behandeld: stadsbestuurders ontwikkelden nooit een lange-termijnvisie op de sector cultuur. In de Amsterdamse kunstwereld wordt driftig gemopperd op de gemeentelijke cultuur-

sterdam 'hoe langer hoe meer af als centrum van kunst en cultuur.'

In twee pamfletten, die deze week aan de Amsterdamse politiek worden uitgereikt, wordt de kritiek verwoord. Het gaat mis. En dat probleem gaat niet alleen Amsterdam aan, maar het hele land, zegt Erik Gerritsen, directielid van het Concertgebouw en initiatiefnemer van Kunst van Vooruitzien (KvV), een pressiegroep van kunstmanagers en -liefhebbers die één van de pamfletten schreef. 'Van wat het Rijk uitgeeft aan cultuur, gaat ongeveer eenderde naar Amsterdam', schat hij. Het kunstpubliek dat Amsterdam aantrekt beslaat ongeveer zo'n zelfde percentage.

'Rotterdam heeft de haven, Den Haag de regeringszetel en Amsterdam is het centrum voor kunst en cultuur', zegt Yoei Albrecht. Hij is voorzitter van een speciale commissie van de Kunstraad die een ongevraagd advies aan de wethouder van Cultuur in de maak heeft, onder meer op grond

Amsterdamse kunstwereld. 'Ondanks die centrale rol, zo bleek onlangs uit onderzoek, spendeert Amsterdam per hoofd van de bevolking structureel minder aan cultuur dan Rotterdam en Den Haag.'

'Kunst', zegt Gerritsen, 'wordt in Amsterdam eerder als kostenpost

'Londen heeft Tate Modern; wat hebben wij?'

gezien, dan als een motor van de economie'. En dat terwijl kunst en cultuur (volgens een onderzoek van accountant KMPG) in 1996 wel degelijk garant stond voor 16.500 banen, 4,5 procent van de totale werkgelegenheid in de stad, en voor een jaarlijkse bijdrage van 635 miljoen euro aan de lokale economie.

Martijn Sanders, directeur van het Concertgebouw in Amster-

de toptien van cultuursteden in Europa. Daar is nooit onderzoek naar gedaan. 'Ik leid het af uit persoonlijke waarneming. Londen heeft Tate Modern; wat heeft Amsterdam?'

Het gaat niet alleen om geld. 'Het ontbreekt in Amsterdam vooral aan het maken van keuzes en het formuleren van een duidelijk ambitieniveau', zegt Albrecht. 'Met relatief weinig geld is het culturele klimaat al te verbeteren.'

Eén voorbeeld van de besluiteloosheid: 'Amsterdam kreeg als eerste een aanbod om een filiaal te huisvesten van het Sint-Petersburgse Hermitage-museum. Vier jaar later zijn er filialen in Wenen, Londen en Las Vegas - maar niet in Amsterdam.'

Sanders: 'De overheid investeert zelf belachelijk weinig in cultuur en weet kunstsponsoring voor particulieren en bedrijven niet aantrekkelijk te maken. Meestal is de benadering: "wij nemen alle besluiten, een ander mag de helft van de rekening betalen".'

De Volkskrant 1 mei

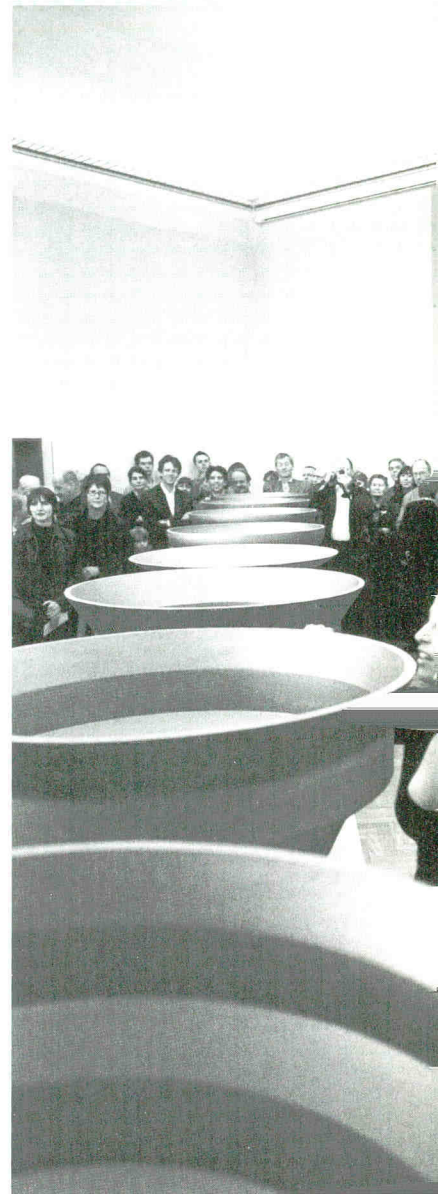
GIJS BAKKER
(Amersfoort, 1942)
Serie tafelgerei *FLOW*, 2000-2002
kaasstolp, slaset, karafset, olie- en
azijnset, fruitschaal, slacouvert en
peper- en zoutstel

roestvrijstaal, handgemaakt glas
diverse afmetingen
uitvoering Keltum (Van Kempen &
Begeer), Zoetermeer
inv.nrs. 2002.1 643-648 MTK/Vb en
inv.nr. 2002.1.653(1-3) MTK/Vb
aankoop bij Galerie Ra, Amsterdam

Na lange tijd is Gijs Bakker met de serie *Flow* weer even terug bij het bedrijf waar hij ooit begon: Van Kempen & Begeer. Na zijn opleiding tot edelsmid aan het Instituut voor kunstnijverheidsonderwijs in Amsterdam (nu Gerrit Rietveld Academie) werkte hij er drie jaar lang (1963-1966) aan ontwerpen voor bestekken, asbakken, een lamp en enkele sierobjecten. In de jaren negentig was Bakker gefascineerd door gaten en cirkels. Hij doorboorde meubels, een waaier, een chocoladetaart, kandelaars, tafelkleden, vazen, een bar en armbanden. Zelfs gloeilampen werden door middel van zandstraling met een cirkelpatroon versierd en behang kreeg een gatenpatroon waardoor je het oude behang eronder kunt zien. Ook straatmeubilair bouwde Bakker op uit bronzen cirkels zodat je door de betreffende fauteuil heen kijkt. Des te opmerkelijker is het ontwerp voor de serie *Flow*. De gebruiksvoorwerpen (fruitschaal, slaset, kaasstolp, karafset, olie & azijnset en sinds kort ook peper en zoutvat) bestaan uit vloeiende gesloten vormen. Bij de fruitschaal is de oorsprong hiervan het best te zien: een druppel die in het water valt, weer opspringt en golfjes maakt. Het zeer glimmende oppervlak versterkt de illusie van deze gestolde beweging. Bij het olie en azijnset hangen de druppels vanaf de deksel juist naar beneden, alsof ze elk moment kunnen vallen.

De Keltum-afdeling van Van Kempen & Begeer vroeg Bakker in 2000 om een ontwerp voor een serie tafelproducten in zilver, verzilverd alpaca of roestvrij staal. Bakker koos voor roestvrijstaal en met de hand vervaardigd glas. De serie wordt af en toe met nieuwe producten uitgebreid.

Ingeborg de Roode

Cobla La Principal

THE BUSY DRONE
CONCERT

Signeersessie Luc Zeebroek
(Kamagurka) van tentoonstellings-
catalogus *TOUR DE TRANCE*
(NAi Uitgevers) en zijn strips
BOEKPRESENTATIE

Performance bij boekpresentatie
Ninaber van Eyben (22.03)

Zeër kritisch is de Amsterdamse manier waarop D66-cultuurwethouder Geert Dales (VVD) het Stedelijk Museum ter hand heeft rond. En wat wil directeur Rudi Fuchs?

De lange weg van het Stedelijk

Door Bas van Putten

AMSTERDAM - Geert Dales. De missionair wethouder financiën te Amsterdam, maar als oud-zakelijk leider van het Holland Festival en oud-directeur van het Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst diep geworteld in de kunstsector. En het was in zijn dubbelrol van kasbeheerder en cultuurdrager dat Dales de afgelopen tijd herhaaldelijk de noodklok luidde over de besluitvorming inzake het Stedelijk Museum, die na alle eerdere vertragingen straks een teer punt dreigt te worden in de onderhandelingen over een Amsterdams programmakkoord.

De voor mei geplande aanbesteding van het 100 miljoen euro kostende project is inmiddels van de baan.

Aan hem heeft het niet gelegen, zegt Dales, die inmiddels zijn oprechte belangstelling kenbaar heeft gemaakt voor de portefeuille cultuur. „Ik heb keer op keer gezegd: dit gaat niet goed. We hebben plannen, we gaan verder met ontwerpen, het bestek is gereed, maar we missen nog minstens 80 miljoen. Hoe kunnen we afstemmen op een aanbesteding in mei? Toch heeft de gemeenteraad tot mijn verdriet tot twee keer toe moties aangenomen dat dit proces moet doorgaan. Ik heb gezegd: jullie moties zijn aangenomen, daar kan ik geen bezwaar tegen hebben. Maar als wethouder financiën heb ik steeds gezegd: wij besteden pas aan als we die centen hebben. Voorwaarde was: Rijksgeld. Nu dat er vooralsnog niet is, zie ik niet hoe we dat moeten doen.”

Collega Bruines van cultuur, zegt hij, is er niet in geslaagd het Rijk met geld over de brug te laten komen. Terwijl dat zo nodig is. „We weten als gemeente al heel lang dat wij het plan niet alleen kunnen financieren. Begin 2001 hebben wij als college de keuze gemaakt voor nieuwbouw, renovatie en de bouw van een collectiecentrum. Op het prijspeil van nu heb ik het over circa 100 miljoen euro. Plus de extra jaarlijkse exploitatiekosten van 7,5 miljoen euro voor het Museumplein en

Directeur Rudi Fuchs kreeg op 13 maart het Kruis van Verdienste eerste klasse in de Orde van Verdienste van de Bondsrepubliek Duitsland opgespeld door ambassadeur Edmund Duckwitz. Hij kreeg de onderscheiding voor zijn grote inzet voor goede Duits-Nederlandse betrekkingen, zijn aandacht voor Duitse kunstenaars en ook zijn werk als tentoonstellingsmaker in onder meer Kassel en Stuttgart.

Luc Zeebroek kreeg, in zijn alter ego Kamagurka vooral bekend als cartoonist, schrijver en performer, met tekeningen en schilderijen zijn eerste museale tentoonstelling in het Stedelijk, *Tour de Trance*. De kunstenaar realiseerde voor de deze gelegenheid een wandschildering en hield daags na de opening een signeersessie in de museumwinkel. Nog later, op 12 mei, gaf hij onder grote belangstelling een workshop striptekenen voor kinderen tot en met 12 jaar. De tentoonstelling werd in de pers met gemengde gevoelens ontvangen, maar trok veel bekijks, mede vanwege de honderden cartoons die ter plekke via computerterminals waren in te zien en uit te printen.

Maar stond verder in het teken van de afdeling Toegepaste Kunst & Vormgeving. Behalve twee kleine presentaties – apparaten en gereedschap uit de eigen collectie en recente gietijzeren schalen van Bruno Ninaber van Eyben – werden in de Sandbergvleugel de voorstellen voor de Amsterdamse kunstaankopen 2001/2002 getoond onder de titel *Display*. De aankoopronde stond dit keer in het teken van sieraadontwerpen, waarbij ook de tentoonstellingsvormgeving van Experimental Jetset opviel. 'Hout en goud in de etalage van het Stedelijk', kopten de kranten, verwijzend naar sieraden in de kijkkasten aan de Van Baerlestraat-zijde. Een knipoog naar de bekende winkels in die straat, maar binnen werden verre van traditionele ontwerpen getoond, onder andere aan de hand van negen videopresentaties, soms ter verduidelijking maar vaak ook als autonoom kunstwerk.

In de vervolgdiscussie over de toekomst van het museum onderschreef de Amsterdamse

Kunstraad de mening van wethouder financiën Geert Dales (VVD) dat Amsterdam zijn vooruitgeschoven positie in de Nederlandse kunstwereld dreigde te verliezen en dat extra geld uitgetrokken zou moeten worden voor het Stedelijk Museum, het Collectiecentrum en andere culturele instellingen. Dales liet zich in het vuur van de verkiezingsstrijd zeer kritisch uit over D66-cultuurwethouder Saskia Bruines en haar benadering van de problematiek rond het Stedelijk.

Na de OR-verkiezingen binnen het museum met een hoge opkomst (72%) werd op 20 maart een nieuwe, uit negen collega's bestaande Ondernemingsraad gekozen, die een drukke agenda zou krijgen met alle ontwikkelingen rond het museum.

ding nemen. Nou, uiteindelijk dat er toe geleid dat de ouder cultuur dan toch heeft ggd; de aanbesteding in mei en jullie vergeten. Maar ik het wel jammer dat het zo heeft geduurd. Niet goed.” at nu? Eerst onderhandelen, Dales. Eerst een goed proakkkoord. En dan nog. „Eén weet ik zeker: dit is niet een tie van een paar weken of paar maanden. Er zijn een mogelijkheden. Of we regelen binnenkort bij de ondereligen over het programakl de financiering en we doen eheel uit de gemeentelijke maar daar hebben we het niet voor. Een tweede optie: ijt de zaak in tweeën. Eerst nderdeel Museumplein, het tiecentrum later. Die dishe hoort thuis in de programnderhandelingen. Wat mijn punt daarover is, zeg ik nog maar het is een optie met voor- en nadelen.”

De derde variant is zeggen; illen toch het totaal in één egelen, daar hebben we die bijdrage voor nodig en dan n wij realistisch(er) moe-aststellen dat ons dat nog tijdt gaat kosten, maar laten n het gebouw tenminste aloen wat dringend moet, quaatie. De zaak arbo-bestenaken, zorgen dat de brandheid perfect in orde is, dat kundige gebreken worden even. Geen weggegooid want het gebouw wordt niet opt. Ik weet wel dat een deel die investeringen dan vermoet worden afgeschreven, dat is een overzichtelijk be- en ik vind dat financieel een olidere aanpak dan maar ge-los te gaan zonder de finan-eg geld te hebben.” nog iets. Voordat de politiek derhandelend die knopen

Geert Dales:
te gaan.”

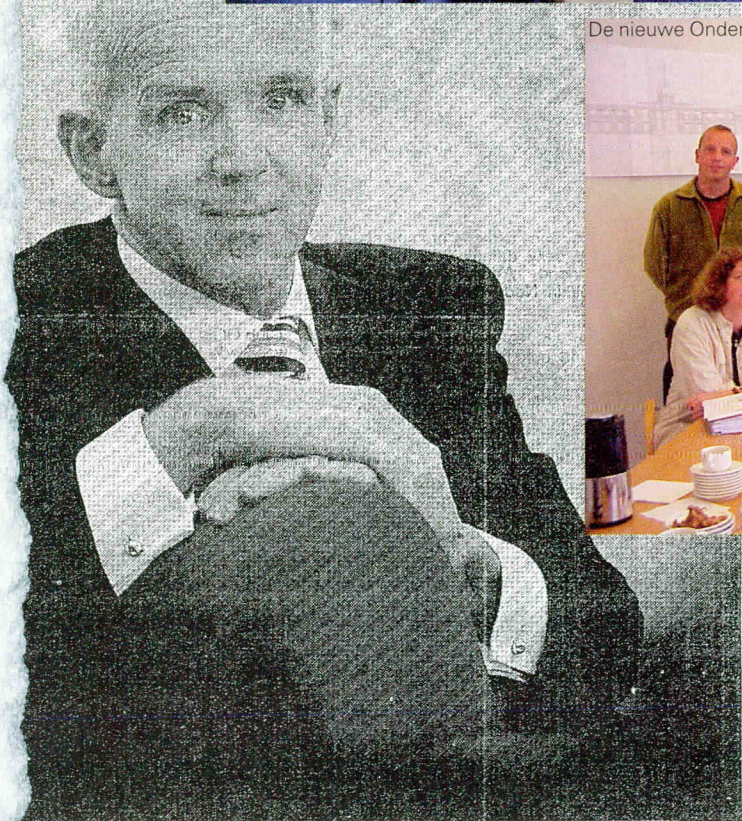
Verlening van het Kruis van Verdienste eerste klas in de Orde van Verdienste van de Bondsrepubliek Duitsland aan de heer Rudolf Fuchs, vanwege zijn aandeel in de Duits-Nederlandse betrekkingen
ONTVANGST

waar is eige voor het Ste als School, c is al twee jaa di Fuchs geg gevraagd en weér Het M meergaven

Ambassadeur Edmund Duckwitz,
Rudi Fuchs, Saskia Bruines (11 maart)

De nieuwe Ondernemingsraad

...rouwen in Rudi Fuchs is echt niet weg, maar we hebben nog een behoorlijk lange weg

FOTO PAUL VREEKER

beleidsplan
Museum
van Fuchs,
naar Ru-
b hem dat
it mij toen
als School
at nog eens

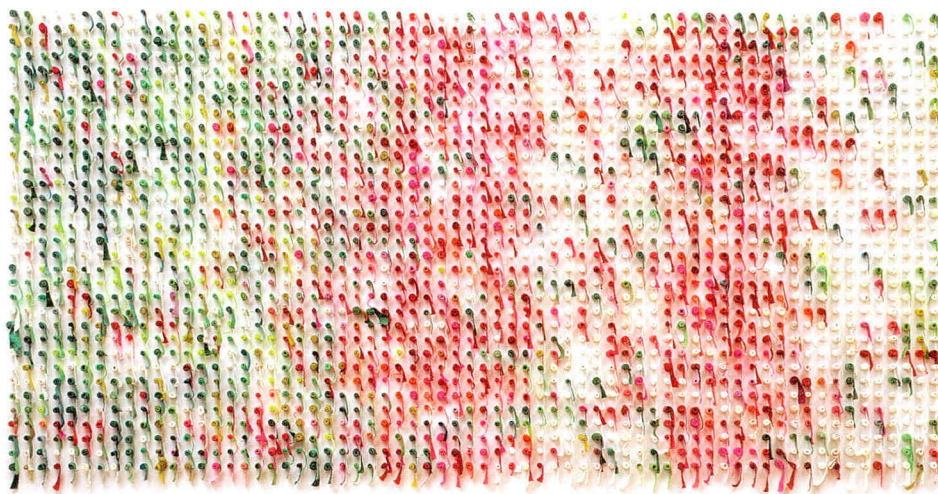
voor een deel geen touw aan vast
kan knopen. Het huidige ten-
toonstellingsbeleid wordt afge-
schreven zonder dat duidelijk
wordt gemaakt wat ervoor in
plaats moet komen.

„En verder wil je als lezer
ten hoe het Stedelijk Mngn

Londen, Centre Pompidou in Pa-
rijs en het MoMa in New York te
opereren deel ik wel, maar dat

Lezing over de Mattheus Passion voor
Vrienden van het Koninklijk
Concertgebouw Orkest

ONTVANGST

LAM DE WOLF
(Badhoevedorp, 1949)
wandinstallatie,
HANDCOMPUTER 1, 2001

textiel, plastic, spelden, 170 x 333 cm
inv.nr. 2002.1.325 MTK/IIa
aankoop bij Galerie Ra, Amsterdam

Van LAM de Wolf zijn enkele werken in de collectie toegepaste kunst opgenomen die het beste te karakteriseren zijn als 'tooi'. Het zijn constructies van ijzerdraad omwikkeld met reepjes kleurige textiel, die gedragen kunnen worden op het hoofd, rond de hals of om het lichaam maar evengoed kunnen fungeren als sculptuur aan de wand. Dit werk dateert uit de jaren tachtig. Van recenter datum zijn de kunstenaars-boekjes die zowel grote als kleine projecten van de kunstenaar documenteren. Het boekje dat gewijd is aan het zakdoeken-project bijvoorbeeld verhaalt van De Wolf's fascinatie met de intieme belevingswereld en haar aandacht voor de poëzie van het alledaagse.

Dat geldt ook voor de naam LAM die De Wolf maakte door haar voorletters samen te trekken en als voornaam te gebruiken. De inventiviteit ervan en de tegenstelling die in voor- en achternaam ligt besloten, typeren de kunstenaar en haar werk. De Wolf's werk vertrekt altijd vanuit eenvoudige en vaak persoonlijke associaties en berust op simpele toepassingen. De recent verworven wandinstallatie *Handcomputer 1* is daar een goed voorbeeld van. Deze bestaat uit een wand van meer dan 2000 rolletjes van repen textiel en plastic die enkele centimeters uit de muur steken. De repen zijn elk een meter lang en drie centimeter breed en hebben vanwege de materiaalverschillen een verschillende dikte. Als uitgevergrote pixels van een computerscherm geven zij een flikkerend beeld. Verplaatst de toeschouwer zich voor het werk, dan ziet hij steeds een ander beeld. De net niet volledig opgerolde rolletjes geven telkens een ander schaduw. De titel verwijst enerzijds naar het computerscherm, anderzijds naar het handwerk: twee zeer verschillende werelden komen er in samen, die van high tech, snelheid en tijdelijkheid en die van liefde voor het materiaal en op geduldig onderzoek gebaseerde kennis.

Marjan Boot

Presentatie van Bruno Ninaber van Eyben, *WITH COMPLIMENTS*. Uitgeverij 010, Rotterdam, Toespraken door Marcel Wanders (vormgever), Jan Teunen (redacteur), Cor Rosbeek (drukker), Hans Oldewarris (uitgever) en een performance door een percussioniste van het Sweelinck Conservatorium
BOEKPRESENTATIE

OPENING

DISPLAY

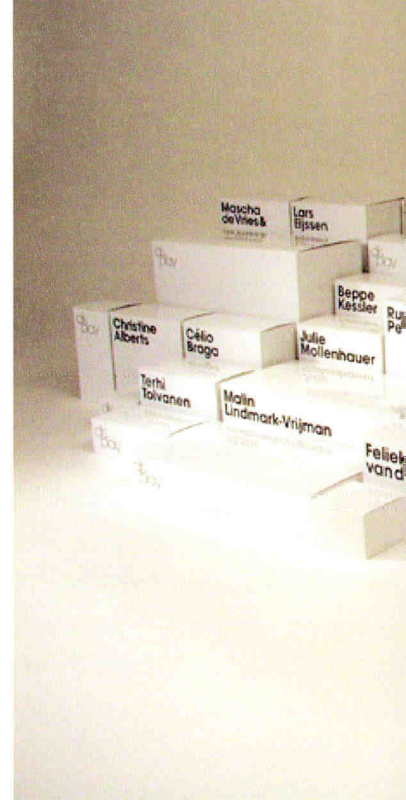
een voorstel tot gemeentelijke kunstaankopen 2000/2001

OPENING SMBA

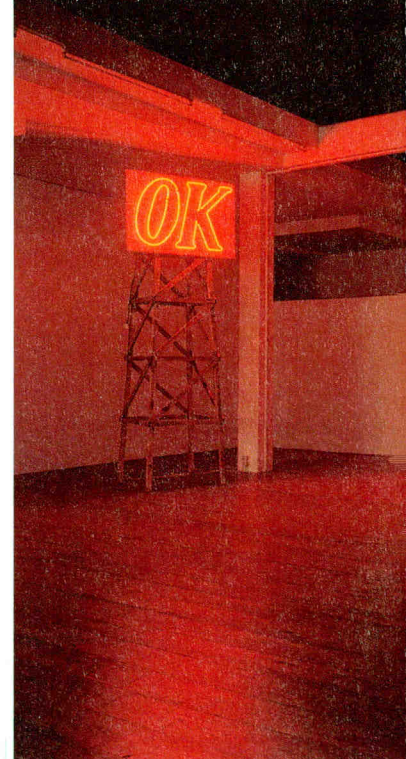
MAGNUS MONFELDT EN
PÅR STRÖMBERG – ASK THE DUST

22-24-2003

Experimental Jetset, promotiefoto voor *DISPLAY*

Zaaloverzicht
MONFELDT/STRÖMBERG - ASK THE
DUST (SMBA)

Pianoduo Post & Mulder
CONCERT

'Hout en Goud in de etalage van het Stedelijk'
Bron: Het Parool
advertentiewaarde Eur. 1329

'Einde aan 90 jaar kunst KPN'
Bron: Het Parool
advertentiewaarde Eur. 1137

In goud in etalage van S

Het Parool

Voorbijgangers kijken naar de 'etalages' van het Stedelijk. FOTO JEAN-PIERRE JANS

staankoken van dig een es tonen kelende, rstukje. aagbaar den wel voor te n wordt. dan ook Het gaat oudsmid ddel om eit. Om worden, n eigen n. ng in de n kopen Amsterwerk in ge comitverko waarna li Fuchs, en mag

heid uit. winkels straat is tot een n de sie-groeidia-voor de

tentoonstelling vormgegeven catalogus

versterkt het beeld van het sieraad als consumptieartikel. Vormgegeven als een doos met losse cataloguskaarten en met een foto van het sieraad en een statement van de kunstenaar – net visitekaartjes.

Het concept gaat terug op het traditionele idee van het sieraad als een kostbaar *objet de désir*. Maar de geëxposeerde sieraden zijn verre van traditioneel. De trend onder de kunstenaar-goudsmeden lijkt dit jaar (hoe kan het ook anders) *fusion*. Hoe wel stug door wordt gegaan met het gebruik van onedele en vergankelijke mate-

rialen als wol, glas, plastic en hout, blijkt bij nauwkeuriger kijken in bijna elk sieraad goud of zilver te zijn verwerkt.

Zo zijn de zacht aandoende ringen van Ina-Iris Eichenberg van vilt en rubber gevat in een zilveren ringscheen, liggen in de nep-bonten colliers van Tina Rath glanzende gouden sloten verborgen en verwerkt Philip Sajet in zijn ringen verroest ijzer in prachtig fragiele gouden frames, omringd met fonkelende gekleurde steentjes. Fusion weerspiegelt zich ook in het gebruik van de sieraden. De ringen van

Einde aan 90 jaar kunst KPN

PAROOL 26 MARCH 2002

(Van onze kunstredactie)
AMSTERDAM – Het Stedelijk Museum organiseert per 6 april een tentoonstelling over de afdeling Kunst & Vormgeving van de KPN. Deze dienst, die al in 1945 als Dienst voor Esthetische Vormgeving in het leven werd geroepen, wordt per 1 april opgeheven.

Geruchten dat een van de beroemdste bedrijfscollecties van het land, of delen daarvan, op het moment worden verkocht, spreekt de KPN uitdrukkelijk tegen.

Eerder dit jaar werd bekend dat het door recordverliezen en ontslagen geplaagde bedrijf zijn budget voor het aankopen van kunst had geschrapt. Later bleek ook voor de afdeling Kunst en Vormgeving geen plaats meer in het bedrijf dat een toekomst van verzakelijkking tegemoetgaat. Daarmee komt volgens velen een teleurstellend einde aan bijna negentig jaar vormgeving van de KPN.

KPN was het eerste Nederlandse bedrijf dat zich bekommerde om het belang van mooie gebouwen, bedrijfskleding, meubilair,

KPN was het eerste Nederlandse bedrijf dat zich bekommerde om het belang van mooie gebouwen, bedrijfskleding, meubilair, postzegels en postbussen. Grootheden als Piet Zwart, Willem Sandberg en Wim Crouwel hebben in de loop der jaren hun naam aan de dienst verbonden.

Lag het accent in de eerste dertig jaar vooral op toegepaste kunst en het verstrekken van opdrachten, vanaf de tweede helft van de jaren tachtig werd steeds actiever gewerkt aan een eigen kunstverzameling.

De collectie is niet bedoeld als investering, maar had nadrukkelijk tot taak het welbevinden van de werknemers te vergroten, volgens het laatste hoofd van de afdeling Marie-Hélène Cornips. Bij haar aantreden zes jaar geleden was de collectie breed opgezet. Men kocht litho's, zeefdrukken en beelden van voornamelijk de bekendere Nederlandse kunstenaars.

Sinds Cornips de leiding nam, veranderde zij de koers drastisch. Zij koos, meer bij de tijd, voor de hedendaagse fotografie en kocht werk van fotografen uit binnen- en buitenland zoals Rinneke Dijkstra, Thomas Struth en Liza May Post. Daarmee schudde ze het wat suffige imago van de bedrijfscollecties van zich af.

Stedelijk

Manon van Kouswijk blijken misschien toch oorknopjes te zijn, of andersom, en de objecten van stof en kralen van Célio Braga zijn met behulp van enkele pins overal te dragen.

Wie naar binnen gaat treft een zeer lege en rustige Nieuwe Vleugel aan, waar aan de tuinzijde een reeks van negen videopresentaties van enkele deelnemers wordt getoond. Soms als verduidelijking van het sieraad, zoals bij de video van Célio Braga die het om de hand wikkelen van haar sieraad toont, soms als autonoom kunstwerk. Zeer de moeite waard is de video van Maria Blaisse waarin ze vertelt hoe zij van rubberen autobanden via een samenwerking met ontwerper Issey Miyake is beland bij haar collectie *Ruimvel*. Een langdurend traject van zeventien jaar dat van abstract naar draagbaar voerde.

Een minpunt van de tentoonstelling is dat de buiten geëtalende sieraden zonder uitleg, of beter, zonder een speciale eigen context, niet altijd duidelijk te plaatsen zijn. Ook de videopresentaties geven weinig bruikbare informatie.

Niet voor niets loopt het toevallig voorbijwandelende publiek onverschillig door, en staan er maar weinig smachtend voor de etalage van het Stedelijk.

SCHENKERS

Jan van Adrichem,
Amsterdam
Carl Andre, Düsseldorf
Galerie Paul Andriess,
Amsterdam
Karel Appel, New York
Jo Baer, Amsterdam
Dinie Besems, Amsterdam
De Beyer, Breda
R. Brattinga, Amsterdam
Pieter Bijwaard, Bergen
Buro Beeldende Kunst,
Vlissingen
Georg Davison,
Sacramento, Ca.
H.P. Deys, Rhenen
Karel Dierckx
Piet Dirkx, Eindhoven
Luca Dosi Delfini, Amsterdam
DZPLY, Amsterdam
Hans Eijkelboom, Arnhem
Hein Elferink, Meppel
Rudi Fuchs, Amsterdam
Rutger Fuchs, Amsterdam
Galerie Ganzevoort, New York
Ed Gebski, Amsterdam
Galerie Atie Gerhardsen,
Berlijn
Carolien Glazenburg,
Bloemendaal
Paul Goede, Amsterdam
Pau Groenendijk, Amsterdam
Jeroen Henneman,
Amsterdam
A & A Herbert, Gent
Bert Hermens, Eindhoven
A. Hosmann, Amsterdam
Paul van den Hout, Rotterdam
Ko de Jonge, Middelburg
Hans Josephsohn, Zürich
Jumbo International,
Amsterdam
KPN, Den Haag
Maria Lassnig, Wenen
Madame Walter Leblanc,
Brussel
Lhoist Groupe, Parijs
W.J.M. Kok, Amsterdam
Reyer Kras, Amsterdam
Karel Martens, Hoog-Keppel
Marc Mulders, Tilburg
Bruno Ninaber van Eyben,
Leiden
P. Norton en R. Taylor, Londen
nlpk, Leiden
Galerie Milco Onrust,
Amsterdam
Wil Njio, Amsterdam
Pink, Amsterdam
Pointe 'Ironie, Parijs
Jurrie Poot en
Marjan van Lingen,
Amsterdam
Avery Preesman, Amsterdam
Lieve Prins, Amsterdam
Grayson Perry, Londen
Royden Rabinowitch, Gent
Van Ravensteijn en
Van Beijeren, Slootdorp
Jörg Remé,
Bergen/Amsterdam
Gerrit Rietveld Academie,
Amsterdam
Cor en Jean Rosbeek, Nuth
Peter Spaans, Amsterdam

Stallinga BV, Amsterdam
Mevr W.J.M. van Swol,
Nieuwendam
Ulay, Amsterdam
Una, Amsterdam
Roy Villevoe, Amsterdam
Vormgevingsinstituut,
Amsterdam
A. van der Werff, Den Haag
Werkplaats Typografie,
Arnhem
Xanadu, Amsterdam
Mevr S.M.E. Willink-Quïël,
Amsterdam

Deze maand kreeg Amsterdam een nieuw college van burgemeester en wethouders, waarin Hannah Belliot (PvdA) verantwoordelijk voor het cultuurbeleid werd en als zodanig de nieuwe bestuurlijke baas van het Stedelijk Museum. Al snel na haar aantreden kreeg zij van verontruste kunsthistorici een manifest overhandigd, waarin die hun zorg uitspraken over de komende sluiting van het Stedelijk en het Rijksmuseum en de beide museumbibliotheken. De aanbesteding van de nieuwbouw en de restauratie van de oudbouw stonden deze maand op de agenda van de Gemeenteraad, maar werd uitgesteld, omdat de totale benodigde financiering van € 93 miljoen nog bij lange na niet rond was. April bracht een aantal kleine presentaties, zoals een overzicht van de Dienst Kunst & Vormgeving van de KPN van 1913-2002, naar aanleiding van de plotselinge opheffing daarvan per 1 april. De kleine gelegenheidsexpositie werd breed besproken in de media die 'het requiem van een bijna negentigjarige traditie van het paradepaardje van KPN' prees en het einde ervan zeer betreunde. Tegelijkertijd waren schilderijen van Frank van Hemert te zien rond de aankoop van diens werk *Mind of Tibet* (2001), met daarnaast werk van Ysbrant, nieuwe aanwinsten van zeldzame stukken Venetiaans glas en de jaarlijkse expositie van *Best Verzorgde Boeken*: 48 publicaties geselecteerd uit een totaal van 410 inzendingen.

van daaruit zal de collectie naar links de abstracte lijn verkennen (Toon Verhoef/Dibbets/Preesman, het grote knipselwerk van Matisse gecombineerd met de 'Flowers' van Warhol, de minimalisten) en naar rechts de figuratieve lijn (Brit Art, Baldessari/Van

naar Zandvliet en Hainer/Attersee).

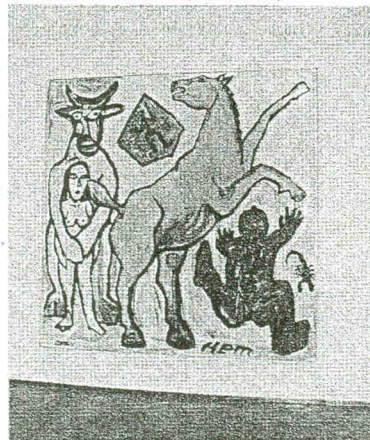
In Fuchs' basisplan krijgen alle zalen een bepaalde identiteit rond een bepaalde groep kunstenaars. Met de werken die daarbij horen - en die handzaam onder handbereik moeten zijn - kan Fuchs vier, vijf, zes verschillende inrichtingen maken, zodat de presentatie permanent in beweging blijft. Op de bovenverdieping wordt zo een 'tapijt' geweven van de ontwikkelingen in de moderne (schilderkunstige) kunstgeschiedenis.

Op de benedenverdieping zullen kunstnijverheid, fotografie en video worden getoond. De huidige winkel wordt een expositieruimte voor tekeningen.

Trouwe bezoekers zullen in de nieuwe opstelling de oude vertrouwde werken van Monet, Bonnard, Cézanne en Van Gogh ('La Berceuse') moeten missen. "Deze werken golden jarenlang als de topstukken van de collectie. De verzameling schuift echter steeds meer op richting de eigen tijd. Ik heb lang gepuzzeld met bijvoorbeeld de Bonnard, een prachtig schilderij, en ben tot de conclusie gekomen dat deze niet goed is in te passen in de nieuwe filosofie van de opstelling. Zo'n werk is beter af in het Van Gogh museum. Ik heb er geen moeite mee als het daar voortaan hangt. Hetzelfde geldt voor de Monet en de Berceuse. Dat laatste werk hangt overigens al een jaar of zeven in het Van Gogh. Daarvoor in de plaats hebben wij drie late Van Goghs te leen gekregen en daarmee kunnen we wel een lijn uitzetten in de collectie. Werken van Rainer, De Kooning, Judd, Newman, Lüpertz, dat moeten de nieuwe topstukken van het museum worden."

Op het eerste blad van het pak met schetsen met de nieuwe inrichting heeft Fuchs zijn 'verlanglijstje' geschreven. Het zijn de kunstenaars waarvan hij vindt dat nog werken

Schilderij van A.R. Penck, voorstel tot aankoop

werk aangekocht ('You forgot to kiss my soul', 2001). De kunstenaar krijgt later dit jaar nog een expositie in het Stedelijk. Toch blijven de 'oude' namen overheersen. "Een oeuvre moet een bepaald punt bereiken, voordat je er iets mee kunt in een museum als het Stedelijk. Ik zou het niet serieus vinden als wij op dezelfde manier zouden werken als Saatchi. Ik ken kunstenaars als Cattelan, Rist en Neshat, maar ik vind het uiteindelijk niet interessant genoeg of te modieus. Kunstenaars als Hirst, Emin en Taylor-Wood interesseren me veel meer, net als andere Britten als Mark Wallinger en Marc Quin. Je kunt het laat vinden dat wij ons nu met de Brit Art bezig houden, maar het zijn allemaal kunstenaars van begin dertig. En in vergelijking met de Tate Modern zijn we helemaal niet zo laat. In het Stedelijk moet je oppassen niet alleen maar naar het nu te kijken. Wat dat betreft zie ik wel dat er een casus te maken is voor een kunsthall-achtige ruimte in Amsterdam."

Tot de eerste kunstenaars die een presentatie krijgen rondom de proefopstellingen van de vaste collectie behoren Christian Attersee en Ad Snijders. Met Attersee koopt Fuchs een werk van een kunstenaar die zich in werkwijze beweegt tussen grote namen als Rainer, Baselitz, Jorn en Schwitters. Hij is zo'n 'vertakking' waar Fuchs in is geïnteresseerd.

De Eindhovenenaar Snijder heeft ook altijd zo'n tussenpositie ingenomen. Hij is van de generatie Cobra, werkte in Parijs in de stijl van de Ecole de Paris en flirtte met de lyrische abstractie. In het Stedelijk exposeert hij recente, expressief geschilderde koppen op papier.

Te zien is verder een schilderij van A.R. Penck dat het Stedelijk wil aankopen. Uit de tentoonstelling van Sam Taylor-Wood zijn de foto's 'Bound Ram' en 'Selfportrait as a tree' verworven.

Op welke plekken het Stedelijk zich tijdens de sluiting precies zal gaan manifesteren, is nog niet helemaal duidelijk. Met de Nieuwe Kerk zijn in ieder geval afspraken gemaakt over zomerse beeldtentoonstellingen. Daarnaast wordt in samenwerking met het Van Goghmuseum de expositie 'Na Van Gogh' (werktitel) voorbereid. Daar wordt bekeken hoe de attitude en de gedrevenheid van Van Gogh (dus niet zijn esthetiek) doorklinkt in de kunst van de twintigste eeuw (tot nu aan toe). Over een andere plek om de collectie tijdens de sluiting te kunnen tonen wordt nog nagedacht.

apr. 2002 **KUNSTBEELD III**
P.III *Kunstwereld*

Zaaloverzicht.
DAT WAS VORMGEVING
en openingsplek door Wim Crouwel

Openbaar vervoer: de bibliotheek van het Rijksmuseum krijgt een gunstiger plek: het voormalige ABN Amro-kantoor aan de Vijzelstraat. De kunsthistorici vrezen echter dat het gebouw veel te laat klaar zal zijn.

Kunsthistorici bezorgd bibliotheken

Van onze verslaggeefster
Anne van Driel
AMSTERDAM

Kunsthistorici en hoogleraren kunstgeschiedenis maken zich ernstige zorgen over de toegankelijkheid van essentiële vakliteratuur, wanneer het Stedelijk Museum en het Rijksmuseum hun bibliotheken tijdens de jarenlange bouwwerkzaamheden zullen overbrengen naar 'half of moeilijk bereikbare' noodgebouwen buiten het centrum van Amsterdam.

"Een hele generatie studenten, zowel van de vakgroep Kunstgeschiedenis als van kunstacademies, dreigt verstoken te raken van belangrijke informatie", vreest A. von Graevenitz, hoogleraar

kantoor neemt tijd in beslag, waardoor de 'wereldberoemde en unieke collectie boeken' voor onbepaalde tijd niet toegankelijk zal zijn, menen de kunsthistorici.

Gelijktijdig zal bovendien ook de Universiteit van Amsterdam alle bibliotheken van de faculteit Geesteswetenschappen gaan verhuizen naar één pand. Ook die collecties zijn dan minder toegankelijk, stelt Von Graevenitz. "Daardoor komen de opleiding en beroepsuitoefening van kunsthistorici in gevaar."

De groep kunsthistorici en hoogleraren maakt zich bovenal zorgen over de duur de 'tijdelijke' situatie van de bibliotheken. De nieuwbouwprojecten van zowel het Stedelijk als het Rijks kampen met vertraging, en de financiering voor het Verzamelgebouw in Am-

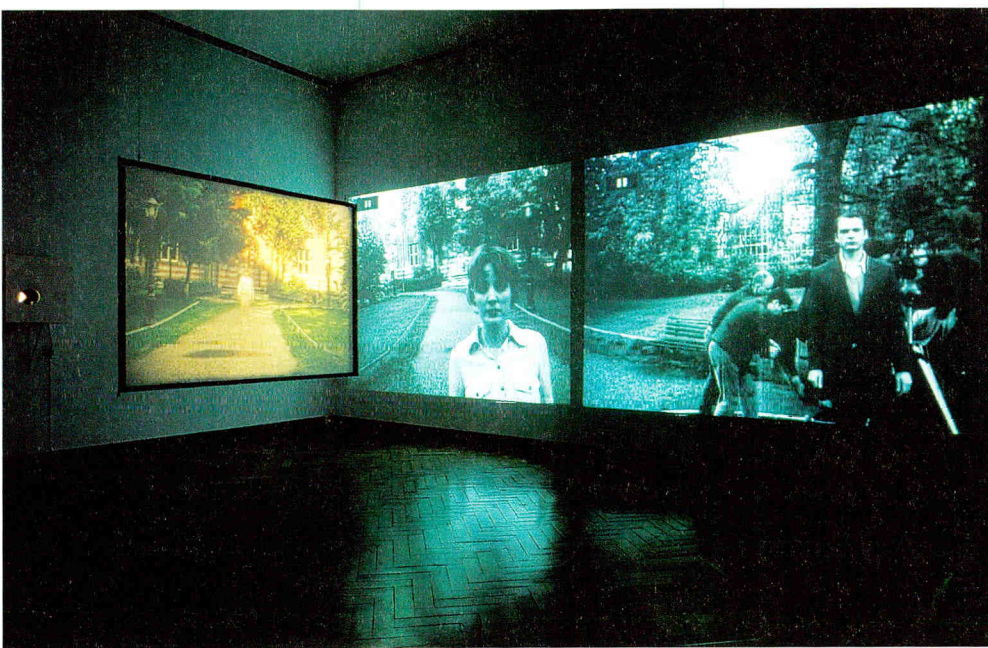
'Bibliotheek Stedelijk in de knel'
Bron: Het Parool
advertentiewaarde Eur. 311

'Kunsthistorici bezorgd om bibliotheken'
Bron: de Volkskrant
advertentiewaarde Eur. 2274

OPENING
DAT WAS VORMGEVING.
KPN Kunst en Vormgeving 1913-2002

BIM
CONCERT

Workshop **MAAK JIJ HET MOOISTE BRUIDJE?** onder leiding van C.A. Wertheim in het kader van **1001 NACHT KINDERWORKSHOP**

RUNA ISLAM
(Dhaka, BD, 1970)
TUIN, 1998

film (16 mm), 2 DVD's, CD/kleur, geluid,
5'42"
inv.nr. 2002.1.80(1-4)/505 S&B/CI
aankoop bij White Cube, Londen

Samen met andere hedendaagse kunstenaars van haar generatie die zich begin van de jaren '90 aankondigde, is Runa Islams werk geënt op film of specifieker, de manier waarop aspecten als narrativiteit, suspense en emotionele lading tot stand komen in speelfilms. In haar film- en video-installaties worden filmische constructies geanalyseerd, zichtbaar gemaakt en verwerkt tot nieuwe, maar nu ruimtelijke en vaak stemmige, beeldende werken die meestal bestaan uit meervoudige projecties waarin een duidelijke verhaallijn of plot ontbreekt. Zoals Jens Hoffman het uitdrukte naar aanleiding van de groepstentoonstelling *Tele-journeys* vorig jaar in het MIT List Visual Arts Center, samengesteld door een van de nestors van de videokunst, Joan Jonas: 'Islam ... maakt duidelijk dat film niets anders is dan stilstaande beelden die voor onze ogen bewegen'. Het werk *Tuin*, gemaakt in Amsterdam toen Islam daar nog studeerde aan de Rijksakademie, is gebaseerd op een specifieke scène van Fassbinders film *Martha* uit 1973. Deze scène, een shot van een man en vrouw opgenomen met een eromheen cirkelende camera, komt veelvuldig voor in

Hollywood- en Bollywoodfilms als man en vrouw op elkaar aflopen, elkaar kort ontmoeten en weer doorlopen. In *Tuin* wordt dit clichématige filmmotief geprojecteerd op een scherm dat in de ruimte hangt. Op twee projecties in zwart-wit worden twee andere cameraperspectieven toegevoegd: die vanuit de respectievelijke standpunten van de man en de vrouw. Zo ontstaat een complexe, intrigerende beeldinstallatie rondom het roterende shot, waarin niet alleen de twee hoofdpersonen – het narratieve aspect – maar ook de filmmakers zelf met hun camera's – het constructieve aspect – in het zicht komen. Net als in het werk van Fassbinder verhouden de man en de vrouw zich op onduidelijke wijze tot elkaar; in dit geval is het niet zozeer de bij Fassbinder immer voelbare intermenselijke tragiek die tussen hen instaat, maar eerder het gegeven dat de scène hier gespeeld wordt door amateurs. Niet de acteur, maar de filmische constructie en het gelaagde resultaat dat die oplevert, staat in *Tuin* centraal.

Jelle Bouwhuis

ONDERNEMINGSRAAD

In het jaar 2002 zijn op 20 maart OR verkiezingen gehouden. De samenstelling van de OR in 2002 is als volgt:

D. Mignot
voorzitter
S. Weerdenburg
vice-voorzitter
R. Schoelitsz
1e secretaris
F. Staphorsius
2e secretaris
J. Wolters
W. de Voogd
R. Staphorsius
M. Hendriks
R. Volmer.

Onderwerpen die dit jaar op de agenda stonden:

- Nieuwbouw
- Tijdelijke huisvesting
- ARBO
- Verzelfstandiging
- Verhuizing
- Organisatiestructuur
- Ziekteverzuim

Omdat al deze onderwerpen veel tijd vroegen om te behandelen, werd de hogere vergaderingsfrequentie die in 2001 was ingesteld, gehandhaafd.

Het was voor het museum en dus ook voor de Ondernemingsraad een zeer tumultueus jaar. Het aangekondigd vertrek van beide directeuren, grootse plannen voor het museum die later aanzienlijk moesten worden bijgesteld, bezoek van de wethouder van cultuur. Dit alles in een gebouw dat, door jaren achterstallig onderhoud, in een steeds deplorabelere staat ging verkeren. Onzekerheid over de toekomst van Museum en de aanstaande verhuizing trok een zware wissel op het personeel. Ondanks deze druk is het ziekteverzuimcijfer echter aanzienlijk gedaald. De ondernemingsraad heeft aan het einde van het jaar een memorandum opgesteld met een visie over de toekomst van het museum. De aankondiging van het instellen van de Commissie Toekomst Stedelijk Museum (commissie Sanders) en een adviescommissie leidde het nieuwe jaar in.

Rob Schoelitsz/
Wouter de Voogd

ARBO COMMISSIE.

De commissie had in het verslagjaar de volgende samenstelling:
H. Meijer
hoofd P&O (voorzitter)
R. Schoelitsz
technisch adviseur secretaris
J. Poot
wetenschappelijke staf
M. Knies
emancipatie & sociaal beleid
D. Clement, opgevolgd door
R. Staphorsius, OR lid
W. de Voogd opgevolgd door
J. Wolters, OR lid
M. Pranger
hoofd facilitaire zaken
G. Schreurs
hoofd BBV;
In oktober heeft de bedrijfsarts G. Lanjouw zitting genomen in de commissie

KUNSTKIJKUREN

In het afgelopen jaar hebben bijna 6000 kinderen uit de hoogste groepen van het basisonderwijs in het kader van de Kunstkijkuren het Stedelijk Museum bezocht. Ongeveer 75% van het Primair en Speciaal Basis Onderwijs doet hier aan mee uit alle windstreken van Amsterdam. Onder leiding van (merendeels) beeldende kunstenaars bespreken ze kunstwerken. Naast universele menselijke gemoedstoestanden staan ze rustig stil bij thema's als zelfmoord, abortus en liefde uit het leven van Engelse kunstenaressen die dat open en bloot in hun kunstwerken aan de orde stellen. Menig volwassen bezoeker blijft meeluisteren. Niet zo gek als je op deze manier zeer rake formuleringen kunt opvangen. Om een voorbeeld te geven: bij een hartvormige lichtsculptuur van Tracey Emin met de tekst *YOU FORGOT TO KISS MY SOUL* komt het woord ziel ter sprake. De hele groep is ervan overtuigd dat de mens een ziel heeft. Als de docent vraagt: 'Wat is dat dan, je ziel?' antwoordt een jongen bedachtzaam: 'Mijn ziel, dat is mijn "ik" zonder mijn lijf.' Vergankelijkheid in een letterlijk weggrottend stilleven roept vergelijkingen op met kunstwerken uit het Rijksmuseum en menig keer verlaten de kinderen het museum met rode hoofden van het discussiëren. Gelukkig blijft het niet bij één bezoek. Ze komen vier keer in het Stedelijk Museum. Net als in het Rijksmuseum, terwijl ook het Van Gogh Museum op het programma staat. Met een inleiding op school kunnen ze zich, in totaal tien keer, wekelijks een beeld vormen van wat dat is, 'beeldende kunst' in de drie grote kunstmusea van Amsterdam.

Oda den Boer

Docenten Kunstkijkuren in 2002:

Oda den Boer (coördinator)
Hans Abbing
Dick van Arkel
Hanneke de Boer
Natasja Boezem
Esther Bruggink
Valentijn van der Heide
Dirk Heuff
Jacques Kriek
Gerda Krumer
Semna van Ooy
Marije Proot
Michel Scholten
Walter Spronk,
Thea Tolsma
Paul van Wayenburg
Lies de Wolf

In opdracht van de stadsdelen van Amsterdam organiseert de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO), Afdeling Servicetaken, de Kunstkijkuren.

**MUSEUMCURUSSEN,
RONDELEIDINGEN EN CKV**

Onder leiding van Rian Beex
In 2002 vonden 182 gewone rondleidingen en 70 rondleidingen voor ontvangsten plaats (exclusief Kunstkijkuren).

Museumcursus 1:
49 deelnemers
Rondom Cathedra, Sam Taylor Wood, Eigen Collectie
Museumcursus 2:
33 deelnemers
Attersee, 1001 Nacht, Display, Kamagurka, Ad Snijders
Museumcursus 3:
26 deelnemers
Conceptuele kunst, Grayson Perry, Hans Josephsohn, Ontwerpen voor kinderen.
Museumcursus 4:
42 deelnemers
Eigen Collectie
Museumcursus 5:
37 deelnemers
Colin MacCahon, Laurence Aberhart, Franz Ackermann, Bernd & Hilla Becher, Tracey Emin, Beelden in de Nieuwe Kerk
Museumcursus 6:
52 deelnemers
Eigen Collectie

Rondleiders in 2002
Rian Beex (coördinator)
Annemiek van der Bruggen
Frans Henk Hoekstra
Niesje Johannes
Adri Markus
Sylvia Rottenberg
Ruth Tolsma
Lies de Wolf

19 juni, 3 juli, 4 september
Speciale rondleidingen voor kinderen door Ingeborg de Roode over 'Ontwerpen voor kinderen'.

CKV LEIDRADEN
(gratis verkrijgbaar bij de informatiebalie in het museum en te downloaden via www.stedelijk.nl)
Samenstelling en coördinatie: Rixt Hulshoff Pol

EYE INFECTION (eind 2001/ begin 2002)
STREAMLINE (eind 2001/ begin 2002)
SAM-TAYLOR WOOD – Film en fotografie
Zeebroek/Kamagurka – TOUR DE TRANCE
CONCEPTUELE KUNST
COLIN McCAHON: A QUESTION OF FAITH
FRANZ ACKERMANN – SEASONS IN THE SUN
TEN YEARS TRACEY EMIN
VER-ANDER-ING

Half april werd de oprichting bekend gemaakt van een projectbureau binnen het museum met de doelstelling meer efficiëntie en tijdige signalering van mogelijke knelpunten bij lopende (tentoonstellings)projecten. Klachten van musea aan het Museumplein betreffende de jaarlijkse lawaaioverlast met Koninginnedag – 'de Van Goghs vallen van de muur door de hossende massa' – werden door de rechtbank gehonoreerd met het vaststellen van een grenswaarde voor het geproduceerde geluid.

Marcel Broodthaers
L'ENTREE DE L'ARTISTE (1969)

Gijs Müller

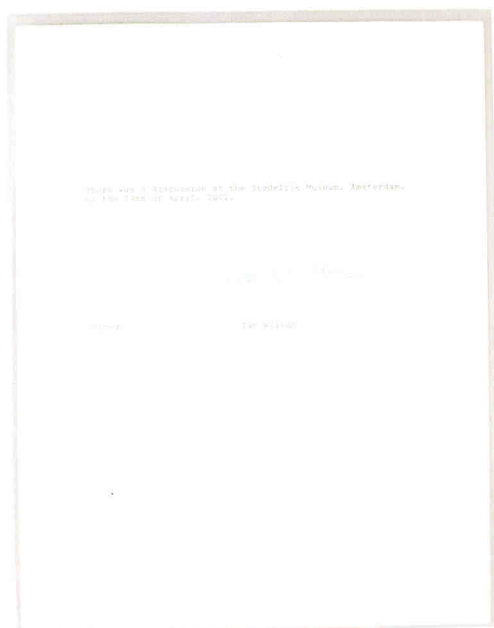

De meest spraakmakende tentoonstelling deze maand was echter het overzicht *Conceptuele kunst 1965 - 1975 uit Nederlandse en Belgische collecties*. Een schitterend overzicht aan de hand van 280 werken, in de geest van de beroemde expositie *Op losse schroeven* (1969) in het Stedelijk. 'Sentimental journey in het Stedelijk' kopte *De Telegraaf*, 'Stedelijk Museum demythologiseert de conceptuele kunst' volgens *de Volkskrant*, terwijl *NRC-Handelsblad* sprak van 'een prachtig retrospectief in het Stedelijk'. Bij de opening vonden de *Discussions of the Absolute* plaats onder leiding van de Amerikaanse conceptuele kunstenaar Ian Wilson. Op 24 mei werd samen met de Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis een symposium gehouden waar verschillende sprekers uit de universitaire wereld de conceptuele kunst bespraken en analyseerden en waar kunstenaar Gijs Müller sprak over het concept in de kunst van vandaag.

...n', videostill, 1974, Bruce Nauman.

...et is gevisualiseerd, is net zo goed afgewerkt product', zei de Ameri-
...tt ooit in een poging het concep-
...kwam in de buurt. Nog altijd is het
...initie bijna onmogelijk. Concep-
...ontstaan in de jaren zestig, vele
...illen. In de periode 1965 tot 1975
...al netwerk van bekende en min-

der bekende conceptueel georiënteerde kunstenaars, onder Joseph Kosuth en Lawrence Weiner. In Nederland werd conceptualisme vertegenwoordigd door Jan Dibbets, Ger Elk en Marinus Boezem. Wim Beeren, destijds directeur het Stedelijk Museum in Amsterdam, speelde een grote rol bij het p... later, k... ling van... he verza... ist in Ne... geplaat... schema...
...an Wilson, DISCUSSIONS OF THE ABSOLUTE voorafgaand aan de opening van de tentoonstelling CONCEPTUELE KUNST 1965-1975 UIT NEDERLANDSE EN BELGISCHE COLLECTIES DISCUSSIE
...CONCEPTUELE KUNST 1965-1975 UIT NEDERLANDSE EN BELGISCHE COLLECTIES
...PERSBIJEENKOMST
...Ensemble Champ d'Action (i.s.m. De Brakke Grond): SCREENS met TOWARDS THE INSIDE OF A TINE COWBELL van Serge Verstockt
...CONCERT
...Herdenkingslunch Ravensbrück
...ONTVANGST

IAN WILSON
(New York, USA, 1939)
DISCUSSIONS OF THE ABSOLUTE

papier, 28 x 21,5 cm
inv.nr. 2002.1.313 PTF/KB
aankoop van de kunstenaar, Warwick,
New York

Hoe concreet moet een kunstwerk zijn? Op vrijdag 19 april 2002 vond, in het kader van de opening van de tentoonstelling *Conceptuele kunst 1965-1975 uit Nederlandse en Belgische collecties*, in het Stedelijk Museum de uitvoering plaats van een zeer bijzonder kunstwerk. Ian Wilson discussieerde, met een daartoe uitgenodigd publiek, in het kader van zijn *Discussions of the Absolute*.

Ian Wilson heeft vanaf 1968 niet meer geschilderd. Hij heeft sindsdien geen fysieke, materiële vorm meer willen geven aan zijn kunstwerken. Het concrete kunstwerk bood Wilson niet langer een perspectief om zich verder te ontwikkelen. In plaats daarvan ging hij zich richten op mondelinge communicatie als vorm van kunst: discussies tussen de kunstenaar zelf en publiek, in musea en galleries of thuis bij bevriende kunstenaars of verzamelaars. De eerste formele discussie vond in 1972 in New York plaats. Deze discussies richten zich op de, in Wilsons visie, oneindige en zonder vorm zijnde abstracties van ideeën, abstracties van taal. Het begrip van tijdelijkheid speelt hierbij een belangrijke rol. Wilson beschouwt zijn discussies als een vorm van sculptuur. Een sculptuur die niet als een fysiek fenomeen kan worden waargenomen en begrepen: er mag dan ook niets worden vastgelegd tijdens die discussies – geen tape, geen foto's, geen geschreven neerslag. De enige materiële zaken zijn de aankondiging van de discussie en het document waaruit blijkt dat het debat daadwerkelijk heeft plaatsgevonden en is aangekocht. Wilson is uitsluitend nog geïnteresseerd in het moment zelf waarop de discussie plaatsvindt en waarin er een persoonlijke wisselwerking plaats vindt tussen hem en zijn gesprekspartners.

Vier jaar lang banieren met zevenmijlslaarzen

Hij begon goed. "Ik er-
voor zijn aanstelling."
als een verfrissing,"
zegt Ivo van Hove, directeur
van Toneelgroep Amsterdam
en van het Holland Festival.

"Hij zwengelde de discussie aan
in de culturele wereld. Hij liet
ons nadenken over de verander-
samenleving; hij liet ons niet
niet de kunst, maar vanuit de
menleving denken. Kunst is
or iedereen, dat was eigenlijk
n diepgewortelde, socialisti-
te wens. Hij kwam met de ter-
en jong en allochtone, omdat
en achterstand voelde voor
doelgroepen."

Marc van Warmerdam, direc-
r van theatergroep Orkater:
ve waren het met Van der
weg eens dat de kunstbedrijven
professionaliseerd moesten
orden."

Stevijn van Heusden, zakelijk
recteur van het Stedelijk Mu-
seum en voorheen directeur van
nsten OCW, zag vooral een on-
imige staatssecretaris: "Van
Ploeg begon met een stort-
ed aan ideeën."

**'Hij heeft
een enorm
hapsnap-
beleid
gevoerd'**

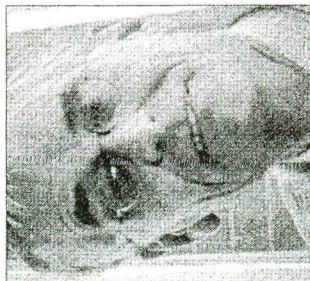
school zich achter bureaucra-
sche procedures."
Truze Lodder, zakelijk direc-
teur van De Nederlandse Opera:
"Je moest je opeens met onzin
als doelgroepen subsidie gaan be-
zighouden."

ging minder goed verder.
c van Warmerdam: "Hij
t er een zoetje van gemaakt
iep: jong, allochtone, cultu-
ondernemerschap, en legde

De Van der Ploeg-stijl.
Ellen Walraven, zakelijk leider
van toneelgroep 't Barre Land:
"Wat ik lastig vond, is dat het
beleid van Van der Ploeg slordig
was. Dat stond haaks op hoe je
zelf met het vak omgaat. Thea-
termaken en produceren is een
heel precieze klus. En dan komt
er iemand van wie je niet kunt
inschatten of hij nu werkelijk
hart heeft voor de culturele sec-
tor, die er met zevenmijlslaarzen
doorheen banjert. Niet dat cul-
tuur een porselénkast is, maar
een secuur beleid is nodig."

Van Heusden: "Hij ging in de
aanval. Hij riep dat het kunstbe-
drijf niet deugde, dat er te veel
ouwe knarren waren, dat ieder-
een lag te pitten. In plaats van
stimuleren maakte hij onnodig
een karikatuur van mensen die
met kunst bezig zijn. Dat kun je
niet doen als staatssecretaris. Je
moet het discours aangaan."

Frans de Ruiter, voorzitter van
Kunsten '92 en directeur Konink-
lijk Conservatorium Den Haag:
"Je kunt hem verwijten dat hij de
sector niet als bondgenoot, maar
als tegenstander heeft be-
schouwd. De titel van zijn rap-
port *Cultuur als confrontatie* zegt
goed. Daar heeft hij zich letter-
lijk aan gehouden. Er is een grote
verwijdering ontstaan tussen de
systematiek van Zoetermeer en

Stevijn van Heusden
*FOTO STEDELIJK MUSEUM ADAM

Ivo ten Hove
FOTO WUBBO DE JONG

Marc van Warmerdam
FOTO FELIX KALKMAN H/H

in de politiek. Hij wilde zijn ge-
dachtegoed implanteren in de
politiek. En dat deed hij door te
zeggen: Als ik het zeg, gebeurt
het. Dat kun je misschien als
hoogleraar voor een college zeg-
gen, maar niet als staatssecretaris
binnen een politiek ingewike-
keld netwerk."

Hartmut Haenchen, chefdiri-
gent van het Nederlands Philhar-
monisch Orkest (besloot te ver-
trekken na een opgelegde bezui-
niging van 1,5 miljoen gulden):
"Het blijft voor mij onbegrijpe-
lijk dat een bewindman in tij-
den van grote voorspoed uit zich-
zelf niets extra's voor de kunst
heeft willen regelen. Dat hij als

het culturele veld: tussen de kun-
stenaar en de culturele instellin-
gen. Als hij dat anders had aange-
pakt, had hij veel meer kunnen
bereiken."

Van Hove: "Het ergste is, dat
Van der Ploeg ons tegen elkaar
heeft opgezet. Jong tegen over-
oud, we zijn met zijn allen op
jacht gegaan naar het geld. We
schreven beleidsplannen als slijp-
pendragers. Ik heb er zelf aan
meegedaan, we wilden allemaal
dat geld uit die pot."

Van Heusden: "Het is evident:
op een aantal punten heeft Van
der Ploeg voor geld gezorgd.
Maar door de manier waarop,
heeft hij het zich lastig gemaakt

Geen Malevitsj tentoonstelling door malaise bij Guggenheim

Van onze verslaggeefster
AMSTERDAM

De grote Malevitsj-tentoonstelling
die deze zomer in het Guggen-
heim Museum in New York
zou worden gehouden, en daar-
na in het Stedelijk Museum in
Amsterdam en het Russisch Mu-
seum in St. Petersburg, is van de
baan.

Het Stedelijk zou voor de expo-
sitie diverse werken uitleen van
de Russische avantgardistische
schilder Kazimir Malevitsj (1878-
1935). Volgens een woordvoerder
is de expositie afgelast wegens fi-
nanciële problemen van het Guggen-
heim, die zijn ontstaan door
tegenvallende bezoekersaantallen
sinds 11 september.

Sinds vijf jaar hebben de erfge-
namen van de Russische schilder
een claim liggen op de Malevitsj-
collectie van het Stedelijk - een
van die erfenamen woont in
Amerika. Om die reden wilde het
museum vooraf van de Verenigde
Staten harde garanties dat de aan
het Guggenheim uitgeleende
schilderijen niet in beslaggenomen
konden worden. De gemeente
Amsterdam had een verzoek
ingediend voor een vrijgeleide van
de collectie van het Stedelijk.

Of dat verzoek is gehonoreerd,
kan het Stedelijk niet zeggen. Dat
het museum risico zou lopen op
inbeslagname wanneer het zijn
Malevitsj-collectie aan het Guggen-
heim zou uitleen, is volgens
de woordvoerder van het Stede-
lijk, 'niet de directe aanleiding ge-
weest' voor het Guggenheim om
de expositie af te gelasten.

duceerbaarheid en winst. Ander-
zijds putte hij uit het socialisti-
sche erfgoed: "Kunst bevestigt de
sociale cohesie."

Conclusie.

De Ruiter: "De cultuureducatie
heeft hij niet goed op de kaart
weten te zetten. Dat is allemaal
nog steeds veel te versnipperd.
Bovendien is de uitbreiding van
middelen de regeling van de be-
leidsvoorwaarden niet ten ge-
de gekomen."

Van Warmerdam: "Van der
Ploeg zegt dat hij de geschiedenis
zal ingaan als de staatsse-
taris die het meeste geld bij
binnengehaald. Daarmee neig-
hij je alle wind uit de zeilen."

Van Hove: "Aangevoeld is
het failliet van het huidige
stapplan. Van der Ploeg weet
maar hij heeft geen stand-
ingenomen. Hij heeft een
snijperd hapsnap-beleid

Werken van graficus, multi-media
kunstenaar en componist
William Engelen
CONCERT

MART STAM
(Purmerend 1899-1986 Zürich,
Zwitserland)

STOLEN EN ARMSTOEL, ca. 1938
stalen buis, beukenhout en gevlochten
riet diverse maten
uitvoering Gebr. Thonet (?) Frankenberg,
Duitsland
inv.nr. 2002.2.638-640 MTK/lb

MART STAM
(toegeschreven aan)

BANK, ca. 1948
hout, multiplex
75 x 199,5 x 59 cm
uitvoering onbekend
inv.nr. 2002.2.641 MTK/lb
beide schenking Gerrit Rietveld
Academie, Amsterdam

Sinds een jaar of tien wordt de Nederlandse architect Mart Stam definitief beschouwd als de uitvinder van het principe van de achterpootloze stalen buisstoel, het belangrijkste icoon van de functionalistische stroming uit de jaren twintig. Daaraan vooraf ging een decennialange discussie: was Stam, Marcel Breuer of Ludwig Mies van der Rohe de bedenker van het briljante principe, waardoor een ijle, verende constructie was ontstaan? In de publicatie van Werner Möller en Otakar Mácel, *Ein Stuhl macht Geschichte*, uit 1992, staat aannemelijk beschreven hoe Mart Stam tijdens de voorbereidingen voor de bouw en inrichting van zijn huizen op de tentoonstelling *Die Wohnung* (Weissenhofsiedlung, Stuttgart, 1927) de *Freischwinger* bedacht. Hij tekende al in 1926 de hoekige constructie – die hij aanvankelijk van rechte gaspijpen met verbindingsstukken maakte.

De versies die het museum geschonken kreeg van de Gerrit Rietveld Academie, de opvolger van de school waarvan Stam van 1939 tot 1948

directeur was, zijn van later datum. Het model van deze (arm)stoelen komt uit het eind van de jaren dertig en wijkt af van de eerdere modellen doordat linker- en rechterzijde van de stalen buisconstructie niet geheel evenwijdig lopen. Naar achteren toe wordt de afstand iets kleiner, waardoor een minder streng beeld is ontstaan. Ook het rieten vlechtwerk op zitting en rugleuning paste Stam aanvankelijk nooit toe. Het vierde meubel dat onderdeel van de schenking uitmaakt, de bank gemaakt van een houten onderstel met een gebogen multiplex zitgedeelte, is heel bijzonder. Gebogen multiplex stond sinds het begin van de jaren dertig volop in de belangstelling van ontwerpers, maar werd niet vaak toegepast voor banken. Het was waarschijnlijk Stam die de zes stroken multiplex naast elkaar liet bevestigen met aan de achterzijde verspringende stroken. Deze methode werkt goed, want ook na intensief gebruik op de academie is de bank nog in redelijke staat.

Ingeborg de Roode

In mei zag een aantal nieuwe publicaties het licht in het Stedelijk Museum. Namens uitgeverij De Bezige Bij presenteerde schrijfster Connie Palmen het eerste exemplaar van *Tussen kunstenaars; een romance* van Rudi Fuchs: een vuistdikke verzameling opstellen over moderne beeldende kunst, die hij in de loop der jaren schreef als voorwoord of catalogustekst, feestrede of literaire overpeinzing, reisverslag of krantenessay. Bas Heijne roemde het in *NRC-Handelsblad* als 'een monumentale bundel met zijn levenswerk'.

Daarnaast produceerde het museum in opdracht van de gemeente Amsterdam de glossy brochure 'Naar een betere ruimte voor de kunst en het publiek: modernisering en uitbreiding van het Stedelijk Museum', waarin de noodzaak tot renovatie en uitbreiding nog eens werd uitgelegd, samen met de nieuwbouwplannen – plannen die later door allerlei oorzaken alsnog in de ijskast zouden gaan.

In veel gevallen heet men kabinetten van individuele kunstenaars gecreëerd, maar er zijn ook ruimtes waar werken van verschillende kunstenaars worden gecombineerd. Een groot voordeel van de beperking tot de periode 1965-1975 is dat de late, vaak megalomane en zinledige serieproductie van een aantal kunstenaars ontbreekt; op die manier wordt benadrukt wat er ook alweer goed was aan Dibbets of LeWitt. De formaten zijn vaak klein en premuseaal; hun schaal is aangepast aan de privéverzameling.

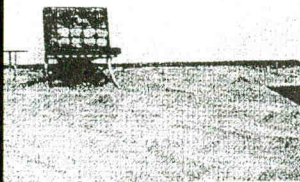
Niet alle kunstenaars zijn even adequaat vertegenwoordigd. Sommigen, zoals Robert Barry, Stanley Brouwn en On Kawara komen goed en uitgebreid aan bod, net als Carl Andre en Sol LeWitt – wier werk over de expositie verspreid is. Van Broodthaers is, naast wat kleiner werk, *L'Entrée de l'exposition* (1969) uit het Bonnefantenmuseum aanwezig, maar de installatie werd bepaald niet ideaal opgesteld. In de uitstekende Dibbetszaal worden diens perspectiefcorrecties onder meer gecombineerd met een 34-delige fotoreeks (uit de collectie Herbert) van invallend zonlicht dat in de loop van de dag over een vloer 'reist'. Meer dan eender welk oeuvre komt dat van Dibbets voort uit observaties, en de manipulatie van observaties; Dibbets is een zelfkritische netvlieskunstenaar. Hij verschilt daarmee grondig van de kunstenaars die de idee of 'het concept' centraal stelden, te beginnen bij LeWitt, van wie de handgeschreven tekst van de *Sentences on Conceptual Art* (gepubliceerd in 1969) in de tentoonstelling is opgenomen. Het is overigens vreemd dat de catalogus doet alsof dit dé theoretische sleuteltekst van LeWitt is, terwijl het eerdere *Paragraphs on Conceptual Art* (1967) minstens even vaak aan bod komt in publicaties, of wordt opgenomen in bloemlezingen.

De aanwezigheid van minimalisten als LeWitt en Andre toont aan hoe ijdel – zeker in dit geval – elke poging is om een 'stroming' af te bakenen. Bij Andre is de materialiteit van het werk (lood, koper, hout) belangrijker dan bij de meeste

GESCALEERD VAN TIJD TOT TIJD

OVERLADEN VAN TIJD TOT TIJD

HERROEPEN VAN TIJD TOT TIJD

Weiner

in Amsterdam 1988

NEDERLAND EN BELGISCHE tentoonstelling' brengt Nederlandse en Belgische collecties een beeld te geven van de kunst rond 1970 manifesteerde in galerieën, verzamelaars en (in Nederlandse kunstenaars aantrokken in de catalogus – het Nederland wordt behandeld als een soort voorbruiklenen maar verder hoeft te komen. De expositie van het Stedelijk Museum.

Tot slot werd op 8 mei het eerste exemplaar van het proefschrift van Renée Steenberg van Rudi Fuchs aangeboden. De publicatie *Iets wat zo veel kost, is alles waard: verzamelaars van moderne kunst in Nederland* biedt '...een kijkje in de artistieke keuken van particuliere verzamelaars, hun verzamelwoede, hun hang naar vernieuwing en hun relatie tot kunst...', aldus de prospectus. Verder werd deze maand bekend gemaakt dat tentoonstelling *Malevich-Suprematism*, die eerst in het Guggenheim Museum in Berlijn te zien zou zijn om vervolgens naar het Stedelijk en naar het Guggenheim in New York door te reizen, wegens financiële problemen bij het Amerikaanse museumconglomeraat moest worden uitgesteld tot 2003 – en wat het Stedelijk betrof definitief afgelast met het oog op de renovatie. Het werd een van de redenen waarom het Stedelijk dit jaar minder bezoekers dan normaal zou gaan trekken. In plaats van Amsterdam werd uiteindelijk The Menil Foundation in Houston aan de tournee toegevoegd om de kosten van de productie te dekken.

Renée Steenberg: *IETS WAT ZOVEEL KOST IS ALLES WAARD. VERZAMELAARS VAN MODERNE KUNST IN NEDERLAND*.

Uitgeverij Vassallucci

Toespraken door: Tijs Goldschmidt (bioloog en schrijver) over de anatomie van het verzamelen; Evert Schoorl (econoom) over het huishoudboekje van de verzamelaar; Henk Hofland (columnist) over de amorele verzamelaar; Matthijs van Boxsel (morosoof) over het verzamelen van theorieën over domheid.

BOEKPRESENTATIE

Tentoonstelling Sentimental

door WIM VAN DER BEEK

Zonder aarzeling signaleert R langstelling voor de conceptuele jaren zestig en zeventig van de v Met de nodige stelligheid conclu Museum Amsterdam dat de gro reikt zijn en dat de hernieuwde van het conceptuele denken d vangrijke tentoonstelling in ei landse en Belgische verzamelin pen en nieuw voedsel geven aan juni).

Een sentimental journey. En: een aaneenschakeling van voltooide momenten. Met deze omschrijvingen geeft Fuchs aan wat de conceptuele kunst van het eerste uur voor hem betekent. Zelf was hij destijds direct betrokken bij de lancering en wegbereiding van de internationale beweging. Hij probeerde niet alleen begrip te kweken voor de kunstenaars maar ondersteunde hen ook daadwerkelijk met aankopen. Voor het Van Abbe Museum in Eindhoven (waar hij toen directeur was) kocht hij 'De krijtcirkel' van Ian Wilson, wat hem zware kritiek van plaatselijke politici opleverde.

Hoezeer dat ook voor de hand zou liggen, Fuchs kwam niet zelf met het initiatief voor de tentoonstelling. Twee jaar geleden klopten Suzanne Héman en Hripsimé Visser bij hem aan met het plan om een aanzet te geven tot een nauwkeuriger beeldvorming die recht zou doen aan de voortrekkersrol van kunstenaars als Lawrence Weiner, Sol LeWitt, Daniel Buren, Stanley Brouwn, Bruce Nauman en Nederlandse vertegenwoordigers Jan Dibbets, Ger van Elk en Marinus Boezem.

„Fuchs ging onmiddellijk akkoord en intervenieerde

10/05

11-12/05

12/05

14/05

rt herwaardering

Zaaloverzicht
MATTI BRAUN
BUNTA GARBO
(SMBA)

ourney in

14 mei 2002 De T

■ Suzanne Héman (links) en Hripsimé Visser bij een ladder met bakstenen van Marcel Broodthaers: „Conceptuele kunst kan ook gewoon leuk zijn.”

FOTO: RICHARD MOUW

staat tegenwoordig voor alles wat streng en vormloos is, of op een simpel ideetje berust”, verklaart Visser. „Wij willen dat beeld nuanceren en misverstanden rechtzetten. Tijdens de voorbereiding hebben we de indruk gekregen dat de kunstkritiek gefaald heeft in

het aanreiken van criteria die heersende vooroordelen hadden kunnen bijstellen. Veel mensen zijn vergeten dat conceptuele kunst vaak ook gewoon leuk was.”

Hoewel het onderzoek nog

Pekka Siren & Agnieszka Waligorska (Finland): performance met tape, live elektronica, video en akoestische instrumenten

CONCERT

Striptekenen in het kader van Zeebroek/Kamagurka - TOUR DE TRANCE KINDERWORKSHOP

oefeningen in geduld van Hanne Darboven staan de geestige invulling van de Belg Marcel Broodthaers en het Britse duo Gilbert & George en de superieure humor van Ger van Elk.

Verder wordt aandacht besteed aan de rol van galeriën als Art & Project, musea en particuliere verzamelaars. Met tevredenheid stelt Fuchs vast dat het Stedelijk een prominente rol heeft gespeeld in de verspreiding van het gedachtegoed. Vanuit dat perspectief gezien, is het logisch dat het museum vooropgaat bij de eerste pogingen tot inventarisatie en het aanzwengelen van de discussie over de kunsthistorische waarde.

Wel vond deze maand de opening plaats van een andere spraakmakende expositie: de eerste museale presentatie van het werk van Grayson Perry. Op de tentoonstelling *Guerrilla Tactics*, gesteund door The British Council, waren van deze Engelse kunstenaar prachtig gedecoreerde, maar confronterende potten met vaak gruwelijke onderwerpen te zien, naast foto's, quilts en films. De reputatie van deze unieke non-conformist was de afgelopen jaren als een komeet omhooggeschoten en zijn werk is inmiddels te vinden in verzamelingen van Elton John en – veelzeggend – Charles Saatchi. De opening van de tentoonstelling werd ingeleid door Rudi Fuchs, conservator Marjan Boot en Perry zelf, die voor de gelegenheid verrassenderwijs was uitgedost als meisje met pop.

Zaaloverzicht
GRAYSON PERRY
GUERRILLA TACTICS

Grayson Perry
CLAIRE AS THE MOTHER OF ALL
BATTLES, 1996

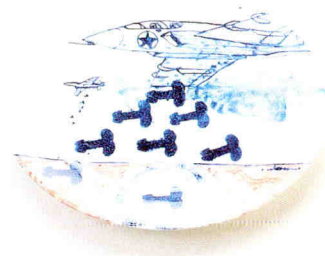
Presentatie door Connie Palmen
van Rudi Fuchs' *TUSSEN
KUNSTENAARS, EEN ROMANCE*,
Uitgeverij Bezige Bij,
BOEKPRESENTATIE

Kontakt der Jünglinge: Thomas Körner
& Asmus Tietchens (Duitsland): tape +
live elektronica
CONCERT

GRAYSON PERRY
(Chelmsford, GB, 1960)
GULF WAR DINNER SERVICE, 1991

12 delen, porselein, beschilderd onder
glazuur, op bestaande schalen
2,7 x 26 x 34 cm
inv.nrs 2002.2.626-637 MTK/IVa
schenking van de kunstenaar

De overzichtstentoonstelling *Guerrilla Tactics* van de Engelse kunstenaar Grayson Perry in de zomer van 2002 betekende voor menig bezoeker van het museum een openbaring. Perry's satirische kijk op het moderne leven, op de preoccupaties van de mens – belust op merken, bezeten van seks – en zijn bijtende kritiek op geweld en machismo, verrasten des te meer vanwege de media waarin hij zich uitdrukt: keramiek en borduursels. Het Stedelijk heeft vanaf 1994 werk van Grayson Perry aangekocht en bezat bij de opening van de retrospectief vijf potten. 'Daarmee heeft dit museum de grootste verzameling werken van Perry ter wereld', memoreerde Rudi Fuchs destijds. Die positie is na afloop van de tentoonstelling versterkt, maar liefst vijf werken zijn aan de collectie toegevoegd. Twee vroege videofilms uit het begin van de jaren tachtig, het stripboekje *Cycle of Violence* en een twaalfdelige set borden, het *Gulf War Dinner Service*, zijn door de kunstenaar als blijk van erkentelijkheid aan het museum geschonken. De spectaculaire quilt *Tree of Death* (1997), geborduurd met een patroon van fallussen en eyecatcher van de tentoonstelling, werd aangekocht.

Het servies is een mooi voorbeeld van Perry's thematiek. De borden zijn in een losse tekenachtige stijl beschilderd in hoofdzakelijk blauw onder glazuur met scènes van stoere militairen, geavanceerd oorlogstuig, Stars and Stripes en versierd met doodshoofden en bommen in de vorm van fallussen: Perry's favoriete motief. Het servies vormt een cynisch commentaar op oorlogsretoriek, mannelijkheid en het misleidende beeld van een 'schone' oorlog zoals dat door de CNN-beelden van precisiebombardementen is verbreid.

'De Saint Phalle trok alle nozems naar het Stedelijk'
Bron: Het Parool
advertentiewaarde Eur. 680

WEEK 22

OPENING
HANS JOSEPHSOHN
Beelden

IN COLLECTIE: NORMAN DILWORTH
beelden en reliëfs
(> 31/05)

BRUIKLENEN (BINNENLAND)

Bruiklenen ten behoeve van tentoonstellingen elders in binnen- en buitenland. Ondanks de bruikleenafname met het oog op de komende verhuizing werden in het verslagjaar toch nog in totaal 666 objecten uit de collectie van het Stedelijk Museum uitgeleend aan in totaal 93 museale instellingen. Daarbij waren 36 Nederlandse instellingen met 365 objecten betrokken en 57 buitenlandse instellingen met 301 objecten (uitgezonderd langdurige bruiklenen)

PLAATS	INSTELLING	TENTOONSTELLING	AANTAL
Alkmaar	Stedelijk Museum	Noord-Hollands Expressionisme: kunstenaars van de Bergense School	1
Amersfoort	Armando Museum	Armando als Zeichner	1
Amersfoort	De Zonnehof	Eugène Brands	7
Amstelveen	Cobra Museum	Jan Wolkers	4
Amstelveen	Cobra Museum	Lucebert - schilder, dichter	7
Amstelveen	Cobra Museum	Theo Wolvecamp	8
Amstelveen	Museum Jan van der Togt	Corneille	20
Amsterdam	Amsterdams Historisch Museum	Prostitutie in Amsterdam in de afgelopen 4 eeuwen	3
Amsterdam	Gemeentearchief, 'De Bazelgebouw'	MuseumN8	2
Amsterdam	Van Gogh Museum	Van Gogh en Gauguin	1
Amsterdam	Joods Historisch Museum	Marc Chagall. Het Joods Theater	3
Amsterdam	Nieuwe Kerk	Beelden 1945-2002, Setting a Good Corner	73
Amsterdam	Rijksmuseum	De Nederlandse ontmoeting met Azië, 1602-1950	1
Amsterdam	SBK, Kunsthall de Remise	Jan de Beus	1
Amsterdam	Zuiderkerk	Big project, big city, etc.	1
Arnhem	Museum voor Moderne Kunst	Edgar Fernhout	1
Assen	Drents Museum	Geef Gero!	2
Bergen	Museum Kranenburgh	Art Deco-ontwerpen in metaal	10
Diemen	Gemeentehuis	Leo Gestel in Bergen	1
Enschede	Rijksmuseum Twenthe	Het kwaad in beeld	1
Gorinchem	Gorcums Museum	Sjoerd Buisman	1
's Gravenhage	Gemeentemuseum Den Haag	Peter Struycken, Trooping the Colour	1
's Gravenhage	Gemeentemuseum Den Haag	Dwalen door het paradijs. Leven en werk van G.W. Dijsselhof (1866-1924)	5
's Gravenhage	Gemeentemuseum Den Haag	Rob van Koningsbruggen	18
's Gravenhage	Gemeentemuseum Den Haag	Europa in beeld, mythe & realiteit	1
's Gravenhage	Gemeentemuseum Den Haag	Russische Kunstgeschiedenis	1
's Gravenhage	Gemeentemuseum Den Haag	De vrouwen van Willink	51
's Gravenhage	Gemeentemuseum Den Haag	Minimal	3
's Gravenhage	Haags Historisch Museum	De hond en zijn baas	1
's Gravenhage	Haags Historisch Museum	Op zoek naar het ideale land. Reis door 200 jaar Nederlands landschap	1
Groningen	Groninger Museum	Naughty by Nature	4
Groningen	Groninger Museum	De Ploeg en het Groninger landschap	1
Haarlem	Frans Halsmuseum / De Hallen	Otto B. De Kat	1
Laren	Singer Museum	Kunstlerkolonien in Europa	1
Laren	Singer Museum	S.C. (Gijs) Bosch Reitz	1
Leerdam	Nationaal Glasmuseum Leerdam	Chris Lanooy	1
Leeuwarden	Fries Museum	Interieur met dame	1
Leeuwarden	Fries Museum	Gerrit Benner	6
Leiden	Stedelijk Museum De Lakenhal	Floris Verster	3
Leiden	Leids Universitair Medisch Centrum	Grenzen	1
Nijmegen	Museum Het Valkhof	David Vandekop	7
Rotterdam	Chabot Museum	Topstukken uit de 'Internationale Schilderijententoonstelling van Moderne Meesters' (in de Bijenkorf)	2
Rotterdam	Kunsthall	Kees Maks, schilder van het mondaine leven	22
Rotterdam	Vivid Vormgeving	Letters van Wim Crouwel	12
Schiedam	Stedelijk Museum	De Grote Hoop	2
Utrecht	Centraal Museum	Zonder wrijving geen glans. Nederlandse sieraden uit de 20ste eeuw	40
Utrecht	Centraal Museum	Cris Agterberg	1
Utrecht	Centraal Museum	The Videoshow	2
Utrecht	Centraal Museum	Ideaal wonen!	7
Venlo	Museum Van Bommel-Van Dam	Genio e Follia	3
Zutphen	Museum Henriëtte Polak	"50 van '50"	17

Eric Ross (USA): Theremin solo
CONCERT

TEN SLOTTEN NIKI DE SAINT PHALLE 1930-2002

De Saint Phalle trok alle nozems!

Het Parool

BIJNA HAD NIKI de Saint Phalle Nederland een eigen vrijheidsbeeld geschenkt. Enige jaren geleden ontstond het plan om een gigantische sculptuur van haar te plaatsen op de Rotterdamse Kop van Zuid. Het idee keiste uiteindelijk af, maar het blijft een mooi beeld de Rotterdamse skyline doorbroken door een reusachtige Niki de Saint Phalle en haar kunstwerken.

Afscheidsfeest Wethouder Saskia Bruines
ONTVANGST

Symposium georganiseerd door de Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis in samenwerking met het Stedelijk Museum naar aanleiding van de tentoonstelling **CONCEPTUELE KUNST (1965-1975) UIT NEDERLANDSE EN BELGISCHE COLLECTIES**. Inleiding Hripsimé Visser en lezingen door Kitty Zijlmans (hoogleraar Geschiedenis en Theorie van de beeldende kunst van de Nieuwste Tijd, Universiteit van Leiden), Margriet Schavemaker (AIO, bereidt proefschrift voor over de relatie taalbeeld in de kunst van de jaren zestig), Marga van Mechelen (universitair docent bij de leerstoel Kunstgeschiedenis van de Nieuwste Tijd, Universiteit van Amsterdam), Jeroen Boomgaard (universitair docent bij de leerstoel Kunstgeschiedenis van de Nieuwste Tijd, Universiteit van Amsterdam) discussieerde met kunstenaar Gijs Müller.

SYMPOSIUM

JAN BON (Rotterdam, 1918)

HET LEVEN VAN LAZARILLO DE

TORMES, 1953

toegeschreven aan Diego Hurtado de Mendoza

108 pagina's, afmeting 27,2 x 18 cm

halfperkament

papier: wit velijn Van Gelder

letter: Clarendon, gedrukt in rood,

zwart en grijs

bevat 76 houtsneden van Jan Bons

uitgever Stichting De Roos, Utrecht

drukker nv Drukkerij v.h. G.J. van

Amerongen & Co, Amersfoort

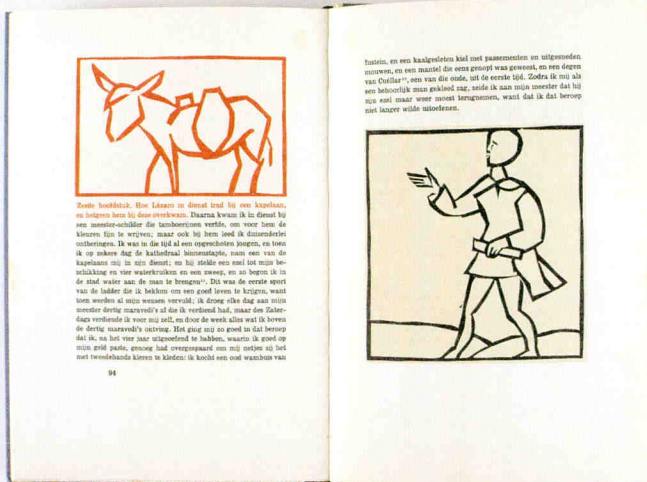
binder J. Brandt & Zoon, Amsterdam

inv.nr. 2002.1.545.MTK/VII

aankoop bij antiquariaat Fokas

Holthuis, Bemmelen

01-02/06

In juni 1945 werd in Utrecht de stichting 'De Roos' opgericht door Chris Leeftang, Charles Nijpels en G.M. van Wees. Het doel van de stichting was 'het laten maken van boeken en drukwerken enkel om de liefde voor typografie en kunst in alle denkbare vormen waarin deze samen kunnen gaan'. Het louter en alleen maken van mooie boeken was nooit het enige doel van de stichting; zij zag het als haar taak typografische en grafische kunstenaars in volle vrijheid een mogelijkheid tot experimenteren te bieden. Als nummer 27 in de serie van publicaties verschijnt in 1953 het door Jan Bons verzorgde boek: *Het leven van Lazarillo de Tormes en over zijn wederwaardigheden en tegenslagen*.

Het verhaal van Lazarillo werd opnieuw vertaald, ingeleid en van aantekeningen voorzien door Prof.dr. C.F.A. van Dam. Jan Bons sneed alle 76 houtsneden veelal per twee verdeeld over een dubbele pagina en regelmatig verschillend van afmeting. Enkele van de gebruikte houtblokken waren te zien op de tentoonstelling van Bons die in 2002 werd gehouden in het Stedelijk Museum. De aanvangszinnen van een hoofdstuk zijn vaak gezet in rood, soms meer dan een. Het boek waarvan de oorspronkelijke titel: *Vida de Lazarillo de Tormes, y de sus fortunas y adversidades*, luidt, is een schelmenroman die in 1554 werd gepubliceerd in Spanje en later ook in Antwerpen. We hebben te maken met een anti-held, een gewone man die voortdurend moet zien te overleven en dat probeert door negen verschillende meesters te dienen. In 1555 wordt er door een anonieme schrijver het 'segunda parte/tweede deel' gepubliceerd waarin Lazarillo verandert in een tonijn die enige tijd in zee leeft totdat hij door vissers wordt gevangen. Hij verandert in half mens/half vis en oppert het plan een universiteit in Toledo op te richten alwaar de tonijnen-taal zou kunnen worden onderwezen. Hij groeit uiteindelijk uit tot een mens die geen streken meer uit hoeft te halen om in leven te blijven.

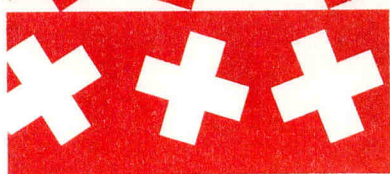
De veelzijdigheid van Jan Bons als kunstenaar levert prachtige houtsneden op die voorzichtig bekeken moeten worden om de rug van het gebonden boek niet te beschadigen. Jan Bons betreurt nog altijd dat Chris Leeftang niet wilde horen van een ingenaaid boek dat makkelijk open zou blijven liggen. Het bleef niet bij deze ene publicatie, er zouden nog twee titels volgen die Jan Bons ontwierp voor de stichting 'De Roos'.

Carolien Glazenburg

to acquire the collection sandberg

ter verwerving van de collectie sandberg

pour d'acquérir la collection sandberg

15/06

06/06

seccr. g. lataster spaarndammerdijk 677 amsterdam holland

archief COLLECTIE SANDBERG,
 onderdeel van de afdeling Documentatie
 en Onderzoek
 aankoop van een particulier

In 1962 werd Willem Sandberg, directeur van het Stedelijk Museum, vijfenzestig en verliet hij het museum. Een paar jaar voor hij met pensioen ging vatten twee kunstenaars, Ger Lataster en Wessel Couzijn, het plan op om zijn vertrek op grootse wijze te vieren. Ze wilden Sandberg bij zijn afscheid een verzameling kunstwerken aanbieden, die als de *collectie sandberg* in het Stedelijk Museum van Amsterdam haar plaats zou moeten krijgen. In de loop van 1961 schreven zij talloze Nederlandse en buitenlandse kunstenaars aan met de vraag een kunstwerk te schenken. Veel kunstenaars reageerden op die oproep en zo kon de *collectie sandberg* op 15 december 1962, 'namens collega's uit vele landen', door Lataster aan Sandberg worden aangeboden. De collectie werd tot 8 januari 1963 in het Stedelijk Museum tentoongesteld, begeleid door een catalogus waarin alle kunstwerken in kleur waren afgebeeld. Het Stedelijk Museum heeft het archief van die *collectie sandberg* kunnen verwerven van de secretaresse die Lataster en Couzijn destijds

bij de organisatie geholpen had. Het 'archief' bestaat onder andere uit correspondentie van kunstenaars en vrienden van Sandberg en van sponsors die de kosten voor het gieten van beelden en het produceren van de catalogus op zich namen; lijsten met namen van kunstenaars die aangeschreven moesten worden en namen van mensen die voor de opening van de afscheidstentoonstelling werden uitgenodigd. Ook bevat het archief afschriften en kladversies van toespraken voor het afscheidsfeest; uitnodigingskaarten en speciaal door Wim Brusse ontworpen briefpapier met daarop in drie talen de tekst 'ter verwerving van de collectie sandberg'. Maar het archief van de 'collectie sandberg' is meer dan alleen een tentoonstellingsdossier. De correspondentie met kunstenaars bevat belangrijke informatie over de werken die zij aan Sandberg schonken. De verwerving ervan betekent een verrijking van het archief en de documentatie van de collectie van het Stedelijk Museum.

Margreeth Soeting

07.10.06

januari 2007

Expo Malevitsj toch

Door onze kunstredactie
AMSTERDAM, 7 JUN
financiële problemen
Museum eerder dit ja
stip toch door.

De expositie van de F
schilder Kasimir
(1878-1935) zou dit voor
nen in New York en l
herfst doorreizen naar h
lijk Museum in Amsterda
Russisch Museum in Sin
burg. Volgens de nieuwe
zal de tentoonstelling van
ri 2003 worden gehoud
Berlijnse vestiging v
Guggenheim Museum en
in New York en Houston.

De Malevitsj-expositie
in het Amsterdamse Sted
seum te zien zijn, zoals o
kelijk de bedoeling was, o
Stedelijk begin volgend ja
gaat in verband met de r
Het Stedelijk Museum
„een substantieel aantal
rijen van Malevitsj uit
voor de tentoonstelling
Amerikaanse regering ga
dat deze schilderijen niet
worden genomen en na a
rugkeren naar Amsterdam

De erfgenamen van
maken sinds twee jaar a
op de Malevitsj-collectie
Stedelijk. Een van de erf
woont in de Verenigde S

PLAATS	INSTELLING	TENTOONSTELLING	AANTAL
Aken	Ludwig Forum für Internationale Kunst	Fang Lijun	1
Baden-Baden	Staatliche Kunsthalle	The animal in me	1
Barcelona	Fundació Antoni Tàpies	La Planète Jorn	1
Bazel	Museum Jean Tinguely	Jean Tinguely's Favorites: Marcel Duchamp	1
Bilbao	Guggenheim Museum	Paris: Capital of the Arts, 1900-1968	2
Bordeaux	Musée d'art contemporain	1968-1977, l'art en cause	2
Bregenz	Kunsthau Bregenz	Gilbert & George	4
Brussel	Paleis voor Schone Kunsten	Rik Wouters	2
Chicago	Museum of Contemporary Art	Matta in America: Paintings and Drawings of the 1940s	1
Chicago	Chicago Cultural Center	Políticas de la diferencia. Arte Iberoamericana Fin de Siglo	1
Davos	Kirchner Museum	Ernst Ludwig Kirchner - Das plastische Werk	2
Forth Worth, Texas	Kimbell Art Museum	Mondriaan 1892-1914	3
Frankfurt am Main	Schirn Kunsthalle	Henri Matisse - The Cut Outs	1
Genazzano	Castello Colonna	Enzo Cucchi	1
Gent	Museum voor Schone Kunsten	Verwantschap en Eigenheid. Belgische en Nederlandse Kunst 1890-1945	7
Gent	Stedelijk Museum voor Actuele Kunst (SMAK)	Vertical Thoughts	1
Gent	Stedelijk Museum voor Actuele Kunst (SMAK)	Lucebert	15
Hamburg	Hamburger Kunsthalle	Oskar Kokoschka	1
Karlsruhe	Center for Art and Media	Iconoclasm. Beyond the Crisis of Representation	1
Kopenhagen	Nationalmuseum	Mare Balticum -The Baltic Sea- 1000 years of Myth, History and Art	1
Lissabon	Centro Cultural de Belém	Malevich, Cinema and Beyond	25
Lissabon	Centro Cultural de Belém	Gilbert & George	4
Livorno	Giovanni Fattori Gallery	Egisto Ferroni	1
Londen	Barbican Art Gallery	Grayson Perry: Guerrilla Tactics	5
Londen	Crafts Council	Home made Holland	1
Londen	Hayward Gallery, SBC	What have I done	1
Londen	Illuminations	Portrait/Object/Still-Life	1
Londen	Royal Academy of Arts	Paris: Capital of the Arts, 1900-1968	3
Londen	Tate Modern	Andy Warhol	2
Londen	Tate Modern	Barnett Newman	1
Luxemburg	Villa Vauban	Historicism in the collections of two 19th Century lovers	1
Madrid	MNCARS (Museo Reina Sofia)	The forms of Cubism. Sculpture and avantgarde: 1908-1919	1
Marfa (Texas)	Chinati Foundation	Prints by Kazimir Malevich	3
Martigny	Fondation Pierre Gianadda	Kees van Dongen	1
Mexico City	Museo de Arte Moderno	Políticas de la diferencia. Arte Iberoamericana Fin de Siglo	1
Miami	Miami Art Museum	Matta in America: Paintings and Drawings of the 1940s	1
Monaco	Salle d'Exposition du quai Antoine 1er	Chagall sans filet	1
München	Kunsthalle der Hypo-Kulturstiftung	Claude Monet. Spätwerk und Moderne	1
München	Deutsches Museum	Das zweite Gesicht. Metamorphosen des fotografischen Porträts	1
Neurenberg	Neues Museum	Armando	2
New York	Neue Galerie	Oskar Kokoschka	1
Parijs	Musée d'Art Moderne de la ville de Paris	Urgent Painting	1
Parijs	Musée d'Orsay	Mondrian, 1892-1914: Le Chemin vers l'Abstraction	3
Penzberg	Stadtmuseum Penzberg	Heinrich Campendonk	3
Philadelphia	Museum of Modern Art	Barnett Newman	1
Porto	Centro Português de Fotografia	Dutch Photography	105
Puerto Rico	Museo de Arte de Puerto Rico	Políticas de la diferencia. Arte Iberoamericana Fin de Siglo	1
Riehen/Bazel	Beyeler, Fondation	Monet und die Abstraktion	1
Salzburg	Rupertinum	Fernand Léger	2
Sint-Martens-Latem (B)	Gemeentehuis	Ballingschap en nieuwe vrijheid - Vlaamse kunstenaars in Ned. 1914-22	4
Stockholm	Nationalmuseum	Impressionisme, Post-Impressionisme and the Nordic Countries	1
Stuttgart	Staatsgalerie Stuttgart	Manet und die Impressionisten	1
Toulouse	Les Abattoirs, Musée d'art moderne	Blast to Freeze: British Art in the 20th Century	1
Turijn	Castello di Rivoli, Museo d'Arte Contemporanea	Transavanguardia Italiana	7
Turijn	GAM	Giuseppe De Nittis, The Painter of Modern Life	1
Venetië	Museo Correr	Jackson Pollock	2
Wellington (N.Z.)	City Gallery	Colin McCahon - A Question of Faith	1
Wenen	Kunstforum Wien	Karel Appel - Retrospektive	12
Wolfsburg	Kunstmuseum	Streamline: The Dawn of Tomorrow	44
Wolfsburg	Kunstmuseum	Blast to Freeze: British Art in the 20th Century	1
Wuppertal	Von der Heydt-Museum	Jubiläumsausstellung	2

12/06

13/06

OPENING

ONTWERPEN VOOR KINDEREN:
SPEELPLAATSEN DOOR
ALDO VAN EYCK & MEUBELS EN
SPEELGOED

IN COLLECTIE

ANDREW LEWIS, installatie

JOOST VAN ROOJEN
aquarellen

Zaaloverzichten

ONTWERPEN VOOR KINDEREN

Deze zonnige zomermaand werd de tuin van het museum betrokken bij de tentoonstelling *Ontwerpen voor kinderen*, onder meer geconcentreerd op de ontwerpen voor speelplaatsen van de bekende Nederlandse architect Aldo van Eyck uit de jaren 1947-1978. In die tuin vormden klimtoestellen en een glijbaan een bron van vermaak, vooral voor de jeugdige bezoekers van het museum. Ook beneden in de Nieuwe Vleugel mochten zij allerlei speelplekken gebruiken, terwijl boven een overzicht werd getoond van kindermeubelen en speelgoed. Verder was er een prijsvraag 'Ontwerp je ideale speelplaats' voor kinderen, waren er workshops en was de tentoonstelling voor hen elke woensdagmiddag vanaf 13.00 uur gratis toegankelijk. Het thema van deze expositie vormde het onderwerp van het symposium 'Het kind en de stad: kwaliteit van speelruimte anno 2002', dat in het najaar in het museum werd gehouden. Mevrouw Hannie van Eyck, echtgenote van de in 1999 overleden architect, was aanwezig bij de opening op 15 juni. Zij noemde de expositie een ontzettend goed idee en sprak de hoop uit dat men de noodzaak van meer ruimte voor kinderen in de stad weer zou gaan beseffen. De tentoonstelling haalde uitgebreid de pers in Nederland en vond zelfs weerklank in enkele Duitse architectuur-tijdschriften, terwijl een artikel in *The Guardian* in Engeland kopte met: 'Come out to play: lessons we can learn from the Dutch'. De expositie liep door tot 8 september...

Lia Karsten, *OASES IN BETON*
(Uitgeverij van Gorcum)
BOEKPRESENTATIE

ONTWERPEN VOOR KINDEREN:
Speelplaatsen door Aldo van Eyck
& Meubels en Speelgoed
PERSBIJENKOMST

Een kind wil springen, klimmen, schommelen, kruipen, sluipen, graven, wippen, reldken, hangen, duikelen en strekken, wist architect Aldo van Eyck (1918-1999). Om aan deze basisbehoeften te voldoen, ontwierp hij voor de Dienst Publieke Werken, nu de Dienst Ruimtelijke Ordening, tussen 1947 en 1978 meer dan zeventien honderd speelplaatsen in Amsterdam. In 1947 opende de eerste, openbare kinderspeelplaats met zandbak en duikelrekken op het Bertelmanplein in Zuid. Sindsdien veroverden de speelplaatsen de stad en kon iedereen die dat wilde bij de Dienst Publieke Werken een speelplaats aanvragen. Op braakliggende terreinen, middenbermen en pleinen, op de Nieuwmarkt, de Dulongstraat, het Jacob Thijssplein, het Ambon-

plein, de Saffierstraat, de Zeedijk en vele andere plekken, verschenen zijn magische cirkels en vierkanten met duikelrekken, klimkoepels, -bogen, -bollen en -trechters. Zo maakte Van Eyck van Amsterdam een feest voor kinderen. Maar het was niet alleen onschuldig vermaak. Van Eyck was van mening dat van spelen 'een beschavende werking' uitging. Ook toen werd er geklaagd, blijkt uit recent onderzoek in opdracht van het Stedelijk Museum dat vanaf zaterdag de speelplaatsen van Van Eyck in het zonnetje zet. Over het zand dat de woningen in stoof of het feit dat een bewoner noodgedwongen, want met zijn zitkamerraam pal aan de speelplaats, aankeek tegen de 'directoires van de meisjes op het duikelrek.'

Momenteel resteren van Van Eycks speelplaatsen slechts fragmenten. Ze zijn verwaarloosd en verdwenen 'alsof er geen kinderen meer leven in de stad', knorde de architect kort voor zijn dood. Ze zouden ook niet meer passen in de stad. Anno 2002 zijn de oases van weleer naïef, voorgekoekt en betuttelend geworden, hooguit geschikt voor de allerkleinsten.

Tentoonstelling Ontwerpen voor Kinderen, speelplaatsen door Aldo van Eyck en presentatie Meubels en Speelgoed. Stedelijk Museum Amsterdam. Van 15 juni t/m 8 september. Met een workshop speelplaatsontwerpen voor kinderen, een prijsvraag Ontwerp je ideale speelplaats en een symposium op vrijdag 6 september over de kwaliteit van speelruimte anno 2002.

Het PAROOL vrijdag 14 juni 2002

Klimrots van Aldo van Eyck aan de Leeghwaterstraat, 1961.

STEDELIJK IS NIEUW COLLECTIEONDERDEEL RIJKE

Het Stedelijk Museum beheert niet alleen collecties kunstwerken en vormgeving, maar ook documenten en archiefgoed die betrekking hebben op de geschiedenis van het museum zelf, de verzamelingen en de tentoonstellingen die ooit in het Stedelijk Museum hebben plaatsgehad. Samen met de literatuur in de bibliotheek staat dit materiaal ter beschikking van onderzoekers – intern en extern. Het wordt ook regelmatig gebruikt in presentaties, zowel om de documentaire en toelichtende waarde bij bepaalde kunstwerken als om de eigen artistieke status. De afgelopen jaren toonde het museum in zaalopstellingen bijvoorbeeld betekende brieven en enveloppen van Alexander Calder en van Lucebert. Die laatste zijn overigens in 2002 geschenken door neerlandicus Aldert Walrecht, die tussen 1969 en 1994 een warme correspondentie onderhield met de dichter-kunstenaar. Op het archief van het Stedelijk Museum is de Archiefwet van toepassing. Die verplicht het museum op termijn veel van het archiefmateriaal over te dragen aan het Gemeentearchief Amsterdam. Het bovenstaande maakt echter duidelijk dat zich in het archief documenten en foto's bevinden, waarvan de status in de loop der jaren is veranderd. Wat ooit vooral een brief met een mededeling van de Italiaanse futurist Giacomo Balla was, die als deel van de reguliere correspondentie terechtkwam in het secretariaatsarchief van het museum, heeft door de tekeningen die Balla op zijn brief maakte, inmiddels een statusverandering tot kunstwerk ondergaan: de brief heeft nu een duidelijke artistieke status. Hetzelfde geldt voor foto's van verschillende werkfasen van Picasso's *GUERNICA* door zijn toenmalige liefde Dora Maar, die zij medio jaren '50 opstuurde ter gelegenheid van de tentoonstelling *PICASSO: GUERNICA* in het Stedelijk. Deze foto's zijn van het archief overgebracht naar de fotocollectie. Zo zijn er meer voorbeelden, van gekalligrafeerde brieven van

Joan Miró, brieven met rijkversierde opstellingsinstructies van Calder (voor sommige van zijn mobiles en stabiles) tot aan uitbundig versierde 'smeekbrieven' van videopionier Nam June Paik voor het voor een expositie in bruikleen krijgen van een van zijn werken uit de Stedelijkcollectie.

Het Stedelijk Museum heeft in december 2002 met het Gemeentearchief afspraken gemaakt over het selectief verhuizen vanuit het museumarchief van archiefmateriaal met een kunstwaarde, om dit deels te kunnen toevoegen aan een nieuw opgezette museale collectie *RARIORA*, en om het anderdeels te kunnen opnemen bij de fotocollectie. De collectie *RARIORA* is als het ware verankerd tussen de collecties kunstenaarsboeken, fotografie en grafische vormgeving en ondergebracht onder de beheersafdeling Prenten, Tekeningen en Fotografie. Als zodanig staat de collectie *RARIORA* ook open voor schenkingen en bruiklenen van documenten met uitzonderlijke kunstzinnige kwaliteiten van buiten het museum, zoals bijvoorbeeld de Walrecht-Lucebert-correspondentie. Beheerder van dit nieuwe collectieonderdeel is de conservator kunstenaarsboeken, in casu Suzanna Héman.

Jan van Adrichem

Bezoekers bij
Norman Dilworth,
PARTS OF A CIRCLE,
1985 (31 mei)

Jim Lambie
ZOBOP
(SMBA)

OPENING SMBA
JIM, JONATHAN, KENNY,
FRANCES AND SOL
Gastconservator Maxine Kopsa

... net als een aantal gelijk-
tijdige kleinere presentaties
waaronder werk van Andrew
Lewis, aquarellen van Joost
van Roojen en een overzicht
van grafisch ontwerpen van
De Werkplaats Typografie, ter
ere van het eerste lustrum van
deze master-opleiding in
Arnhem. Verder was een kleine
tentoonstelling ingericht van
werk van Norman Dilworth in
het kader van de aankoop van
Parts of a circle (1985), dat
illustratief is voor de
mathematisch geïnspireerde
werkwijze van deze Engelse
kunstenaar.

Museumtuin tijdens
ONTWERPEN VOOR KINDEREN

Prijsvraag **ONTWERP JE IDEALE
SPEELPLAATS** onder leiding van Sybolt
Meindertsma, speelplaatsarchitect,
en beeldend kunstenaar Saskia
Meesters in het kader van
ONTWERPEN VOOR KINDEREN.
Er waren drie workshops: **SITUATIE-
SCHETS MAKEN; INRICHTEN VAN DE
SPEELPLAATSEN; ONDERDELEN
VOOR DE SPEELPLAATS**
ONTWERPEN, beoordeling door een
deskundigenjury en een jeugdjury
KINDERWORKSHOP

Diploma-uitreiking
Reinwardt Academie
ONTVANGST

Werkplaats Typografie
tentoonstelling
Stedelijk Museum Amsterdam
29-06-2002 t/m 15-09-2002
opening: vrijdag 28 juni 17.00 uur

Bij de tentoonstelling verschijnt een publicatie:
**'File under: GRAPHIC DESIGN, SCHOOLS or
WERKPLAATS TYPOGRAFIE'**
redactie: Stuart Bailey > NAI Uitgevers

Stedelijk Museum, Paulus Potterstraat 13, Amsterdam, www.stedelijk.nl

Werkplaats
exhibition
Stedelijk Museum
29-06-2002 t/m
opening: Friday

'File under: **WERKPLAATS**
will be published
editor: Stuart

De maanden juli en augustus werden traditiegetrouw gebruikt voor de presentatie van werken uit de eigen collectie, dit keer in drie delen. De grootste ervan was een presentatie in de bekende 'dialoog'-opstelling van directeur Fuchs: niet chronologisch, niet thematisch, maar eerder op grond van formele overeenkomsten tussen de getoonde werken. Binnen deze tentoonstelling, die de hele bovenverdieping besloeg, was ook ruimte gemaakt voor prenten en tekeningen uit de eigen collectie met litho's van Willem de Kooning, etsen van Barnett Newman, aquatinten van Robert Ryman, aquarellen van Günther Förg en werken op papier van Avery Preesman, waaronder een schenking van dertig door hem bewerkte foto's. Daarnaast was er specifieke aandacht voor Nederlandse naoorlogse schilderkunst onder de titel *Onder elkaar*, waarin speciaal aandacht voor een groep schilderijen van Jan Roeland. De derde tentoonstelling in dit rijtje, *Maskers af!*, toonde een deel van de fotocollectie dat vooral bestaat uit aanwinsten van de afgelopen tien jaar naar aanleiding van in het museum gehouden exposities. Het betrof werk van onder anderen Nan Goldin, Rineke Dijkstra en Jitka Hanzlová, maar ook het grote voorbeeld Diane Arbus en Stedelijk-debutant Rince de Jong waren vertegenwoordigd.

Rince de Jong,
uit de serie *LANG LEVEN*, 1999

De Witte Raaf
nr. 90 (jul./aug. 2002)

ALDO VAN EYCK, HET KIND EN DE STAD. Naar aanleiding van de tentoonstelling in het Stedelijk Museum Amsterdam vindt een symposium plaats over Aldo van Eycks ontwerpen voor speeltuinen, en over actuele ontwerpen voor speelplaatsen, waaronder deze voor het Westergasfabriekterrein. Met als thema 'evenwicht tussen kunst en speelwaarde' en 'balanceren tussen sociale en economische waarde van de ruimte' spreken onder meer Ingeborg de Roo, Lia Karsten, Sybolt Meindertsma, Ton Schaap en Francis Strauven.

Het symposium *Aldo van Eyck, het kind en de stad* loopt op vrijdag 6 september van 10 tot 16 uur in het Stedelijk Museum, Paulus Potterstraat 13 in Amsterdam (www.nizw.nl/congres en 030/230.66.01). (E.W.)

AMSTERDAM

Conceptual Art 1965-1975 from Dutch and Belgian Collections

STEDELIJK MUSEUM

Reconstructing the history of Conceptual art in the Netherlands and Belgium from the mid-'60s to the '70s requires documenting—and unraveling—a wide-ranging network of artists, dealers, curators, and collectors. "It was an extremely inspiring time," Wim Beeren, curator of the groundbreaking 1969 exhibition "*Op Losse Schroeven*" has said, "because there really was talk of a revolution." "Conceptual Art 1965-1975" addresses the intersections and the particular direction this work took in the two countries, including art by Bas Jan Ader, Marcel Broodthaers, Stanley Brouwn, Jan Dibbets, and Ger van Elk among an international cast. Apr. 20-June 23.

—Paula Feldman

ARTFORUM

pag. 72

AVERY PREESMAN
(Santa Maria, Curaçao, NA, 1968)
CORAL HOUSE WESTPUNT, 2001-2002

kleurenfoto's/ drukinkt, elk 10x15cm
inv.nrs. 2002.2.419 (1-26) PTF/TK
schenking van de kunstenaar,
Amsterdam

De kunstenaar Avery Preesman is voor de bezoekers van het Stedelijk Museum zeker geen onbekende. Al eerder werden werken van hem verworven die ook regelmatig zijn getoond, onder meer in *De Voorstelling* in 2000 in de keuze die H.M. de Koningin uit de museumcollectie maakte en op de solopresentatie onder de titel *Bedrock* in 2001-2002. Na afloop van deze tentoonstelling werd een groep van vijftien tekeningen van Preesman aangekocht, door hem aangevuld met een schenking van zes tekeningen, drie prenten en een reeks van 26 bewerkte foto's.

De verworven tekeningen en prenten volgen de thematiek van de schilderijen en installaties van Preesman, maar kunnen door hun zelfstandige status niet als voorstudies worden beschouwd. Dit ligt anders met de reeks foto's, waarvan de betekenis tussen die van voorstudie en verklaring zweeft. Preesman werd in 1968 op Curaçao geboren, maar groeide op in Amsterdam en kreeg zijn kunstopleiding op 'Ateliers '63'. In zijn werk verbindt hij vaak elementen van zijn Antilliaanse oorsprong met eigen ervaringen. Maar deze beschilderde foto's hebben een directere verbinding met Curaçao, omdat het hier gaat om kleurenfoto's van het door zijn vader op dat eiland gebouwde huis. In een artikel in *HP/De Tijd* (16-02-1996) zegt Preesman daarover: '...op Curaçao bouwen veel mensen hun eigen huis, voor hun gezin, voor hun ouders, voor degenen van wie ze houden. Dat begint met een soort staketsel van gewapend beton. Maar de natuur gaat haar eigen gang. Nog voor de bouw af is heeft het zeewater het beton aangevreten...'. In het twee-en driedimensionale werk van Avery Preesman zijn vaak constructieve elementen aanwezig, zoals bijvoorbeeld een 'T-motief' en staketsels. Het ligt dus voor de hand deze foto's in verband te brengen met deze staketsel-werken, waaronder de tekeningen die nu in de collectie van het Stedelijk Museum aanwezig zijn.

SCHILDERKUNST

BAER, JO
FOUR FEET SQUARE, 1958
(van de kunstenaar)

GBESKI, ED
ZONDER TITEL, 2002
(van de kunstenaar)

JACOBSEN, EGILL
ORANGE OBJECT II, 1943
(van de kunstenaar)

KOK, W.J.M.
MAXI COLOR (DRUIVEN), 1991
MAXI COLOR (CLOWN), 1991
MAXI COLOR (VOGEL), 1991
MAXI COLOR (BEER), 1991
MAXI COLOR (KUBUSSEN), 1991
MAXI COLOR (TENT), 1991
MAXI COLOR (KERSEN), 1991
(van de kunstenaar)

LASSNIG, MARIA
JUNGFRAU MIT STIER
(Jungfraueninitiation)
(van de kunstenaar)

LEBLANC, WALTER
TWISTED STRINGS, 1959
TWISTED STRINGS, 1963
TWISTED STRINGS, 1970
(Leblanc, Madame Walter, Brussel)

PREESMAN, AVERY
MARTINUS CAVE IN
PRUSSIAN BLUE, 2000/ 2001
(van de kunstenaar)

BEELDHOUWKUNST

ANDRE, CARL
CEDAR STATOR, 2002
(van de kunstenaar)

APPEL, KAREL
KAT OP HET DAK, 1991
VLIEGENDE VOGEL, 1991
ZITTENDE VOGEL, 1991
HANGENDE HOOFDEN, 1991
KAT STAANDE OP EEN
HOOFD, 1991
DE SPIN, 1991
PAARD, 1991
EZEL, 1991
DE VOET, 1992
AFDALEN VAN DE BERGEN, 1993
(van de kunstenaar)

JOSEPHSOHN, HANS
OHNE TITEL
(van de kunstenaar)

SHONIBARE, YINKA
THE PETER NORTON FAMILY
CHRISTMAS PROJECT
(poppenhuis), 2002 (Norton, P. en Taylor, R., Londen)

TEKENKUNST

AYRES, TIM
STUDY FOR "WHEN TWO
PEOPLE MEET, WHEN TWO
PEOPLE PART (SHANTIH
SHANTIH - FALLS
THE SHADOW)", 1995
(Galerie Milco Onrust, Amsterdam)

DIRKX, PIET
CAPELAS IMPERFEITAS, 2001
(van de kunstenaar)

GUBBELS, KLAAS
TAFEL EN STOEL, 2001
(Brattinga, R., Amsterdam)

HEANEY, SEAMUS
SQUARINGS. SEAMUS
HEANEY TWELVE POEMS

FELIM EGAN FOUR
LITHOGRAPHS, 1991
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

HENNEMAN, JEROEN
MAP OMSLAGEN
MAP REEKSEN
MAP SCHETSEN I
ZONDER TITEL, 2002
MAP SCHETSEN II
(van de kunstenaar)

KRAMER, ARNO
GLEN, 2001
(van de kunstenaar)

MULDERS, MARC
ZONDER TITEL, 2002
(van de kunstenaar)

PREESMAN, AVERY
ZONDER TITEL, 2000
ZONDER TITEL, 2000
STAKETSEL HOUSE IN INKT, 2000
CORAL HOUSE WESTPUNT, 2001
(van de kunstenaar)

RABINOWITCH, ROYDEN
JUDGMENT ON THE
COPERNICAN REVOLUTION
(Homage to A. Koyré)
JUDGMENTS ON EXTENSION, 2001 (15 x)
UNTITLED, 2001
(van de kunstenaar)

WILLINK, CAREL
LANDSCHAP BIJ CLERMONT-FERRAND, 1953
TWEE GIRAFFEN, 1965
(Willink-Quïël, mevr. S.M.E. Amsterdam)

FOTOGRAFIE

AYRES, TIM
STUDY AFTER "WHEN TWO
PEOPLE MEET, WHEN TWO
PEOPLE PART", 1996 (Galerie Milco Onrust, Amsterdam)

KOUDELKA, JOSEF
LIME STONE fotoboek, 2001
(Lhoist Groupe, Parijs)

REST, CHARLY VAN
ZONDER TITEL, 1989
(Adrichem, J. van, Amsterdam)

RUFF, THOMAS
SIEGFRIED MICHAEL
SYNIUGA, 1986
PETRA LAPPAT, 1987
(Galerie Paul Andriess, Amsterdam)

TANDBERG, VIBEKE
LIVING TOGETHER # 1, 1996
(Galerie Atle Gerhardsen, Berlijn)

ULAY
ANONYMOUS, 1973
(van de kunstenaar)

VIDEO EN FILM

PERRY, GRAYSON
BUNGALOW DEPRESSION, 1980
RAPE OF THE SABINE
WOMEN, 1981
(van de kunstenaar)

WEINER, LAWRENCE
BLUE MOON OVER, 2001
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

KUNSTENAARSBOEKEN

ART & LANGUAGE
THE JOURNAL OF
CONCEPTUAL ART, 1969
1984
ART & LANGUAGE, 1974

ART & LANGUAGE, 1966-1975
1975
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

ATKINSON, TERRY
WAS ERWARTEST DU...?, 1977 1972
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

BALDESSARI, JOHN
BRUTUS KILLED CAESAR, 19XX
THROWING A BALL ONCE TO
GET THREE MELODIES AND
FIFTEEN CHORDS, 1975
FABLE, 1977
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

BARRY, ROBERT
BELMONT, 1967 1977
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

BIJWAARD, PIETER
HERE, MY DEAR, 1996 1996
(van de kunstenaar)

BROODTHAERS, MARCEL
DER ADLER VON OLIGOZÄN
BIS HEUTE. MARCEL
BROODTHAERS ZEIGT EINE
EXPERIMENTELLE
AUSSTELLUNG SEINES
MUSEE D'ART MODERNE,
DEPARTEMENT DES AIGLES,
SECTION DES FIGURES, 1972
LA PORTE EST OUVERTE, 1972
JETER DU POISSON SUR LA
MARCHE DE COLOGNE, 1973
CATALOGUE, 1974
L'ANGELUS DE DAUMIER, 1975
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

BUEGER, CHRIS DE
RUSTENDE JAGER, 2002
(A d K, Galerie, Amsterdam)

BUREN, DANIEL
REBOUNDINGS, AN ESSAY
FOLLOWED BY 7 PLATES
AND 7 DIAGRAMS, 1977
HALIFAX. 7 DAYS - 6
PLACEMENTS - 7 COLORS:
FROM A WORK DONE BY
DANIEL BUREN, 1973
5 TEXTS, 1973
AKTIONEN DER
AVANTGARDE. PROJECT FÜR
ADA 2, 1975
BALLETS IN MANHATTAN, 1975
POUR DONNER LA PAROLE,
JE SUBSTITUE POUR AUX
PAGES QUI ME SONT
ATTRIBUÉES, 1975
PEINTURE ANGULAIRE, 1975
UNA RAGNATELA SEQUITO
DA AVEC L'ARCATURE I E
AVEC L'ARCATURE II, 1975
VOILE/TOILE. 9 ARBEITEN
VON DANIEL BUREN, 1975
VANAF, 1976
NOTES SUR LE TRAVAIL PAR
RAPPORT AUX LIEUX OÙ IL
S'INSCRIT, PRISES ENTRE
1967 ET 1975 ET DONT CERTAINES SONT SPÉCIALEMENT
RÉCAPITULÉES ICI, 1976
THE CUBE THE WHITE THE
IDEALISM (1967-1975) FOL-
LOWED BY GOING
THROUGH, 1976
DISCORDANCE/COHÉRENCE, 1976

DANIEL BUREN, 1978
DANIEL BUREN, 1979
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

CADERE, ANDRE
HISTOIRE D'UN TRAVAIL, 1982
(Herbert, A. & A., Gent)

DAVISON HERRERA, BE
THE MILLENNIUM BOOK
(Davison, George, Sacramento, Ca)

DIBBETS, JAN
JAN DIBBETS, 1970
ROODBORST TERRITORIUM/
SCULPTUUR 1969 1970
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

DIERICKX, KAREL
VLAKGOM, 2002
(van de kunstenaar)

DONGEN, PAUL VAN
DE TILBURGSE SCHOOL, 2002
(Mulders, Marc, Tilburg)

EIJKELBOOM, HANS
DAGBOEK 8.11.1992 -
8.11.2007, 1994
KLEDING, 2001
FOTOWERKEN, FOTOGRA-
FISCH WERK UIT DE PERIODE
1971 TOT 1999, 1999
VERDWAALD IN DORDRECHT, 1999
FOTONOTIZEN, TÄGLICH SEIT
8.11.1992, 2001
UITEINDELIJK KWAM HIJ AAN
IN HARDENBERG, 2000
WAAR DE BUS ONS BRENGT, 2000
BIOGRAFIE 1949-1996, 1996
FOTONOTITIES, 2000
(van de kunstenaar)

IT IS THERE IN NEW YORK.
BOOK ONE., 1998
(Spaans, Peter, Amsterdam)

GILBERT & GEORGE
THE PENCIL ON PAPER
DESCRIPTIVE WORKS OF
GILBERT & GEORGE THE
SCULPTORS, 1970
TO BE WITH ART IS ALL WE
ASK. GILBERT & GEORGE THE
HUMAN SCULPTORS, 1970
ART NOTES AND THOUGHTS.
CATALOGUE FOR THE
GILBERT & GEORGE
EXHIBITION, 1970
A DAY IN THE LIFE OF
GILBERT & GEORGE THE
SCULPTORS, 1971
'THE PAINTINGS' (WITH US IN
THE NATURE) OF GILBERT &
GEORGE THE HUMAN
SCULPTORS, 1971
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

GOEDE, PAUL
HOW NOT TO BE HERE
MENTAL METEORITE, 2001
HOW NOT TO MAKE ART, 1998
(van de kunstenaar)

GROENENDIJK, PAU
IN IHREM AUFTRAG GEBUN-
DEN 1976-1994
(van de kunstenaar)

HERMENS, BERT
DRAWINGS/GOUACHES/
LITHOGRAPHY'S
(van de kunstenaar)

OPENSTELLING

ONDER ELKAAR Nederlandse
schilderkunst 1960-2000

HOFSTEDE, HILARIUS
KONINGIN BEAMIX - DROOG
OPSLAAN, 2002
(Buro Beeldende Kunst
Viissingen)

HOOGHIEMSTRA, TJIBBE
TJIBBE HOOGHIEMSTRA, 1996
(Poot, J., Amsterdam)

HOUT, PAUL VAN DEN
GREEN GROCERIES
MAGAZINE NR 1 AND 2
(van de kunstenaar)

HUEBLER, DOUGLAS
LOCATION PIECES, SITE
SCULPTURE DURATION
WORKS, DRAWINGS,
VARIABLE PIECES, 1972
DOUGLAS HUEBLER, 1972
SELECTED DRAWINGS 1968-
1973, 1975
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

JONGE, KO DE
MOVING DETAILS, 2002
(van de kunstenaar)

JUDD, DONALD
SOME ASPECTS IN COLOR IN
GENERAL AND RED AND
BLACK IN PARTICULAR, 1993
(Poot, J., Amsterdam)

KOSUTH, JOSEPH
TEKSTEN/TEXTES, 1976
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

KRAMER, ARNO
OPONTHOUD OP DOOR-
TOCHT, 2001
(Elferink, Hein, Meppel)

LONG, RICHARD
SOUTH AMERICA, 1972
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

M T L (TS)
M T L ART/CRITIQUE
MENSUEL, 1970
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

MATSUZAWA, YUTAKA
CATECHISM ART, 1973
(Van Ravesteijn en
Van Beijeren, Sloodorp)

MULDERS, MARC
100.000.000 NR X DEC 2001,
2001
100.000.000 NR XI 2002, 2002
(van de kunstenaar)

MURRAY, SANDS
DOUBLE TROUBLE: CAROLEE
SCHNEEMANN AND SANDS
MURRAY, 2001
(Adrichem, J. van, Amsterdam)

ONBEKEND
AFFICHE VAN UITGEVERS VAN
THE FOX
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

ONBEKEND
ONE PIECE IN 2 PARTS, 1977
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

ONBEKEND
POINT D'IRONIE (galerie
Agnès B.)
(Point d'ironie, Parijs)

ONBEKEND
ARTNEWS, 1972
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

ONBEKEND
AN ANTI-CATALOG, 1977
(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

ONBEKEND
DAG PAPIER
(Rosbeek, Cor en Jean, Nuth)

PERRY, GRAYSON
CYCLE OF VIOLENCE, 1992
(van de kunstenaar)

PINK
WORKS, 1988
(van de kunstenaar)

Lezingen in samenwerking met
Sven Lütticken, VU: TERUG NAAR
KASSEL, Adi Martis (Metropolis M),
Rutger Pontzen (de Volkskrant),
Lucette Terborg (Vrij Nederland),
Camiel van Winkel (De Witte Raaf)
Moderator: Valentijn Bijvanck
(Zeeuws Museum)
LEZINGEN SMBA

PRINS, LIEVE

DE TUIN VAN MIJN VADER, 2002

(van de kunstenaar)

REICHERT, J.

SCHRIFTFEST IN SOFIA, 1969

(Poot, J., Amsterdam)

ROBBÉ, LON

THE SUBJECTIVE OBJECT, 2001

(Nijö, W., Amsterdam)

TUCKER, MARCIA

CHOICES: MAKING AN ART OF EVERYDAY LIFE, 1986

(Poot, J., Amsterdam)

ULAY

THE DEATH OF JAMES LEE BYARS, 1998

(Poot, J., Amsterdam)

VILLEVOYE, ROY

NO PROBLEM, BROTHER!, 1995

DUMB COLORS, 1997

(van de kunstenaar)

WEINBERGER, LOIS

LOIS WEINBERGER, 1970

CAUSALITY. AFFECTED AND/OR EFFECTED, 1971

WITHIN FORWARD MOTION, 1973

TOWARDS A REASONABLE END, 1975

ONCE UPON A TIME, 1973

PASSAGE TO THE NORTH, A STRUCTURE BY LAWRENCE WEINER, 1981

TO BUILD A SQUARE IN THE RHINELAND, 1995

A NATURAL WATER COURSE DIVERTED REDUCED OR

DISPLACED, 2001

(Fuchs, Rudi, Amsterdam)

WINKEL, BAU

DRIEHONDERDVIJFENZESTIG MAAL, 2002

(Cor en Jean Rosbeek, Nuth)

XANADU

THREE PROSE POEMS, 2002

(van de kunstenaar)

KERAMIEK**PERRY, GRAYSON**

GULF WAR DINNER SERVICE BORD, 1991 (12x)

(van de kunstenaar)

INDUSTRIËLE VORMGEVING**FLEM, W.**

FRIDOR naaimachine, 1948

(NN)

LEBBINK, GRACIA

ZONDER TITEL klok, 1996

ZONDER TITEL horloge, 1996

ZONDER TITEL wekker, 1996

(KPN, Den Haag)

nplk

VITALAB ECLIPSE meetinstrument, 1989

ZONDER TITEL waterpas, 1991

SCORPIO wielrichter

meetinstrument, 1994

(van de ontwerpers)

OBERHEIM, ROBERT

NIZO S560 filmcamera, 1968

1978

(Deys, H.P., Rhenen)

ONBEKEND

ZONDER TITEL weegschaal, 1930

(Gansevoort Gallery, New York)

ONBEKEND

SINGLE-8 3-TL filmcamera, 1967

(Deys, H.P., Rhenen)

RAMS, DIETER

RCS 9 radio

(Hosmann, A., Amsterdam)

REGIE 450 tuner-versterker, 1973

(Deys, H.P., Rhenen)

SCHUDEL, PAUL

ZONDER TITEL

(KPN, Den Haag)

HAAS, TON

ZONDER TITEL briefopener

(KPN, Den Haag)

ZONDER TITEL briefopener

(KPN, Den Haag)

ROELANDT, AART

ZONDER TITEL papier, 1993

(KPN, Den Haag)

BARETT, DAWN

ZONDER TITEL servies

(KPN, Den Haag)

BAKKER, GIJS

ZONDER TITEL waaier, 1996

ZONDER TITEL waaier, 1996

(KPN, Den Haag)

ONBEKEND

ZONDER TITEL picknick-set, ca. 1950

(Poot, J. en Lingen, M. van Amsterdam)

ROELANDT, AART

ZONDER TITEL briefopener

(KPN, Den Haag)

STALLINGA, HENK

SLAB, 1999

(van de ontwerper)

NINABER VAN EYBEN, BRUNO

ZONDER TITEL

Magneetkubus, 1979

ZONDER TITEL geldclip

(KPN, Den Haag)

ROELANDT, AART

ZONDER TITEL kabelvaas, 1993

(KPN, Den Haag)

COUSINS, LUCY

MUIS puzzel, ca. 1995

(Jumbo International, Amsterdam)

FORD, ROGER

IK LEER SCHRIJVEN, 2000

(Jumbo International, Amsterdam)

HARTTUNG, CLAUS/

BAAN, JACOB DE

YAL evenwichtsspel, 1996

(Jumbo International, Amsterdam)

GRAFISCHE VORMGEVING**BAILEY, STUART**

DOT DOT DOT 1, 2000

DOT DOT DOT 2, 2000

DOT DOT DOT 3, 2001

DOT DOT DOT 4, 2001

(Werkplaats Typografie, Arnhem)

BEEKERS, FRANK

KIND EN VERKEER, 1985

(Glazenburg, C., Amsterdam)

BIERMA, WIGGER

COMMISSIE VOOR

WELSTAND EN

MONUMENTEN AMSTERDAM

JAARVERSLAG 2000-2001, 2002

(Werkplaats Typografie, Arnhem)

DZPLY

MENUKAART, 1999

(van de ontwerper)

ESCHER, GIELIJN

VERNIEUWEND ONDERNE-MEN postzegel, 1984

(Glazenburg, C., Bloemendaal)

FUCHS, RUTGER

ROUWPOSTZEGEL, 1998

ZILVER-POSTZEGEL (uit de serie verrassingszegels), 2001

(Dosi Delfini, L., Amsterdam)

ZONDER TITEL briefpapier

(van de ontwerper)

ZONDER TITEL uitnodiging

(Knip, René, Amsterdam)

GENTH, ULRICH

ULRICH GENTH, 2001

(Werkplaats Typografie Arnhem)

HEERE, CLAUDIA

HULDEGEDICHT AAN SINGER

POËZIE, 2000

(Werkplaats Typografie, Arnhem)

MARTENS, KAREL

ZENO geboortekaartje, 2002

(van de ontwerper)

WORK IN PROGRESS, 2001

MCKEITHEN, ALEX

OASE TIJDSCHRIFT VOOR

ARCHITECTUUR, 2002

(Werkplaats Typografie, Arnhem)

UNA

MARKING TIME 2002 agenda, 2002

(van de ontwerper)

WERKPLAATS TYPOGRAFIE

BURGI KÜHNEMANN, 1999

WERKPLAATS TYPOGRAFIE, 1999

(Werkplaats Typografie, Arnhem)

WOUW, JOLIEN VAN DE

HONDERD JAAR

ORANJEVROUWEN OP DE

TROON, 1990 (postzegel)

(Dosi Delfini, L., Amsterdam)

BEEKE, ANTHON

TO B, 2002

(De Beyer, Breda)

PLATEAU, JOSEPH

ACTIVITEIT, 1997

(Vormgevingsinstituut, Amsterdam)

ALBERTS, CHRISTINE

DE BEST VERZORGDE

BOEKEN 1999, 2000 affiche

(Werkplaats Typografie, Arnhem)

COPPENS, PATRICK

HOTEL, 2000 affiche

(Werkplaats Typografie, Arnhem)

KRONEMAN, JAAP

KLEUR BEKENNEN, 2002

affiche

(Werkplaats Typografie, Arnhem)

QUAREZ, MICHEL

PARTI COMMUNISTE

FRANÇAIS LA JUSTICE PAS

LA GUERRE, 2002 affiche

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(van de ontwerper)

(Swol, mevr. E.J.M. van, Nieuwendam)

KOORNSTRA, METTEN

ZONDER TITEL, 1971

(Swol, mevr. E.J.M. van, Nieuwendam)

LEWIS, ANDREW

ROYALE WITH CHEESE, 2001

ALL ABOARD, 2001

(van de kunstenaar)

MASTENBROEK, CLARY

TRIPTIEK, 1971

(Swol, mevr. E.J.M. van, Nieuwendam)

PREESMAN, AVERY

ZONDER TITEL, 1998

OLMEC, 1999

ZONDER TITEL, 2001

(van de kunstenaar)

REME, JÖRG

ZONDER TITEL nieuwjaars-

wens, 2001

(van de kunstenaar)

STEYN, WIM

ZONDER TITEL, 1974

(Swol, mevr. E.J.M. van, Nieuwendam)

MEUBELS**NINABER VAN EIJBEN, BRUNO**

SEVENTY SEVEN hanglamp, 1977

(van de ontwerper)

DEKKERS, AD

ZONDER TITEL maquette, 1972

(Werff, A. van der, Den Haag)

HAYE, FRANS DE LA

ZONDER TITEL bureau

systeem, 1983-1986

(KPN, Den Haag)

HUTTEN, RICHARD

SKIPPYBAL-KRUK

(Kras, R., Amsterdam)

PENAAT, WILLEM

ZONDER TITEL stoel, 1919

ZONDER TITEL stoel, 1935

(KPN, Den Haag)

STAM, MART

ZONDER TITEL stoel, ca. 1938

ZONDER TITEL stoel, ca. 1938

ZONDER TITEL armstoel ca. 1938

(toegeschr. aan)

ZONDER TITEL bank, ca. 1948

(Rietveld Academie, Gerrit

Amsterdam)

SIERADEN**APPENZELLER, HANS**

ZONDER TITEL insigne

ZONDER TITEL insigne

(KPN Den Haag)

BAKKER, GIJS

ZONDER TITEL jubileumspeld

1999-2000

ZONDER TITEL jubileumspeld

1999-2000</

Het Parool
19 juli '02
**Twist over
nasleepje van
Gay Games**

(Van een verslaggever)

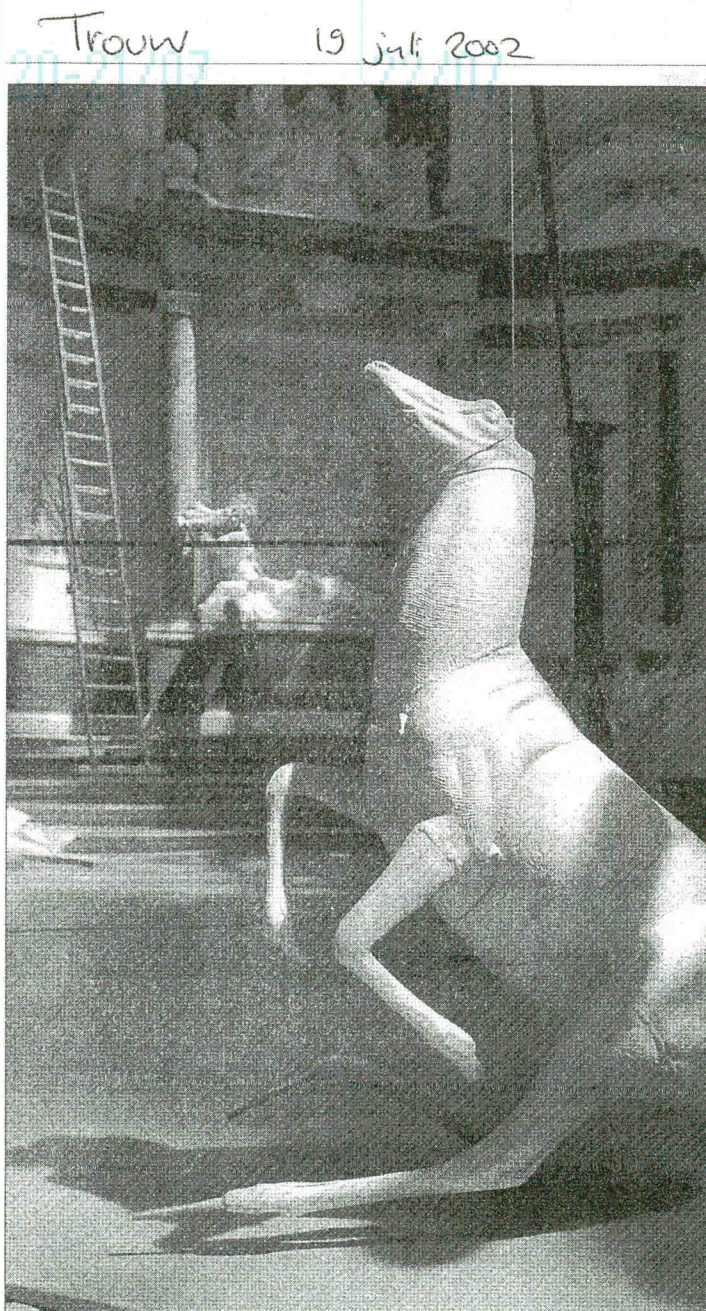
AMSTERDAM – Het Stedelijk Museum heeft Gay Business Amsterdam (GBA) voor de rechter gedaagd omdat die weigert 8750 gulden te betalen. Het verbond van tachtig homo-ondernemers zou dit bedrag, de btw over de sponsoring van een tentoonstelling ten tijde van de Gay Games in de zomer van 1998, nog aan het museum verschuldigd zijn.

GBA sponsorde vier jaar geleden met vijftigduizend gulden de tentoonstelling *From the Corner of the Eye*. Pas na afloop van de tentoonstelling kwam het museum met een claim van 58.750 gulden, aldus GBA. De vraag wie de btw dient te betalen, onttaarde in jarenlang getouwtrek.

Het Stedelijk Museum wil niet inhoudelijk op de zaak ingaan. "De rechter moet maar oordelen," aldus een woordvoerder.

Het Stedelijk en GBA raakten meteen na de persconferentie over de tentoonstelling al in conflict, omdat GBA als sponsor exclusiviteit was beloofd. De organisatie van de Gay Games – die los stond van GBA – trok echter alle aandacht naar zich toe.

GBA moet de rechtbank vóór 8 augustus een reactie geven.

Beelden in Nieuwe kerk

In de Nieuwe Kerk in Amsterdam wordt een tentoonstelling ingericht met beelden uit het Stedelijk Museum. Het beeld 'Carroussel' van Bruce Nauman staat hier opgesteld voor het grafmonument van de Ruyter. Er is ook werk te zien van de controversiële kunstenaars Jeff Koons en Damien Hirst. De tentoonstelling gaat op 27 juli open.

HET STEDELIJK Museum moet de komende jaren enkele tientallen miljoenen euro's binnenhalen aan sponsorgelden om de nieuwbouw te kunnen financieren. Ik was dan ook erg verbaasd in Het Parool van vorige week donderdag te lezen dat het museum een rechtszaak begint tegen een van zijn sponsors, Gay Business Amsterdam (GBA). Het gaat daarbij over slechts enkele duizenden euro's btw inzake een sponsoring van vier jaar geleden.

Dit is voor zo'n sponsor net zoiets als wanneer je in de Leidsestraat een tientje in de collectebus van het Rode Kruis stopt en dan op de volgende straathoek wordt belaagd door advocaten van deze organisatie omdat je ook nog één euro en negentig cent aan btw moet betalen. Daarna bedenk je je wel twee keer

HET PAROOL
**Stedelijk
maakt zijn
sponsors
kopschuw**

voordat je weer wat aan dat goede doel geeft.

Het Stedelijk Museum heeft al eerder geblunderd inzake sponsoring, toen het met Audi sponsorafspraken maakte die helemaal niet waargemaakt konden worden.

Als het museum op deze wijze doorgaat, komt er te weinig geld binnen. Sponsors worden angstig met het Stedelijk Museum

ROOIJ 23 juli 2002
zaken te doen. En uiteindelijk zal de gemeente, lees de Amsterdamse belastingbetaler, opdraaien voor de tekorten.

Ik denk dan ook dat het tijd wordt dat het gemeentebestuur ingrijpt. Allereerst door ervoor te zorgen dat het Stedelijk Museum niet langer belastinggelden verspillt aan rechtszaken over kleine bedragen.

Ten tweede dient de gemeente ervoor te zorgen dat het Stedelijk Museum niet langer potentiële sponsors van zich vervreemdt. De gemeente moet eisen dat sponsors professioneel en eerlijk bejegend worden, pas dan zal het lukken de nieuwbouw te financieren zonder de Amsterdamers met grote financiële gaten op te zadelen.

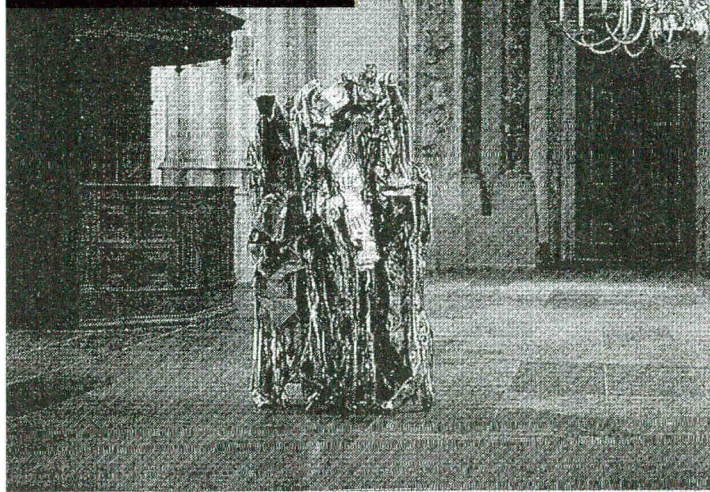
ERNST VERHOEVEN
Amsterdam

In juli opende de eerste tentoonstelling in De Nieuwe Kerk op de Dam, van de reeks exposities waarin van 2002 t/m 2004 elke zomer delen van de verzameling van het Stedelijk te zien zijn. Tien jaar geleden organiseerde het Stedelijk er al met veel succes *Het Beeld van de Eeuw*, een overzicht van de beeldhouwkunst van de hele twintigste eeuw. Dit keer betrof het ruim 80 beelden uit de periode 1945-2002, grotendeels aangekocht tijdens het directoraat van Rudi Fuchs. Daaronder bevonden zich ook nog niet eerder getoonde werken, zoals een groot werk van Carl Andre, beelden van Mainolfi en een keramisch ensemble van Marien Schouten. De tentoonstelling, in de media omschreven als 'Een omgekeerde beeldenstorm' en 'Rebelse beelden tussen kansel en koorbank', bleek met 37.000 bezoekers tamelijk succesvol.

Ondertussen voltrok zich in een van de kleinere zalen in het museum een intrigerende operatie achter de schermen: de restauratie van het grote doek *Blue, Green, Red I* van de Amerikaan Ellsworth Kelly dat hij in 1965 had geschilderd. Door een lekkage in 1993 hadden sporen van vuil regenwater de verflaag aangetast. Na natuurwetenschappelijk onderzoek door het ICN naar de door Kelly gebruikte materialen en na overleg met Kelly, die hiervoor naar Amsterdam kwam, werd besloten om alleen het blauwe vlak schoon te maken en het rode en groene vlak te retoucheren. De verflaag van de twee laatste kleurvlakken is zo zeer beschadigd dat verder herstel niet mogelijk is. Gezien de grootte van het doek moest dit op zaal gebeuren. De restauratie was dusdanig bevredigend dat het schilderij in 2003 een tournee langs verschillende musea in de Verenigde Staten kon maken. Plannen van het nieuwe kabinet om te minderen op de Melkertbanen brachten onrust binnen de culturele instellingen in Amsterdam, terwijl de plaatselijke fractievoorzitter van de PvdA, Halbertsma, het ontbreken van een kunstparagraaf in het regeerakkoord 'een onheilspellende voorbode voor de nieuw- en verbouw van het Stedelijk Museum' noemde.

In *Maxxx*, het magazine van de gemeente Amsterdam, werd

het museuminitiatief Project Kunstwerk nog eens in het zonnetje gezet. Dit project is al sinds 2000 gaande en geeft mensen met een officiële vluchtelingenstatus een jaar lang werkervaring als beveiligers/bewakers in een Nederlandstalige context. Indien goed doorlopen, wordt deze opleiding afgesloten met een officieel certificaat en een aanmerkelijk betere beheersing van het Nederlands.

est What' van John Chamberlain in De Nieuwe Kerk, Amsterdam.
to: Stedelijk Museum Amsterdam

Guido Geelen, Anselm Kiefer, Damien Hirst – het zijn maar een paar kunstenaars van wie Rudi Fuchs vanaf 1992 beelden aankocht voor het Stedelijk Museum in Amsterdam. Deze zomer werkt dit museum samen met De Nieuwe Kerk in Amsterdam. Vanaf 27 juli is in de kerk de tentoonstelling *Setting a good corner* te zien, een overzicht van wat Fuchs de afgelopen jaren vergaarde. Eigenlijk is het een hernieuwde samenwerking tussen beide instellingen; tien jaar geleden werd met veel succes al een beeldtentoonstelling (*Een beeld van de Eeuw*) georganiseerd, waarin een overzicht van de hele twintigste eeuw werd getoond. *Setting a good corner* (naar een onlangs verworven kunstwerk van Bruce Nauman) behelst het laatste deel van de vorige en het begin van deze eeuw. Een aantal van de beelden is nog niet eerder getoond, zoals een groot werk van Carl Andre, beelden van Mainolfi en keramisch werk van Marien Schouten. Bovendien zijn er video's te zien die een verwantschap hebben met de beeldhouwkunst, zoals *Pietà* van Erszabeth Baerveld.

Amsterdam, De Nieuwe Kerk, 27 juli t/m 20 oktober. Geopend: dagelijks 10-18u do 10-22u. Tel. 020-6386909 (www.denieuwekerk.nl; www.stedelijk.nl)

OPENING

STEDELIJK MUSEUM IN
DE NIEUWE KERK

NO 1 BEELDEN 1947 - 2002

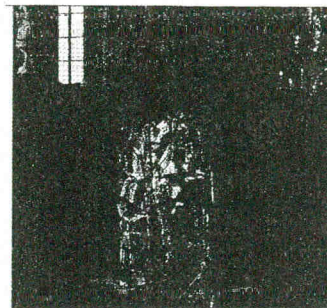
Sculptuur uit de collectie van het
Stedelijk gepresenteerd in De Nieuwe
Kerk op de Dam

vrij nederland
27 juli 2002
kunst

door Rutger Pontzen

BEELDEN IN DE KERK Volgens de planning had het museum allang gesloten moeten zijn wegens renovatie en nieuwbouw. Het is er nog niet van gekomen. Toch zal het Stedelijk Museum de komende drie jaar tijdens de zomermaanden een deel van zijn immense sculptuurcollectie onderbrengen in de Nieuwe Kerk op de Dam. Dit jaar wordt er een begin mee gemaakt door een selectie van tachtig beelden uit de afgelopen vijfenvijftig jaar. Voor wie

de kunst niet genoeg te bieden heeft zijn er altijd nog de orgelconcerten en op 'zwoele donderdagavonden' in augustus jazzmuziek. Of een zaterdagmiddag-lezingenprogramma in september en oktober. De Nieuwe Kerk, Amsterdam, 27 juli t/m 20 oktober. Open: dagelijks, 10.00-18.00 uur; do, v/m 22.00 uur.
www.nieuwekerk.nl

BEELDEN IN DE KERK Volgens de planning had het Stedelijk Museum allang gesloten moeten zijn (*kunst*)

Agenda Ausstellungen/Exhibitions e Nieuwe Kerk

Design für Kinder: Von Spielplätzen und Schaukelpferden

Noch bis zum 8. September ist im Amsterdamer Stedelijk Museum die Ausstellung *Design for Children* zu sehen. Sie verbindet zwei Schwerpunkte: Zunächst präsentiert sie die Arbeiten des niederländischen Architekten Aldo van Eyck. Seine rund 730 Spielplätze, die zwischen 1947 und 1978 entstanden, prägen das Stadtbild Amsterdams. Zu sehen sind von van Eyck gestaltete Spielgeräte und zahlreiche Fotografien der urbanen Spiel-Landschaften im Vorher-Nachher-Zustand, die die Architekturhistorikerin Liane Lefaivre im Rahmen ihrer Untersuchung über van Eyck (1918-1999) entdeckte.

Der zweite Teil der Ausstellung widmet sich dem Design von Kinderspielzeug und -möbeln. Seit den fünfziger Jahren beschäftigen sich Designer, darunter beispielsweise Charles Eames und Enzo Mari, mit dem Entwurf von Möbeln speziell für Kinder. Das Stedelijk Museum präsentiert sowohl private Möbelsammlungen als auch Leihgaben anderer Museen und Institutionen.

Besonderer Wert wird bei dieser Ausstellung auf Aktivitäten für und von Kindern gelegt. Die jungen Besucher sind aufgefordert, einen idealen Spielplatz zu entwerfen. Die besten Ideen fließen in die Planung eines neuen Spielplatzes ein und dienen als Fallstudien für eine Veranstaltungsreihe, die sich mit der Geschichte und der aktuellen Entwicklung von Spielplätzen beschäftigt. Begleitende Veranstaltungen umfassen außerdem Workshops, spezielle Führungen für Kinder und eine Verkaufsausstellung für Kindermöbel. FM

Design for Children: Of Playgrounds and Rocking Horses
The exhibition "Design for Children" will be on display at Amsterdam's Stedelijk Museum until September 8. It combines two focal themes: first of all, it presents the work of the Dutch architect Aldo van Eyck. His play-

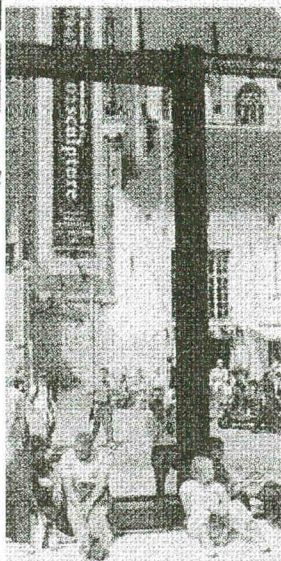
grounds – approximately 730 of them – that were created between 1947 and 1978 shape the townscape of Amsterdam. Playground objects designed by van Eyck and numerous photographs of the urban play landscapes in before and after condition are on display. They were discovered by the architectural historian Liane Lefaivre during her research of van Eyck (1918-1999). The second part of the exhibition is dedicated to the design of children's toys and furniture. Since the fifties designers, among them Charles Eames and Enzo Mari, have dealt with the design of furniture for children. Stedelijk Museum presents private furniture collections as well as works on loan from other museums and institutions.

This exhibition places special value on activities for and of children. The young visitors are invited to design their ideal playground. The best ideas will be integrated into the planning of a new playground and serve as case studies for an event series that deals with the history and current development of playgrounds. Accompanying events include workshops, special tours for children and a sales exhibition for children's furniture. FM

880 064,- Yen: Japanische Kassenzettel

Die Berliner Künstlergruppe ZZ aus dem Studiengang Architektur der UDK Berlin, Christoph Zeller und Marco Zürn, arbeitet seit 1997 zusammen. In einem künstlerischen Experiment teilten sich beide sechzig Tage lang ein 14 Quadratmeter großes Apartment in Tokio. Um die Alltagskultur in der japanischen Metropole nachzuempfinden, wohnen ZZ auf kleinstem Raum und gingen tagsüber einer Bürotätigkeit nach. Was vom Tage übrig blieb: kaufen, schlafen, kaufen. Die beengten Wohnverhältnisse in Tokio schaffen das Bedürfnis nach Distanz. Die Freiheit hat ihren Preis, selbst

Maskers afl en andere fotografie' 'Vlinders worden'

Exposities van kunstenaar André Lam.

Foto: Jaap Wals

museerd, je haalt je schouers op, je blijft staan. Wat is het? Wat is werkelijkheid? vragen borrelen nog het best op bij het burcautje van strand Lavier: alsof je kijkt naar een schilderij van een burcautje. Rudi Veen, directeur van de Nieuwe Kerk, noemt dit 'de eerste tentoonstelling van Nederland'. En Rudy Fuchs rijft in de catalogus: 'Het zijn of in de kerk tientallen te vlinders rondfladderen neerzitten om bekeken te worden'.

De diereントuin is geopend. **Stedelijk Museum in de Nieuwe Kerk No 1: beelden 7-2002 sculpture.** Tot en met oktober, dagelijks van 10 tot 17 uur, op donderdag tot 22 uur. Entree € 6,- (korting voor kinderen, en houders van CJP, 65 of Stadspas). Er worden lezingen gehouden en elconcerten gegeven. Voor kinderen en jongeren zijn er de derateliers. Informatie: tel 8168 of via internet: derateliers@nieuwekerk.nl

AMSTERDAMS STADBLAD Maskers afl en andere fotografie' 31 jul 2002

Het Stedelijk Museum heeft vanaf 1958 een collectie moderne fotografie opgebouwd en laat deze zomer een selectie zien uit de foto's die de laatste tien jaar zijn aangekocht. Fotografiemuseum Foam geeft tot en met 12 september een overzicht van het werk van fotograaf Paul Huf, die geldt als pionier en grootmeester van de reclame-, mode- en portretfotografie. Het museum is gevestigd aan de Keizersgracht 609.

1 aug. 2002 H

R BEELDEN

Diane Arbus

Het werk van de Amerikaanse fotografe Diane Arbus (1923-1971) heeft veel invloed gehad op dat van latere fotografen. Haar frontale manier van fotograferen, met het model in het centrum van de compositie is door veel jonge fotografen overgenomen. Arbus oeuvre bestaat veelal uit portretten van mensen met afwijkingen. Op de expositie van foto-aanwinsten uit de laatste 10 jaar in het Stedelijk Museum is Arbus invloed goed te zien.

Maskers Afl Tien jaar foto-aanwinsten. Voor onbepaalde tijd in Stedelijk Museum, Paulus Potterstraat 13, Amsterdam. Dag. 11-17 u.

WARWICK FREEMAN
(Nelson (NZ), 1953)
Serie 4 *BITS OF FISH*, 1993
bestaande uit 4 delen:

TAIL, been, verf, h. 7, br. 4,2, d. 3,8 cm
FIN, roestvrij staal,
h. 4,5, br. 5,2, d. 1,1 cm
EYE, obsidiaan, loodkristal, ø 5,3 cm
TOOTH, verguld ijzer,
h. 4,3, br. 3,5, d. 1,3 cm

HOOK, been, h. 6, br. 2,8, d. 1,5 cm

inv. nrs. 2002.1.326-330 MTK/IVd
aankoop bij Galerie Ra, Amsterdam

De winnaar van de *Françoise van den Bosch Prijs 2002* was de tamelijk onbekende Nieuw Zeelander Warwick Freeman. Zijn werk was slechts twee keer in Nederland te zien, bij Galerie Ra die de kunstenaar vertegenwoordigt. Onder de insiders en collega's hadden zijn subtiele sieraden echter al lang de aandacht die ze verdienen, getuige zijn deelname aan belangrijke tentoonstellingen en de vermelding van zijn werk in tal van publicaties. De vijf hangers zijn de eerste stukken van Freeman in een openbare collectie in Nederland. Zijn werk wordt gekenmerkt door een sterke verbondenheid met de natuur en geschiedenis van Nieuw Zeeland. Het land dat oorspronkelijk bewoond werd door de Maori, kende verschillende immigratiestromen, wat in de loop van de tijd een culturele uitwisseling en vermenging op gang heeft gebracht. Zo nam in de negentiende eeuw een Maori-hoofdman de emblemen van het Europese kaartspel over als versieringsmotief.

Freeman ontleent zijn motieven aan de beeldtaal van deze gemengde cultuur. Hij past herkenbare symbolen toe als een hart, vis, bloem, ster. Deze zijn gemakkelijk

verstaanbaar, van alle tijden, en verwijzen zowel naar het verleden als het heden. De materialen waarin hij zich uitdrukt, zijn traditioneel en hebben een eigen zeggingskracht.

De serie *4 Bits of Fish* bestaande uit de hangers met de titels *Eye*, *Tail*, *Tooth* en *Fin* was opgenomen in de geruchtmakende tentoonstelling *Parures d'ailleurs, Parures d'ici / Incidences, coïncidences* in Lausanne (2000-2001). Zoals de titel aangeeft, was deze tentoonstelling gewijd aan overeenkomsten (en verschillen) tussen sieraden uit verschillende culturen en uit uiteenlopende tijden: een actueel onderwerp in de zo veranderende Westerse samenleving.

4 Bits of Fish is geïnspireerd op een oud scheppingsverhaal van de Maori. De elementen refereren aan de grote vis die in deze legende een rol speelt en zijn daarnaast symbolen van toeval en geluk. De titel verwijst ook nog eens naar de Nieuw-Zeelandse naam voor fish and chips.

Marjan Boot

10-11/08

HIL DRIESSEN
(Stein, 1963)
Objecten uit serie interieurtextiel
GEEL, 2001- 2002

GEEL GROOT, 2001
skai gestikt
24 x 57 x 62 cm
inv.nr. 2002.1.384 MTK/Ila

KUSSEN IN GRIJS, 2002
katoen, digitaal bedrukt
59 x 59 cm
inv.nr. 2002.1.385 MTK/Ila

KUSSEN IN GRIJS, 2002
katoen, digitaal bedrukt
59 x 59 cm
inv.nr. 2002.1.386 MTK/Ila

MEGA GEEL, 2002
katoen, digitaal bedrukt
295 x 370 cm

inv.nr. 2002.1.387 MTK/Ila
uitvoering Hil Driessen, Amsterdam
(in samenwerking met Stork, Bostel)
aankoop bij Galerie Ra, Amsterdam

Hil Driessen werkt sinds haar afstuderen van de Academie Beeldende Kunsten in Maastricht (1990) aan collecties waarin structuren centraal staan. Ze bewerkt rubber, textiel, skai, keramiek en kunststof afzonderlijk of in combinaties: ze knoopt, knipt, stikt of verhit waardoor visueel rijke, illusionistische effecten ontstaan. Zo maakte ze een taartobject van badmutsreepjes en stoffen die lijken op vissenhuid, kiezelstenen of ijs. In opdracht van mode-ontwerper Alexander van Slobbe ontwierp ze accessoires en samen met architecten of art directors werkt ze regelmatig aan interieurprojecten. Sinds 1998 brengt Driessen onder haar eigen label *De Textielkamer* jaarlijks een collectie interieurstoffen en -objecten uit waarin ze van digitale prints gebruik maakt.

De collectie *Geel* uit 2002 heeft als uitgangspunt een object van geel skai, dat met een rechthoekig patroon is bestikt. Grote lappen interieurtextiel zijn digitaal met een foto van dit

object bedrukt. Door de digitale techniek, die grote precisie in de weergave van kleur en vorm mogelijk maakt, is de illusie van driedimensionaliteit groot. Die illusie is nog sterker in de zwart-witte kussenovertrekken, waarvoor ze de stof watterde en vaststikte op de onderlaag volgens de lijnen in het oorspronkelijke skaipatroon.

Deze unica zijn te zien als prototypes voor industriële serieproductie, want de technieken die worden gebruikt kunnen zeer goed voor grote oplagen worden toegepast. Momenteel zijn de kosten van digitaal printen echter nog zo hoog, dat massaproductie niet echt van de grond komt. Hil Driessen behoort tot de voorhoede die in samenwerking met textieldrukmachine-producent Stork de mogelijkheden verder onderzoekt op het grensvlak van unica en massaproducten.

Ingeborg de Roode

AFFICHES

ANDERSON, CHARLES
ANTI BOHEMIAN LIFESTYLE,
2001
APELOIG, PHILIPPE
NOUVEAU SALON DES CENT,
2001
BALAN, FRANCO
H.T. LAUTREC LA ROUE DE LA
VIE, 2001
BATORY, MICHAEL
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC 1901-2001, 2001
BEEKE, ANTHON
HOMMAGE À L’AFFICHISTE
HENRI DE TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
BERMÚDEZ, XAVIER
1901-2001 HOMMAGE À
TOULOUSE-LAUTREC, 2001
BERNARD, PIERRE
NOUVEAU SALON DES CENT,
2001
BIERUT, MICHAEL
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
BOKSER, YURI
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
BOOT, STUDIO
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
**BOUVET, MICHEL/COUDERC,
STÉPHANIE**
SALON DES CENT, 2001
BRUNA, DICK
MES HOMMAGES,
M. LAUTREC, 2001
BUCHER, MAYO
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
CATO, KENNETH
1901-2001 TOULOUSE, 2001
CHAIKA, VLADIMIR
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
CHAN WING-KEI, LISLIE
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
CHERMAYEFF, IVAN
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
CHWAST, SEYMOUR
ODE TO M. TOULOUSE-
LAUTREC 1864-1901,
2001
CURCHOD, RONALD
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
DAVIS, PAUL
ODE TO TOULOUSE-LAUTREC
1864-1901, 2001
DELESSERT, ETIENNE
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
DUMBAR, GERT
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
EDELMANN, HEINZ
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
EIDRIGEVICIUS, STASYS
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
EMPEL, RUUD VAN
ODE TO TOULOUSE-LAUTREC
1864-1901, 2001
ERLBRUCH, WOLF
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
FARAH, RAFIC JORGE
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001

FERN, DAN
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
FERRER, ISIDRO
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
FLETCHER, ALAN
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
FRANÇOIS, ANDRÉ
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
FUKUDA, SHIGEO
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
GEISMAR, THOMAS
WE ARE ONE. HOMMAGE À
TOULOUSE-LAUTREC, 2001
**GEISSBUHLER, KARL
DOMINIC**
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
GEISSBUHLER, STEFF
UN PETIT HOMME - UN
GRAND ARTISTE, 2001
GILL, BOB
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
GLASER, MILTON
AN ODE TO TOULOUSE-
LAUTREC 1864-1901, 2001
GOROWSKI, MIECZYSLAW
ODE TO TOULOUSE-LAUTREC
1864-1901, 2001
GRINDLER, FRIEDER
ODE TO TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
HIBINO, KATSONIKO
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
HOLLAND, BRAD
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
JEKER, WERNER
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
JONGEMA, MARTEN
TOUJOURS TOULOUSE-
LAUTREC MON AMOUR,
2001
JORDAN, ALEXANDER
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
KAI, LIU
ODE TO TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
KELLEY, GARY
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
KIESER, GÜNTHER
PETIT BIJOU, 2001
KISMAN, MAX
BONJOUR TOULOUSE
LAUTREC, 2001
KÜLLING, RUEDI
SEINE MARKE DER ZEIT IST
ZEITLOS GEBLIEBEN, 2001
LACAZ, GUTO
NOUVEAU SALON DES CENT
EXPOSITION
INTERNATIONALE D’AFFICHES
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
LEVI, JEAN-BENOIT
CE MONDE PRESQUE SANS
OMBRE DE LA LUMIÈRE, 2001
LOESCH, UWE
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
MARISCAL, JAVIER
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
MARZALEK, GRZEGORZ
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001

MATTHIES, HOLGER
ODE TO TOULOUSE-LAUTREC
1864-1901, 2001
MAVIYANE-DAVIS, CHAZ
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
MCCONNELL, JOHN
ODE TO TOULOUSE LAUTREC
1864-1901, 2001
MCMULLAN, JAMES
ODE TO TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
MILLER, ABBOTT
HENRI, 2001
MLODOZENIEC, PIOTR
HDTL. ODE TO TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
MOMAYEZ, MORTEZA
CENT FOIS SALUT AUX CENT
LAUTRECS, 2001
MONGUZZI, BRUNO
ODE TO TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
NEUMANN, PIERRE
NOUVEAU SALON DES CENT.
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
NYGAARD, FINN
ODE TO TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
OLDANI, BRUNO
JE L’AIME PETIT BYOUI, 2001
OLIVER, VAUGHAN
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
OROSZ, ISTVAN
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
OTT, NICOLAUS
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
PECCINOTTI, HARRI
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC 1864-1901, 2001
PFÜLLER, VOLKER
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
PFUND, ROGER
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
PIIPPO, KARI
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
PIRTLE, WOODY
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC 1864-1901, 2001
PÓCS, PÉTER
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
QUAREZ, MICHEL
FÊTE DE SAINT DENIS, 2002
QUERNEC, ALAIN LE
HENRI, 2001
RAJLICH, JAN
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
RAMBOW, GUNTER
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
RODRIGUEZ, GABRIELA
I DON’T NEED LEGS IF I HAVE
WINGS FOR FLYING, 2001
SAITO, MAKOTO
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
SANDBERG, W.J.H.B.
ZOMERTENTOONSTELLING,
1946
SATO, U.G.
LAUTREC, 2001
SAVIGNAC, RAYMOND
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001

SCHER, PAULA
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
SCHWAB, MICHAEL
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC 1869-1901, 2001
STEINER, HENRY
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
STOLK, SWIP
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
SWIERZY, WALDEMAR
ODE TO TOULOUSE-LAUTREC
1864-1901, 2001
TAI-KEUNG, KAN
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
TANABE, KAZURO
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
TARTAKOVER, DAVID
CHAPEAU.
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
TISSI, ROSMARIE
ODE TO TOULOUSE-LAUTREC
1864-1901, 2001
TOORN, JAN VAN
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
TROXLER, NIKLAUS
ODE TO TOULOUSE-LAUTREC
1864-1901, 2001
TSCHERNY, GEORGE
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
VEISTOLA, JUKKA
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
VICTORE, JAMES
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
WALKUSKI, WIESLAW
MERCY HENRI, 2001
WASILEWSKI, MIECZYSLAW
ODE TO TOULOUSE-LAUTREC
1864-1901, 2001
XU, WANG
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
YAHAGI, KIJURO
HOMMAGE À TOULOUSE-
LAUTREC, 2001
YOKOO, TADANORI
ODE TO TOULOUSE-
LAUTREC, 2001

BEELDHOUWKUNST

EMIN, TRACEY
YOU FORGOT TO KISS MY
SOUL, 2001
KONING, KRIJN DE
VIER MUREN, VIJF DEUREN
(FOUR WALLS, FIVE DOORS),
2001-2002
LEWIS, ANDREW
WHITE VAN MEN, 2002
ABSTRACT THOUGHT NO 1,
2001
BARRY, ROBERT
OTHERWISE, 1981

VIDEO EN FILM

BEN
MUSIQUE TOTAL, 1963
CORNER, PHILIP
PIANO WORK, 2000
**DOBBELSTEEN,
JAN VAN DEN**
COSMIC VOLUME
13.2000, 2000

FILLIOU, ROBERT
GREETINGS FROM 'L' WE ARE
ALL GREEN, 1977
JONES, JOE
MEDITATIONS 18.2, 1989
KAPROW, ALLAN
COURTES, 1977
KOSUGI, TAKEHISA
MUSIC FOR MERCE
CUNNINGHAM, 1988
NAUMAN, BRUCE
WALL-FLOOR POSITIONS,
1968
NAUMAN, BRUCE
WALK WITH CONTRAPPOSTA,
1968
LIP SYNC, 1969
PACING UPSIDE DOWN, 1969
REVOLVING UPSIDE DOWN,
1969
TONY SINKING INTO THE
FLOOR, FACE UP, AND FACE
DOWN, 1969
WILLIAMS, EMMETT
FLUXUS SONG # 2;
MEDITATIONS 1, 1994-1996
ISLAM, RUNA
TUIN, 1998*)
installatie
MALANI, NALINI
TRANSGRESSIONS, 2000
installatie

FOTOGRAFIE

BESNYÖ, EVA
WERELDTENTOONSTELLING
PARIJS BIJ DE
HOOFDINGANG, 1937
BRASSER, FONS
BERLIN GEISTERBAHN,
1983-1986*)
BREUKEL, KOOS
STUDENT (KATHARINA),
1995*)
DIJKSTRA, RINEKE
TIERGARTEN, BERLIJN 27
JUNI 1999, 1999-2002*)
JOUE, VALÉRY
SANS TITRE NO 20, 1994-1996
KRAAN, HELENA VAN DER
ZELFPORTRET, 1992*)
JAN ANDRIESSE, 1986*)
HELENA ALS MADONNA
(ZONDER KIND)
HELENA ALS MADONNA
(MET KIND), 1993*)
ANNETTE, 1985*)
ROBBÉ, LON
FLOWERS (BLUE), 2000*)
SAMSOM ROUS, LAURA
MEISJE MET PISTOOLTJE,
2000*)
SURINAAMS (BOSNEGER)
MEISJE, 2002*)
STEINFELD, DANIELA
JÄGERIN, 1999-2000
STRUTH, THOMAS
PARADISE 10 (XI SHUANG
BANNA) PROVINZ YUNNAN,
CHINA, 1999
PARADISE 11 (XI SHUANG
BANNA) PROVINZ YUNNAN,
CHINA, 1999
TANDBERG, VIBEKE
LIVING TOGETHER # 9, 1996
TAYLOR-WOOD, SAM
BOUND RAM, 2001
SELF PORTRAIT AS A TREE,
2000

GLAS

BARBINI, ALFREDO

ALGA vaas, 1968

BIANCONI, FULVIO

SIRENA plastiek, 1950

PEZZATO vaas, 1950-1951

MANGIAROTTI, A.

(ZONDER TITEL) vaas, 1972

MARTENS, D.

ORIËNTE vaas, 1952

ORIËNTE schaal, 1952

PONTI, GIO

(ZONDER TITEL) fles, ca. 1950

RIZZOTO, E.

(ZONDER TITEL) schaal, 1958

SCARPA, CARLO

MACCHIE schaal, 1942

BATTUTO schaal, 1940

WIRKKALA, TAPIO

JAÄVUORI vaas, 1950

GRAFIEK

CHARLTON, ALAN

GREY DIVISION, 2002

GUBBELS, KLAAS

KAN OKER, 2001

RAINER, ARNULF

3 KREUZE, 2000-2002

SCHEIBITZ, THOMAS

SET, 2001

VILLEVOYE, ROY

"WAT HEB JE DAAR DAN

GEGETEN?" (UKRA / BOS EN

LOMMER), 2002

GRAFISCHE VORMGEVING

BAILEY, STUART

VAN DEN BROEK EN BAKEMA

boek, 2000

BONS, JAN

HET VERONTACHTZAAMDE

BOEK tentoonstellingsfolder,

1941

THE GULS HORNBOOKE

boek, 1960

HET LEVEN VAN LAZARILLO

DE TORMES boek, 1953

BONS, JAN EN B. MAJORICK

GENESIS VAN EEN

COMPOSITIE kwadraatblad,

1952

CASSANDRE, A.M.

NICOLAS ringband, 1936

COPPENS, PATRICK

CLAUS EN KAN GEBOUWEN

boek, 2000

DIVERSE KUNSTENAARS

(ZONDER TITEL) ontwerpen

voor Centraal Museum

DIVERSE KUNSTENAARS

(ZONDER TITEL) ontwerpen

voor Centraal Museum (5 x),

1991, 1990, 1992, 1993

ELFFERS, DICK

ED HOORNIK, DE VIS boek,

1965

HEERE, CLAUDIA

AKI ACADEMIE VOOR

BEELDENDE KUNST EN

VORMGEVING ENSCHEDE 50

JAAR, 2002

KEMPERS, MART

H. DE BALZAC, L'ÉLIXER DE

LONGUE VIE boek, 1955

MALEVICH, KAZIMIR

OT SEZANNA DO

SUPREMATIZMA, 1919

OT KUBIZMA K

SUPREMATIZMU, 1916

KRUCHNONYH, POBEDA NAD

SOLNTSEM, 1914

MARTENS, KAREL

ALS WE HUIZEN BOUWEN,

PRATEN EN SCHRIJVEN WE

boek, 1998

SETOLA, GEERT/POHLEN,

JOEP

LETTER FONTEIN, 1997

INDUSTRIËLE

VORMGEVING

FORAKIS, JOZEPH

V 70 telefoon, 2002

DUNN, TOM

TECH A microscoop, 1954

DRIESSEN, HIL

GEEL GROOT interieurobject,

2001*)

KUSSEN IN GRIJS interieur-

object, 2002*)

KUSSEN IN GRIJS interieur-

object, 2002*)

MEGA GEEL, 2002*)

JONGERIUS, HELLA

CANDLE HOLDERS kandelaar,

2001*)

BAKKER, GIJS

(ZONDER TITEL) uit de serie

Flow kaasstolp, 2000

(ZONDER TITEL)

uit de serie Flow slaset, 2000

(ZONDER TITEL) uit de serie

Flow karafset, 2000

(ZONDER TITEL) uit de serie

Flow olie- en azijnset, 2000

(ZONDER TITEL) uit de serie

Flow fruitschaal, 2000

(ZONDER TITEL) uit de serie

Flow slacouvert, 2000

(ZONDER TITEL) uit de serie

Flow peper- en zoutstel, 2002

KOO, N.P. DE

(ZONDER TITEL), asbak,

1926-1929

PAKHALE, SATYENDRA

KALPA KLEIN vaas/schaal, 2002

KALPA GROOT vaas/schaal,

2002

HUTTEN, RICHARD

DOMOOR beker, 2002

DOMOOR beker, 2002

DOMOOR beker, 2002

GISPEN, WILLEM

(ZONDER TITEL) bureauset

HANS, INEKE

ROCK STOCK uit

Black Beauties Collectie

wiebelstok, 2002

CRASH CAR uit Black Beauties

Collectie speelgoedauto, 2002

KRUSE, KÄTHE

(ZONDER TITEL) pop,

1918-1922

MOBACO

(ZONDER TITEL)

bouwsysteem, ca. 1925

ONBEKEND

(ZONDER TITEL) hobbelpaard,

ca. 1950

KUNSTENAARSBOEKEN

BALDESSARI, JOHN

THE METAPHOR PROBLEM

AGAIN, 1999

BEIRENDONCK, WALTER VAN

MUTILATE, 2001

BLAIS, JEAN C.

DOUBLE VUE, 2001

BUREN, DANIEL

LES ÉCRITS (1965-1990), 1991

CADERE, ANDRE

PRÉSENTATION D'UN

TRAVAIL. UTILISATION D'UN

TRAVAIL, 1975

DEROO, WIJNANDA

PHOTOGRAPHS, 2002

DOUGLAS, HELEN

LAST DAY IN KAS, 2001

DOUGLAS, HELEN

UNRAVELLING THE RIPPLE,

2001

EXPERIMENTAL JETSET

KELLY 1 : 1, A COVER VERSION

BY EXPERIMENTAL JETSET,

2002

FELDMANN, HANS-PETER

CAHIER D'IMAGES

FELDMANN, HANS-PETER

DIE JOHANNESKIRCHE IN

DÜSSELDORF, 1999

Cahier d'images - FI YING

EINE FIRMA, 1991

kunstenarsboeken

FINLAY, ALEC

FOOTBALL HAIKU: SAKKAA

NO HAIKU, 2001

LABANOTATION: THE ARCHIE

GEMMILL GOAL, 2002

IRISH 2, 2002

GEERKEN, HARTMUT

MAY BUG FLY, 2001

GUDMUNDSSON, KRISTJÁN

200 PAGES ON BARNETT

NEWMAN, 2001

JONES, JOE

JOE JONES MEMORIAL, 2001

KAWARA, ON

CODES, 1996

KOOIJMANS, JEROEN

IT'S ABOUT TIME = IT'S

ABOUT TIME, 2002

LAX, ROBERT

NOTEBOOK, 2001

LEWIS, RUARK

FALSE NARRATIVES, 2001

LEWITT, SOL

CHICAGO

MIK, AERNOUT

MOMMIE, I AM SORRY, 1995

ONBEKEND

BADHUIS KUNSTINFORMATIE

1-41

ONBEKEND

SEALEVEL, 2002

PETERSEN, AD

JEAN TINGUELY, LA VITTORIA,

1971

VRIES, HERMAN DE

SUPPLEMENT II 'GREEN?',

2002

PHILOSOPHISCHE

BEMERKUNGEN, 2001

WEINER, LAWRENCE

FROM POINT TO POINT

WILSON, IAN

DISCUSSION, SMA 19 APRIL

2002, 2002

MEUBELS

AAS, ATLE

FIRST FREEBAG tas/zitobject,

2001

FIRST FREEBAG tas/zitobject,

2001

BELTZIG, GÜNTER

FLORIS stoel, 1968

BRAAKMAN, CEES

ZONDER TITEL theewagen,

1953-1957

COLANI, LUIGI

DER COLANI, stoel, 1973

EEK, PIET HEIN

CONSTRUCTION CHAIR

kinderstoel, 2001

CONSTRUCTION CHAIR

kinderstoel, 2001

HANS, INEKE

OFFICE CHAIR uit Black

Beauties Collectie kinderstoel,

2001

OFFICE DESK uit Black

Beauties Collectie kinderstoel,

2001

HUTTEN, RICHARD

ABEL kinderstoel, 2001

KOKKE, RUUD JAN

OT kinderstoel, 2001

OT kinderstoel, 2001

LEPOIX, LOUIS LUCIEN

ZONDER TITEL theewagen,

ca. 1975

MONCHEN, CARLA

TURTLE kinderstoel, 2001

TURTLE kinderstoel, 2001

CHAMELEON tafel, 2001

MUNTENDAM, JAN

ALBERTSZ

ZONDER TITEL ameublement,

1924

SMEETS, JOB

CURVED CHAIR stoel, 2000*)

STOLLE, HEIN

T-46 tafel, ontw 1946

uitv 2000-2001

VEDEL, C.

ZONDER TITEL kinderstoel,

1957

SCHILDERKUNST

ANZINGER, SIEGFRIED

ZWEI HUNDE - EINE HAND,

2000

APPEL, KAREL

GEEL naakt, 2000

ATTERSEE, CHRISTIAN

LUDWIG

SÄER STRECKE, 1998

CHARLTON, ALAN

25 CANVASES IN 5 DIFFERENT

GREYS, 1999

DIRKX, PIET

WISHJIE WASHJIE

SERENDIPITY, 1982

SUNRISE, 1995

HARVEY, MARCUS

MORNING/DRESSER, 2001

HAVEKOST, EBERHARD

HOBBY INDUSTRIES 1, DD01,

2001

HEMERT, FRANK VAN

MIND OF TIBET, 2001

HENNEMAN, JEROEN

FIRTH OF FORTH IV, 1994

LANGWERPIGE VORM, 2001

KLOOSTERBOER, KLAAS

02103, 2002*)

KRABBÉ, JASPER

ASLEEP, 2002*)

LASSNIG, MARIA

MUTTER- UND VATERPRINZIP,

1989

MORRIS, SARAH

THE MALL (CAPITAL), 2001

NITSCH, HERMANN

AUERSTEHUNGZYLUS,

2000

NITSCH, FRANK

LAF-15-2001, 2001

PAOLINI, GIULIO

L'OPERA AUTENTICA, 2001

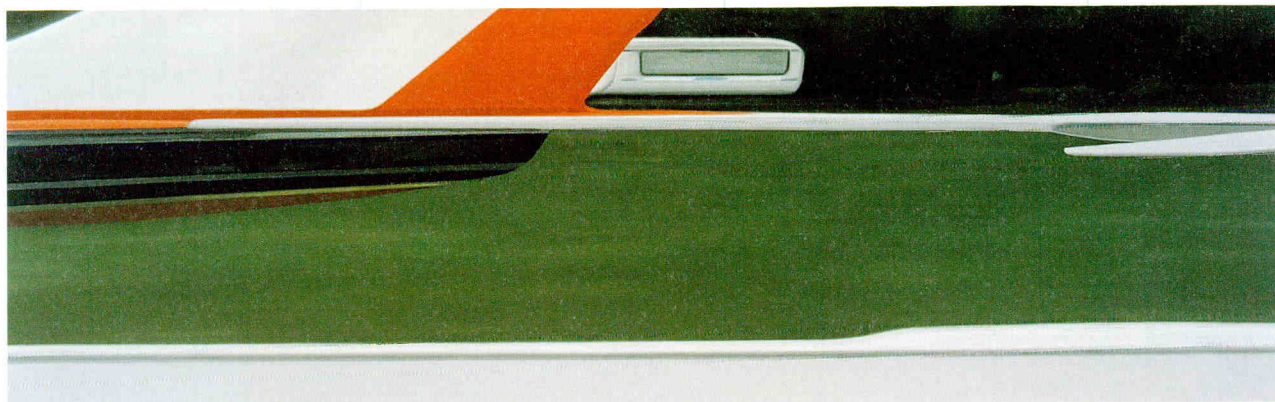
PREESMAN, AVERY

UNTITLED ('RODRIGUEZ

PAINTING'), 1998

RAJLICH, TOMAS

ZONDER TITEL, 1974

EBERHARD HAVEKOST
(Dresden, D, 1967)
HOBBY INDUSTRIES I, DD01, 2001

doek/olieverf, 70 x 225 cm
inv.nr. 2002.1.86 S&B/SK
aankoop bij Galerie Milco Onrust,
Amsterdam

Havekost kiest voor zijn schilderijen illusionaire uitsneden die afkomstig zijn van video-stills of foto's. Hij schildert echter geen reële weergave van zweefvliegtuigen en vliegvelden, maar zet deze om in een virtuele werkelijkheid waar details ontbreken en het perspectief is vertekend. Mede door het ontbreken van een duidelijk herkenbare omgeving of de afwezigheid van figuren ontstaat, net als in het werk van De Chirico, een soort vervreemding. Een vervreemding waarin de suggestie sterker is dan de realiteit en waarin Havekost benadrukt dat het beeldmateriaal zoals foto's en videobeelden zelden de realiteit, maar meestal manipulatie is. In zijn schilderijen krijgen kleuren en vormen een vrijwel abstracte hoedanigheid, een gesuggerde realiteit die als in een flits of als bij een televisiebeeld voor onze ogen voorbij gaat.

Havekost is samen met Frank Nitsche en Thomas Scheibitz in Dresden op de kunstacademie geweest, evenals Neo Rauch. Al deze schilders hebben nog de tijd voor de val van muur meegemaakt, waar het gemanipuleerde beeld altijd een politieke lading had. Ofwel het suggereerde een 'socialistische' schijnwereld van burgerlijke waarden en moraal, ofwel een wereld van overconsumptie en luxe die vooral via de commerciële televisiekanalen uit het Westen het ideale nieuwe Duitsland voorspiegelde. Beide inhouden deden zowel qua holle retoriek als qua koele leegte niet voor elkaar onder.

Mede als gevolg van dit soort manipulatie merk je bij Havekost dat hij zijn toeschouwer scherp probeert te houden. Hij doet dit zowel door zijn keuze van inhouden en voorstellingen als in de toepassing van de formeel-visuele middelen. En af en toe proef je een lichte ironie.

Maarten Bertheux

MARCUS HARVEY
(Leeds, GB, 1963)
MORNING/DRESSER, 2001

doek/olieverf, 198 x 488 cm
inv.nr. 2002.1.311 S&B/SK
aankoop bij Mary Boone Gallery, New York

Harvey maakt in het schilderij *Morning/Dresser* gebruik van filmisch en fotografisch materiaal. Het beeldmateriaal lijkt afkomstig uit een ranzige pornofilm of slechte B-films. Het is alsof je naar een stilstaand filmbeeld kijkt dat je gelegenheid geeft om de attributen en het kastje uitvoerig te bekijken. In de wijze van schilderen is Harvey bijna klassiek realistisch. De grootte van het doek doet verder aan een immens geschilderd stilleven denken dat in combinatie met deze triviale voorstelling verwarrend werkt. De toeschouwer krijgt ook het wat ongemakkelijke gevoel voyeur te zijn in een privé domein dat licht crimineel, pornografisch en subversief geladen is. In dit kiezen voor de alledaagse smakeloosheid sluit Harvey naadloos aan bij andere Young British Art kunstenaars als Tracey Emin en Sarah Lucas, die ook niet schuwen het private en het smakeloze te exploiteren. Hij genoot zijn opleiding aan het beroemde Goldsmiths College, waarvan naast vele anderen Damien Hirst de bekendste leerling was.

Dit werk van Harvey past goed bij een groep werken van een jongere generatie schilders die het Stedelijk nu in de collectie heeft (Sarah Morris, Robert Zandvliet, Thomas Scheibitz, Eberhart Havekost). In hun doeken onderzoeken zij de beeldtaal van film en fotografie. Hetzelfde is te zien bij een jonge generatie fotografen, die zich met hun medium zowel verhouden tot de bestaande beeldtaal in film en gemanipuleerde (digitale) voorstellingen en die zich op hun beurt ook laten inspireren door de traditie van de schilderkunst.

Maarten Bertheux

Het Parool 30 aug. 2002
**Uitbreiding
Stedelijk
is in gevaar**

De maand eindigde met de opening van de grote tentoonstelling **Colin McCahon: A Question of Faith**. Het was het eerste overzicht van deze uit Nieuw-Zeeland afkomstige schilder, verreweg de beroemdste kunstenaar uit dat deel van de wereld. Centraal in het oeuvre van McCahon staan zijn exploratie van spiritualiteit en religieuze overtuiging, en daarnaast het landschap van Nieuw-Zeeland. De nestor van de moderne kunst in dit deel van de wereld richtte zich op de bekende verhalen uit de bijbel en die van Maori-profeten om existentiële twijfel uit te drukken in een eigenzinnige, originele formele beeldtaal. Na het Stedelijk reisde de expositie door naar Nieuw-Zeeland en Australië, waar zij zeer enthousiast werd ontvangen.

(Van onze verslaggevers)

AMSTERDAM – De uitbreiding van het Stedelijk Museum in Amsterdam dreigt niet door te gaan. Het is niet van plan ook maar één cent bij te dragen aan de verbouwing van het museum. De gemeenteraad heeft daardoor tussen de 35 en vijftig miljoen euro aan Wethouder Hannah Belliot (Cultuur) hoop. Het gemeenteraad nog dit jaar extra geld zal vrijmaken.

Of dat zal gebeuren, is maar zeer de vraag. PvdA-fractievoorzitter Tjalling Halbertsma, partijgenote van Belliot: "We kunnen op dit moment niet verder gaan. Het is bijna uitgesloten dat Amsterdam alles in zijn eentje zal betalen."

VVD-woordvoerder Ruud Nderveen noemt het onvergeeflijk van het rijk dat het geen bijdrage wil leveren aan de renovatie en nieuwbouw van het museum. De VVD steunt Belliot in het over-eind houden van de plannen, ook al moet Amsterdam alles zelf betalen. "Het belang van het Stedelijk is groot."

Belliot zei vanochtend vast te houden aan de ambities die Amsterdam nu al dertien jaar koestert. "Het Stedelijk Museum mag zijn plek naast internationale moderne musea in New York en Parijs niet verliezen. Daar maken we ons grote zorgen over. In Den Haag bestaat voldoende goodwill om het Stedelijk internationaal op de kaart te houden, maar de poen is er eenvoudigweg niet."

Met de plannen – grootschalige restauratie van het hoofgebouw, nieuwbouw van zowel de vleugel als de tuinpaviljoens en

een revolutionair centrum in Amsterdam - een bedrag van 92 miljoen euro gemoeid.

Amsterdam heeft i
zelf 57 miljoen euro
gesprokkeld. Eerder
het bedrijfsleven de
laten sponsoren, lieg
de autoshowroom van
gens Belliot zal Ams
maal geen beroep do
sors, maar moet de
binnen het eigen bu
vinden. "Het program
niet heilig."

Ze krijgt in elk geval van haar voorganger raadslid Saskia Bruin uitstel van de reorganisatie. De nieuwbouw is niet a. Wel valt te praten o

sing van de plannen v
lectiecentrum in Noo

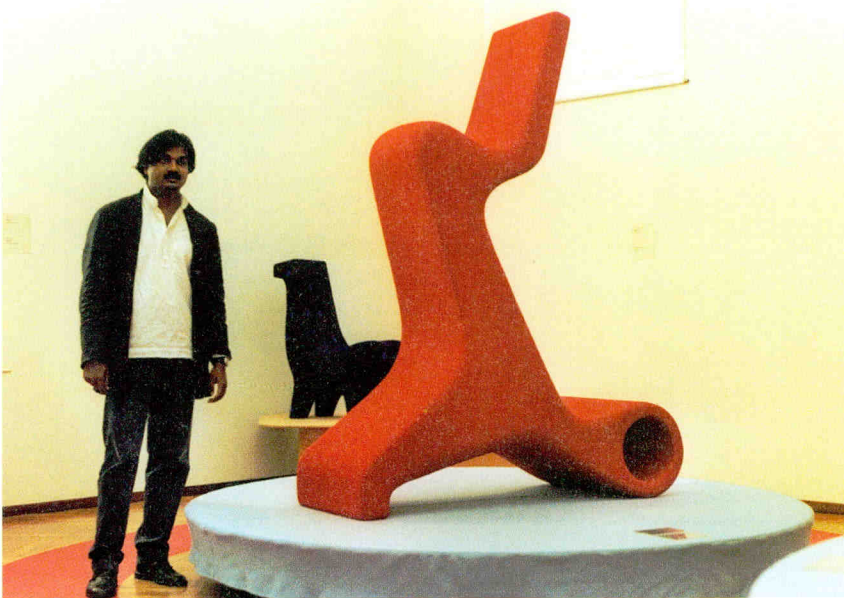
Het Stedelijk zelf gaat er eveneens nog steeds van uit dat de verbouwing volgend jaar van start gaat. Het museum gaat in januari dicht. Drie maanden later moet de bouw beginnen.

Zakelijk directeur Stevijn van Heusden heeft al contact gelegd met geïnteresseerde bouwondernemers.

martha said to Jesus IF YOU HAD BEEN HERE, **SIR**, MY BROTHER WOULD NOT HAVE DIED. Even now I KNOW that whatever you ask of **GOD**, **GOD** WILL. Jesus said, 'your brother will **GRANT** you. **I AM** **I** **know** he will rise again, **GRANT** you. **Resurrection on the last day** **and** **I AM** **LIFE**. **the Resurrection** **I now believe that you** **are the son of God, who was to come into the world.** **LORD I DO** **With these words she went to call her sister Mary. The Master** **is here, he is asking for you. So many went to the place where Jesus** **was.** **Mary said, "Sir, if you had only been here my brother would not** **have died. "Where have you laid him?" "Come and see, Sir."** **COULD NOT THIS MAN, WHO HAD OPENED THE BLIND MAN'S EYES, HAVE DONE SOMETHING TO KEEP LAZARUS FROM Dying?** **Jesus went over to the tomb. Jesus said, Take away the stone.** **Martha said, Sir, by now there will be a stench; he has been there four days.** **Jesus said, Did I not tell you that if you have faith you will see the glory?** **So they took away the stone. Then Jesus said, Father I thank** **God.** **Then he raised his voice in a great cry, LAZARUS COME FORTH.** **The dead man came out. Jesus said, Come him, let him go.** **last heard me**

Colin McCahon,
A QUESTION OF FAITH, 1970

Satyendra Pakhalé

Satyendra Pakhalé,
 FLOWER OFFERING CERAMIC CHAIR,
 2002

Deze maand bracht een groot aantal nieuwe en uiteenlopende exposities, waaronder de eerste solopresentatie van de uit India afkomstige en in Amsterdam woonachtige ontwerper Satyendra Pakhalé. Deze kleine tentoonstelling bestond uit meubels, vazen, bureau-accessoires en andere gebruiksvoorwerpen waarin Pakhalé op poëtische wijze met traditie en actualiteit omgaat voor opdrachtgevers als Cappellini, Moroso en Alessi en, in Nederland, Cor Unum. *NRC-Handelsblad* kenschetste deze tentoonstelling terecht als 'tekenend voor het nieuwe elan van de afdeling Industriële Vormgeving van het Stedelijk'.

Tim Stoner,
 FOLK, 2000

ALDO VAN EYCK, HET KIND EN DE STAD - KWALITEIT VAN SPEELRUIMTE ANNO 2000, georganiseerd in samenwerking met het Nationaal Jeugdfonds Jantje Beton, Het Platform Ruimte voor de Jeugd, stadsdeel Westerpark, de VNG en het NIZW en het Stedelijk Museum. Met medewerking van: Ton Schaap (DRO Amsterdam). Lia Karsten (onderzoekster 'Oases in het beton'), Francis Strauven (Universiteit Gent), Liane Lefavre (TU Delft), Ingeborg de Roode (Stedelijk Museum Amsterdam), Jan van Gils (General European Childfriendly Cities Network), Jan Ooms, (Kompan) en Sybolt Meindersma (speelruimtearchitect).
SYMPOSIUM

Internationale Gaudeamus
 Muziekweek
CONCERT

Stedelijk zit zichzelf in de weg

VOR EEN slecht plan krijg je geen geld. De plannen voor het Stedelijk-Spookhuis, zoals het Stedelijk Museum in de stad bekend is geworden, zijn te versnipperd en spreken niet tot de verbeelding.

Het is dus weer eens zo ver: de plannen van het Stedelijk Museum verkeren in een impasse. Er ligt weliswaar bijna 58 miljoen euro op tafel, maar toch houden de directieuren Stevin van Heusden en Rudi Fuchs vast aan een ambitieuzer plan, dat nog eens ten minste 35 miljoen euro meer zal kosten.

De nieuwe wethouder Cultuur steunt de museumdirectie. Maar hoe lang kan Hannah Belliot (PvdA) haar hoofd van dienst nog steunen en tegelijkertijd het Stedelijk redden? Staatssecretaris Cees van Leeuwen (LPF) van Cultuur is voorlopig niet bereid het museum te steunen, ondanks ronkende teksten over de internationale collectie en reputatie. Zelfs de uitstekende Haagse contacten van zakelijk directeur Van Heusden, voormalig directeur Kunsten bij OCW, hebben aan de onverzettelijke houding van de regering niets veranderd. Hij was weliswaar de man die alle noden van het Stedelijk eindelijk eens duidelijk op een rijtje zette, maar maakte daarmee het aanvankelijke plan

dubbel zo duur. En veel lastiger uit te voeren.

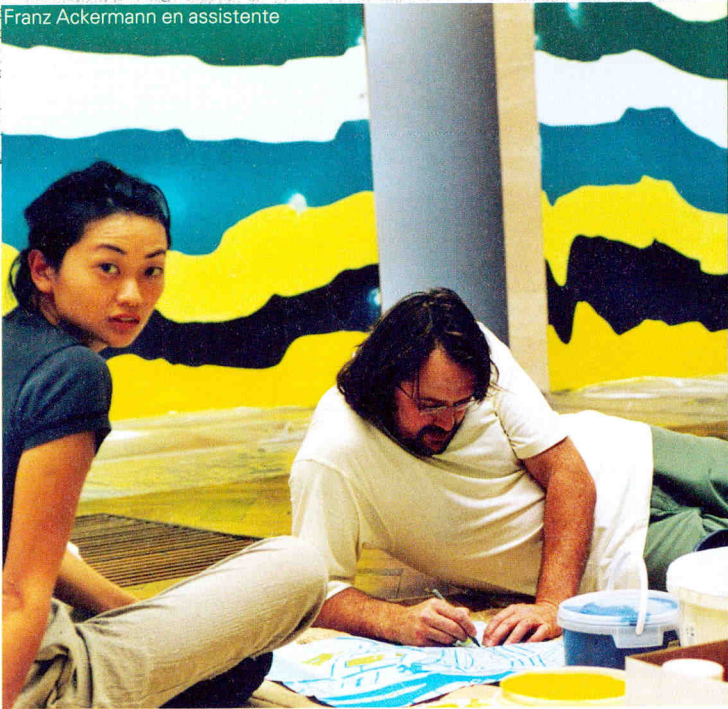
Vandaag en morgen trekt het college van b. en w. zich terug op de hei. De begroting voor volgend jaar moet op orde komen. 'De scenario's' voor het Stedelijk – zo spreekt wethouder Belliot erover – zullen tijdens die gesprekken zeker aan de orde komen. Want wat let het gemeen-

teb Franz Ackermann en assistente

schans achter een slecht plan waar niet genoeg geld voor binnen viel te halen?

Raadsleden en de staf en medewerkers van het Stedelijk wachten met smart op een signaal van het college. Zij gaan ervan uit dat de nu al dertien jaar slepende kwestie eindelijk wordt opgelost. Desnoods door draconische daden: het aantrek-

gaan naar een nieuw (daar is het museum jaren hard aan toe), keuze van een nieuw met een geheel niet voor de 21ste eeuw bijvoorbeeld, een 21-plek in de stad, waar nog voor ongeveer 4 euro grond te verge- liot sloot in een inte

Zaaloverzicht
FRANZ ACKERMANN
SEASONS IN THE SUN

Dan was er de expositie rond het echtpaar Bernd en Hilla Becher, mede naar aanleiding van de prestigieuze Erasmusprijs die zij op 23 oktober mochten ontvangen voor hun fotografisch oeuvre. Min of meer gelijktijdig vond een tentoonstelling van hun foto's van gevelmuren vanaf 1970 plaats in Huis Marseille in Amsterdam en waren hun foto's van de mijn in Winterslag in België te zien in het Noordbrabants Museum in Den Bosch. De eerste tentoonstelling van het duo in het Stedelijk bestond uit gegroepeerde series fabriekshallen, typologieën (watertorens, graansilo's etc.) en landschap-achtige foto's, en werd verlengd tot januari 2003.

Dat laatste gold ook voor de tentoonstelling van de Duitse kunstenaar Franz Ackermann, de vierde in de serie van actuele schilders in het Stedelijk. Ackermann situeert zijn werk in belangrijke mate in de sociaal-maatschappelijke structuren van vandaag de dag en rekt het medium schilderkunst op tot omgevingswerk, waarin hij ook video en fotografie integreert. Deze eerste solo-expositie van Ackermann in Nederland, *Seasons in the Sun*, vormde één grote installatie, waarin de ervaring van de grote stad centraal stond en waarbij de kunstenaar zelf ook enkele wandschilderingen uitgevoerd had: 'Een verrassing in het Stedelijk', aldus Ella Reitsma in *Vrij Nederland*.

13/09

AMSTERDAM - maandag, één dag voordat in Den Haag de rijksbegroting wordt gepresenteerd, maakt het gemeentebestuur van Amsterdam bekend hoe het er met de financiën in de hoofdstad voor staat. De eerste begroting van het nieuwe college van PvdA, VVD en CDA. Reden voor een feestje zal het niet zijn. Het aantal wensen overtreft ruimschoots de mogelijkheden. Dat is meestal zo, maar ditmaal valt uit Den Haag ook niets te verwachten. Als er al iets komt, zal het een bezuiniging zijn.

De ambtenaren op het stadhuis zijn dit weekend al aan het werk gezet om de schade voor de stad te inventariseren. Er zullen moeilijke keuzes gemaakt moeten worden. Twee dagen wikken en wegen hebben de wethouders van Amsterdam er op zitten in het sjieke Newport Hotel in Huizen. Over de renovatie van het Stedelijk Museum zal het zijn gegaan, waarvoor nog een gat van 35 tot 50 miljoen euro moet worden gedicht. En over de bouw van een nieuwe Openbare Bibliotheek waarvoor nog een rekening van zeker vijftig miljoen euro openstaat.

De bouw van de Noord/Zuidlijn zal in de besprekingen langs zijn gekomen, die de gemeente minstens 132 miljoen euro meer kost dan de bedoeling was. En de

reorganisatie van de sociale dienst kost veel meer dan de dertig miljoen euro die daarvoor bij de vorming van het nieuwe college is uitgetrokken.

Nog meer ongedekte wensen: de overkapping van de ringweg langs de Zuidas, die de gemeente waarschijnlijk zo'n 100 miljoen euro zal kosten. Of de herinrichting van het Open Havenfront, waarvan de goedkoopste variant is becijferd op 30 miljoen euro.

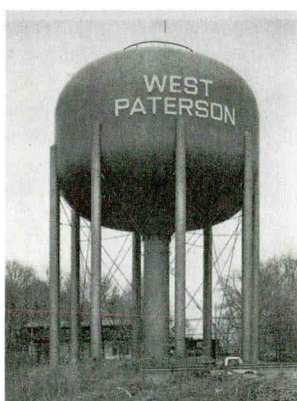
En dan zijn er natuurlijk nog de 'echte' prioriteiten van het nieuw college: veiligheid, zorg en onderwijs. Amsterdam wil conducteurs op alle trams, veiliger stations, meer toezicht in de stad. Toegankelijke zorg in de buurten en veel betere opvang voor zwervers, junks en psychiatrische patiënten. Goede huisvesting voor de scholen en fatsoenlijke faciliteiten voor leraren en leerlingen. Waarvan die rekening moet worden betaald is nog volstrekt onduidelijk. Nogmaals: uit Den Haag zal de hulp zeker niet komen.

Een maand geleden vond in de gemeenteraad nog een stekelig debatje plaats over de gevolgen van het regeerakkoord van het nieuwe kabinet voor de stad. Wethouder Geert Dales van Financiën probeerde de gemoederen te sussen met de opmerking

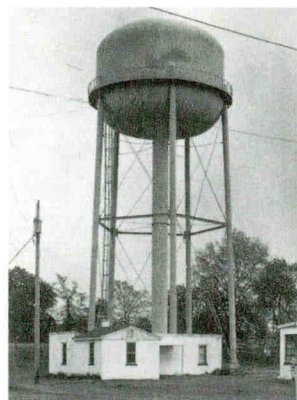
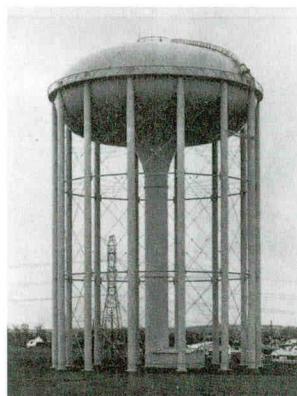
SATYENDRA PAKHALÉ CULTURAL
NOMAD gepresenteerd door
prof. Almerico de Angelis, Uitgeverij
MODO, Milaan.

BOEKPRESENTATIE

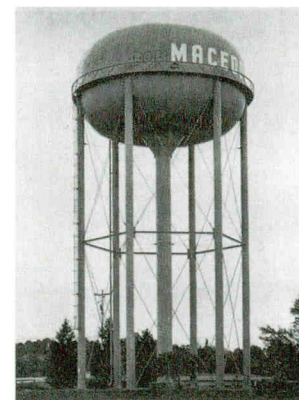
14-15/09

16/09

17/09

Bernd & Hilla Becher,
WATERTORENS, 1988

College, wat is nou echt belangrijk?

Jan-Bas Bollen en Alison Isadora
(thema: Nieuw-Zeeland)
CONCERT

'Stedelijk Museum kan niet uitbreiden'
Bron: NRC Handelsblad
advertentiewaarde Eur. 1663
(<16/09)

Stedelijk Museum kan niet uitbreiden

Door onze kunstredeactie

AMSTERDAM, 16 SEPT. De uitbreiding van het Stedelijk Museum op het Museumplein in Amsterdam gaat niet door. Het museum is wel 57,6 miljoen euro toegezegd voor renovatie en modernisering van het negentiende-eeuwse museumgebouw van architect Weissmann. Dat is de uitkomst van vorige week gevoerde begrotingsbesprekingen van het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam.

Het besluit om de uitbreiding van het ontwerp van de Portugese architect Alvaro Siza Vieira niet door te laten gaan heeft verstrekkende gevolgen voor het Stedelijk Museum. Voor realisering van alle plannen voor verbouwing en uitbreiding, inclusief een 'collectiecentrum' in Amsterdam-Noord, verwachtte het museum een bedrag nodig te hebben van bijna 93 miljoen euro. Eerder dit jaar was al tevergeefs aangeklopt bij het rijk voor een bijdrage aan de uitbreidingsplannen. Een plan uit 1999 om autofabrikant Audi het museum te laten sponsoren werd door de meerderheid van de gemeenteraad, vooral de PvdA, afgewezen. Het museum had in januari dicht zullen gaan voor de uitbreidingswerkzaamheden die naar verwachting tot 2005 zouden duren.

De discussie over uitbreiding en modernisering van het museum woedt al bijna dertien jaar. Om het Stedelijk zakelijk te versterken is in 2000 de oud-directeur Kunsten van het ministerie van OCW, Stevin van Heusden, tot zakelijk directeur benoemd. Het was zijn taak om de langdurige impasse te doorbreken. Directeur Rudi Fuchs zou alleen nog als artistiek directeur van het Stedelijk Museum fungeren.

Volgende week dinsdag heeft het Stedelijk een gesprek met de wethouder van Cultuur, Hannah Belliot. Pas daar zal het Stedelijk bekijken wat de consequenties zijn voor het museum en commentaar geven op het besluit.

Het college wil het bedrag van 57,6 miljoen euro gebruiken om het negentiende-eeuwse gebouw te moderniseren, waarna het vooral voor tentoonstellingen zal worden gebruikt. Daarnaast zal het college laten onderzoeken of er een museum van de 21ste eeuw op de Zuidas kan worden gerealiseerd.

In het persbericht van de Gemeente Amsterdam zegt wethouder Hannah Belliot van Cultuur blij te zijn dat na vele jaren „de knoop nu is doorgehakt”. Zij verwacht dat een gerenoveerd Stede-

Kunstwereld voor Stedelijk'
Bron: Het Parool
advertentiewaarde Eur. 122

'Kunstenaars boos op Amsterdam'
Bron: Trouw
advertentiewaarde Eur. 226

De besluitvorming rond de uitbreiding en renovatie van het Stedelijk bereikte rond de opening van Franz Ackermanns expositie haar climax. B&W maakten bekend het Stedelijk te willen opdelen in een gerenoveerd museum voor de 20ste eeuw aan het Museumplein en de uitbreiding te willen realiseren in een 'museum van de 21ste eeuw', dat op termijn in het ontwikkelingsgebied 'Zuid-As' in Amsterdam-Zuid gebouwd zou kunnen worden.

Daarnaast werd gedacht over verzelfstandiging van het museum, omdat – aldus wethouder Belliot – 'het niet meer van deze tijd is, dat een museum met zo'n internationale allure voor haar financiering geheel afhankelijk is van de gemeente'.

De kunstwereld reageerde verbijsterd op dit voorstel tot splitsing op termijn, vooral ook omdat een adequate oplossing voor het ruimtegebrek van het museum jaren vooruit werd geschoven.

Staf en directie van het Stedelijk stelden zich bovendien op het standpunt dat de moderne en actuele kunst alleen in één gebouw overtuigend in onderlinge samenhang kunnen worden gebracht, waarbij een duidelijke voorkeur werd uitgesproken voor de locatie op het Museumplein waar het Stedelijk de logische 'moderne' partner is van Rijks- en Van Gogh museum. Een petitie van die strekking, opgezet door enkele Amsterdamse kunstenaars, verscheen op het internet en werd binnen enkele dagen door bijna 2000 Nederlandse en buitenlandse kunstenaars en kunstliefhebbers ondertekend voordat de website werd afgesloten.

Ook de Nederlandse Museumvereniging, de vereniging van musea aan het Museumplein en vertegenwoordigers van 60 van de belangrijkste musea voor moderne kunst in Europa en de VS hadden binnen enkele dagen hun reactie klaar: gemeente, denk nog eens eenmaal goed na! Steeds manifester echter werd ook de kritiek op het Stedelijk zelf, dat zich volgens menigeen a-communicatief en visieloos manifesteerde, en bovendien niet meer was wat het geweest is.

'Stedelijk'
Bron: Het Parool
advertentiewaarde Eur. 252

'Kunstenaars en historici komen op voor Stedelijk'
Bron: de Volkskrant
advertentiewaarde Eur. 326

Kunstwereld voor Stedelijk

AMSTERDAM – Meer dan vijfhonderd kunstenaars en kunstliefhebbers eisen van b. en w. en de raad van Amsterdam dat de nieuwbouwplannen voor het Stedelijk 'onver-

Kunstenaars boos op Amsterdam

AMSTERDAM – Meer dan duizend Nederlandse en buitenlandse kunstenaars hebben een petitie aan het gemeentebestuur van Amsterdam ondertekend, waarin wordt geprotesteerd tegen de afgelasting van de nieuwbouwplannen van het Stedelijk Museum in Amsterdam. 'Dit is geen kunstbeleid maar afbraakbeleid en de doodsteek voor Amsterdam als internationale kunstenstad', stellen de ondertekenaars. Onder hen zijn mode-ontwerpers Viktor & Rolf, schrijvers Adriaan van Dis en Connië Palmen en acteur/regisseur Dennis Hopper.

Kunstenaars en historici komen op voor Stedelijk

AMSTERDAM – Een groep beeldend kunstenaars, kunsthistorici en galeriehouders is in geweer gekomen tegen afgelasting van de nieuwbouwplannen voor het Stedelijk Museum in Amsterdam. 'Dit is geen kunstbeleid, maar afbraakbeleid en de doodsteek voor Amsterdam als internationale kunstenstad', aldus de groep in een petitie.

Volkskrant 20 sept. 2002

OPENING
JAN BON'S: NIEUWE
KINDERPOSTZEGEL EN ANDERE
GRAFISCHE ONTWERPEN

Verder was er nog een kleine presentatie in het kader van 75 jaar Kinderpostzegels rond het jubileumontwerp voor de kinderpostzegel 2002 van grafisch ontwerper Jan Bons in combinatie met een keuze uit zijn werk in de collectie van het Stedelijk.

let PAROOL | Zaterdag 21 september

Stedelijk

Eindelijk goed nieuws uit het Stedelijk: de nieuwbouw gaat niet door! Kan het eindelijk weer eens gaan over belangrijke zaken, kunst bijvoorbeeld.

Het is namelijk alweer eeuwen geleden dat er in de Paulus Potterstraat iets van belang te zien was. Iedereen die het steeds maar over Bilbao heeft verwart cultuur met toerisme. Ook niet onbelangrijk voor een stad, maar dat moet uit een ander potje betaald worden.

Ik weet niet waar de directie van het Stedelijk vroeger gehockeyd heeft, maar bij ons in de buurt is een slordige dertig miljoen nog altijd een respectabel bedrag!

Maak een café-restaurant in de Sandbergvleugel (terras op het zuiden en openbaar toegankelijk vanuit de Van Baerlestraat), zodat je de huidige kanrine bij het museum kan trekken. Hoefst echt niet duur te zijn, zie Palais de Tokyo in Parijs: strippen die rot-zoöl!

Hou toch op met dat gezeik over gebouwen: maak gewoon weer eens een paar goeie tentoonstellingen.

RONALD HOOFT, Amsterdam

Ben Guttman
CONCERT

Stedelijk Museum

Persverklaring

jb/23.09.02

Naar aanleiding van de commotie die afgelopen week is ontstaan rond het Stedelijk Museum, wil het museum het volgende verklaren.

Maandag 16 september jl. bracht het college B en W van Amsterdam het voornemen naar buiten om het Stedelijk te renoveren en de uitbreiding op het Museumplein zoals die tot nu toe in opdracht van gemeentebestuur was ontwikkeld, niet door te laten gaan. Tevens kondigde het aan een plan voor een tweede locatie op de ZuidAs op haalbaarheid te onderzoeken, met als doel het Stedelijk op termijn te splitsen in een gebouw voor de collectie en een gebouw voor tentoonstellingen.

Dit voornemen leidde tot grote commotie in de Amsterdamse, Nederlandse en internationale kunstwereld. Uit de daaruit voortvloeiende adhesiebetuigingen en ondertekende petities blijkt hoe groot het draagvlak is voor een ongesplitst, uitgebreid en gemoderniseerd Stedelijk Museum.

Inmiddels heeft dit tot nieuwe ontwikkelingen geleid binnen waarbij het idee van een nieuw museum op de ZuidAs zich concreter begint af te tekenen.

Het museum stelt zich op het standpunt dat er twee reële toekomstopties zijn voor het instituut. Voor beide geldt dat collectie en tentoonstellingen slechts in één gebouw overtuigend in onderlinge samenhang kunnen worden gebracht.

De eerste is een volwaardig museum op het Museumplein, waar zowel de collectie als de tentoonstellingen de ruimte hebben. Uitvoering van het plan Sizá, zoals het de laatste twee jaar is ontwikkeld en inmiddels nagenoeg bestekklaar is, ligt daarbij het meest voor de hand. De tweede optie is een volledig Stedelijk Museum op de ZuidAs. Dat wil zeggen, een ongedeeld museum waar zowel collectie als tentoonstellingen, de bibliotheek en andere voorzieningen zijn ondergebracht. Wanneer deze optie politieke realiteit wordt, dan ziet het Stedelijk daar perspectief in voor het museum, op de voorwaarde dat er in dat geval op zeer korte termijn duidelijkheid komt over de financiering van dit nieuwe museumgebouw en dat er op korte termijn onvoorwaardelijk met de voorbereiding van dit grote project begonnen kan worden. Deze optie heeft als consequentie dat de magie van de drie elkaar in tijd opeenvolgende collecties aan het Museumplein, namelijk die van Rijksmuseum, Van Goghmuseum en Stedelijk Museum, wordt doorbroken. De unieke samenhang tussen deze drie musea zal met de ZuidAs-optie moeilijker te realiseren zijn.

Het is in het belang van het museum, de kunst en de gemeenschap nu snel duidelijkheid te krijgen over deze nieuwe ontwikkelingen. Aanstaande dinsdag is er een gesprek met wethouder Belliot. De directie wacht eerst dit gesprek af alvorens zij nader in zal gaan op alle consequenties die de ZuidAs-optie met zich meebrengt.

Stedelijk Museum
Directie
R.H. Fuchs
W.S. van Heusden

Paulus Potterstraat 13
1071 CX Amsterdam

Postbus 75082
1070 AB Amsterdam

Telefoon 020-573 29 11
Telefax 020-675 27 16

Postbank 4500092
ABN Amrobank 43.36.66.803

10 Kunst

Stedelijk 'ongedeeld' naar Zuidas

Internationaal protest

Van onze verslaggevers
AMSTERDAM

Het Stedelijk Museum is alleen bereid te verhuizen naar de Zuidas van Amsterdam als dat in zijn geheel gebeurt. 'Dat wil zeggen: een ongedeeld museum waar collectie, bibliotheek en andere voorzieningen zijn ondergebracht', aldus de directie van het Stedelijk. Deze wens staat haaks op het verlangen van de gemeente om het Stedelijk Museum op te splitsen.

Wethouder Belliot van Cultuur liet dit weekinde nog eens uitdrukkelijk weten dat het nieuw te bouwen museum aan de Amsterdamse ringweg slechts een 'filiaal' van het Stedelijk moet worden. Volgens dat voorstel zou het museum gesplitst worden in een gebouw voor de collectie en een gebouw voor de tentoonstellingen. Dat is voor het Stedelijk onbespreekbaar. Belliot wil daarop niet reageren. Vanmiddag overlegt zij met de directie over haar toekomstplannen.

De directie van het museum houdt vast aan hun oorspronkelijk plan voor uitbreiding van het museum op de bestaande locatie, het Museumplein in Amsterdam. Alleen bij wijze van concessie overweegt de directie verhuizing van het complete museum.

Verwijzend naar de 'unieke samenhang' met het Rijksmuseum en het Van Goghmuseum geniet nieuwbouw voor het Stedelijk op de het plein nog altijd verre de voorkeur. 'De magie van drie in

Eerste bestelling Kinderpostzegels 2002; Kinderen verrichten opening van de tentoonstelling 75 JAAR KINDER-POSTZEGELS in het museum-restaurant, nadat burgemeester Cohen op het stadhuis de eerste bestelling had gedaan
EVENEMENT

27/09 27/09 k wil eld' idas

t tegen verhuizing

tijd opeenvolgende collecties wordt anders doorbroken', schrijft de directie.

Met deze reactie lijkt het Stedelijk een signaal aan de buitenwereld te willen geven dat de rijen nog altijd gesloten zijn. Suggesties van Belliot wezen erop dat zake-lijk directeur Van Heusden bereid was na te denken over een nieuwe toekomst aan de Zuidas. Artistiek directeur Fuchs wilde zich daarentegen niet zomaar neerleggen bij afgelasting van de nieuwbouwplannen in de binnenstad.

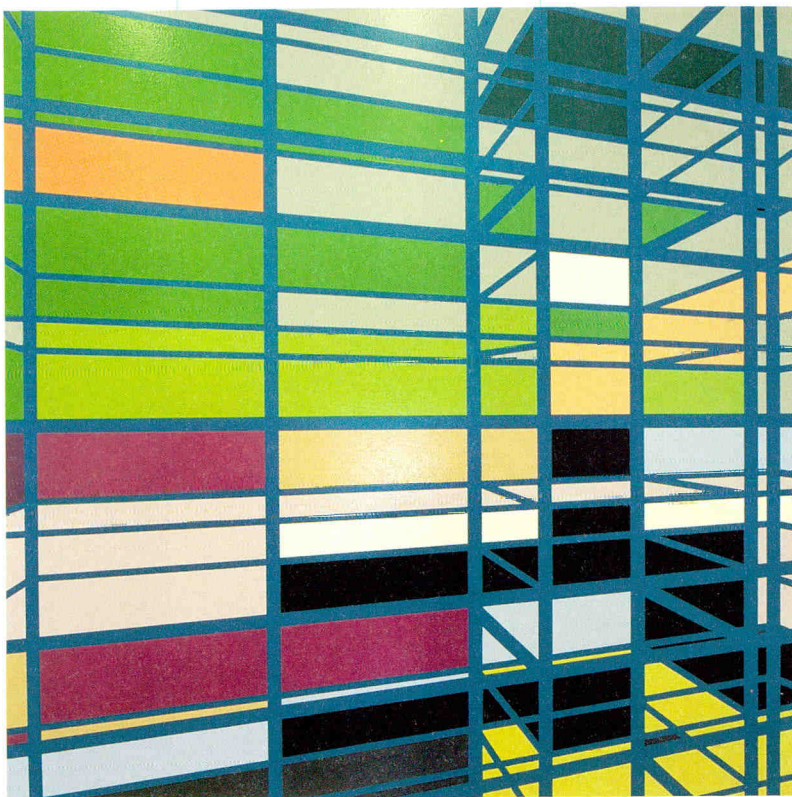
De Nederlandse Museumvereniging (NMV) heeft zich gisteren bij het protest tegen het schrappen van de uitbreidingsplannen aangesloten. NMV-voorzitter H. Driessen vindt dat het Stedelijk Museum niet in staat wordt gesteld zijn werk naar behoren te doen. 'Het Stedelijk krijgt niet de mogelijkheid om een goede competitie te voeren met musea in andere Europese hoofdsteden.'

Belliots plan om de uitbreiding van het museum na veertien jaar van plannen maken, af te blazen heeft ook tot buiten Nederland commotie veroorzaakt. Er is een petitie opgesteld door ruim zestig internationale musea voor moderne kunst. Daartoe behoren de Tate Gallery in Londen, het Guggenheim en het MoMa, beide in New York.

Driessen heeft weinig vertrouwen in het nieuw te bouwen museum van de 21ste eeuw aan de Zuidas. 'Het is maar de vraag of dat een goed alternatief is. Tot nu toe is nog niemand van het Stedelijk betrokken bij de invulling van het nieuwe museum.'

SARAH MORRIS
(Sevenoaks, Kent, GB, 1967)
THE MALL (CAPITAL), 2001

doek/glansverf, 214,5 x 214,5 cm
inv.nr. 2002.1.73 S&B/SK
aankoop bij White Cube, Londen

De Amerikaanse kunstenares Sarah Morris laat zich inspireren door de visuele indrukken van de moderne metropool. De facades van wolkenkrabbers in grote steden als New York en Londen abstraheert zij tot 'hard-edge' rasterpatronen. In felle kleuren en met hoogglans verf geschilderd, sluiten haar schilderijen aan bij het formeel vocabulaire van het Amerikaanse modernisme. Die esthetiek gebruikt zij heel bewust, omdat zij daarmee aansluit op de bouwstijl van de wolkenkrabbers in Midtown New York. Terwijl haar schilderijen slechts beeldvullende details laten zien en daarmee niet herkenbaar zijn als specifieke gebouwen, geeft ze in haar titels wel de namen prijs van de firma's die model hebben gestaan; Revlon, Seagram, Warner Brothers, New York Hilton. In haar schilderijen en video's krijgt het begrip 'corporate identity' beslist een nieuwe invulling. Want hoewel de meeste multinationals hun eigen bedrijfsidentiteit willen benadrukken, laten hun hoofdkantoren een uitgesproken eenvormigheid zien; eindeloze minimalistische wanden van glas en staal. Morris transformeert die architectonische motieven tot iconen van de moderne stad. Een vergelijkbare – bijna semiotische – benadering zie je ook terug in de video's van Sarah Morris; *Midtown*, *AM/PM* en *Capital*. In *AM/PM* zoomt ze in op beelden van Las Vegas met een iconische kwaliteit, de licht-reclames, de exuberante hotels, de toeristen op straat. Vanuit twee verschillende perspectieven, een rijdende auto en een helikopter, laat ze Las Vegas zien als de ultieme artificiële stad van entertainment en consumptie, de apotheose van onze hedendaagse massacultuur.

Leontine Coelewijn

Stedelijk Museum naar Beatrixpark

Van onze verslaggeefster
AMSTERDAM

Het Beatrixpark in Amsterdam wordt de nieuwe locatie van het Stedelijk Museum. De Amsterdamse wethouder van Financiën G. Dales bevestigde maandag tegenover de lokale, Amsterdamse zender AT5 dat het nieuwe Stedelijk op deze plek zal worden gebouwd.

De grond en de gebouwen rond het Beatrixpark, dat ligt ingeklemd tussen de A10 en Amsterdam-Zuid, zijn eigendom van projectontwikkelaar ING Vastgoed. Ook ING erkent dat zij met de gemeente Amsterdam in gesprek is over de bouw van een nieuw Stedelijk op deze plek.

Zowel wethouder Dales als ING Vastgoed wilden echter niet voor de camera's van AT5 reageren.

Het nieuwe museum zou moeten verrijzen aan de Beatrixstraat in Amsterdam, op de plek waar nu nog het St. Nicolaas Lyceum is gevestigd. In de overeenkomst die deze grote scholengemeenschap met ING Vastgoed heeft, staat

vermeld dat de school het pand moet verlaten zodra ING Vastgoed een alternatief onderkomen heeft gevonden.

Onzeker is of het Sandberg Instituut, de beeldende kunstopleiding die op deze locatie eveneens een pand van ING Vastgoed huurt, mag blijven als de nieuwbouwplannen zijn uitgewerkt.

Tot nog toe werd door de gemeente alleen de Zuidas als mogelijke locatie voor de nieuwbouw van het Stedelijk genoemd. Twee weken geleden werd bekend dat Amsterdam de uitbreiding van het Stedelijk op de huidige locatie Werk van Fransje Killaars in

LIFE IN A GLASS HOUSE

Roy Villevoe / Jan Dietvorst,
still uit THE DOCTOR, 2002
(in LIFE IN A GLASS HOUSE)

De Volkskrant 7-10

Die moeten dienen als onderpand voor een lening bij de bank. Onder de ondertekenaars bevinden zich onder meer Sol Lewitt, Robert Ryman, Karel Appel. Verhoef ziet na gesprekken met banken 'reële kansen' voor het plan.

De conservatoren en de wetenschappelijke staf van het Stedelijk Museum zijn 'woedend' en 'zeer verontrost'. Vrijdag lazen zij in het museum een verklaring voor, waarin zij het voorstel van Amsterdam om het Stedelijk uit te breiden met een filiaal op de Zuidas, afkeuren.

In de verklaring, die wordt gesteund door museumdirecteuren Fuchs en Van Hensden, benadrukken zij het belang van een 'ongesplijst' museum op de huidige locatie in het culturele hart van Amsterdam. Collectie en tentoonstellingen moeten onder één dak blijven. Daarnaast wordt gepleit voor 'vernieuwend artistiek beleid' en 'maatschappelijk debat' als basis van het nieuwe museum.

De verklaring kreeg vrijdag veel bijval van het publiek in het Stedelijk. Sommigen betitelden het statement evenwel als een artistiek achterdoedegerecht. J. Houwing, directeur van het Sandberg Instituut: 'Dit had tien jaar eerder moeten gebeuren.' Uitbreiding van het museum op de huidige locatie is volgens de gemeente niet mogelijk omdat daar het geld voor ontbreekt.

Van onze verslaggeefster
AMSTERDAM

Conservatoren
Stedelijk fel
tegen filiaal
op de Zuidas

de Volkskrant
sept. 2002
Kunst 7

DINSDAG 8 OKTOBER 2002

Stedelijk Museum

De jaarlijkse tentoonstelling van voorstellen voor Gemeentelijke Kunstaankopen stond dit maal in het teken van 'twee-dimensionale kunst', met een nadruk op teken- en schilderkunst. In tegenstelling tot voorgaande edities, waaronder de eerder dit jaar gehouden expositie *Display*, kwamen deelnemers nu uit alle leeftijdscategorieën, met als oudste Loes van der Horst (83 jaar). *Life in a Glass House* (de titel verwees naar de glazen Sandbergvleugel waar de expositie werd gehouden) toonde werk van 22 kunstenaars die uit zeshonderd inzenders waren geselecteerd door de jury. Behalve schilderijen kwamen media aan bod die invloed hebben gehad op de schilderkunst en vice versa, zoals fotografie en video, van onder anderen Gerald van der Kaap, Marijke van Warmerdam en Roy Villevoe.

werd deze uitbreiding gerealiseerd. Het bijbehorende budget week nauwelijks af van een in die tijd gangbaar utilitair project. De bevoegde directeur concentreerde zich volledig op zijn unieke collectie en spraakmakende tentoonstellingen, de huisvesting was voor dit doel toereikend. Het was de tijd dat het Stedelijk een begrip werd in de hele wereld.

In de jaren tachtig van de vorige eeuw was sprake van een spectaculaire opleving in het stichten en uitbreiden van musea. Met name in Duitsland, Japan en Amerika kon het niet op. Architecten wedijverden met elkaar in het ontwerpen van de meest prestigieuze gebouwen, de gemeentebesturen zagen hierin veelal een bevestiging van hun culturele ambitie, er ontstond zelfs het begrip museumarchitectuur.

Mijn herinnering aan al dit fraais, ik heb er veel bezocht, concentreert zich hoofdzakelijk op het gebouw. Mijn herinnering aan de collecties blijft hierbij veelal achter. In tegenstelling tot het Stedelijk of het Museum of Modern Art werd geen van deze nieuwe musea een begrip in de wereld.

Wat betreft het Stedelijk anno 2002: dat moet blijven waar het nu staat, aan het Museumplein. Het is uniek in de hele wereld dat rondom het Museumplein op korte afstand zo'n continue collectie schilderijen uit meerdere eeuwen aanwezig is. De onderlinge samenhang kan en mag niet worden doorbroken. De gedachte alléén al dat een totaal nieuw museum op de Zuidas, de IJ-oever of elders in de stad levensvatbaar zou zijn, getuigt van absoluut onbegrip van de bestaande culturele samenhang. Er is sprake van een spectaculair gebouw aan de Zuidas, vergelijkbaar met Bilbao. Dit is het laatste waar Amsterdam op zit te wacht-

In een ijlings georganiseerd, uiterst goed bezocht en alomtgewaardeerd *Stedelijk Museum Toekomstdebat* op 8 oktober bogen kunstenaars, museummensen en kunstcritici zich onder belangeloze leiding van televisiepresentator Paul Witteman over verschillende museumproblemen, aan de hand van stellingen. Het debat droeg geen pasklare oplossingen aan, maar verduidelijkte wel de bezorgdheid van de (kunst)wereld over de toekomst van het Stedelijk.

STEDELIJK MUSEUM TOEKOMST-

DEBAT, onder leiding van Paul Witteman

Inleiders: Rob Schröder (ontwerper, documentaire- en programmamaker bij de VPRO), Gillian Grantsaan (kunstenaar), Julika Rudelius (kunstenaar), Roos Theuws (kunstenaar), Lisette Smits (directeur Casco, Utrecht), Sven Lütticken (kunstcriticus), Rutger Pontzen (kunstcriticus, chef beeldende kunst van de Volkskrant), Macha Roesink (directeur Museum De Paviljoens, Almere), Hendrik Driessen (directeur De Pont Stichting voor hedendaagse kunst, Tilburg), Thomas Peutz (directeur SMART Project Space, Amsterdam), Anna Tilroe (kunstcriticus), Meta Knol (kunsthistorica en tentoonstellingsmaker, Centraal Museum Utrecht), Pi de Bruijn (architect, stadsontwerper/supervisor voor Zuidas), Willem de Rooij (kunstenaar), Maarten Kloos (directeur ARCAM, Amsterdam), Frank Starik (kunstenaar).

Stellingen:

1. Is de tijd rijp voor het museum van de 21ste eeuw?
2. De collectie is een blok aan het been voor een actief en dynamisch museum voor hedendaagse kunst.
3. Een museum is een vorm van cultureel entertainment en onderzoek is een taak van de universiteit.
4. De Zuidas-optie: oplossing voor het Stedelijk of voor de politiek?

DEBAT

Brutale plannen nieuw Stedelijk

um is een vorm van cultureel
ment en onderzoek is een taak
versiteit.

(VAN ONZE KUNSTCRITIEK)

AMSTERDAM - Onder het mom 'gebrek aan geld, verzin een list' heeft het Amsterdamse architectenbureau VMX een alternatief ontwikkeld voor het Stedelijk Museum op het Museumplein. VMX noemt het 'een geluk bij een ongeluk' dat het uitbreidingsplan van de Portugese architect Siza niet doorgaat.

Siza maakt namelijk witte dozen in Spaanse B-steden. Amsterdam verdient beter, aldus VMX-architecten. Hun voorstel is simpel: handhaaf het huidige gebouw van architect Weissman voor klassiek-moderne kunst, knap het op en breng de avant-garde ondergronds in dependances in de omgeving.

In de visie van VMX komt de kunst naar ons toe. Die prijkt in het toekomstig winkelcentrum in het Conservatorium van Amsterdam, in de parkeergarage, het ANWB-kantoor, de PC-Hoofstraat en Bar Bodega Keyzer.

Drie jonge Amsterdamse architectenbureaus hebben op verzoek van Vrij Nederland plannen bedacht voor het nieuwe Stedelijk Museum. Behalve VMX-architecten zijn dat NL-architecten en Bjarne Mastenbroek/Search. Hun ideeën zijn even verfrissend als

brutaal en bieden een breed scala aan mogelijkheden.

Niet de Zuidas, maar Amsterdam-Noord is de ideale plek voor een nieuw Stedelijk Museum, vindt Mastenbroek, want dat is het toekomstige hart van de stad. Zijn museum staat pal tegenover het Centraal Station, naast de Shell-toren, waar een twaalf meter hoog projectiescherm de aandacht trekt. Het museum staat aan een groot plein aan het IJ en is ook per boot bereikbaar.

Ook het plan van Kamiel Klaasse van NL Architecten getuigt van jeugdig elan. Klaasse verzet zich tegen sloop van de Sandberg-vleugel, 'nota bene het meest uitnodigende deel van het verder introverte museum' en stelt voor van het huidige museum een combinatie te maken van discotheek Roxy en designwinkel Frozen Fountain, met elke dag feestjes en vernissages.

Zijn nieuwe Stedelijk staat op de Zuidas in een gebouw dat oogt als een 'sjaasliel': een stapel verdiepingen met afwisselend kunstlicht- en daglichtzalen, met (beelden)tuinen hoog in de lucht, uitzicht en de huizenhoge stationshal als museumlobby.

De plannen zijn vanaf morgen ook te zien in architectuurgalerie Arcam.

Kleinere presentaties waren er deze maand rond werk uit de collectie: Jeroen Henneman, die een groot aantal schetsen en studies aan het museum heeft geschonken en wiens nieuwe monografie eveneens in het museum werd gepresenteerd, en onder de titel *Ver-ander-ing* een expositie ten behoeve van het VMBO-onderwijs in het kader van het G.R.A.S.-project. G.R.A.S. is een samenwerkingsverband tussen Van Gogh- en Rijksmuseum, het Amsterdams Historisch en Stedelijk Museum om docenten én leerlingen van het Middelbaar Beroepsonderwijs wegwijs te maken in de kunst. Wethouder Belliot gaf in het Stedelijk het startschot voor het project.

Ondertussen leidden uitspraken van wethouder Dales in het televisieprogramma Netwerk over het functioneren van artistiek directeur Fuchs tot ingrijpen van burgemeester Cohen om deze nieuwe commotie de kop in te drukken. In de media werd gesproken over de 'Stedelijk-soap' en daar leek het wel op: Belliot kondigde aan alle opties voor renovatie en nieuwbouw opnieuw te gaan onderzoeken, terwijl de staf van het museum zich in een statement afgeven op de opening van *Life in a Glass House* op 4 oktober fel uitsprak tegen eventuele opsplitsing van het museum. Sol LeWitt en andere kunstenaars droegen het idee aan om werk te koop aan te bieden om met de opbrengst het museum te steunen en van verschillende kanten werden allerlei al dan niet haalbare alternatieve plannen voor uitbreiding aangedragen.

Gijs van Rozendaal werkt als interim-manager in onder meer de museumwereld. 'Met lede ogen onderga ik de soap *Het Stedelijk Museum om zeep*,' schrijft hij. Verplaatsing naar de Zuidas zal volgens hem rampzalig uitwerken. 'Het is een bekend gegeven in de toeristenindustrie dat je niet moet proberen toeristenstromen te verleggen. Dat lukt je namelijk zelden of nooit.'

GIJS VAN ROZENDAAL

VMBO-leerlingen van scholengemeenschap Sweelinck bij werk van Céline van Baalen in *VER-ANDER-ING* (G.R.A.S.-project)

transparante Nieuwe Vleugel waarin de kunstwerken, geheel in de geest van Sandberg, voor iedereen zichtbaar zijn.

Gek genoeg sluit de titel ook aan bij de situatie waarin het Stedelijk zich op dit moment bevindt. Sinds de gemeente Amsterdam bekend maakte dat de geplande nieuwbouw van architect Alvaro Siza niet doorgaat, is het hele museum een glazen huis geworden waarin elke beweging zichtbaar is.

Tussen de bedrijven door moet Rudi Fuchs zich buigen over de gemeente-aankopen: de toekomst van de museumcollectie. Wat is geschikt om de verzameling van het Stedelijk te verrijken, en wat niet? De jury, onder leiding van conservator schilder- en beeldhouwkunst Jan Hein Sassen, heeft museumdirecteur dit jaar geen obred in de weg gelegd. Aan

Jury heeft Fuchs geen strobreed in de weg gelegd

Bekende namen te over. Van een groot aantal kunstenaars, zoals Michael Tedja, Marijke van Warmerdam en Loes van der Horst, is in voorgaande jaren al werk aangekocht. Ook de 'nieuwkomers' zullen niemand achterover doen slaan van verbazing of verontusting. Het werk van de onbekende Russische Tatiana Yassievich (1968), volgens Sassen een 'eigenzinnige, opvallende variant' van het impressionisme, doet zelfs nogal ouderwets en nos-talgisch aan.

verantwoording.

De soap 'Het Stedelijk Museum om zeep' wordt echter niet alleen door Fuchs gespeeld. Hem kan verweten worden dat hij overvraagt, maar niet dat hij het Stedelijk als zodanig verkwaant. Fuchs' wens van een ongedeeld museum aan het Museumplein te houden is naar mijn idee legitiem. Sterker nog, de richting die nu wordt ingeslagen door het Amsterdamse college van b. en w. en andere krachten in dit veld, veroorzaken bij mij grote onrust.

Oorspronkelijk was de zaak helder. We hebben een budget van, laten we zeggen, 55 miljoen euro en daarmee gaan we iets doen op de huidige locatie van het Stedelijk. De halsstarrige houding van de museumdirectie bood binnen het politieke landschap opeens kansen aan krachten die eigenlijk niet over de materie gaan maar zich er wel graag mee profileren. Gevolg: de -stedebouwkundige - discussie over de Zuidas wordt vermengd met die over de toekomst van het Stedelijk.

ALS INTERIM-MANAGER heb ik reeds menigmaal mogen aantreden als planologisch prestigieuze projecten waren gerealiseerd zonder dat was nagedacht over de concrete operationele gevolgen ervan. Dan bleek er een

ze boel in

Op de kwaliteit van de aangeleverde werken valt - uitzonderingen daargelaten - niet zoveel af te dingen. Het schilderij van Esther Tielmans (1976), één van de winnaars van de onlangs uitgereikte Koninklijk Subsidie voor de Schilderkunst, zit doortimmerd in elkaar; en achter de abstractie van George Korsmit (1953) en Jos van Merendonk schuilt ongetwijfeld een keur aan schilderijtechnische verwijzingen en associaties. Bovendien heeft de jury vastberaden en met een bepaalde visie voor ogen gekozen.

Zo wordt de schilderkunst niet alleen vertegenwoordigd door de landschapsschilders Koen Vermeule (1965) en Hans Broek (1965), bewonderenswaardige illusionisten van het platte vlak, maar ook door schilders die zich juist daarvan hebben afgewend, zoals Twan Janssen en Fransje Killaars. De videokunst levert voornamelijk vertraagde beelden op, maar wél in de lijn van de tentoonstelling. Want een vertraagde video is toch zoets als een langzaam bewegend schilderij.

Maar allemachtig, wat een bloedeloze boel daar in de Sandberg-vleugel. Alleen Roy Villevoe en Jan Dietvorst zorgen met hun gruwzame film, waarin een abces ter grootte van een flinke grapefruit van iemands neus wordt ver-

Stop de soap rond Stedelijk

Parool 10 okt. 2002

MET LEDE OGEN onderga ik de soap 'Het Stedelijk Museum om zeep'. Dat er zoveel beroering over het museum ontstaat, geeft op zich aan hoezeer het Stedelijk zich een plaats heeft verworven in ons cultureel erfgoed. Maar het beangstigende aan de huidige discussie is dat ze alleen maar dreigt te gaan over de plek van het museum, zonder dat rekening wordt gehouden met het primaire doel van een museum en de noodzakelijke, concrete condities om dat doel te realiseren.

Laat ik voorop stellen dat ik niet enthousiast ben over Rudi Fuchs als museumdirecteur. Er was eens een tijd waarin het Stedelijk prachtige en toonaangevende tentoonstellingen organiseerde. Maar deze tijd - toen er hele rijen voor de deur stonden - was helaas van voor Fuchs. Het gemak waarmee de directie van het Stedelijk de laatste maanden een investering eiste van bijna honderd miljoen euro in plaats van de ruim vijftig miljoen, is verbijsterend en past in het beeld van een directeur die uitstraalt dat uitgaven aan Kunst verheven zijn boven de eis van een maatschappelijke

Blindman (in samenwerking met De Brakke Grond)
CONCERT

prachtig gebouw te zijn neergezet, maar de bedoelde primaire functie ervan kon niet goed worden waar gemaakt. De bezoekersaantallen daalden drastisch en de exploitatietekorten liepen naar rato op. De kans is groot dat met een tweedeling van het Stedelijk of met een verplaatsing ervan naar de Zuidas of het Beatrixpark ook zo'n financieel gat wordt voorbereid.

Musea zijn er primair om de belastingbetaler toegang te verschaffen tot kunst. Voor een stad als Amsterdam komt daar nog een aspect bij: de musea (met name het Rijksmuseum, het Van Gogh en in iets mindere mate het Stedelijk) vormen - samen met de Amsterdamse grachten - de kerk waarop de toeristenstroom naar de stad drijft. Musea kunnen dus ook een belangrijke rol hebben bij het aantrekken van toeristen.

Nu is een bekend gegeven in de toeristenindustrie dat je niet moet proberen toeristenstromen te verleggen. Dat lukt je namelijk zelden, of nooit. Een goed voorbeeld hiervan is Madame Tussaud. Toen dat wassebeeldenmuseum nog was gevestigd in de Kalverstraat was de doelstelling het aantal bezoekers jaarlijks met tien procent te laten groeien, gedurende ongeveer vijf jaar.

'Stedelijk is boos op gemeente'
Bron: de Volkskrant
advertentiewaarde Eur. 777

'Stedelijk Museum'
Bron: Amsterdams Stadsblad
advertentiewaarde Eur. 151

OPENING
TEN YEARS TRACEY EMIN

Persfotograaf bij Tracey Emin

De meest besproken tentoonstelling dit jaar was ongetwijfeld *Ten Years Tracey Emin*. Het Stedelijk had hiermee de primeur van de eerste museale retrospectief van deze Londense kunstenares. De tekeningen, foto's, installaties, videofilms, quilts en neonwerk, gecombineerd met tekst, hadden een confronterend autobiografisch gehalte, waarbij de grenzen tussen privé en publiek vervagen; prachtig werk met heel aangrijpende verhalen. De expositie werd in de binnen- en buitenlandse pers zeer enthousiast ontvangen: 'Solotentoonstelling in Stedelijk Museum maakt grote indruk' (*De Standaard*), 'Het lukt Tracey Emin te blijven boeien' (*de Volkskrant*), 'Emin for Real' (*Modern Painters*), 'Tracey Emin, storie di violenza' (*Arte*), 'Sensatie met inhoud' (*Algemeen Dagblad*). De tentoonstelling werd verlengd tot eind januari 2003.

Stedelijk is boos op gemeente

Van onze verslaggever
AMSTERDAM

De leiding van het Stedelijk Museum beschuldigt de gemeente Amsterdam van onbehoorlijk bestuur. 'Als wij geen gemeentelijke dienst zouden zijn, waren we al lang naar de rechter gestapt', aldus zakelijk directeur Stevijn van Heusden in het weekblad *Binnenlands Bestuur*.

Van Heusden en zijn collega Rudi Fuchs liggen al een paar weken met het college van burgemeester en wethouders in de clinch over de toekomst van het museum. Wethouder Belliot van

Cultuur ziet die toekomst (deels) aan de Zuidas. De directie wil het gebouw op het Museumplein renoveren en uitbreiden.

In een pleidooi voor verdere verzelfstandiging van het museum zegt Van Heusden: 'Wij zijn als directie verantwoordelijk schuldig aan de wethouder en kunnen als ambtenaren niets terug doen als wethouders op de man spelen.'

In een brief aan burgemeester Cohen schrijft de zakelijk directeur dat hij slechts in algemene termen heeft gesproken 'en dingen anders heeft bedoeld dan ze zijn opgeschreven'. Cohen neemt genoegen met die uitleg.

ADVERTENTIE

Stedelijk Museum

OUD-ZUID - Stadsdeel Oud-Zuid is tegen verhuizing van het Stedelijk Museum. Het Museumplein is het stedelijk hart van kunst en cultuur en dat moet zo blijven, vindt Oud-Zuid. 'Drie belangrijke musea, Rijksmuseum, Van Goghmuseum en Stedelijk Museum en de directe nabijheid van het Concertgebouw zijn hiervoor de basis,' aldus de persverklaring.

Amsterdams
stadsblad
16 okt. 2002

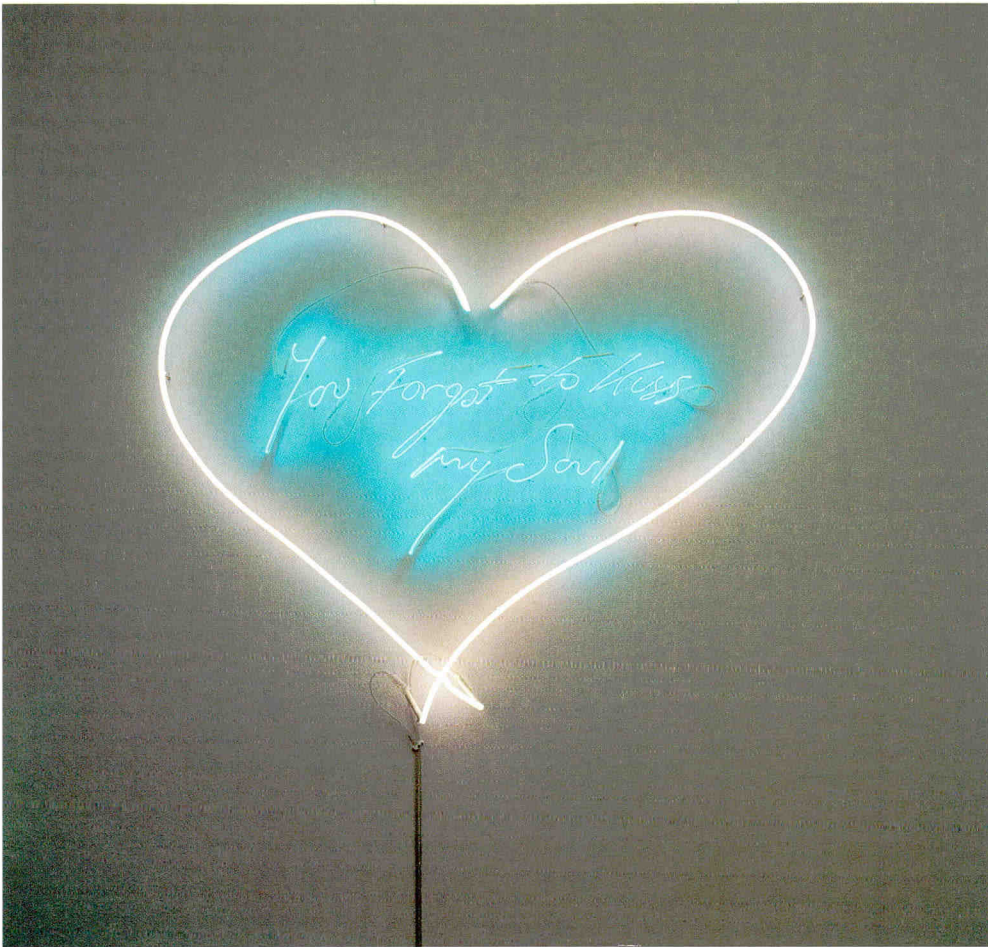
de Volkskrant 17 okt. 2002

Tracey Emin,
I'VE GOT IT ALL, 2000

TEN YEARS TRACEY EMIN
PERSBIJENKOMST

POW3
CONCERT

TRACEY EMIN
(Londen, GB, 1963)
YOU FORGOT TO KISS MY SOUL, 2001

neonbuis/gemonteerd,
115.5 x 140.5 x 6.5 cm
inv. nr. 2002.1.75 S&B/BK
aankoop bij White Cube, Londen

Tracey Emin kreeg bekendheid door de manier waarop ze haar eigen persoon en biografie centraal zet in haar werk. In performances, video's, installaties, patchworks, tekeningen, foto's en neonwerken passeren onder meer haar jeugd in het saaie Margate, een verkrachting op 13-jarige leeftijd, haar liefdesleven en een abortus de revue. Opvallend is niet zozeer de controversie die Emin daarmee oproept, zeker naar maatstaven in Engeland waar de media dan ook over haar heen buitelen, maar de directheid en ongekunsteldheid waarmee ze de 'talen' van bijvoorbeeld de installatiekunst, de performancekunst en de neonkunst inzet voor het belangrijkste doel, namelijk de kijker te raken: 'Ik wil dat bezoekers van mijn tentoonstellingen emotioneel gemanipuleerd worden. Ik wil dat ze soms lachen, glimlachen, zich droevig voelen en soms ook dat ze kwaad worden'. Het werk van Emin is recht uit het

hart, zeker als ze tekst inzet als beeldend middel. Rond 1997 begon ze, vrijelijk anticiperend op de oeuvres van onder anderen Bruce Nauman en Jenny Holzer, met het omzetten van geschreven tekstregels naar neon. Deze verwijzen vaak expliciet naar een sfeer van seksualiteit en geweld, zonder dat er precies de vinger op kan worden gelegd, zoals de neon met de tekst *My cunt is wet with fear* uit 1998. Tegelijkertijd zijn ze soms opmerkelijk ontwapenend. Dat geldt vooral voor het poëtische *You Forgot to Kiss my Soul*. Hoewel de boodschap in zekere zin verwarrend en schrijnend is – deze wijst immers op een tekortkoming van iemand – is de verpakking van de pastelblauwe tekst in een pastelroze hart dermate zoet en liefdevol, dat we een glimlach inderdaad niet kunnen onderdrukken.

Jelle Bouwhuis

8 NRC HANDELSBLAD 25 okt. 2002

Oud plan als redding voor het Stedelijk

(Van onze kunstredactie)

AMSTERDAM - In een wanhopige poging de nieuwbouw van het Stedelijk Museum vlot te trekken, heeft het Gemeentelijk Project Management Bureau een oud idee van stal gehaald. Dit voorziet in woningen en winkels op de plek van de Sandbergvleugel aan de Van Baerlestraat.

Al in 1989, toen toenmalig museumdirecteur Wim Beeren de noodklok luidde over ruimtegebrek en voortdurende bezuinigingen, kwam architect Carel Weeber met het idee: bouw een nieuwe vleugel inclusief winkels, galleries, cafés en flats voor de nieuwe rijken en financier daarmee de uitbreidingsplannen van het Stedelijk Museum.

Weebers idee werd opzij geschoven, de plannen stapelden zich op en intussen is de nieuwbouw nog altijd niet van de grond gekomen. Half september hakte het college van b. en w. de knoop door: 57,6 miljoen euro en geen cent meer mocht de verbouwing op het Museumplein kosten. Daarnaast zou onderzocht worden of uitbreiding van het Stedelijk Museum op de Zuidas mogelijk is.

Nu schuift het Project Management Bureau ook het idee naar voren om een woning- en winkelcomplex aan de Van Baerlestraat te bouwen, op de plaats van de Sandbergvleugel. Het is slechts een van de varianten om op het Museumplein te kunnen blijven, bevestigt de woordvoerder van het Stedelijk Museum. Met dit plan kunnen gemeente en museum extra geld genereren om de plannen van de Portugese architect Alvaro Siza alsnog groten-deels uit te voeren.

Vorige week woensdag lichtte zakelijk directeur Stevin van Heusden het museum personeel op een besloten bijeenkomst in. Of het museum blij mee is met deze optie, kan de woordvoerder niet zeggen. "Daarvoor is het nog te vroeg. Het moet nog worden doorgerekend. Het is vooral een zaak van b. en w."

Daarnaast onderzoekt de gemeente de mogelijkheid van een

Centrum voor nieuwe media Plannen voor cultuurpaleis op de Zuidas

Door onze redacteur MARK DUURSMAN

AMSTERDAM, 25 OKT. Vijf culturele instellingen in Amsterdam streven samen naar een 'Paleis voor de Nieuwe Media' op de Zuidas. De nieuwe instelling moet zich bezighouden met de rol van nieuwe media in beeldende kunst en podiumkunsten.

De betrokken instellingen zijn Paradiso, De Balie, Waag Society/Maatschappij voor Oude en Nieuwe Media, Montevideo en Steim, allemaal gevestigd in het centrum van Amsterdam. Hun programmering biedt respectievelijk popmuziek, cultuur en politiek, nieuwe media, videokunst en elektronische muziek. De vijf instellingen hebben zich verenigd onder de naam Virtual Institute for Research on Mediaculture Amsterdam, afgekort tot de VIRMa. Hun plan moet een bijdrage leveren aan Amsterdam als 'bakermat van de nieuwe media in Nederland'.

De missie van de VIRMa is als volgt geformuleerd: „Het actief verkennen en voor een breed publiek toegankelijk maken van de toepassingsmogelijkheden van nieuwe media op het terrein van de hedendaagse beeldende kunst en de podiumkunsten met expliciete aandacht voor nieuwe vormen van publieksparticipatie”.

De initiatiefnemers streven naar vestiging op de Zuidas, het nieuwe stadscentrum van Amsterdam dat de komende dertig jaar moet vrijzitten aan weerszijden van de A10. De nieuwe instelling richt zich in eerste instantie op de bewoners, bezoekers en werkenden in het nieuwe stadsdeel. Daarnaast mikt men dankzij de Noord-Zuidlijn op

publiek uit de rest van Amsterdam, en dankzij de HSL op nationaal en internationaal publiek.

De kosten worden geraamd op € 12,5 miljoen voor de minimale variant tot € 27 miljoen voor de maximale variant. Dankzij eigen inkomsten uit horeca en winkelen verhuur van studioruimtes is er een subsidie nodig van € 2,5 miljoen (minimaal) of € 4,6 miljoen (maximaal). Besprekingen met projectontwikkelaar ING Vastgoed over de financiering zijn volgens Paradiso-directeur Pierre Ballings voorlopig stilgelegd vanwege de onduidelijkheid over een eventuele verhuizing van het Stedelijk Museum naar de Zuidas. Cultuurwethouder H. Belliott is van het plan op de hoogte, aldus Ballings.

Het is niet de bedoeling dat de vijf instellingen hun huidige huisvesting inruilen voor het nieuwe gebouw. Ballings: „Daar is nooit over gesproken. We zijn op zoek naar een extra gebouw met nieuwe mogelijkheden.” Hij laat zich niet afschrikken door de mislukking van het vergelijkbare Las Palmas in Rotterdam. Ballings: „Daar gingen men uit van het gebouw en werd de fusie erbij bedacht. Wij beginnen met de inhoud.”

• ZUIDAS: Zie CS, pagina 19

Presentatie boek JEROEN HENNEMAN. VERZAMELD WERK/SELECTED WORKS. Koppel Uitgeverij, Rotterdam en Uitgeverij L.J. Veen, Amsterdam/Antwerpen, door Piet Cleveringa, en een toespraak door Max Pam

BOEKPRESENTATIE

Ned Rothenberg
CONCERT

Aftrap G.R.A.S.-project in het Van Gogh Museum

ONTWERPEN VAN EEN SLUITZEGEL samen met de ontwerper Sieb Postma. Van de mooiste ontwerpen zijn sluitzegels voor het Stedelijk Museum gemaakt
KINDERWORKSHOP

Op 30 oktober kwam Belliot zelf naar het museum om daar met het personeel van gedachten te wisselen over haar visie op en intenties met het Stedelijk. Op de laatste dag van deze maand hield Max Kozloff, fotograaf, kunsthistoricus en -criticus, mede naar aanleiding van de presentatie *Masks Af!*, een verhandeling over recente portretfotografie, waarin hij inging op het gewicht en de betekenis van verschillende tradities: de antropologisch georiënteerde reportagefotografie en anderzijds de conceptuele fotografie.

Wethouder Belliot in discussie met museummedewerkers.

Dringen de regen Museum

XANDRA DE JONGH

AMSTERDAM - Tango Máxima in De Nieuwe Kerk, meekreunen met Anneke Grönloh in het Rijksmuseum, Bal Masqué in het Amsterdams

Naast het gemêleerde viertal grote exposities die nu te zien waren in het museum, werd in november nog een nieuwe presentatie opengesteld onder de titel *Blur: grensvervaging in de toegepaste kunst*. Hierbij werd een overzicht van aanwinsten van de laatste twee jaar gepresenteerd in twee zalen en in de voor deze gelegenheid speciaal vormgegeven vitrines. In totaal waren 51 werken van 29 kunstenaars te zien, uiteenlopend van het grote reliëf van LAM de Wolf tot kleine brochures van Iris Eichenberg en ring-objecten van Onno Boekhoudt. Andere kleine presentaties behelsden die rond hedendaagse kunstenaars vertegenwoordigd in de collectie van het museum, onder wie Herman Gordijn, Michael Jacklin en Job Koelewijn, en verschillende grepen uit de collectie waaronder werk van Lucebert.

De mogelijkheid jezelf te laten vereeuwigen als lid van het kabinet-Balkenende of gewoon met z'n tweeën op een hippe sofa, staat in schril contrast met de rauwe foto's van McCullin. Sponsor Ben wapt de kiekjes echter naar een ruimte elders, waar ze via de laptop op de muur worden geprojecteerd, voorzien van een gouden lijstje.

De Bazel

Verderop in de Vijzelstraat is het ook dringen. Het gemeentearchief is deze nacht maar wat gelukkig met zijn nieuwe locatie in het voormalige bankgebouw De Bazel. Op de oude locatie had het vorig jaar 'slechts' zeshonderd bezoekers, nu wordt om 23.00 uur al de tweeduizendste geteld. En De Bazel blijkt mooie art-deco-ornamenten te hebben.

Gedurende de avond wordt

Op 2 november vond de jaarlijkse *Museumn8* plaats, die in het Stedelijk mede werd georganiseerd door de Stedelijk Museum Bureau-exposanten Magnus Monfeldt en Pär Strömberg. Het museum bleek hiermee dermate populair dat bezoekers elkaar massaal voor de ingang van het museum verdrongen. Om ongelukken te voorkomen, werden ten lange leste alle deuren open gezet, zodat ze weliswaar gratis, maar in ieder geval veilig het gebouw in en uit konden gaan. Bijna dreigde het evenement, althans voor het Stedelijk, aan zijn succes ten onder te gaan.

De kassa van het Stedelijk Museum ro- als org

duidelijk dat voor veel mensen het Stedelijk Museum het eindstation gaat worden. De afgelopen twee jaar was dat de hotspot van de n8 en met de komende langdurige renovatie voorlopig de laatste keer. Dit jaar mochten de Zweedse kunstenaars Pär Strömberg en Magnus Monfeldt een evenement organiseren. Aanvankelijk had het museum zijn zinnen gezet om enfant terrible Tracy Emin - van wie het tevens een retrospectief toont - als org

len, maar delijke Toen werden veel tij besloten tot made a deejay- Winsto verzorg Stedelij Misschi

Max Kozloff: *RECENT PORTRAIT PHOTOGRAPHY, THE THEATER OF FACES AND THE ENIGMA OF MASKS*
LEZING

Germaine Kruij
SMB A PERFORMANCE

Christoph Schläger
(in samenwerking met November Music en Goethe Instituut)
CONCERT

Volkskrant Nov. 2002 Kunst | 11

Amsterdam deelt Stedelijk toch niet op

Van onze verslaggevers
Anne van Driel
Rutger Pontzen
AMSTERDAM

Het Stedelijk Museum in Amsterdam blijft een 'ongedeeld' museum. De optie het museum op te splitsen in een museum op de huidige locatie aan het Museumplein en in een dépendance aan de Zuidas, is komen te vervallen. Dat blijkt uit een nog niet gepubliceerd haalbaarheidsonderzoek dat in opdracht van cultuurwethouder H. Belliot is uitgevoerd door het Project Management Bureau en het Stedelijk Museum.

Het onderzoek naar 'alle mogelijke opties' voor de nieuwbouw en renovatie van het Stedelijk Museum is vorige week afgerond. Uit het onderzoek komen drie opties naar voren die deze week worden voorgelegd aan het college van B en W.

In twee van de drie opties blijft het Stedelijk gevestigd aan het Museumplein. In het ene geval wordt het bestaande museumgebouw inclusief Sandbergvleugel grondig gerenoveerd, wat circa 37 miljoen van de in totaal beschikbare 57,6 miljoen euro vergt. Het resterende bedrag is nodig voor tijdelijke huisvesting, reeds gemaakte plankosten en opslag.

In het andere geval wordt het bestaande museumgebouw eveneens opgeknapt en wordt de Sandbergvleugel aan de Van Baarlestraat afgebroken om plaats

te maken voor een complex woningen en winkels. Van de opbrengst van de verkoop van de grond kan Amsterdam naast renovatie een deel van geplande uitbreiding van het museum worden bekostigd.

Volgens de derde optie verhuist het Stedelijk in zijn geheel naar het Beatrixpark, een locatie op de Zuidas in Amsterdam. Eerder al is door de gemeent gesuggereerd dat door een culturele bestemming op deze nieuwbouwlocatie te situeren, de grondprijs aanzienlijk zou stijgen. Het nieuwe Stedelijk zou voor een substantieel deel van deze prijsstijging kunnen profiteren. Dat komt bovenop het bedrag van 57,5 miljoen euro die nu beschikbaar is.

De gemeente en het Stedelijk wilden gisteren nog niet op de onderzoeksresultaten reageren.

De drie opties worden deze week in het college van B en W besproken. Volgens gemeentewoordvoerder H. Joosten 'ligt het voor de hand' dat het college het onderzoeksrapport vrijgeeft voor inspraak en discussiebijeenkomsten zal organiseren waarbij (naast de gemeenteraad) ook de visie van de Amsterdamse kunstwereld op de drie opties wordt gehoord. Vervolgens spreekt het college een voorkeur voor één van de drie opties uit.

Andere opties dan die uit het haalbaarheidsonderzoek naar voren komen zijn volgens Joosten niet meer aan de orde. 'Het zijn de enige opties, waarover het college en de raad zich zullen buigen.'

art voor één.

rice binnen te ha-
bedankte om ondui-
en voor de eer.
olgens de Zweden
derd, was er niet
r over en de twee
toevlucht te zoe-
ncept van de ready
ls Club Vegas - een
chap dat ook in
Panama avonden
t de aula van het
et laten swingen.
t het aan de regen,

die de dresscode se-
rous (en Las Vegas) l
aanwezigen behoe-
weggevaagd, maar
ouderwetse Sandber
komt het niet.

Beter toeven is he-
ten met het ten
werk van Emin, dat
leent voor een nacht
Een werk als *Everyo
with* (een tent met d
men van personen
het bed mee heeft g

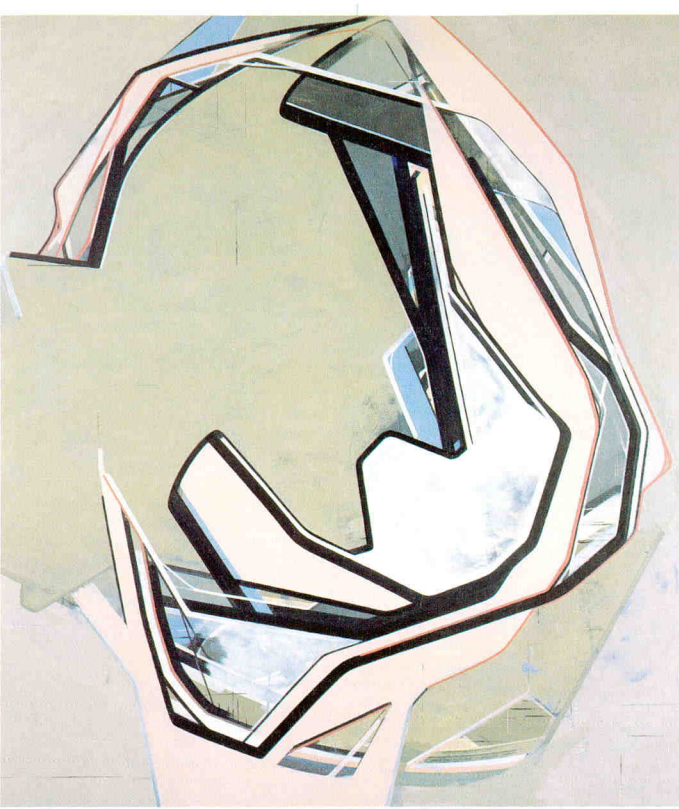
'Rudi Fuchs wil bruiklenen tussen musea
afdwingen'Bron: NRC Handelsblad
advertentiewaarde Eur. 882

NRC HANDELSBLAD 9

9/10 NOV. 2002

Rudi Fuchs wil bruiklenen tussen musea afdwingen

GRONINGEN, 11 NOV. Nederlandse musea zouden veel meer aan elkaar moeten uitleenen. Bruiklenen moeten desnoeds worden afgedwongen door voorwaarden te stellen aan (aankoop)subsidies. Dat zei Rudi Fuchs, directeur van het Stedelijk Museum in Amsterdam, zaterdag in het Groninger Museum bij de opening van de tentoonstelling *Werkman terug in Groningen* die deels is samengesteld met werken van het Stedelijk. Volgens Fuchs houden musea te veel vast aan hun eigen collectie. Als voorbeeld noemt hij museum Boijmans Van Beuningen dat twee werken van Munch in depot houdt die goed passen bij de specialiteit van het Groninger Museum, het expressionisme. Hij wees verder op het Rijksmuseum dat liever geen Rembrandts afstaat. De bruikleen van de Werkman-collectie aan het Groninger Museum is in principe voor vijf jaar. De Groningse kunstenaar H.N. Werkman (1882-1945) is vooral bekend door zijn grafiek en was lid van de kunstenaarsgroep De Ploeg. (ANP)

FRANK NITSCHÉ
(Görlitz, D, 1964)
LAF-15-2001, 2001

doek/olieverf, 300 x 260 cm
inv.nr. 2002.1.87 S&B/SK
aankoop bij Galerie Milco Onrust,
Amsterdam

Frank Nitsche schildert meestal in verschillende lagen waaruit vormen te voorschijn komen met vaak scherpe curven, parabolen en lijnen. Afwisselend ontstaat een open of een gesloten constructie van door en voor elkaar kruisende vormen. Soms zijn er science fiction-achtige karosserie- en architectuurelementen of een helm te ontwaren. De schilderijen kunnen een cool en statisch karakter hebben, maar soms zit er ook vaart en bijna ingehouden agressie in, vooral wanneer er brokstukken van industrieel en architectonisch materiaal over het beeldvlak schieten. Daarbij gebruikt Nitsche afwisselend pastelzachte en felle kleuren die heel verleidelijk kunnen zijn. In zijn manier van schilderen wisselt hij voortdurend transparantie met dekkende kleurvlakken af.

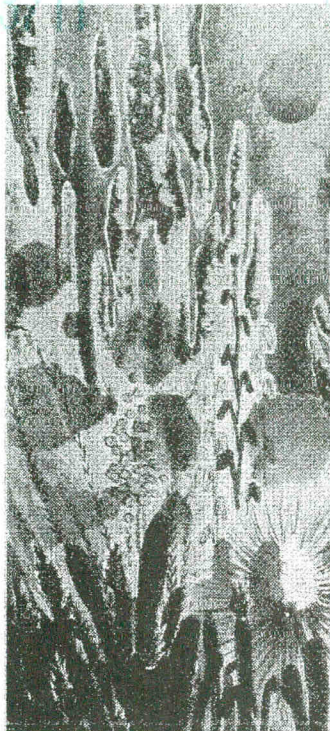
Nitsche maakt voor zijn schilderijen gebruik van een persoonlijk aangelegde beeldbank van bijvoorbeeld reclames en nieuwsfoto's uit kranten en tijdschriften. Deze *images* zijn slechts archiefmateriaal, waarvan hij soms een onderdeel of een bepaalde kleur of lijn als aanleiding gebruikt. Hierdoor krijgt de toeschouwer het gevoel dat hij te maken heeft met gemediatiseerd beeldmateriaal, dat eerst gedeconstrueerd wordt en daarna gedecodeerd tot een nieuwe taal.

Maarten Bertheux

Karlheinz Essl:
ALLgebrä. Eine Kopfwelt
CONCERT

Stedelijk Museum Trouw moet bezuinigen 15 nov. 2

AMSTERDAM - Na de commotie over de nieuwbouwplannen wacht het Stedelijk Museum in Amsterdam een nieuw probleem. Het museum moet waarschijnlijk volgend jaar 1,3 miljoen euro bezuinigen. B. en w. van Amsterdam hebben vrijwel alle prioriteiten die in het jaarplan van het Stedelijk staan, afgewezen. Het museum moet daarom bijna alle uitzendkrachten en tijdelijk personeel per 1 januari ontslaan. Ook worden veel normale bedrijfsactiviteiten gestopt.

Esther Tielemans: Zonder Titel (2000)

Kunst en

Tentoonstelling: *Life in a Glass House*. Voorstel tot Gemeentelijke Kunstaankopen 2001/2002. Stedelijk Museum, Amsterdam. Di t/m zo 11-17u. T/m 31 december.

Door HANS DEN HARTOG JAGER

Het blijft een rare knoedel, de tentoonstelling van gemeentelijke kunstaankopen die het Stedelijk Museum jaarlijks organiseert. Aan de bezoeker wordt *Life in a Glass House* gepresenteerd als een gewone expositie. In werkelijkheid is het een schoonheidswedstrijd met Rudi Fuchs als enig jurylid. Dat proces begint met een advertentie waarin kunstenaars worden opgeroepen documentatie van hun werk in een bepaalde discipline op te sturen (dit jaar „twee-dimensionale kunst“). Uit de inzenders (600) maakt een jury een voorsel-

Op 14 november hieven veel medewerkers het glas op de officiële ingebruikname van het nieuwe geautomatiseerde systeem Adlib, een gemeenschappelijk bestand van bibliotheek en kunstinventaris dat het verwerken van en zoeken naar informatie over kunstwerken uit de collectie en de moderne kunst in het algemeen aanzienlijk vergemakkelijkt. Eerder al opende in het Groninger Museum de tentoonstelling *Hendrik N. Werkman, terug in Groningen*, die een samenwerkingsverband inluidde tussen dat museum, het Stedelijk en de Stichting H.N. Werkman. Dat betekent dat de Werkmancollectie en -archief uit het Stedelijk in langdurige bruikleen naar Groningen is verhuurd ten behoeve van integraal kunsthistorisch onderzoek. De bruikleenperiode geldt in principe voor de duur van de sluiting van het Stedelijk, waarna de afspraak opnieuw wordt bekeken. In zijn openingstoespraak in Groningen roemde burgemeester Wallage deze generositeit van het Stedelijk.

De relatie met het gemeentebestuur daalde deze maand tot een dieptepunt toen bleek dat het museum bij een eventuele sluiting of gedeeltelijke openstelling in 2003 geen compensatie zou krijgen voor de terugval in inkomsten en bovendien geen enkele prioriteit werd gehonoreerd. De geïrriteerde communicatie verliep voornamelijk via de pers. Het haalbaarheidsonderzoek in opdracht van wethouder Belliot, uitgevoerd door het Project Management Bureau en het museum, leverde drie opties op voor de toekomstige huisvesting van het Stedelijk. Of het museum wordt gerenoveerd, er wordt elders een nieuw depot gebouwd en het mogelijk resterende bedrag van de beschikbare 57,6 miljoen euro wordt na aftrek van reeds gemaakte kosten gebruikt als basis voor restauratie of nieuwbouw voor de Sandbergvleugel. Of het bestaande gebouw wordt opgeknapt, de Sandbergvleugel afgebroken om plaats te maken voor

winkels en woningen, van de opbrengst waarvan een deel van de geplande uitbreiding kan worden gerealiseerd. Als derde optie werd genoemd de complete verhuizing van het Stedelijk naar het Beatrixpark aan de Zuid-As. Het bestaande gebouw zou opgelapt worden om tot die tijd open te kunnen blijven. Een definitief besluit moest nog volgen.

0 cm)

nologie in het Ste

Vragen – geen antwoorden. De criteria waarop Fuchs zijn uiteindelijke selectie baseert zijn ongeveer even doorzichtig als het buitenlandbeleid van Vladimir Poetin.

In deze situatie valt het te prijzen dat de jury, met onder anderen Stedelijk-conservator Jan Hein Sassen en kunsthistoricus Sven Lütticken, er nog een redelijke tentoonstelling van heeft weten te maken. Daarvoor hebben ze wel de verwarring groter moeten maken. Want hoewel het selectie-criterium dit jaar 'twee-dimensionaal' was, zijn er ook zes films en video's te zien, waarbij de jury de dimensie tijd gemakshalve dus maar over het hoofd ziet. Iets soortgelijks geldt voor de curieuze installatie van Berend Strik en One Architecture, waarin ze voorstellen een huis te bouwen voor een tweeling die aan het Syndroom van Gilles de

la Tourette lijdt: presentatie met maquette. Voor de bedden van Fransje Killars. Voor de stapel schilderijen van Twan Janssen. Die criteria, kortom, zijn een lachertje.

Maar de tentoonstelling heeft het geen kwaad gedaan. Dat komt ook doordat de traditionele 'twee-dimensionalen' dit keer relatief zwak zijn vertegenwoordigd. Tekenaars zijn er nauwelijks te vinden op *Life in a Glass House*, schilders zijn er wel veel maar niet erg goed. Eigenlijk is alleen het grote *Narrow Escape* (2002) van Michael Tedja een opmerkelijk doek. In een collage-achtige compositie, aangevuld met op het doek gelijmde planken, grijpt Tedja nadrukkelijk terug op het werk van Robert Rauschenberg – geen alledaagse verwijzing. Met de fotografie is het al beter gesteld. De zorgvuldig geënceneerde foto's van Juul

stedelijk

Hondius nodigen uit tot lang en geconcentreerd kijken, en Gerald van der Kaap toont met zijn serie China-foto's dat zijn oog voor sterke beelden in al zijn vj-geweld niet verloren is gegaan.

De beste werken, naast dat vreemde huis-project van Strik, zijn echter de India-video's van Tjong Ang. Meer dan zijn collega Roy Villevoye, die met een aantal foto's en een film (samen met Jan Diet-vorst) aanwezig is, weet Ang in zijn filmpjes de antropologie te overstijgen. Hij presenteert zich in de eerste plaats als een kunstenaar op zoek naar goede beelden, die hij toevallig vindt in India. Vooral *School*, een korte film van een schemerige schoolklas vol jongetjes die met een mengeling van schuw- en nieuwsgierigheid in de camera kijken is subliem. Nu maar hopen dat ze Fuchs weten te vernieuwen.

THE HAZARDS OF THE ELECTRONIC BAROQUE: POWER AND COLLECTIVE MEMORY IN A CIVILIZATION BUILT AROUND SPECIAL EFFECTS, Norman M. Klein, California Institute of the Arts LEZING SMBA

Emissiebijeenkomst 75 JAAR KINDERPOSTZEGELS. Bij een optreden van Circus Elleboog in de aula werden de eerste kinderpostzegels door burgemeester Job Cohen uitgedeeld aan Jan Bons. EVENEMENT

HELENA VAN DER KRAAN
(Praag, Tsjecho-Slowakije, 1940)

HELENA ALS MADONNA
(ZONDER KIND), 1992
papier/ barietdruk,
50.5 x 40.5 cm, beeldmaat 49.8 x
38.8 cm
inv.nr. 2002.1.152(1) PTF/FO

HELENA ALS MADONNA (MET
KIND), 1993
papier/ barietdruk,
50.5 x 40.5 cm, beeldmaat 50 x
36 cm
inv.nr. 2002.1.152 (2) PTF/FO

beide aankoop van de
kunstenaar, Rotterdam

Portretten, stillevens, interieurs, het zijn 'klassieke' genres waarop de van oorsprong Tsjechische Helena van der Kraan zich concentreert. Net zo weinig spectaculair als deze specialismen is haar manier van fotograferen. Haar composities zijn evenwichtig, harmonieus, ook de tonaliteit van haar afdrukken is steeds in balans. Die afdrukken zijn veelal barietprints (ontwikkelgelatine zilverdrukken) maar ook vaak gomdrukken, resultaat van een bewerkelijke techniek die haar beelden kleur en een fluwelig karakter geeft. In haar liefde voor die techniek – maar ook in haar beeldopbouw en vlakverdeling – verradt zich Van der Kraan's opleiding tot grafisch kunstenaar die pas later de camera als haar eigenlijke gereedschap ontdekte. In de jaren tachtig van de vorige eeuw kreeg Helena van der Kraan bekendheid dankzij exposities in Den Haag en Amsterdam, in eerste instantie vooral met haar portretten van kunstenaars en mensen uit de kunstwereld en met stillevens 'gezien' in haar eigen, directe

omgeving. Scherpe observatie, verstillend en een zekere melancholie bepalen in sterke mate de sfeer van haar werk, ook dit portret van een klein meisje, naamgenote Helena, en haar pop. Zoals vrijwel altijd het geval is kent de fotografe haar onderwerp goed. Het meisje is een van de kinderen van vrienden die zij vanaf hun geboorte regelmatig fotografeert. Voor kleine Helena lijkt de fotografe niet te bestaan. Zij verkeert in een eigen wereld, haar blik is oneindig serieus en in zichzelf gekeerd, de pop vergeten. Op haar onmiskenbaar precieze manier legde Van der Kraan een moment vast dat zowel dit meisje portretteert als iets wezenlijks – en universeels – verbeeldt over kind zijn.

Van Helena van der Kraan bevond zich al langer een kleine groep foto's in de collectie. Met de verwerving van met name een aantal recentere portretten is dit bijzondere werk hier nu goed vertegenwoordigd.

Hripsimé Visser

'Haring onder wand verstopt'
Bron: NRC Handelsblad
advertentiewaarde Eur. 291

OPENING
IN COLLECTIE:
Ed Gebiski, Herman Gordijn, Wim Kok
(schilderijen), Michael Jacklin (beelden)

JOB KOELEWIJN TIME MACHINE
aankoopvoorstel

EIGEN COLLECTIE Prenten,
tekeningen en kunstenaarsboeken

'Deel van Kamer wil rijkssteun voor Stedelijk
Museum'
Bron: NRC Handelsblad
advertentiewaarde Eur. 706

22/11

25/11

26/11

VPRO maakt opnames op zaal tijdens
het installeren van Job Koelewijns
TIME MACHINE

Haring onder wand verstopt

AMSTERDAM – Een verloren
gewaand kunstwerk van de
Amerikaanse graffiti-kunste-
naar Keith Haring in Amster-
dam is terecht. Een schilde-
ring die hij in 1986 aanbracht
op het depot van het Stede-
lijk Museum, blijkt zich on-
der een aluminium wand te
bevinden. Pagina 5

NRC HANDELSBLAD 9

25 nov. 2002

Deel van Kamer wil rijkssteun voor Stedelijk Museum

Door onze kunstredactie

DEN HAAG, 25 NOV. Een motie
van D66 voor rijkssteun aan het
Stedelijk Museum in Amsterdam
krijgt steun van CDA en SP. Dit
bleek vanochtend tijdens de be-
handeling van de cultuurbegro-
ting 2003 in de Tweede Kamer. Het
rijk dient zich „het ruimtegebrek
van het Stedelijk Museum Amster-
dam aan te trekken” en moet de re-
gering naar een oplossing zoeken
en opnieuw overleggen met de ge-
meente Amsterdam. Van concrete
financiële steun is in de motie geen
sprake. Het Stedelijk probeert al
jaren vergeefs om uitbreiding en
renovatie gefinancierd te krijgen
en komt daarvoor nog 30 miljoen
euro te kort. De gemeente Amster-
dam wil graag dat het rijk bij-
springt. Eerder gaf CDA-woord-
voerder Van de Camp aan dat het
CDA geen kans ziet om het Stede-
lijk financieel te steunen. Wel stel-

'Stedelijk loopt vast in college'
Bron: Het Parool
advertentiewaarde Eur. 830

"Bilbao Fieber" in Amsterdam
Bron: Art
advertentiewaarde Eur. onb.

'Stedelijk'
Bron: Het Parool
advertentiewaarde Eur. 217

OPENSTELLING
LUCEBERT werk op papier uit eigen
collectie

OPENING
Netty Romeyn. Goud vinden

BLUR – Grensvervaging in de
toegepaste kunst

Stedelijk loopt vast in college

MARCEL WIEGMAN

AMSTERDAM – In het Amsterdamse college van b. en w. zijn de onderhandelingen over de verbouw en nieuwbouw van het Stedelijk Museum volledig vastgelopen. PvdA-wethouder Hannah Belliot van Cultuur wil meer geld, maar krijgt dat niet. De discussie over het Stedelijk is volgens betrokkenen terug bij af.

Belliot heeft het college vier varianten voorgelegd: een volledige verhuizing van het Stedelijk naar de Zuidas, een gedeeltelijke verplaatsing naar de Zuidas, een commerciële variant en één die nauw aansluit bij het oorspronkelijke verbouwingsplan van architect Alvaro Siza.

De laatste variant – die neerkomt op het opknappen van het hoofdgebouw, het slopen van de Sandberg-vleugel en de bouw van één of twee nieuwe vleugels – heeft Belliot's voorkeur, maar zij kan dat niet betalen van het budget van 57,6 miljoen euro.

Toch bleef Belliot gisteren in het college de andere varianten afwijzen. Gehele of gedeeltelijke verhuizing stuit volgens haar op te veel maatschappelijk verzet.

De commerciële variant – woningen en winkels op de plek van de Sandberg-vleugel om met het verdiende geld uitbreiding te betalen – zou erg veel rompslomp met zich brengen.

In het college was daarom de vraag aan de orde of men alsnog bereid is meer geld in het Stedelijk te stoppen. Een groot deel van het college voelt daar niets voor. Voor volgend jaar is door VVD-wethouder Geert Dales van Financiën juist een omvangrijke bezuinigingsoperatie aangekondigd. PvdA-wethouder Rob Oudkerk van Sociale Zaken is net een boete opgelegd voor het slechte functioneren van de sociale dienst in 2000. Hij komt daarvoor nog een kleine vijftien miljoen euro te kort.

Installatie van LAM de Wolfs
HANDCOMPUTER 1
(in BLUR)

Stedelijk
pa rool
30 nov. '02

Wethouder Hannah Belliot verdient steun voor haar streven een niet-commercieel gemeentelijk museum te handhaven aan het Museumplein. Geen verplaatsing, ook niet gedeeltelijk. Met de beschikbare 57,6 miljoen euro is best iets goeds te doen. Altijd maar meer geld vragen in zorgelijke tijden is niet sympathiek.

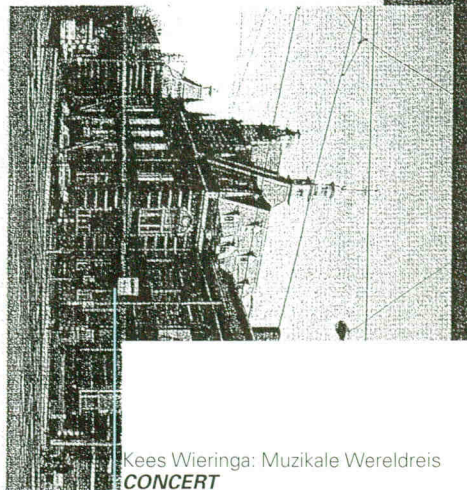
Van dat geld moeten in elk geval in het oude gebouw enkele broodnodige technische voorzieningen worden getroffen: voor de brandveiligheid, het dak, de temperatuur en de luchtvochtigheid. Een ingrijpendere interne verbouwing is niet strikt nodig en kan

wachten tot latere tijden.

Ook de Sandberg-vleugel kan voorlopig blijven staan en in zijn huidige staat worden gebruikt voor tijdelijke exposities of voor horeca. Dan kan het grootste deel van het beschikbare geld worden besteed voor nieuwbouw aan de tuin- en pleinzijde.

A. J. CNOOP KOOPMANS, Amsterdam

Wird nun
doch nicht
erweitert:
das Stedelijk
Museum in
Amsterdam

Kees Wieringa: Muzikale Wereldreis
CONCERT

Museum: Keine Erweiterung, dafür eine Filiale – Hickhack um

„Bilbao-Fieber“ in Amsterdam

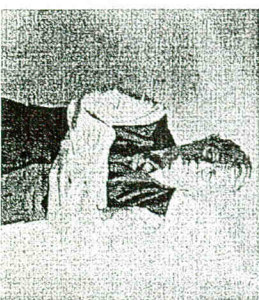
D er Amsterdamer Finanzdezernent Geert Dales war mit seiner Geduld am Ende: „Rudi Fuchs ist nicht länger der richtige Mann am richtigen Ort“, verkündete er im niederländischen Fernsehen. Der Direktor des Stedelijk tätete gut daran, den Hut zu nehmen, er gefährdete die Weiterentwicklung seines Instituts.

Grund für die deutlichen Worte war Fuchs' Widerstand gegen den überraschenden Beschluss des Gemeinderates, die lang erschnitte Erweiterung des Stedelijk abzublasen. Im Januar, mit siebenjähriger Verspätung auf Grund von Geldproblemen, hätte mit den Bauarbeiten endlich begonnen werden sollen. Doch dann zog die neue Kulturdezernentin Hannah Belliot völlig unerwartet die Notbremse: Die Stadt steht sich außerstande, die rund 35 Millionen Euro aufzubringen, die zur Realisierung des rund 92 Millionen Euro teuren Entwurfs des portugiesischen Architekten Alvaro Siza noch fehlen. Statt dessen soll am Stadtrand nach dem Vorbild des Guggen-

Offen für Sponsoring:
Kulturdezernentin Hannah Belliot

nach dem Vorbild des Guggen-

5/12

GIULIO PAOLINI
(Milaan, I, 1940)
L'OPERA AUTENTICA, 2001

doek, perspex, geplastificeerd
staaldraad, koper/verf, potlood
200 x 200 (x 66) cm
inv.nr. 2002.1.79(1-2) S&B/SK
aankoop bij Christiaan Stein, Milaan

In dit ijle werk van Paolini hangt een vierkante plaat aan een nylon draad voor een wit doek. Op het doek, ter hoogte van de perspex plaat, is de contour geschilderd van twee elkaar kruisende vierkanten. De perspex plaat draait om zijn verticale as en verandert voor de toeschouwer telkens van vorm: van een parallellogram tot een vierkant of tot een lijn. Het geheel laat de relatie zien tussen de plaat, de afbeelding en het schilderij en stelt de vraag over realiteit en afbeelding en over de feitelijke ruimte, de gesuggereerde ruimte in een perspectivistische weergave. Dit ter discussie stellen van de waarneming, de ruimte en het perspectief is een belangrijk thema in het werk van Paolini.

Het principe van verdubbeling is volgens hem voor de schilderkunst het centrale thema en keert steeds terug in de vorm van herhaling, spiegeling, schaduw of reproductie. Maar Paolini beperkt zich niet tot de grammatica van de visuele taal. Hij houdt zich ook bezig met de invloed van de oude kunst op onze waarneming. Volgens hem zijn de fragmenten, afgietsels en draperieën die hij gebruikt voor zijn installaties onderdeel van een oorspronkelijk groter kunstwerk of zelfs van de gehele kunst. Deze dialectiek tussen fragment en groter geheel of eenheid past in Paolini's concept van 'het zoeken naar een mogelijke definitie van een vorm' en van de opgave van de kunstenaar of van de kunst om 'telkens, nadat je denkt een weg uit het labyrint te hebben gevonden, opnieuw ontelbare nieuwe labyrinten te bedenken, die je uiteindelijk opnieuw bij het beginpunt terugbrengen.'

Maarten Bertheux

THOMAS STRUTH
(Geldern, DI, 1954)

PARADISE 10 (Xi Shuang Banna)
Provinz Yunnan, China, 1999

papier in houten lijst achter
glas/kleurendruk, 182 x 233 cm
inv.nr. 2002.1.128 PTF/FO

PARADISE 10 (Xi Shuang Banna)
Provinz Yunnan, China, 1999

papier in houten lijst achter
glas/kleurendruk, 182 x 233 cm
inv.nr. 2002.1.129 PTF/FO

beide aankoop bij Galerie Paul
Andriessse, Amsterdam

Natuur had de Duitse fotograaf Thomas Struth al eerder gefotografeerd. In eerste instantie was het de opdracht voor patiënten verblijven in een ziekenhuis dat hem begin jaren negentig van de 20ste eeuw op het spoor zette van twee complementaire series, een bestaand uit close-ups van bloemen, en een van archetypische, veelal Duitse cultuurlandschappen. Uit de laatste serie bezit het museum *Garten am Lindberg mit Sonnenblumen*, Winthur, 1991. De serie Paradijsfoto's waaraan hij vanaf het einde van de jaren negentig werkt is totaal anders, complexer, raadselachtiger. Struth fotografeerde bos, jungle, wilde vegetatie in China, Japan, Australië, Brazilië en in het Duitse Beierse Woud.

De afdrukken zijn monumentaal, en geen landschappen in de eigenlijke zin, geen bosgezichten of verwijzingen naar lieflijk arcadia. Bomen, takken, tropische planten, woekerende vegetatie slingeren zich over het foto-oppervlak van de beelden, verschillende tinten groen geven enige diepte maar de ervaring van ondoordringbare natuur overheerst. De toeschouwer wordt zowel

opgezogen door deze grote beelden als afgestoten door het grafische, abstraherende karakter. Raadselachtig en verleidelijk is hun betekenis. Als de geschiedenis van het westerse landschap het verhaal is van domesticatie, van cultuur, van visuele constructie, is dit dan een radicale breuk met die traditie? Gaat het om de laatste resten ongerepte, onbedorven natuur in een door de mens ontluisterde wereld? Kan het 'paradijs' in de handen en onder de ogen van scherpzinnige en formele Struth wel ontsnappen aan analyse, aan structureel onderzoek? Als een van de weinige foto's uit de serie toont een van de twee door het museum aangekochte op de achtergrond een kabelbaantje, die de vraag met wat voor natuur we hier te maken hebben nog verder bemoeilijkt. Het gaat wellicht wat ver om, zoals sommige critici doen, deze foto's in formele zin te vergelijken met Struths vroege stadsbeelden. Zeker is dat Struth, zoals in al zijn werk, wederom op uiterst geconcentreerde wijze een diep in onze cultuur verankerd fenomeen onderzoekt en zichtbaar maakt.

Hripsimé Visser

11/12

12/12

De besluitvorming over het Stedelijk kwam deze maand opnieuw tot een apotheose. Het college van B&W van Amsterdam besloot op 4 december dat het museum aan het Museumplein moest blijven en dat renovatie en uitbreiding binnen bepaalde financiële grenzen moest worden gerealiseerd. Hoe en wat, dat bleef nog onduidelijk. Wel stond het nu definitief vast dat de renovatie niet voor 2004 zou beginnen, zodat het museum ook in 2003 open zou blijven voor het publiek. 'Het belangrijkste van dit besluit is dat er een besluit is', reageerde directeur Stevijn van Heusden. Een week later maakten zowel hij als Rudi Fuchs bekend op te stappen: Fuchs al per 1 januari 2003 en Van Heusden in de zomer van dat jaar. Een opzienbarende beslissing, maar genomen in het belang van en met het oog op de toekomst van het Stedelijk, aldus beiden. Voor Fuchs was de belangrijkste reden dat de uitbreiding van het museum niet meer onder zijn directoraat zou worden gerealiseerd. Van Heusden stelde vast dat de verhouding met het college van B&W inmiddels zodanig was geschaad, dat daarmee vruchtbare samenwerking vrijwel was uitgesloten. Nu ook hij weg zou gaan, ijverde hij voor een commissie die zich over de verdere toekomst van het Stedelijk zou buigen, waarbij niet alleen de uitbreiding maar ook eventuele verzelfstandiging van het museum en de toekomstige directiestructuur aan de orde zou komen. Die commissie kwam er in de personen van directeur Martijn Sanders van het Concertgebouw (voorzitter), directeur John Leighton van het Van Goghmuseum, en econoom Victor Halberstadt van de Universiteit Leiden. Van Heusden zou optreden als adviseur van de commissie en de dagelijkse leiding van het museum behartigen totdat, medio 2003, een nieuwe (interim-)directeur aantrad en Sanders het rapport af had. Omdat tot nu toe was uitgegaan van sluiting per 1 januari 2003 werden deze maand geen nieuwe tentoonstellingen geopend. Ook was er geen programma voor 2003 vastgesteld. Besloten werd om het jaar door te brengen met een grootscheepse uitstalling van de eigen collectie, die

grotendeels door Fuchs werd samengesteld en ingericht bij wijze van afscheid. Een bijkomend voordeel was dat er dan dankzij de entreegelden iets verlichting zou komen in de nijpende financiële situatie van het museum. Eind december ging de vernieuwde, voorlopig nog sober door Thonik vormgegeven website van het museum de lucht in. De site is gebouwd door Basic Orange, een internet-communicatiebedrijf dat ook werkt voor de Stadsschouwburg en Het Nationale Ballet. In 1996 was het Stedelijk een van de eerste Nederlandse musea op het web, toen nog (prijswinnend) vormgegeven door Anthon Beeke. Belangrijke aanvulling is dat de bibliotheekcatalogus via de nieuwe website raadpleegbaar is. Een druk bezocht kerstdiner voor het personeel gaf nog enigszins een feestelijk tintje aan het eind van een jaar, dat veel onrust had gebracht en de toekomst van het Stedelijk in een vaag schemergebied achterliet.

'Fuchs vertrekt bij Stedelijk Museum'
Bron: NRC Handelsblad
advertentiewaarde Eur. 1629

'Das Sinkende Schiff'
Bron: Süddeutsche Zeitung
advertentiewaarde Eur. onb

OPENING SMBA
ALBERT WESTING
HANDHELD

Fuchs vertrekt bij Stedelijk Museum

Door onze kunstredactie

ROTTERDAM, 12 DEC. Rudi Fuchs vertrekt „binnen afzienbare tijd” als directeur van het Stedelijk Museum in Amsterdam. Een woordvoerder van het Stedelijk heeft dit vanmorgen bevestigd. Naar verluidt stapt ook zakelijk directeur Stevijn van Heusden op.

Fuchs is per september 2003 voor twee jaar benoemd tot gastdocent aan de Universiteit van Amsterdam. Hij wordt de eerste gastdocent kunstpraktijk voor studenten van de UvA, de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten en de Rietveld Academie. Onder de titel 'State of the Art' zal Fuchs masterclasses en lezingen geven waarin reflectie op de kunstpraktijk centraal staat.

Fuchs (1942), eerder directeur van het Van Abbemuseum in Eindhoven en het Haags Gemeentemuseum, trad op 1 februari 1993 aan als directeur van het Stedelijk Museum als opvolger van Wim Beeren. Hij werd door het Amsterdamse College van B en W als enige kandidaat voorgedragen, nadat hij in 1984 na een lange openbare strijd door Beeren was gepasseerd.

Bij Fuchs' aantreden was het al de bedoeling dat het Stedelijk ingrijpend zou worden gerenoveerd; een operatie die tot op heden niet heeft plaatsgehad. Fuchs' directeurschap heeft in het teken gestaan van een lange reeks uitbreidingsplannen die werden aangenomen, uitgesteld en afgeblazen. Toen Fuchs in 1999 voorstelde auto-importeur Audi een nieuw bouwvleugel te laten betalen in ruil voor het etaleren van auto's in het museum, stuitte hij op felle tegenstand van de gemeenteraad. Pogingen om bij het rijk extra geld voor het Stedelijk los te krijgen, liepen op niets uit. In 2000 werd Van Heusden tot zakelijk directeur naast Fuchs benoemd.

Dit najaar lanceerde wethouder van Cultuur H. Belliot een plan om het Stedelijk naar de Zuidas te verhuizen. Fuchs liet blijken hier fel tegen te zijn, waarop wethouder van Financiën Dales hem „niet meer de juiste man op de juiste plaats” noemde. Onlangs besloot het college dat het Stedelijk voor 57,6 miljoen euro vanaf januari 2004 zal worden verbouwd en uitgebreid.

Das sinkende Schiff

Rudi Fuchs verlässt das Stedelijk Museum in Amsterdam

Vollkommen unerwartet tritt Rudi Fuchs, künstlerischer Direktor des Amsterdamer Stedelijk Museum, am 1. Januar von seinem Amt zurück. Nach Chris Dercons Wechsel von Rotterdam nach München verlässt also der zweite Chef eines bekannten niederländischen Museums innerhalb weniger Monate die heimische Szene. Der 60-jährige Fuchs, seit 1993 Direktor in Amsterdam, wird am 1. September Gastdozent am neuen Lehrstuhl Kunstpraxis der Amsterdamer Universität, an der Rietveld-Akademie und der Amsterdamer Hochschule für die Künste. Unter dem Titel „State of The Art“ wird Fuchs – er hat 1982 die 7. documenta in Kassel geleitet – Meisterklassen unterrichten und Lesungen halten. Mit Fuchs verlässt auch Stevijn van Heusden, der geschäftsführende Direktor, das Haus im Amsterdamer Museumsviertel.

Das Stedelijk war in den 60er und 70er Jahren eines der führenden Häuser für moderne Kunst; unter Fuchs und seinem Vorgänger Wim Beeren ist es in die zweite Liga abgerutscht. Der langjährige Streit um den geplanten Neu- und Um-

sieren, damit es wieder Anschluss an die internationale Spitzengruppe findet. Aber dann spielte die Amsterdamer Politik nicht mehr mit. Das mehr als hundert Jahre alte ehemalige Schulgebäude verfiel zusehends, es gab nicht genügend Ausstellungsfläche, und die Besucher blieben weg. Heftig wurde auch immer wieder die Ausstellungspolitik von Fuchs kritisiert. Den einen waren seine Ausstellungen zu abenteuerlich, den anderen zu populistisch. Zum Spielball der Politiker wurde Fuchs aber mit seinen Um- und Neubauplänen; die Vorschläge wurden immer wieder abgelehnt.

Zum großen Eklat kam es, als Fuchs 1999 Audi als Hauptsponsor gewann. Der deutsche Autoproduzent wollte sich am Umbau eines Museumsflügels finanziell beteiligen. Es waren vor allem sozialdemokratische Abgeordnete, die sich dagegen zur Wehr setzten, denn als Gegenleistung wollte Audi seine neuesten Modelle dort ausstellen. Vehement hat sich sich Fuchs widersetzt, als die Stadt das Museum an den Stadtrand umsiedeln und die Subventionen auf drei Millionen Euro herunterschneiden wollte.

Das Stedelijk soll nun im Januar 2004 für mindestens zwei Jahre geschlossen und für rund 57,6 Millionen Euro umgebaut werden. SIGGI WEIDEMANN

Symposium over de positie van de museumbibliotheken, georganiseerd door het OKBN (Overleg Kunsthistorische Bibliotheken Nederland). Sprekers: Jan van Adrichem (Stedelijk Museum Amsterdam), Gusta Reichwein (Amsterdams Historisch Museum), Vincent de Keijzer (Gemeentemuseum Den Haag), Carel Blotkamp (Vrije Universiteit) en John Leighton (Van Gogh Museum). SYMPOSIUM

Slotconcert
CONCERT

Informatiebijeenkomst
Gemeente Amsterdam
met betrekking tot de nieuwbouw
ONTVANGST

16/12 He Stedelijk r

BY RICHARD JURGENS

AMSTERDAM — Rudi Fuchs, 60, director of Amsterdam's Stedelijk Museum, resigned this week in a move seen as the culmination of a long battle with the city council about the modern art museum's location.

After 14 years of consultations about expanding the museum's present site, the council recently decided to move part of it to a location in the redeveloping Zuidas area along the new metro line. But the council has now scotched that idea and is again looking at plans to redevelop the current site.

Fuchs, who had opposed the relocation, said he was pleased with the latest decision for the museum to stay put. He said that the decision-making process had been 'drawn-out', and that he had

resigned because plans to renovate and extend the present museum in the city centre would only begin to be realised once he reached retirement age. 'It would be strange to start something that one knew one couldn't finish,' Fuchs said.

He admitted that ideas about the direction of the museum had changed during the last few years. 'Better to hand the task over to younger people,' he said.

It is not yet clear who will replace Fuchs, who was director for 10 years. Fuchs himself is to take up a two-year position as a guest lecturer at the University of Amsterdam.

Fuchs insisted that criticism of his role at Holland's leading modern art museum had not influenced his decision. 'I'm used to criticism. There will always be a certain ten-

sion between a director and the council,' he said.

Amsterdam mayor Job Cohen said Fuchs' decision to resign was 'understandable'. The cool relationship between Fuchs and the council had played no role, he said.

Fuchs has been variously described as 'a legend', 'a phenomenon' and a 'big spender'. His exhibition budgeting and travel costs at the Stedelijk eventually led to the appointment of a financial controller to regulate his spending.

Dutch daily NRC Handelsblad reported that Fuchs' relationship with the council became strained when he suggested in 1999 that German car maker Audi would sponsor the construction of a new museum wing so long as cars could be displayed there. The council sternly resisted the proposal.

17/12 Amsterdam benoemt zware adviescommissie

voor Stedelijk

De Volkskrant

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

18 december 2002

De gemeente Amsterdam heeft dinsdag een zware commissie benoemd die over de toekomst van het Stedelijk Museum moet adviseren. Naast Martijn Sanders, directeur van het Concertgebouw in Amsterdam, zullen John Leighton (directeur van het Van Gogh Museum) en Victor Halberstadt (econoom, kroonlid van de SER) deel uitmaken van de commissie.

Sanders wordt voorzitter van de commissie die is ingesteld nadat directeur Rudi Fuchs vorige week bekendmaakte per 1 januari 2003 te vertrekken. Mede-directeur Van Heusden stapt ook op, maar niet per direct.

De commissie Sanders heeft een ruime opdracht gekregen, bestaande uit vier onderdelen. Ze moet ten eerste advies geven over de herontwikkeling van het Stedelijk Museum. Dat moet binnen de uitgangspunten vallen die de gemeente heeft vastgesteld. Dat betekent dat er 64 miljoen euro nodig is om te renoveren en een bescheiden uitbreiding te realiseren. Van dat bedrag is nog 7 miljoen euro niet gevonden.

Daarnaast moet het trio onderzoek doen naar de mogelijke zelfstandiging van het museum. Nu is het museum nog een gemeentedienst. Zowel Amsterdam als de directie van het museum is er voorstander van dat er meer afstand komt. De commissie moet ook adviseren over een 'in-

18/12 Geen geld rijk voor Stedelijk

(Van een verslaggever)

AMSTERDAM — De laatste kans op een rijksbijdrage voor het Stedelijk Museum is gisteren in rook opgegaan. Een motie van D66 waarin staatssecretaris Cees van Leeuwen van Cultuur werd gevraagd zijn verantwoordelijkheid te nemen, werd nipt verworpen.

Volgens Kamerlid Boris Dittrich van D66 moet het rijk de gemeente Amsterdam steunen bij de plannen tot renovatie en nieuwbouw van het Stedelijk, omdat het museum een collectie van internationale allure heeft. Voor de laatste plannen met het Stedelijk is nog een tekort van zeven miljoen euro.

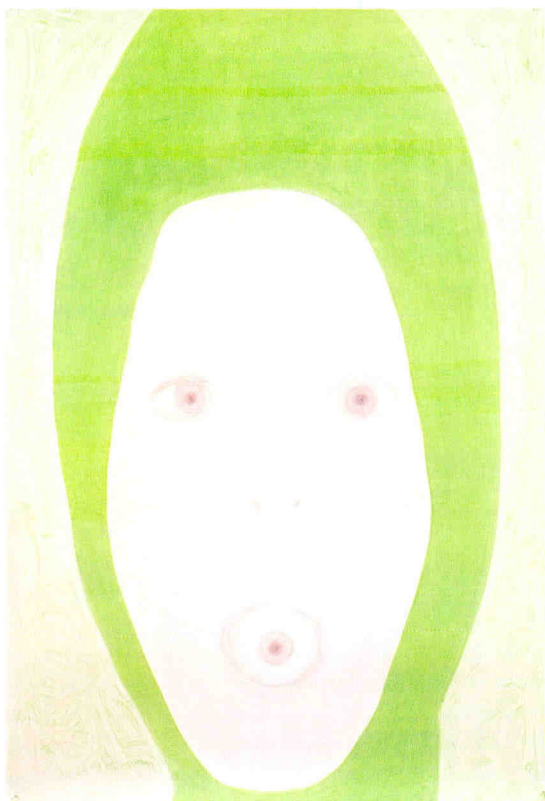
Precies de helft van de Tweede Kamer bleek het met hem eens: PvdA, SP, GroenLinks, D66, LPF, groep De Jong en groep Wijn-schenk stemden voor, CDA, VVD, SGP en ChristenUnie tegen. De stemmen staakten, waardoor er een nieuwe, hoofdelijke stemmingsronde nodig was.

"En toen is een aantal Kamerleden weggegaan," zegt Dittrich. "Onbegrijpelijk. Ferry Hoogendijk, die mij zo fel steunde, was er opeens niet meer. Winny de Jong vond het belangrijker om naar een radiodebat met Emile Ratelband te gaan."

Dittrich is van plan om volgend jaar, na de verkiezingen, alsnog te proberen geld voor Amsterdam te regelen. De stedelijke musea elders in Nederland hebben al laten weten zo'n bijdrage niet laten volgen door een claim van henzelf.

Het college van b. en w. heeft ondertussen de commissie benoemd, die de toekomst van het Stedelijk Museum moet gaan uitstippelen. Behalve directeur Martijn Sanders van het Concertgebouw nemen daarin hoogleraar economie Victor Halberstadt en directeur John Leighton van het Van Gogh Museum plaats.

De commissie moet het stadsbestuur onder meer adviseren over verzelfstandiging van het museum. Ook moet het een 'inhoudelijke visie' op de koers van het museum ontwikkelen en een profiel opstellen voor een nieuwe directeur. De huidige directie vertrekt binnenkort.

ELLY STRIK
(Den Haag, 1961)
ZONDER TITEL, 2001

papier/ kleurpotlood, lakverf,
287.5 x 195.5 cm
inv.nr. 2002.1.8 PTF/TK
aankoop Reuten Galerie, Amsterdam

Begin 2002 werd een groot werk op papier van Elly Strik verworven. Het werd weliswaar aangekocht uit het budget van de collectie tekeningen van het Stedelijk Museum, maar dat komt niet helemaal overeen met de status die deze werken voor de kunstenares hebben. In de kunsthistorische traditie bestaan er twee richtingen op grond waarvan een kunstwerk tot voor kort als een tekening werd beschouwd. Aan de ene kant gebeurde dit op grond van de zogenaamde 'drager', die uit papier moest bestaan. De andere baseerde zich daarbij op toegepaste materialen, die dan dienden te passen binnen de eeuwenoude tekentraditie. Sinds de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw hebben er tussen de traditionele kunstdisciplines, zoals schilder-, beeldhouw- en tekenkunst grote verschuivingen voorgedaan, waardoor vroeger tot de tekenkunst behorende materialen en werkwijzen nu ook op schildersdoek worden toegepast en papier ook de drager kan zijn van vroeger bij de schilderkunst ingedeelde technieken. Sedertdien wordt bij werken, zoals dit werk van Strik, veelal gesproken over 'werk op papier'; alhoewel in dit geval toch een zekere onduidelijkheid daarover blijft bestaan. Enerzijds beschrijft de kunstenares haar werkmethode als 'tekenen met verf', anderzijds werd haar oeuvre in 1999 wel bekroond met de *Jeanne Oosting-prijs voor olieverfschilderkunst*. Behalve directheid en transparantie heeft

haar methode ook als voordeel dat het werk opgerold kan worden bewaard en vervoerd en op eenvoudige wijze aan de wand is op te hangen. In het verworven werk is met matte grijs-roze lakverf transparant een ovaalvormig gezicht met open mond afgebeeld op een metersgroot vel papier. Rond de kop een geel/groene 'aura' in lakverf en kleurpotlood, waar binnen in horizontale banden verticale potloodstreepjes zijn gezet. Daaromheen is nog weer zeer transparant groene verf aangebracht. Strik beeldt meestal (foto's van) zichzelf af in close-up en dan enorm vergroot. Zij lijkt daarbij in de eerste plaats een studie van zichzelf te maken, die zij daarna de beschouwer aanbiedt. Al hoewel de werken van Strik in de beslotenheid van het atelier ontstaan, speelt haar omgeving wel degelijk een rol. Haar verhuizing van Eindhoven naar Brussel en het grotere atelier waarover zij daar beschikt, hebben niet alleen invloed gehad op het formaat van haar werken; het verval van de Brusselse wijk waar zij woont en werkt is ook van belang. In het werk lijkt een zekere onrust te zijn ontstaan, wat onder andere tot uitdrukking komt in het feit dat niet alleen de toegepaste techniek transparant is, maar dat men daarbij als het ware ook door de huid van de afgebeelde kop heen kan kijken.

Jurrie Poot

28-29/12

EDWIN ZWAKMAN,
(Den Haag 1969)
VOORSTAD, 1996

kleurendruk;
187 x 223 cm
inv.nr. 2002.4.675 PTF/FO
aankoop bij Galerie Akinci, Amsterdam

Noem het beelden van Nederland zoals ze bestaan in ons collectief geheugen: eindeloze wegensels, waterhorizonten, bouwplaatsen en doorzonwoningen, naoorlogse nieuwbouwinterieurs of een ontbijttafel met hagel. Foto's die de toeschouwer locaties tonen, die hem in eerste instantie weliswaar ongespecificeerd maar zo bekend voorkomen, dat hij niet direct twijfelt aan hun waarachtigheid. Maar herkenning verblindt. In zijn werk speelt Zwakman in op de geconditioneerde manier waarop het objectiviteit suggererende fotografische beeld bekeken wordt. Zijn foto's zijn registraties van fictieve locaties, gebaseerd op tot in de kleinste details uitgewerkte schaalmodellen in het atelier. Het kunstmatige karakter van zijn fotografische registraties wordt door Zwakman nooit verhuld; in tweede instantie zijn ontwrichtingen in het beeld, die de toeschouwer bewust of onbewust waarneemt, de aanleiding om zien over te laten gaan in kijken. Juist Nederlandse beelden lenen zich bij uitstek voor Zwakmans werk. Niet alleen omdat zowel voor de maker als de toeschouwer het goed kennen ervan de voorwaarde is voor het respectievelijke reconstrueren en herkennen, maar ook omdat het landschap een 'van nature synthetische aard heeft. De 'hyperconstructie' van het landschap dat Zwakman ernaast stelt, benadrukt het maakbare karakter dat het suggereert te hebben en biedt daarmee mogelijkheid tot reflectie erop.

Suzanne van de Ven (uit de tentoonstellingscatalogus *Life in a Glass House*)

RESULTATENREKENING

OMSCHRIJVING

UITGAVEN

	BEGROTING 2001	REKENING 2001	BEGROTING 2002	REKENING 2002
	EURO	EURO	EURO	EURO
salarissen en sociale lasten	6.421.920	6.488.293	6.762.760	6.830.473
personeel van derden	166.500	259.373	175.260	524.328
energie	137.060	135.774	157.460	182.039
duurzame goederen	45.610	37.726	48.010	47.261
overige goederen en diensten	2.777.710	4.169.755	2.793.430	3.988.924
kapitaallasten	1.420.330	1.442.001	1.590.030	1.012.105
	10.969.130	12.532.921	11.526.950	12.585.130

SPECIFICATIE OVERIGE GOEDEREN EN DIENSTEN

personele voorzieningen	164.880	238.706	192.670	261.789
onderhoud	622.860	584.659	422.730	452.135
bewakingskosten	43.730	35.217	46.020	37.900
schoonmaakkosten	47.950	52.163	50.470	66.562
kantoorkosten	229.130	234.517	245.950	272.757
reiskosten	79.260	83.414	83.460	97.738
verzekeringen en belastingen	106.890	252.454	136.390	535.969
onderhoud verzameling	38.920	35.227	40.970	81.935
verrekening met binnengemeentelijke derden	70.910	62.627	76.740	60.167
bibliotheek	49.780	51.518	52.410	52.410
tentoonstellingen	604.620	1.688.305	717.950	1.475.741
foto-atelier	25.820	17.879	27.180	24.088
reproductieverkoopafdeling	601.750	536.677	604.480	420.032
tolken, vertaalwerk en reclamekosten+educatie	87.170	105.898	91.760	146.290
audio-visuele afdeling	4.040	4.570	4.250	3.411
kosten renovatie en nieuwbouw		185.924		
	2.777.710	4.169.755	2.793.430	3.988.924

INKOMSTEN

	1.978.440	3.328.950	2.007.560	3.303.427
huren en pachten	71.810	67529	75.590	56.589
overige goederen en diensten	1.906.630	3.261.421	1.931.970	3.246.838
	1.978.440	3.328.950	2.007.560	3.303.427

SPECIFICATIE OVERIGE GOEDEREN EN DIENSTEN

druk- en bindwerk en papier	2.350	10.572	2.470	12.727
bank- en girokosten	1.470	1.202	1.550	1.206
huren van auto's				50.980
reis- en verblijfkosten				1.649
verzekering				409.849
onderhoud verzameling				32.939
tentoonstellingen	971.990	1.876.165	971.990	1.353.778
bureau amsterdam		183.142		209.464
bulletin	51.280	67.119	53.980	71.116
reproductieverkoopafdeling	817.950	673.231	846.710	555.388
communicatie en educatie				40.882
doorberekende personeelskosten	23.670	317.730	24.920	429.667
diverse ontvangsten	37.920	132.262	30.350	77.194
	1.906.630	3.261.421	1.931.970	3.246.838

VERWERVING COLLECTIE JAARREKENING

RENOVATIE EN NIEUWBOUW STEDELIJK MUSEUM

990.429	1.183.133
	45.511.000

CATEGORIEËN	2001	2002
volwassenen	140.121	120.737
kinderen/ 65 +	15.185	13.053
gezin	8.481	7.973
reductie volwassenen	12.500	8.959
rondleidingen	3.779	2.330
cjp	4.866	3.284
museumjaarkaarthouders	73.107	51.716
basisscholieren	17.618	18.401
openingen	5.013	8.354
stadspas	7.115	4.921
nevenactiviteiten	8.044	2.757
gratis en reductie vouchers	13.648	8.651
rabokaart europas	27.370	12.674
NS-museumkaart	51.962	24.087
museumnacht	6.080	8.197
vrienden en smbc	3.076	2.890
kinderen tot 7 jaar (gratis)	3.441	2.450
Overig*	10.766	27.215
TOTAAL STEDELIJK MUSEUM	412.172	328.631
STEDELIJK MUSEUM BUREAU AMSTERDAM	12.799	12.530
BEELDEN IN DE NIEUWE KERK	N.V.T.	36.529
TOTAAL	424.971	377.690
Aantal bezoekers bibliotheek	1.915	1.600

*o.a. concertbezoek, pers en museumweekend
(2001: 3.290, 2002: 4.378). In 2002 was het museum ook
gratis geopend tijdens de Uitmarkt en had toen 11.522 bezoekers.

Entreprijzen in 2002:
Euro 5 (vol tarief)
Euro 2,50 (gereduceerd tarief)

SAM TAYLOR-WOOD

cat. nr. 862 (Ned/ Eng)
 isbn 90-5006-156-7
 tekst Hripsimé Visser
 voorwoord Rudi Fuchs
 ontwerp Walter Nikkels,
 Dordrecht, Köln
 52 pagina's

CHRISTIAN LUDWIG**ATTERSEE: DON GIOVANNIS WETTER**

cat. nr. 869 (Ned/ Duits/ Eng)
 isbn 90-5006-157-5
 teksten Rudi Fuchs, Ingrid
 Brugger, Siegfried Gohr
 ontwerp Walter Nikkels,
 Dordrecht, Köln
 80 pagina's

TOUR DE TRANCE: LUC**ZEEBROEK - KAMAGURKA. TEKENINGEN SCHILDERIJEN EN MEER**

cat. nr. 870 (Ned/ Eng)
 isbn 90-5662-227-7
 teksten Marjan Boot, Bertheux,
 Paul Steenhuis, Kees van
 Kooten, Kamagurka/Luc
 Zeebroek
 voorwoord Rudi Fuchs
 ontwerp Studio Anthon
 Beeke, Anthon Beeke, Ruben
 Steeman, Amsterdam
 80 pagina's
 Stedelijk Museum, en NAI
 Publishers

DISPLAY: EEN VOORSTEL TOT GEMEENTELIJKE KUNST-AANKOPEN 2000/ 2001

cat. nr. 863 (Ned/ Eng)
 (losbladig in doos
 isbn 90-5006-158-3
 teksten Marjan Boot, Martijn
 van Nieuwenhuyzen
 voorwoord Liesbeth den
 Besten
 ontwerp Experimental Jetset,
 Amsterdam
 25 kaarten, 2 vouwbladen

CONCEPTUELE KUNST IN NEDERLAND EN BELGIË 1965-1975: KUNSTENAARS, VERZAMELAARS, GALERIES, DOCUMENTEN, TENTOONSTELLINGEN, GEBEURTENISSEN

cat. nr. 864 (Ned); 865 (Eng)
 isbn 90-5662-246-3 (Ned);
 90-5662-247-1 (Eng)
 teksten Suzanna Héman,
 Jurrie Poot, Hripsimé Visser
 (red); Carel Blotkamp, Camiel
 van Winkel
 voorwoord Rudi Fuchs
 ontwerp Wigger Bierma,
 Werkplaats Typografie,
 Arnhem; Ingo Offermanns,
 Keulen, 198 pagina's
 Stedelijk Museum,
 en NAI Publishers

GRAYSON PERRY – GUERRILLA TACTICS

cat. nr. 866 (Ned/ Eng)
 isbn 90-5662-250-1
 teksten Marjan Boot, Louisa
 Buck, Andrew Wilson
 voorwoord Rudi Fuchs
 ontwerp Mart. Warmerdam,
 Halfweg
 111 pagina's
 Stedelijk Museum,
 en NAI Publishers

HANS JOSEPHSOHN

cat. nr. 871 (Ned/ Eng)
 SMA Cahiers 25
 isbn 90-5006-159-1
 teksten Jan Hein Sassen
 voorwoord Rudi Fuchs
 ontwerp Walter Nikkels,
 Dordrecht, Köln
 37 pagina's

ALDO VAN EYCK: DE SPEELPLAATSEN EN DE STAD

cat. nr. 867 (Ned); 868 (Eng)
 isbn 90-5662-248-X (Ned);
 90-5662-249-8 (Eng)
 teksten Liane Lefavre,
 Ingeborg de Roode,
 Lia Karsten, Anja Novak en
 Debbie Wilken, Erik Schmitz,
 Francis Strauven
 voorwoord Rudi Fuchs
 ontwerp Arlette Brouwers,
 Amsterdam, Emst
 144 pagina's
 Stedelijk Museum,
 en NAI Publishers

FRANZ ACKERMANN: SEASONS IN THE SUN

cat. nr. 872 (Ned/ Eng)
 isbn 90-5006-161-3
 teksten Leontine Coelewijn,
 Gregor Jansen
 ontwerp Walter Nikkels,
 Dordrecht, Köln
 56 pagina's

LIFE IN A GLASS HOUSE: EEN VOORSTEL TOT GEMEENTELIJKE KUNSTAANKOPEN 2001/2002

cat. nr. 873 (Ned/ Eng)
 isbn 90-5-6-162-1
 teksten Sven Lütticken
 (essay), Renske Janssen,
 Minka Bos,
 Suzanne van de Ven
 voorwoord Jan Hein Sassen
 ontwerp Coup
 (Peter van den Hoogen en
 Erica Terpstra), Amsterdam
 94 pagina's

TEN YEARS TRACEY EMIN

cat. nr. 874 (Ned/ Eng)
 SMA Cahiers 26
 isbn 90-5006-163-x
 tekst Rudi Fuchs
 ontwerp Walter Nikkels,
 Dordrecht, Köln, 39 pagina's

STEDELIJK MUSEUM AMSTERDAM IN 2001

(Ned/Eng) isbn 90-5006-160-5
 teksten conservatoren
 Stedelijk Museum, Jan van
 Adrichem, Willem van Beek,
 Jelle Bouwhuis; (Ned/ Eng)
 voorwoord Rudi Fuchs,
 Stevijn van Heusden
 ontwerp Mevis & Van
 Deursen, Amsterdam
 120 pagina's

COLIN MCCAHON: A QUESTION OF FAITH

Engelse editie
 isbn 0-908802-91-9
 teksten Marja Bloem, Martin
 Browne, William McCahon,
 Murray Bail
 voorwoord Rudi Fuchs/
 Marja Bloem
 ontwerp Craig Potton
 Publishing, Nelson,
 New Zealand
 271 pagina's
 Stedelijk Museum
 en Craig Potton

STEDELIJK MUSEUM BULLETIN

(Ned/Eng) issn 0921-6189
 verscheen in 2002 zes maal
 redactie Jelle Bouwhuis
 vormgeving Henk Marseille,
 Haarlem

NIEUWSBRIEF STEDELIJK MUSEUM BUREAU AMSTERDAM

verscheen in 2002
 acht maal
 redactie Martijn van
 Nieuwenhuyzen
 vormgeving Mevis & Van
 Deursen, Amsterdam

KINDERBULLETIN

verscheen in 2002 vier maal
 redactie Marian Cramer,
 Rixt Hulshoff Pol
 ontwerp Studio Design S-D-A
 [Benjamin Beek], Amsterdam

'CATHEDRA' BARNETT NEWMAN

De restauratie van de
 Cathedra door
 Elisabeth Bracht, Irene
 Glanzer, Louise Wijnberg
 camera: Menno Grootveld
 samenstelling:
 Henneke Molhoek
 montage: Caitlin Hulscher
 ca. 20 minuten

INTERVIEW MET AVERY PREESMAN

camera: Menno Grootveld
 samenstelling:
 Henneke Molhoek
 montage: Caitlin Hulscher
 ca 10 minuten

YSBRANT

Voordracht Remco Campert
 Gedicht Remco Campert
 camera: Menno Grootveld
 samenstelling:
 Henneke Molhoek
 montage: Caitlin Hulscher
 ca 5 minuten

MARJAN BOOT IN GESPREK MET GRAYSON PERRY

camera: Menno Grootveld
 samenstelling:
 Henneke Molhoek
 montage: Caitlin Hulscher
 ca 15 minuten

MUSEUM @ WORK

G.R.A.S. PROJECT VOOR HET
 VMBO gemaakt door:
 Erik Gaskemper, Henneke
 Molhoek, Janna Pot,
 Huib Schoonhoven prod.
 ca 15 minuten

TOT ZOVER G.R.A.S. PROJECT VOOR HET VMBO

Video verslag van dit project
 camera: Menno Grootveld
 samenstelling:
 Henneke Molhoek
 montage: Caitlin Hulscher
 ca 12 minuten

STEDELIJK MUSEUM IN DE NIEUWE KERK 1947-2002 NO 1 BEELDEN/ SCULPTURE

Interviews met: Guido
 Geelen, Krijn de Koning,
 David Bade, Jos Kruit,
 Michael Jacklin
 camera: Alfred Broer
 samenstelling:
 Henneke Molhoek
 montage: Caitlin Hulscher
 ca 12 minuten

Al deze video's zijn op
 aanvraag te zien in de
 bibliotheek van het Stedelijk
 Museum aan Deccaweg 26,
 Amsterdam

(zowel de aankopen uit
 DISPLAY als LIFE IN A GLASS
 HOUSE vonden daadwerkelijk
 plaats in 2002)

TIONG ANG

SCHOOL (video), 1999-2001

DINIE BESEMS

KLEED (armband), 2001
 ZAKDOEK (kleed), 2001
 BRACELET TRYING TO BE
 RING (armband), 1998
 RING TRYING TO BE
 BRACELET (armband), 1998
 ZILVEREN ZAKDOEK (video),
 2002

FLEUR BOONMAN

NIGHT OVER (fotowerk), 2002

CÉLIO BRAGA

ABLUTION (video), 2002

HANS BROEK

SKETCH FOR STRUCTURE
 (aquarel), 2002
 SKETCH FOR FREEWAY
 PAINTING (aquarel), 2002

IRIS EICHENBERG

OMNIVOREN (video), 2002
 (ZONDER TITEL) (halssieraad),
 2002

JUUL HONDIUS

BUS (fotowerk), 2001

TWAN JANSSEN

STAGE PROPERTY # 20901
 UNTITLED (beeld), 2002

GÉRALD VAN DER KAAP

XIADA (GIRLS DORM), XIAMEN
 (fotowerk), 2002
 WEIWEI (TRACK) (video), 2002

FRANSJE KILLAARS

SWING (installatie), 1998

KLAAS KLOOSTERBOER

02136 (schilderij), 2002

SUSKA MACKERT

TO BE ON DISPLAY (video),
 2002

JOS VAN MERENDONK

2002-2-1-4 (schilderij), 2002

ROBERT SMIT

LANDSCAPE WITH BOTTLE
 (halssieraad), 2001

BEREND STRIK

PUNCH BAG 1 (schilderij),
 2002

PUNCH BAG 2 (schilderij),
 2002

LOST STRUCTURE (schilderij),
 2002

FRANK TJEPKEMA

BLING BLING (hanger), 2002

EDWIN ZWAKMAN

VOORSTAD (fotowerk), 1997

DIRECTIE

R.H. Fuchs
Artistiek directeur
W.S. van Heusden
Algemeen directeur

STAFBUREAU

M. Bertheux
Assistent artistiek directeur
E. Hemmes
Projectleider
tentoonstellingen

MUSEALE ZAKEN

L.M.H. Coelewijn
Hoofd Museale Zaken

(ASSISTENT)

CONSERVATOREN

M.J.A.L. Bloem
Conservator
M. Boot
Conservator
L.A.A. F.M. Dosi Delfini
Conservator meubelproject
C.C.E. Garvelink-Glaenburg
Conservator (wnd.)
S.M.T.A. Héman
Conservator
G.J. Imanse
Hoofdconservator
D.M.M.G. Mignot
Conservator
J.A. Poot
Conservator
I.V.H. de Roode
Conservator
J.H.T.M. Sassen
Conservator
A.M. Splinter
Assistent-conservator
T.H.C. Visser
Conservator

RESTAURATOREN

E.H.M. Bracht
Eerste restaurator
A.G. van Oort
Eerste restaurator
C.A.M. Weerdenburg
Eerste restaurator
J.W. Brugman-Van Bennekom
Restaurator
L.J.M. Cats
Restaurator
M.A. Vogel-Wegener
Sleeswijk
Restaurator
L. Wijnberg
Restaurator
K. Bakker
Lijstenmaker

**PRENTEN, TEKENINGEN,
FOTOGRAFIE**

M.P.H. Maas
Project medewerker
R.E. Beekhuizen
Encadreur
P.G.M. van Orsouw
Medewerker
B. Bakels
Medewerker

**TOEGEPASTE KUNST
EN VORMGEVING**

E.M.E. Besjes
Medewerker
H. Pramudji
Medewerker
A.J.M. Verschueren
Medewerker

**DOCUMENTATIE
EN ONDERZOEK**

J.N.M. van Adrichem
Hoofd Wetenschappelijk
Documentatie
C.G. Roodenburg-Schadd
Wetenschappelijk
projectmedewerker
M. Munninghoff
Medewerker
M.M. Soeting
Medewerker

BIBLIOTHEEK

M. Nijhoff
Hoofd bibliotheek
W.V. van Beek
Medewerker
J.S.J. Boedels
Medewerker
E. Brakenhoff
Medewerker
M.J. Hendricks
Medewerker
B.J. Nijland
Medewerker
S.M. Stokhof
Medewerker
D.G. Veltman
Medewerker
C.G.J. Vogel
Medewerker

KUNSTINVENTARIS

M.C.J. Knies-Meijer
Hoofd Kunstinventaris
M.M. Soeting
Assistent-conservator
M. Rummens
Assistent wetenschap-
pelijke documentatie
G. Bakker
Medewerker
kunstinventaris
A.F.A. Grimmon
Medewerker
kunstinventaris
F.M. van Lamoen
Medewerker
kunstinventaris
M. Zweers
Medewerker
R. Kauwen
Medewerker
W.A. de Voogd
Applicatiebeheerder Ad-lib

DEPOTS

M.H.J. van den Bemt
Depotbeheerder
B. Splinter
Depotbeheerder
R.S. Staphorsius
Depotbeheerder
B. Koekoek
Depotmedewerker
S. Groot
Assistent
depotmedewerker

F.C. de Jong
Eerste medewerker
buitendepot
M.J. van Dam
Medewerker buitendepot
G.C. Boekel
Assistent-medewerker
buitendepot

**UITGEVERIJ EN
FOTOGRAFISCH ATELIER**

E.M. Feuth
Medewerker reproductie
verkoop
D. Hogers
Fotograaf
R.W.P. Versluys
Fotograaf
E.K. Balog-Postma
Laborant
M.M. Ben Arfa
Medewerker fotografie

**COMMUNICATIE EN
MARKETING**

G.L.M. van Heesbeen
Hoofd Communicatie en
Marketing
J.J. Bouwhuis
Persvoorlichter
N. van den Bosch
Medewerker vereniging
vrienden en SMBC
A.H.C. Houck-Dibbitts
Medewerker sponsoring en
fondsenwerving
M. Cramer
Medewerker marketing
J.C. de Bruijn
Medewerker voorlichting/
web-editor
W.J.L.A. Nijö-van Ruiten
Redactioneel medewerker
H. Molhoek
Educatief medewerker
R.A. Hulshoff Pol
Educatief medewerker

**STEDELIJK MUSEUM
BUREAU AMSTERDAM**

M.D.J. van Nieuwenhuyzen
Conservator
B. van der Heide
Algemeen medewerker
J. Meijer
Algemeen medewerker
M.C. Botter
Receptionist

**PERSONEEL EN
ORGANISATIE**

J.H. Meijer
Hoofd
J. Mulder
Personeelsadviseur
Y. Phelipa
Assistent-
personeelsadviseur
R. Volmer
Adviseur
rechtspositie/personeels-en
salarisadministrateur
A. Fehres
Medewerker secretariaat
P&O
S. Groenevelt
Projectmedewerker

**BUREAU MANAGEMENT
ONDERSTEUNING**

P. Geerlings
Hoofd/directiesecretaris
P.P. van der Burg
Indicateur/medewerker
directiesecretariaat
E. Visscher
Directiesecretaresse
M. Hendriks
Medewerker
C.G.M. Leijtens
Medewerker
R.M. Otter
Medewerker
L.H.M. Scheffers
Medewerker
A.M.F.W. van der Vleuten
Medewerker
A.R. van den Berg
Medewerker
bruikleenverkeer/
verzekeringen

POSTKAMER

J.C. Wolkers-Goudemond
Beheerder postkamer
A. Bronotte
Medewerker
R. Timpico
Medewerker

**FINANCIËN,
AUTOMATISERING
EN CONTROL**

G.J. Verboekent
Sectorhoofd/ controller
A.S. Bakker-Kalkhoven
Hoofd Financiën
W.J.G. de Jong
Boekhouder
C.J. Muller
Kassier
M. Blankenlee-Vos
Medewerker
M.E. van Goudoever
Medewerker
H.M. van Impelen-Rootring
Medewerker
C.W.J.J. Meijer
Medewerker
A.M. van der Pol
Medewerker
M. Açikgoz
Systeembeheerder

FACILITAIRE ZAKEN

M. Pranger
Sectorhoofd facilitaire zaken

PLANBUREAU

H. Wessels
Planner
P. Pijper
Instructeur
F. Hermelijn
Medewerker evenementen
M. Barberic
Medewerker

**BEDRIJFSBEVEILIGING
EN VERZORGING**

G.W. Schreurs
Hoofd
E.L. Kolk
Teamchef beveiliging
R. Moore
Teamchef beveiliging

M.S. Anoepe
1e Beveiligingsmedewerker
K. Erdem
1e Beveiligingsmedewerker
C.L.J. Gepken-Tak
Beveiligingsmedewerker
M. Houtepen
1e Beveiligingsmedewerker
E.M. van de Ruit-Bakker
1e Beveiligingsmedewerker
A. Kruiswijk-Zurcher
1e Beveiligingsmedewerker
A. Liaghat
1e Beveiligingsmedewerker
P. Singh-Badloe
1e Beveiligingsmedewerker
M.R. Goher Zayed
1e Beveiligingsmedewerker
E.J.W. Scagliotti-Mulder
1e Beveiligingsmedewerker
F.M. Nourzai
1e Beveiligingsmedewerker
S.M. Ghosheshadeh
Beveiligingsmedewerker
H.J. Sadiq
1e Beveiligingsmedewerker
J.F. Haltman
1e Beveiligingsmedewerker
S. Menshov
1e Beveiligingsmedewerker
J. Safi
1e Beveiligingsmedewerker
B.H.P. Stuurman
1e Beveiligingsmedewerker
J. Al Kadi
1e Beveiligingsmedewerker
J. de Vries-Ivanekova
Beveiligingsmedewerker
H. Asruf
Beveiligingsmedewerker
A.M.E. Jansen
Beveiligingsmedewerker
G.L.G. Schakel
Beveiligingsmedewerker
S. Piroe-Bakridi
Suppoost
I.T. van Selst-Riedewald
Suppoost
E.J. Dekker
Suppoost
E. van Deursen
Suppoost
E.S. Ramdas-Ramsodit
Suppoost
V.T. Vink-Garrido
Suppoost
M. Kabil el Hak
Suppoost

S.H. Knaup-Van Putten
Teamchef verzorging
J.H. van der Meulen
Eerste medewerker
verzorging
L.A. Vos-Beenen
Medewerker
L.R. Devid
Medewerker
A.M. Wilhelm-Van Dorth
Medewerker
L.Guler
Medewerker
C.M. Hoffmann
Medewerker
I.A. List-Koolwijk
Medewerker
A.M. Kraehe
Medewerker

H. Kremers
Medewerker
M. Krumeich
Medewerker
S.M. Do Carmo-Lopes
Ferreira
Medewerker
M.W. Swinkels-Meijerink
Medewerker
M. Moelee
Medewerker
S. Sewgobind
Medewerker
C.D.M. Verbeek
Medewerker
G. Verschut-Mijnders
Medewerker
S.J. Zevenbergen
Medewerker

WERKGELEGENHEIDS- PROJECT BEVEILIGING

F. Ahmadzai
Aspirant
beveiligingsmedewerker
S. Araya
Aspirant
beveiligingsmedewerker
M. Begzad
Aspirant
beveiligingsmedewerker
S. Gomaa
Aspirant
beveiligingsmedewerker
A. Jamaly
Aspirant
beveiligingsmedewerker
A. Hajhassan
Aspirant
beveiligingsmedewerker
A. Karimi
Aspirant
beveiligingsmedewerker
K. Karneylzadeh
Aspirant
beveiligingsmedewerker
S. Khandjan
Aspirant
beveiligingsmedewerker
S. Kwetir
Aspirant
beveiligingsmedewerker
F. Lopez
Aspirant
beveiligingsmedewerker
M. Maroof
Aspirant
beveiligingsmedewerker
F. Mehrabi
Aspirant
beveiligingsmedewerker
O. Molina
Aspirant
beveiligingsmedewerker
M. Nabizada
Aspirant
beveiligingsmedewerker
B. Nazerian
Aspirant
beveiligingsmedewerker
G. Stojkovic
Aspirant
beveiligingsmedewerker
A. Sumo
Aspirant
beveiligingsmedewerker

J. Williams
Aspirant
beveiligingsmedewerker
A. Zahed
Aspirant
beveiligingsmedewerker
F. Zandi Pajoeh
Aspirant
beveiligingsmedewerker
A. Zanzan
Aspirant
beveiligingsmedewerker
D. Petrujlevic
Aspirant
beveiligingsmedewerker
S. Owusu
Aspirant
beveiligingsmedewerker
C. Visser
Aspirant
beveiligingsmedewerker
S. Bahadory
Aspirant
beveiligingsmedewerker
S. Halilovic
Aspirant
beveiligingsmedewerker
N. Noorifard
Aspirant
beveiligingsmedewerker
S. Sibasmyn
Aspirant
beveiligingsmedewerker
S. v.d. Oever
Aspirant
beveiligingsmedewerker
A. Azad
Aspirant
beveiligingsmedewerker
M. Nazari
Aspirant
beveiligingsmedewerker
K. Karacaer
Aspirant
beveiligingsmedewerker
K. Chalbi
Aspirant
beveiligingsmedewerker
M. Shohibzadeh
Aspirant
beveiligingsmedewerker
A. Abdulqaium
Aspirant
beveiligingsmedewerker
S. Hosseini
Aspirant
beveiligingsmedewerker
T. Mladen
Aspirant
beveiligingsmedewerker
S. Atayee
Aspirant
beveiligingsmedewerker
A. Mohamed
Aspirant
beveiligingsmedewerker

KANTINE

E.E. Kolder
Kantinebeheerder
B. Ommen
Medewerker

DESK

H.E. Felling-Engelsman
Deskmedewerker
D. Hakvoort
Deskmedewerker

J. de Jong
Deskmedewerker
E.J. de Laat
Deskmedewerker
J.W. Wolters
Deskmedewerker

TECHNISCHE DIENST

A. Kerpentier
Hoofd technische dienst
T.W.L.M. Kox
Eerste medewerker
technische dienst
D.G. Clement
Technicus
J.M. Coesel
Technicus
A. Coster
Technicus
A. van Elst
Technicus
A. Evers
Technicus
G. van Ham
Technicus
R. den Hartog
Technicus
C. Jansen
Technicus
J.S.L. Kenter
Technicus
P. van der Lem
Technicus
C.M. Pels
Technicus
F.G. Staphorsius
Technicus
L.W. Fritz
Onderhoudsmedewerker
A.G. van Velzen
Medewerker GBS
G. Hoogeveen
Eerste medewerker Audio
visueel
A.I. Mohamed
Medewerker Audio visueel
P.B. Holtus
Medewerker

EMBALLAGE

C.D. Nahr
Hoofd emballage
M.H. Bongaarts
Emballeur
J. Koops
Emballeur
P. Lehmann
Medewerker emballage

TRANSPORT

R. Ruijzendaal
Hoofd
J.A. te Paske
Eerste medewerker
transport
R. Boot
Chauffeur/Transporteur
R.P. Hendriks
Chauffeur/Transporteur
H.H. Kral
Chauffeur/Transporteur
M. Krumeich
Chauffeur/Transporteur

MAGAZIJN

R. Schoelitz
Magazijncoördinator

N. van Beek
Medewerker
D.M. Rhebok
Medewerker

WINKEL

M. Poot-Van Lingen
Winkelcoördinator
M. Kortekaas-Biesterbos
Medewerker
C. Krijgsman
Medewerker
J.W. Wolters
Medewerker

MEDEWERKERS UIT DIENST 2002

Y. van der Ben
Suppoost
G. Biemholt
1e Beveiligingsmedewerker
C. Boeren
Systeembeheerder
A.v. Dommele
Teamchef beveiliging
J. Houweling
Medewerker Toegepaste
Kunst en Vormgeving
R. Hund
Emballeur
M.A. de Kruijff-Zemmelink
Deskmedewerker
E.O. Lents
1e Beveiligingsmedewerker
J.R. Rammeloo
Medewerker sponsoring
en fondsenwerving
I. Romijn
Medewerker verzekeringen
H. van Rooijen
Projectmedewerkster
nieuwbouw
E.M. Thomassen
Winkelmedewerker
H.J. de Waal
Eerste medewerker
technische dienst
J. Wendel
Medewerker BMO
B. Withoud
Coördinator magazijn
H. Zwikker
Technicus

STAGIAIRES

E. Banning
Personeel en Organisatie
E. Bakir
Systeembeheer
M. Barnhoorn
Facilitaire Zaken
S. Basri
Communicatie en
Marketing
M. Hengeveld
Toegepaste Kunst en
Vormgeving
C. Heuvink
Toegepaste Kunst en
Vormgeving
M. Loeffen
Toegepaste Kunst en
Vormgeving
F. van der Stelt
Communicatie en
Marketing
W. Swarte
Communicatie en
Marketing
R. Timmermans
Beeldenrestauratie
J.R. Vuijk
Personeel en Organisatie

RUDI FUCHS

BESTUURS- EN ADVIESFUNCTIES
 Erelid CIMAM (Comité International des Musées d'Art Moderne)
 Lid bestuur Appel Foundation, Amsterdam
 Lid bestuur Lucebert Stichting, Bergen NH
 Lid bestuur Chinati Foundation, Marfa (Texas), V.S.
 Lid bestuur Vereniging van Vrienden van het Stedelijk Museum
 Lid Rijkscommissie van Advies voor de Bouw van Schouwburgen, Concertzalen & Musea, Amsterdam
 Lid Raad voor Advies van de Vereniging Rembrandt, Amsterdam
 Lid Adviescomité museale zaken Fondazione CRT, Turijn, Italië
 Lid Adviesraad Sammlung Essl, Klosterneuburg, Oostenrijk
 Lid Programmacommissie Bawag Foundation, Wenen, Oostenrijk
 Adviseur bestuur Stichting Stedelijk Museum Business Club

OVERIGE

Jurylid Rhenus Kunstpreis, Düsseldorf, Duitsland

STEVIJN VAN HEUSDEN

BESTUURS- EN ADVIESFUNCTIES
 Voorzitter bestuur Kunsten '92, Amsterdam
 Voorzitter bestuur Stichting Ateliers 63, Amsterdam
 Penningmeester hoofdbestuur BNO, Amsterdam
 Lid bestuur Stichting Art Matters, Amsterdam
 Lid bestuur Stichting Beeldrecht, Amstelveen
 Lid bestuur Stichting Concertzender, Hilversum
 Lid bestuur Holland Festival, Amsterdam
 Lid bestuur Stichting Museumjaarkaart, Amsterdam
 Lid bestuur Stichting Museumplein, Amsterdam
 Lid bestuur Stichting Nieuw Ensemble, Amsterdam
 Adviseur bestuur Stichting Kunstcentrum Volten

OVERIGE

Deelnemer ACI en OAM

JAN VAN ADRICHEM

BESTUURS- EN ADVIESFUNCTIES
 Lid Museumcommissie Centraal Museum Utrecht
 Lid Commissie Beeldende Kunst, Utrecht

Lid Internationale Beeldencommissie Rotterdam
 Lid bestuur Jan van Eyck Academie Maastricht
 Lid Amsterdamse Kunstraad
 Lid Sectie Moderne Kunst van de Onderzoekschool Kunstgeschiedenis
 Lid stuurgroep Stichting Behoud Moderne Kunst
 Lid verschillende adviescommissies Mondriaan Stichting

PUBLICATIE

'Nieuwe beelden voor Rotterdam', in Beelden in Rotterdam. Rotterdam (CBK/010) 2002, pp. 16-29

LEZINGEN

'Dolf Henkes', Schieland-huis, Rotterdam, 24 maart 2002
 'Collectiecatalogi van Nederlandse musea van moderne kunst', Onderzoekschool en NMV, Utrecht, 20 juni 2002

OVERIGE

Begeleiding promotieonderzoek aan de Universiteit Utrecht
 Lid tijdelijke Auditcommissie Rabobank, Utrecht en Eindhoven
 Gastdocentschap Sandberg Instituut, Amsterdam
 Dagvoorzitterschap en organisatie studiedag 'Kunsthistorische archieven: beheer en gebruik', RKD en Onderzoekschool Kunstgeschiedenis, Den Haag

JOOSJE VAN BENNEKOM

Lid begeleidingscommissie van de restauratieopleiding in Maastricht (SRAL)

MAARTEN BERTHEUX

Adviseur voor het Van Reekum Museum/
 Apeldoorns Museum te Apeldoorn
 Lid van de werkgroep G.R.A.S. voor het VMBO

MARJA BLOEM

Bestuurslid diverse muziekinstellingen
 Lid Commissie Zichtbaarheid, Mondriaan Stichting

MARJAN BOOT

LEZING EN PUBLICATIE
 'De positie van de keramist', Akademie voor Kunst en Vormgeving, 's-Hertogenbosch en Europees Keramisch Werkcentrum, Congres: 12 december 2002
 'Dutch Diversity?', in tentoonstellingen catalogus Dutch Diversity, Lesley Craze Gallery, Londen, 27 september-26 oktober 2002

OVERIGE

Lid werkgroep universitaire master-opleiding MA-museumconservator, een samenwerkingsverband van de Vrije Universiteit, de Universiteit van Amsterdam en de vier grote Amsterdamse musea

JELLE BOUWHUIS

Lid bestuur Casco, Utrecht
 Voorzitter jury 'expo', Kunstbende finale, Utrecht, juli 2002

PUBLICATIES

Beelden in Rotterdam, Rotterdam (CBK/010) 2002.
 Nederlandse en Engelse editie (204 p's). Co-redacteuren:
 J. van Adrichem en M. Dölle
 'Obscured Visions - an interview with Mike Kelley' Artforum, 40 (maart 2002) 7, pp.114-119 (in samenwerking met R. Storr).
 'Kunstbroeders', Utrechts Nieuwsblad, 10 april 2002
 'Gwangju Biënnale', Metropolis M, XXII (2002) 3, pp.58-59
 'Jeroen Hoogstraten - Keihard Monumentaal', in Jeroen Hoogstraten - opdrachten, voorstellen, onderzoek, Amersfoort (Centrum Beeldende Kunst), 2002, np

ELISABETH BRACHT

Lid begeleidingscommissie van de restauratieopleiding in Maastricht (SRAL)

LEONTINE COELEWIJ

BESTUURS- EN ADVIESFUNCTIES
 Lid Commissie Internationaal, Mondriaan Stichting
 Voorzitter Commissie Cultureel Verdrag Nederland-Vlaanderen werkgroep kunstenaars-archieven (samen met Bart De Baere)
 Adviseur Kunstcommissie, De Nederlandsche Bank

LUCA DOSI DELFINI

LEZINGEN
 "'De klassiekers", beroemde meubels van de XXe eeuw', tijdens symposium voor Architectuur en Vormgeving, Fa. CILLO, Zutphen, 5 oktober 2002
 'Fotografie verzamelen in de 60er en 70er jaren', tijdens symposium Fotografie, Sotheby's Amsterdam, 24 oktober 2002
 'Drie foto-verzamelingen uit de 60er en 70er jaren: Collection Sam Wagstaff, Gilman Palser Collection, Collectie Banque Bruxelles-Lambert', aula Stedelijk Museum, 10 december 2002

BEN VAN HEESBEEN

Lid commissie Public Relations & Management van de Nederlandse Museum Vereniging

SUZANNA HÉMAN

Secretaris Stichting Lucebertiana

LEZING

'Lucebert', Studium Generale Rietveld Academie, 6 november 2002

RIXT HULSHOFF POL

SCRIPTIE
 'Educatie in het Stedelijk Museum. Naar een betere afstemming van visie, wensen en aanbod', Universiteit van Amsterdam, 2002

GEURT IMANSE

BESTUURSFUNCTIE
 Penningmeester van de Board of Directors van ICAN (International Contemporary Arts Network), Amsterdam

PUBLICATIES

'Museum en onderzoek. Een korte inleiding met het Stedelijk Museum Amsterdam als voorbeeld', Jong Holland 18 (2002) 2, pp. 58-60
 'Name no Names, tekeningen van Marlene Dumas', Vitrine 15 (2002) 4, pp.10-15
 "Tien jaar na 'De Grote Utopie'. Stand van wetenschap vanuit het Stedelijk Museum over het fenomeen van de Russische avant-garde", Jong Holland 18 (2002) 3, pp. 28-35
 'Between Moscow and Amsterdam' in: John E. Bowlf and Marc Konecny (eds.), A Legacy Regained: Nikolai Khardzhiev and the Russian Avant-Garde, Palace Editions, St. Petersburg 2002, p. 205

LEZING

'The Stedelijk Museum Amsterdam' voor The Museum of Contemporary Art, Belgrado, 14 mei 2002

OVERIGE

Begeleiding onderzoek met beurs Mondriaan Stichting: Caroline Roodenburg-Schadd, Verwervingen Sandberg voor het Stedelijk Museum 1945-1963 (met emiritus-hoogleraar dr. Evert van Uiter, UvA Amsterdam en drs. Mieke Rijnders, OU Heerlen)
 Begeleiding onderzoekers archief Khardzhiev-Chaga Stichting
 Deelname congres The Russian Avant-Garde Book

1910 - 1934, The Museum of Modern Art, New York, 30 maart 2002
 Deelname BoD meetings ICAN Boekarest (mei) en Amsterdam (december)

HENNEKE MOLHOEK

Lid van de werkgroep G.R.A.S. voor het VMBO

MARTIJN VAN NIEUWENHUYZEN

BESTUURS- EN ADVIESFUNCTIES
 Associate Director of Exhibitions, Institute of Contemporary Arts London
 Lid jury Charlotte Köhlerprijs, Prins Bernhard Cultuurfonds, Amsterdam
 Lid selectiecommissie BijlmAIR, Artist In Residence-project van SMBA en Artoteek Zuidoost
 Lid Begeleidingscommissie Onderzoek naar de beroepspraktijk van beeldende kunstenaars en vormgevers in Amsterdam (Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling Gemeente Amsterdam)

TENTOONSTELLINGEN

L.A. Raeven, *WILDZONE 1 & 2*, ICA London, februari - maart 2002
DE RIJKE DE ROOIJ, 3 FILMS, ICA London, mei - juli 2002

OVERIGE

Gastdocent curatorenopleiding De Appel
 Presentatie visitatiecommissie geldstroom landelijke overheid (Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling Gemeente Amsterdam)

MICHIËL NIJHOFF

BESTUURS- EN ADVIESFUNCTIES
 Voorzitter OKBN (Overleg Kunsthistorische Bibliotheken Nederland)
 Lid 'Standing Committee' van de 'Art Section' van IFLA (International Federation of Library Associations)

PUBLICATIES

'Film vertekent het leven, maar cliché van vrouw en bril lijkt te kloppen: bibliothecarissen in de film', Bibliotheekblad, tweeweekelijks vakblad voor de openbare bibliotheken, 6 (11 oktober 2002) 20, pp.14-16
 Interview 'Professional in het nieuws: Michiel Nijhoff, Informatieprofessional, vakblad voor informatiewerkers, 6 (november 2002) 11, pp. 10-11

OVERIGE
Docent aan de GO,
Opleidingscentrum voor
informatiedienstverlening te
Den Haag

JURRIE POOT

BESTUURSFUNCTIES

Secretaris/ penningmeester
bestuur Stichting H.N.
Werkman
Lid bestuur Stichting
Lucebertiana.

PUBLICATIONS

'Hendrik N. Werkman en de
internationale avantgarde', in:
Hubert F. van den Berg &
Gilles J. Dorleijn (red.),
Avantgarde! Voorhoede?
Vernieuwingsbewegingen in
Noord en Zuid opnieuw
beschouwd, Uitgeverij.
Vantilt, z.pl. 2002, pp. 37ff
'From Sketch to Full Size.
Developments in Draughts-
manship since 1880', in: Aux
Quatre Vents. A Festschrift for
Bert W. Meijer, Centro Di,
Firenze 2002, pp. 15ff

TENTOONSTELLING

'Hendrik N. Werkman, terug in
Groningen', Groninger
Museum, 9 november 2002 –
16 februari 2003

INGEBORG DE ROODE

BESTUURS- EN

ADVIESFUNCTIES

Commissie Vormgeving
Fonds voor Beeldende Kunst
Vormgeving en Bouwkunst
Selectiecommissie
tentoonstelling 'Via Milano'
voor Beroepsvereniging
Nederlandse Ontwerpers
Selectiecommissie
tentoonstelling 'Wetdesign'
voor Europees Keramisch
Werkcentrum
Nominatiecommissie
ledenobject Stichting
Vrienden van Modern Glas

PUBLICATIONS

'Theater Tuschinski in oude
luister hersteld', Jaarboek
Stichting Textielcommissie
Nederland 2001, Amsterdam
2002, pp. 106-113
Redactie: Satyendra Pakhalé,
cultural nomad. From Projects
to Products / Dal progetto al
prodotto, Milaan 2002

LEZING

'Industriële Vormgeving in het
Stedelijk Museum' Afdeling
Industriële Vormgeving,
Rietveld Academie,
Amsterdam, 4 maart 2002

OVERIGE

Samenstelling 'Designers
Present' voor Het Design
Platform Eindhoven
Redactiecommissie Stichting

Textielcommissie Nederland
(redactie jaarboek 2001)

**CAROLINE ROODENBURG-
SCHADD**

PUBLICATIE

Expressie en ordening. Het
verzamelbeleid van Sandberg
en Jaffé in het Stedelijk
Museum, 1945-1963, Jong
Holland 18 (2002) 2, pp.12-19

LEZING

Willem Sandberg und das
Stedelijk Museum in
Amsterdam, oder: 'Mouseion-
Museum. Die Konflikte des
modernen Kunstmuseums in
der Museumspolitik Willem
Sandbergs', Neus Museum in
Neurenberg, 12 februari 2002
Referent bij de Studiemiddag
Kunsthistorische archieven:
beheer en gebruik, RKD, Den
Haag, 28 juni 2002

MAURICE RUMMENS

PUBLICATIE

'Decoratief, taboe of tover-
woord. Roger Bissière en het
decoratieve element in de
moderne schilder-kunst', Jong
Holland 18 (2002) 1, pp. 20-25

JAN HEIN SASSEN

BESTUURS- EN

ADVIESFUNCTIES

Adviseur Kunstcommissie
De Nederlandsche Bank
Lid Kunstcommissie AMC
(Academisch Medisch
Centrum), Amsterdam

LEZING

'De Beeldencollectie van het
Stedelijk Museum' lezing in
De Nieuwe Kerk, Amsterdam,
juni 2002

HRIPSIMÉ VISSER

BESTUURS- EN

ADVIESFUNCTIES

Lid Adviescommissie
Nederlands Foto Archief,
Rotterdam
Redactielid Lexicon
Geschiedenis van de
Nederlandse Fotografie,
Studie- en Documentatie-
centrum voor fotografie,
Universiteit Leiden, uitgeverij
Voetnoot, Antwerpen

PUBLICATIONS

'What are museum making of
photography', in Blink, 100
photographers, 010 curators,
010 writers, Phaidon Press
Inc, Londen, pp.430-431
H. Visser, Ed van der Elksen,
Phaidon Press Ltd, 2002

TENTOONSTELLING EN

PUBLICATIE

'Between humanist empathy
and personal expression,
9 Dutch photographers in
the first 25 years after

World War II' en publicatie:
Ersatz, 02 suplemento,
Fotografia holandesa do
pós-guerra; Centro Português
de Fotografia, Porto, Portugal,
22 februari – 30 april 2002

SANDRA WEERDENBURG

Lid begeleidingscommissie
van de restauratieopleiding in
Maastricht (SRAL)

LOUISE WIJNBERG

Lid begeleidingscommissie
van de restauratieopleiding in
Maastricht (SRAL)

In 2002, the Stedelijk Museum experienced one of the most difficult periods in its history. At the start of the year, the future still looked bright: the municipal council of Amsterdam had approved the museum's renovation and expansion plan as that was developed as commissioned by the municipality and developed in conjunction with Alvaro Siza and the municipal Project Management Bureau, and had reserved a considerable sum for this purpose. There was little about the state of affairs that gave rise to concern for the institute's long-term ambitions. However, in September it became apparent how wrong this estimation had been with regard to the plans formulated so far. The definitive decision was postponed, the plans for the future were once again held up for scrutiny and the relationship between the Stedelijk Museum department and the municipal council became strained. The developments in the decision making surrounding the large-scale renovation which had had accelerated during the two preceding years came to a grinding halt. In part occasioned by the above the board of directors announced their departure in December 2002. Now – in July 2003 – we can thankfully observe that the train to the Stedelijk's new future has once again slowly been set in motion. This is in no small part thanks to the Commissie Toekomst Stedelijk Museum [Committee for the Future of the Stedelijk Museum] set up by the municipality in January as the departing board of directors had insisted upon. The recommendation issued by this committee on 24 June 2003, not only encompasses a vision of the Stedelijk's ambitions including the corresponding expansion, the possible privatisation of the department and the organisation's future management structure, but also a linked, very decisive phased plan which occasioned immediate action.

This annual review provides a chronological overview per month of the principal events organised by or surrounding the Stedelijk Museum, including Stedelijk Museum Bureau Amsterdam. This chronology is interspersed with descriptions of the museum's various acquisitions and ends with announcements by the Friends of the Museum, the Stedelijk Museum Business Club and

overviews of facts and figures. This year the design of the report was provided by Office for T(C), H&M from Rotterdam which took it upon itself to add hundreds of articles from the media to provide what is in our opinion a rather apt expression of the hectic nature of the past year. Please enjoy reading our annual report.

All that remains is for us to thank everyone who provided aid to the Stedelijk in its time of need last year. Many thanks to the museum staff too, which has had to work under great pressure in recent times, but primarily remained focused on the future and even often managed to up the gear one. Finally, we would like to thank Rudi Fuchs. For ten years, this artistic face of the Stedelijk managed – like no other – to make contemporary art accessible to a wide audience, in the museum, countless publications and in the media. This 2002 annual review is proof thereof.

Stevijn van Heusden
(General Director of the Stedelijk Museum until 1 July 2003)
Hans van Beers
(Interim Director of the Stedelijk Museum as of 1 July 2003)

JANUARY 2002

On 4 January 2002, the traditional joint New Year reception of the Netherlands Institute of Cultural Heritage (ICN), the Stedelijk Museum and the Mondrian Foundation took place at the Stedelijk Museum. This year it was Rik Vos General Manager of the ICN's turn to provide the New Year address. He urged the museums to start focussing on their core tasks again – maintaining their collections and narrating a good story – and to stop engaging in shallow marginal phenomena such as parties in museums. 'It is about content, the rest is not important', said Vos. The museum directors present said they were on their guard against the doom scenario of the museum as a theme park, but simultaneously did not wish to be recluses and wanted to be open to social change. 'The events we organise are always related to exhibitions and that is fine', added Stedelijk Museum Director Stevijn van Heusden. In general 2001 was a good year for the Stedelijk: the attendance figures amounted to 412,096, partly thanks to *THE PRESENTATION* curated by Queen Beatrix, the Dennis Hopper retrospective and exhibitions such as *EYE INFECTION* and *STREAMLINE*. Some 30,000 more people visited the museum than in the preceding year. The museum's improved financial situation enabled us to start computerising the collection inventory and digitising the extensive photographic archive. The awarding by the municipal council of Euro 45.4 million (on top of the already awarded budget of Euro 13.6 million) for the renovation and expansion of the museum provided a beautiful farewell to 2001. On 9 January, the museum hosted an 'invitation only' meeting of experts on the subject of art vandalism which was attended by the museum's board of directors and experts of criminal law, art-history, developmental psychology and ICN representatives. The meeting catalogued the problems, discussed possible causes and solutions, and recommended broader public debate (political, legal, media). This meeting was occasioned by the complications surrounding Barnett Newman's canvas *CATHEDRA*, which was on view in its fully restored glory in early 2002. Alongside this and other continuing exhibitions, Young British Artists exponent Sam

Taylor-Wood's first solo exhibition in the Netherlands opened on 26 January. The show included photographs, film and video works dating back to the 1990's which deal with themes such as vulnerability, emotionality, alienation and loneliness, on the basis of the painting tradition and also specifically rooted in Western culture. 'Taylor-Wood buffets the visitor with kitsch, decadence and unbearable suffering', wrote *HET PAROOL* newspaper with regard to this well-attended exhibition. At the close of January, it was announced that the municipal council had approved the design for the new construction and the renovation of the Stedelijk Museum for the sum of Euro 93 million, including a new collection centre in the North of the town. Architectural firm Claus en Kaan was selected to design this centre. This would entail the museum's closure at the end of 2002 and its reopening was to be expected in spring of 2005. However, some Euro 34 million in funding was still required and the municipality was banking on support from the national government and/or sponsors to fill the gap. The *STEDELIJK MUSEUM BULLETIN* was given a more magazine-like appearance as of its first issue, while the first Stedelijk Museum Children's Bulletin was published on 15 January 2002 and has since appeared four times a year free of charge.

FEBRUARY 2002

'It is going to be an odd year', remarked Director Rudi Fuchs in an interview with Dutch newspaper *DE TELEGRAAF*, thereby referring to the planned closure of the Stedelijk Museum on 1 January 2003 with a view to the urgently needed renovation and construction activities. In anticipation of the restructuring Fuchs started experimenting with the presentation of the permanent collection which is to be given a permanent place in the renovated building. In his view, 19th-century pieces should be sent to the Van Gogh or Rijksmuseum on semi-permanent loan. The Stedelijk could then dedicate itself to the 20th century and contemporary art in general with the necessary emphasis on artists in the wings. Two solo presentations opened in this month by artists who belong to the latter category: paintings by Austrian Christian

Attersee, a multitalented artist who is a set designer, performer, writer, musician, composer, but above all painter, and recent paintings on paper by the 72-year old Ad Snijders: complex expressive and loosely painted colour compositions against a dark background. Work by both artists was purchased in order to broaden the museum's collection. Simultaneously, a small, tasteful exhibit in the Print Room exhibited woodcuts by Donald Judd from the museum's own collection.

The exhibition *1001 NIGHTS* after an idea by Museum Jan Cunen in Oss, where the exhibition had been on show before, was an exceptional event in this month. In Oss, period rooms were used in which the artists exhibited work specially made for the show alongside art from the museum's collection. At the Stedelijk, seven Dutch artists were given a comparable opportunity in a series of cabinets which led to new, surprising combinations. In the framework of children's workshops Avery Preesman taught a painting master class on 17 February and on 22 February a considerable number of interested people took the opportunity to gain behind the scenes insight into the museum library.

A few staff changes took place too. Ben van Heesbeen was appointed Head of the Communication & Marketing Department, but the new distribution of tasks within the board of directors was a more conspicuous development. With both their agreement, Financial Director Stevijn van Heusden was appointed as the museum's General Director, while Artistic Director Rudi Fuchs remained responsible for substantive policy.

On 27 February, a clear majority of the municipal council approved the design for the new construction and renovation of the Stedelijk Museum, but decided that tendering could only take place once the funding had been completely finalised. The task of providing the Euro 34 million still lacking was assigned to the new council to be formed after the elections. The art world and the media had no faith in a good end to the story. 'Serious criticism of Amsterdam's cultural policy' wrote national daily *DE VOLKSKRANT*, while the day after *HET PAROOL* wrote: 'Stedelijk should hope for the best'. Earlier this month, it

had already been announced that the offices, library, depot and the museum's studios would be temporarily moved to a building rented for that purpose nearby the Sloterdijk railway station from 1 December 2002 until January 2005. The implementation of the new computerised Adlib/Admus system commenced, supervised by Wilbert Helmus of the Reekx agency. This was to eventually lead to an integrated database on the art inventory and the library, which would enable both staff and visitors to access information on art objects and documentation from a single source.

MARCH 2002

On 1 March 2002, the Stedelijk hosted the presentation of the book published to commemorate the tenth anniversary of the television programme *JISKEFET* [absurdist/surrealist comedy], which was presented by former professional football player/columnist Jan Mulder. The same day Reyer Kras, Head of the Applied Arts Department left the museum. Director Rudi Fuchs was presented with the First Class Cross of the order of Merit of the Federal Republic of Germany on 13 March by the German Ambassador Edmund Duckwitz. He received the medal for his considerable efforts for good German-Dutch relations, his attention to German artists and also his work as an exhibition organiser in Kassel and Stuttgart, among other places.

Cartoonist, writer and performer Luc Zeebroek or Kamagurka as his alter ego is known had his first museum exhibition of drawings and paintings at the Stedelijk, *TOUR DE TRANCE*. The artist created a mural for the occasion and held an autograph session in the museum shop the day after the opening. On 12 May, there was an impressive turnout for his cartoonist's workshop for children up to 12. The press response to the exhibition was mixed, but attracted a lot of attention partly because of the hundreds of cartoons which could be viewed and printed on site using computer terminals. Furthermore, March was characterised by the Applied Art & Design Department. Besides two small presentations – devices and tools from the museum's own collection and recent cast iron bowls by Bruno Ninaber van Eyben – the

proposals for the Municipal Art Acquisitions 2001/2002 were shown in the New Wing under the title *DISPLAY*. This time, the theme of the purchasing round was jewellery art, whereby the exhibition design by Experimental Jetset stole the show. 'Wood and gold in the Stedelijk's shop window', wrote the papers, referring to jewellery in viewing windows on the Van Baerlestraat side of the building. This was a reference to the well known boutiques further down the street, but inside the museum the designs on show were far from traditional and included nine video presentations some of which served as explanation, some of which were autonomous works in themselves. In the follow-up discussion on the museum's future the Amsterdam Art Council underwrote the opinion of Alderman for Finance Geert Dales (VVD) that Amsterdam threatened to lose its advance guard position in the Dutch art world and that extra funds should be made available for the Stedelijk Museum, the Collection Centre and other cultural institutions. During the heat of the elections, Dales was deeply critical of D'66 Alderman for Culture Saskia Bruines and her approach to the problems surrounding the Stedelijk. After the Employees Council elections at the museum which had a 72% turnout, a new, nine man Employees Council was elected on 20 March, which was to have a very full agenda due to all the developments surrounding the museum.

APRIL 2002

This month, Amsterdam gained a new municipal council in which Hannah Belliot (PvdA) became responsible for cultural policy and – as such – became the new administrative boss of the Stedelijk Museum. Quite soon after she started, worried art historians presented her with a manifesto in which they explained their fears concerning the coming closure of both the Stedelijk and the Rijksmuseum and their libraries. The tendering of the new construction and restoration of the existing buildings were on the Municipal Council's agenda this month, but were postponed as the total required funding of Euro 93 million was far from finalised. April brought us a number of small presentations, such as an overview of the Department of Art and Design at the KPN [Former Dutch Telecom and Postal Service] van

1913-2002, occasioned by that service's sudden dissolution as of 1 April. The small special exhibition was widely discussed in the media which praised 'the requiem of an almost ninety-year old tradition of the KPN's showpiece' and deplored the end. Simultaneously, paintings by Frank van Hemert were on show surrounding the purchase of his piece *MIND OF TIBET* (2001), alongside work by Ysbrant, new acquisitions of rare Venetian glass and the annual exhibition of *THE BEST DUTCH BOOK DESIGNS*: 48 publications selected from a total of 410 entries. However, this month's most talked-about exhibition was the overview: *CONCEPTUAL ART 1965-1975 FROM DUTCH AND BELGIAN COLLECTIONS*. A beautiful overview of 280 artworks inspired by the famous *OP LOSSE SCHROEVEN* (1969) exhibition held at the Stedelijk. 'Sentimental journey in the Stedelijk' opened the *DE TELEGRAAF* newspaper, 'Stedelijk Museum demythologises conceptual art' read *DE VOLKSKRANT*, while the *NRC-HANDELSBLAD* newspaper wrote of 'a beautiful retrospective at the Stedelijk'. 'Discussions of the Absolute' took place at the opening led by American conceptual artist Ian Wilson. On 24 May, a symposium was held in cooperation with the Art Historical Research Institute at which various speakers from universities discussed and analysed conceptual art, and at which artist Gijs Müller spoke of the concept in contemporary art.

In mid-April, the foundation of a project agency within the museum was announced which is aimed at the more efficient and timely recognition of possible bottlenecks in current (exhibition)projects. Complaints from the museums on the Museumplein [Museum Square] about the annual noise pollution caused on Koninginnedag [Queen's official birthday and a public holiday] 'the partying masses bring down the Van Goghs were accepted by the district court which laid down an upper limit for the amount of noise produced.

MAY 2002

In this month, a number of new publications were unveiled at the Stedelijk Museum. On behalf of publishers De Bezige Bij, writer Connie Palmen presented the first copy of *TUSSEN KUNSTENAARS; EEN*

ROMANCE [Among artists, a romance] by Rudi Fuchs: a thick collection of essays on modern visual art which he wrote over the course of the years as a foreword or catalogue text, official speech or literary meditation, travelogue or newspaper article. Bas Heijne praised it in the *NRC-HANDELSBLAD* as 'a monumental collection of his life's work'.

Furthermore, the museum produced the glossy 'Position Paper' in conjunction with Amsterdam municipality, which once again explained the necessity of the renovation and expansion of the Stedelijk Museum, and also contained the plans for new buildings which were later to be shelved due to all manner of events. Finally, on 8 May, the first copy of Renée Steenberg's thesis about private collecting of modern art in the Netherlands was presented to Rudi Fuchs. The publication 'offers insight into the artistic minds of private collectors, their collector's mania, their desire for innovation and their relationship to art', according to the prospectus.

Another announcement this month was the cancellation of the major Malevich exhibition which was to first be shown in the Guggenheim Museum in New York and would then travel to the Stedelijk and later the Russian Museum in St. Petersburg. The Guggenheim's financial problems caused by low attendance figures due to the terrorist attacks of 11 September 2001 occasioned them to pull out.

Another controversial opening took place this month: the first museum exhibition of the art of Grayson Perry. At the *GUERRILLA TACTICS* exhibition, which was supported by the British Council, visitors could view the beautifully decorated, but confrontational pots with often horrible subject matter, photographs, quilts and films. This unique non-conformist's reputation has skyrocketed over the past few years and his work can now be found in the collections of Elton John and – tellingly – Charles Saatchi. The exhibition opening was presented by Rudi Fuchs, conservator Marjan Boot and Perry himself, who had dressed as a little girl with a doll for the occasion.

JUNE 2002

During this sunny Summer month the museum's garden was involved in the exhibition

DESIGNS FOR CHILDREN, with, among other things, particular attention to the designs well-known Dutch architect Aldo van Eyck created for playgrounds between 1947-1978. In the garden a climbing frame and slide provided a source of enjoyment, particularly for the museum's younger visitors. They were also allowed to use all sorts of play areas downstairs in the Sandberg Wing, while upstairs there was an overview of children's furniture and toys. There was also a competition Design your ideal playground for children, there were workshops and the exhibition was free to children every Wednesday afternoon from 13:00 onwards [traditionally the afternoon school children have off in the Netherlands]. This exhibition's theme was the subject of the symposium *THE CHILD AND THE CITY: PLAY AREA QUALITY IN 2002*, which was held at the museum in the Autumn. Mrs Hannie van Eyck, the wife of the architect who passed away in 1999, was present at the opening on 15 June. She called the exhibition an excellent idea and hoped for renewed attention to the necessity of room for children in towns. The exhibition received widespread attention from the press in the Netherlands and even found its way into a number of German architectural magazines, while an article in *THE GUARDIAN* in England bore the headline: 'Come out to play: lessons we can learn from the Dutch'. The exhibition continued until 8 September, as did a number of smaller, simultaneous presentations including the work of Andrew Lewis, watercolours by Joost van Rooijen and an overview of the graphic design of Typography Workshop to mark the fifth anniversary of this Master course in Arnhem. Furthermore, a small exhibition was set up with work by Norman Dilworth in the framework of the purchase of *PARTS OF A CIRCLE* (1985), which illustrates the mathematically inspired working method of this English artist.

JULY/AUGUST 2002

The months July and August are traditionally used to present works from the museum's own collection and this time around that was done in three parts. The largest of these was an exhibition in Rudi Fuch's well-known 'dialogue' layout: not chronological, not themed, but more assembled on the basis of

formal correspondences between the artworks on show. This exhibition which took up the entire top floor also featured prints and drawings from the museum's collection by Willem de Kooning, etchings by Barnett Newman, aquatints by Robert Ryman, watercolours by Günther Förg and works on paper by Avery Preesman, including a gift of thirty photographs he painted over. Furthermore, there was specific attention for post-war Dutch painting entitled *AMONGST OURSELVES* which focused special attention on a group of paintings by Jan Roeland. The third exhibition: *MASKS OFF!*, that primarily consisted of acquisitions made over the past ten years occasioned by exhibitions held at the museum. This included photographs by Nan Goldin, Rineke Dijkstra and Jitka Hanzlová, but also showcased works by everyone's great example Diane Arbus and a Stedelijk Museum debut for Rince de Jong. July saw the opening of the first in a series of exhibitions in De Nieuwe Kerk on Dam Square which are scheduled for every Summer between 2002 and 2004 and which highlight parts of the Stedelijk's collection. Ten years ago, the Stedelijk Museum had organised the successful *CENTURY IN SCULPTURE*, a retrospective of sculpture from the whole twentieth century. This time, it concerned well over 80 sculptures from the period 1945-2002, largely acquired during Rudi Fuchs' directorship. This included works never shown before such as a large work by Carl Andre, sculptures by Mainolfi and a ceramic ensemble by Marien Schouten. The exhibition, described in the media as 'Reverse iconoclasm' and 'Rebellious sculptures between pulpit and choir stall', proved to be relatively successful attracting approximately 37,000 visitors. In the meantime an intriguing operation was taking place behind the closed doors of one of the smaller rooms in the museum: the restoration of the large canvas *BLUE, GREEN, RED I* by American Ellsworth Kelly which he painted in 1965. Due to a leak in 1993, traces of dirty rainwater had attacked the paint layer. After scientific tests by the ICN into the materials Kelly had used and after consultation with the artist who had flown to Amsterdam for that purpose, it was decided to only clean the blue plane and to retouch the red and green

plane. The paint layer of the two later coloured planes is so damaged that restoration is impossible. Owing to the canvas' size this had to be done in one of the galleries. The restoration was so satisfactory that the painting is set to tour various museums in the United States in 2003. The new cabinet's plans to decrease the number of so-called Melkertbanen [jobs created for the long-term unemployed] who keep their benefit and do not receive a salary led to unease among cultural institutions in Amsterdam, while the local PvdA chairman Halbertsma called the lack of an art paragraph in the coalition agreement 'an ominous portent for the new construction and renovation of the Stedelijk Museum'. *MAXXX*, the Municipality of Amsterdam's magazine, once again highlighted the museum initiative Project Artwork. This project, which has been running since 2000, provides people with official asylum seeker status a year's worth of experience as a security guard in a Dutch-language context. If they satisfactorily complete this training they receive an official certificate and know Dutch considerably better. The month ended with the opening of the large exhibition *COLIN McCAGHON: A QUESTION OF FAITH*. It was the first retrospective for this New Zealand painter, by far the most famous artist from that part of the globe. Central to McCahon's oeuvre is his exploration of spirituality and religious conviction, and also New Zealand's landscape. The doyen of modern art in that part of the globe focused on well-known bible stories and those of Maori prophets to express existential doubt in an idiosyncratic original formal visual language. After being at the Stedelijk, the exhibition travelled to New Zealand and Australia where it was very enthusiastically received.

SEPTEMBER 2002

This month saw the opening of a large number of new and often very different exhibitions including the first solo presentation of Indian designer Satyendra Pakhalé who lives in Amsterdam. This small exhibit consisted of furniture, vases, office accessories and other items in which Pakhalé poetically deals with tradition and contemporary matters for clients such as Cappellini,

Moroso and Alessi and, in the Netherlands, Cor Unum. The *NRC-HANDELSBLAD* called this exhibition 'illustrative of the new élan of the Industrial design Department at the Stedelijk'. Then there was the exhibition surrounding the couple Bernd and Hilla Becher, partly occasioned by the prestigious Erasmus prize they received on 23 October for their photographic oeuvre. More or less simultaneously there was an exhibition of their work at Huis Marseille in Amsterdam and in the Noordbrabants Museum in Den Bosch. The duo's first presentation at the Stedelijk (which was prolonged until January 2003) consisted of grouped series of factory buildings, typologies (water towers, grain silos, etc.) and landscape-like photographs. Prolongation was also the lot of German artist Franz Ackermann's exhibition, the fourth in a series on topical painting at the Stedelijk. To an important extent, Ackermann situates his work in current social structures and stretches the medium of painting until it becomes an environmental piece, in which he also uses video and photography. Ackermann's first solo exhibition in the Netherlands *SEASONS IN THE SUN* was one large installation in which the big city experience was central and for which the artist had executed a number of murals: 'A surprise at the Stedelijk', wrote Ella Reitsma in *VRIJ NEDERLAND*. Furthermore, there was also a small exhibition in the framework of the 75th anniversary of Children's stamps (stamps sold annually by children for charity) which centred on the anniversary design for the children's stamp 2002 by graphic designer Jan Bons combined with a selection of his work from the Stedelijk's collection. The decision making surrounding the new construction and renovation of the Stedelijk reached its apogee around the time of the opening of the Franz Ackermann's exhibition. The municipal council announced that they wished to sub-divide the Stedelijk into a renovated museum for the 20th century on the Museumplein and a 21st-century museum to eventually be built in the so-called Southern-Axis development area in the south of Amsterdam. Furthermore, they were contemplating the privatisation of the museum because, according to alderman Belliot:

'it is no longer fitting that a museum of such international importance is entirely dependent on the municipality for its funding'. The art world was bewildered by this subdivision proposal particularly also because it would postpone an adequate solution for the museum's lack of space for years. Moreover, the staff and board of directors of the Stedelijk were of the opinion that modern and contemporary art can only convincingly be brought into a coherent whole in a single building, whereby they clearly indicated their preference for the location on the Museumplein where the Stedelijk is the logical, modern partner for the Rijksmuseum and Van Gogh Museum. A petition to this effect, set up by a number of Amsterdam artists, appeared on the Internet and within a couple of days (before the website was closed) it was signed by 2,000 Dutch and foreign artists, and art lovers. The Association of Museums, the Association of museums on the Museumplein and representatives of 60 of the most important modern art museums in Europe and the United States had an answer ready: municipality, think it through again! However, criticism on the Stedelijk itself also became more apparent as according to many the museum manifested itself as a-communicative and vision less, and moreover not as good as it used to be.

OCTOBER 2002

This year the annual exhibition of proposals for Municipal Art Acquisitions centred on two-dimensional art, with the emphasis on drawing and painting. In contrast to previous editions, including the *DISPLAY* show held earlier this year, participants covered all the age categories with Loes van der Horst (83) as the eldest. *LIFE IN A GLASS HOUSE* (the title referred to the glass Sandberg Wing where the exhibition was held) showcased work by 22 artists selected from among 600 entrants by the jury. Besides painting it also dealt with media that have influenced painting and vice versa, such as photography and video by artists including Gerald van der Kaap, Marijke van Warmerdam and Roy Villevoeye. The most highly discussed exhibition of the year was undoubtedly *TEN YEARS TRACEY EMIN*. The Stedelijk was the first museum to put on

a retrospective of this London artists' work. The drawings, photographs, installations, videos, quilts and work in neon combined with text were confrontational and autobiographical whereby the boundaries between private and public are eroded; beautiful work with moving stories. The exhibition was very enthusiastically received by both the national and foreign press: 'Solo Exhibition at Stedelijk Museum leaves deep impression' (*DE STANDAARD* Belgian newspaper), 'Tracey Emin manages to continue to hold interest' (*DE VOLKS-KRANT*), 'Emin for Real' (*MODERN PAINTERS*), 'Tracey Emin, storie di violenza' (*ARTE*), 'Substantive sensationalism' (*ALGEMEEN DAGBLAD* newspaper). The exhibition would ultimately be prolonged until the end of January 2003. Smaller presentations this month centred on work from the collection: Jeroen Henneman, who gave a large number of sketches and studies to the museum and whose new monograph was also presented at the museum. An exhibition entitled *CHANGE* in the framework of the G.R.A.S. project. G.R.A.S. is a cooperation between the Van Gogh Museum, Rijksmuseum, Amsterdam Historical Museum and Stedelijk Museum to provide Intermediate Vocational Education (VMBO) teachers and pupils with insight into art. Alderman Belliot launched the project at the Stedelijk. In the meantime, comments by alderman Dales in the television programme *Netwerk* concerning the performance of Artistic Director Fuchs led to intervention by Mayor Cohen to repress this new brouhaha. The media referred to the 'Stedelijk soap' and it felt like one: Belliot announced a reassessment of all the options for renovation and new construction, while the museum staff expressed their rejection of the idea of splitting the museum in two in a statement issued at the opening of *LIFE IN A GLASS HOUSE* on 4 October. Sol LeWitt and other artists came up with the idea to offer work for sale to support the museum with the proceeds and all manner of (un)feasible alternative expansion plans were submitted from all quarters. An extremely well attended 'Stedelijk Museum Future Debate' was organised at short notice and on 8 October artists, museum people and art critics discussed various

problems facing museums on the basis of statements led by television presenter Paul Witteman, who did so at no charge. The debate did not lead to ready to use solutions, but did clarify the (art)world's concern about the Stedelijk's future. On 30 October, Belliot visited the museum to discuss her vision of and intentions for the museum with staff. On the last day of the month, Max Kozloff, photographer, art historian and critic held a lecture on recent portrait photography – occasioned by the *MASKS OFF!* exhibit which dealt with the import and meaning of various traditions: anthropological or sociologically-oriented report photography as opposed to conceptual photography.

NOVEMBER 2002

Besides the four very different large exhibitions on show in the museum, another was opened entitled *BLUR*: 'the blurring of categories in the applied arts'. This presented an overview of acquisitions made over the past two years in two rooms and display cases especially designed for this occasion. In total some 51 works by 29 artists were on show, varying from the large relief by LAM de Wolf to small brooches by Iris Eichenberg and ring objects by Onno Boekhoudt. Other small presentations consisted of contemporary artists from the museum collection including Herman Gordijn, Michael Jacklin and Job Koelewijn, and various items from the collection among which work by Lucebert. The annual Museum Night took place on 2 November, which was co-organised at the Stedelijk by the Stedelijk Museum Bureau exhibitors Magnus Monfeldt and Pär Strömberg. This made the museum such a popular destination that visitors pushed and shoved by the entrance. Eventually, in order to prevent accidents, all the doors were opened which meant the visitors could enter and leave the museum safely, even if they got in free. This event almost collapsed under its own success, at least at the Stedelijk. On 14 November, many staff members toasted the taking into operation of the new, computerised Adlib system, a communal library and art inventory database which generally makes processing and searching for information on works of art in the collection considerably easier.

HENDRIK N. WERKMAN, BACK IN GRONINGEN had opened earlier at the Groninger Museum. This was a cooperation between the Groninger Museum, the Stedelijk and the H.N. Werkman Foundation. This means that the Werkman Collection and the Werkman Archive from the Stedelijk have both gone to Groningen on long-term loan for the purposes of integral art historical research. In principle they are on loan until the Stedelijk reopens after its closure, after which the agreement will be reassessed. In his opening speech in Groningen Mayor Wallage praised the Stedelijk's generosity. The relationship with Amsterdam Municipal Council reached an all-time low this month when it became apparent that the museum was not to be compensated for any reduction in income due to the full or partial closure of the museum in 2003 and moreover not a single priority would be implemented. The irritated communication was primarily fought out in the press. The feasibility study commissioned by alderman Belliot and executed by the Project Management Bureau and the museum resulted in three options for the Stedelijk's future accommodation. Either the museum was to be renovated, a new depot is built elsewhere and the possibly remaining funds out of the available Euro 57.6 million was to be used for the restoration or new construction of the Sandberg Wing after the deduction of the costs incurred. Or the existing building is refurbished, the Sandberg wing demolished to make way for shops and homes the proceeds of which contribute to the realisation of part of the proposed expansion. And the third option was to move the Stedelijk to the Beatrixpark along the city's Southern Axis in its entirety. The existing building would then have to be patched up so that it could stay open until that time. A definitive decision was yet to be made.

DECEMBER 2002

The decision making with regard to the Stedelijk once again reached a high point this month. On 4 December, the municipal council of Amsterdam decided to keep the museum on the Museumplein and that the renovation and expansion were to remain within certain financial limits. How and what remained

unclear. However, it was clear that the renovation would not start before 2004 so that the museum could also stay open to the public in 2003. 'The main thing about this decision is that one has been made', responded Director Stevijn van Heusden. One week later, both he and Rudi Fuchs announced their departures: Fuchs already on 1 January 2003 and Van Heusden in the Summer of that year. A stunning decision, but taken with a view to the interests and future of the Stedelijk, according to them. For Fuchs, the principal reason was that the expansion of the museum would no longer be realised under his directorship. Van Heusden observed that the relationship with the municipal council had already deteriorated to such an extent that fruitful cooperation was virtually impossible. Now he too was set to leave he wanted to see the creation of a committee which would examine the future of the Stedelijk, whereby not only the expansion, but also any possible privatisation of the museum and the future management structure would be discussed. The committee was founded and included Director Martijn Sanders of the Concertgebouw (chairman), Director John Leighton of the Van Gogh Museum, and economist Victor Halberstadt of Leiden University. Van Heusden would act as committee advisor and look after the day-to-day affairs of the museum until a new (interim) director was appointed in mid-2003 and Sanders had finished the report. No new exhibitions were opened this month as up until that point the museum had expected to close as of 1 January 2003. No programme had been determined for 2003 either. The decision was taken to put on an extensive show of work from the museum's collection, which was largely compiled and set up by Fuchs as a farewell. An additional advantage was that thanks to the ticket money coming in the museum's grave financial situation was somewhat alleviated.

At the close of December, the museum's new website designed by Thonik went online, though temporarily it is a rather sober one. The site was built by Basic Orange, an Internet communications company which also works for the City Theatre and The National Ballet. In 1996, the Stedelijk was one of the first Dutch museums to go online with the then prize-

winning site designed by Anthon Beeke. An important addition is that the library catalogue can now be perused online. A well-attended Christmas Dinner for staff helped to provide a touch of festiveness to the end of a year full of turmoil which left the Stedelijk's future unclear.

Stedelijk Museum Bureau Amsterdam (SMBA) is the Stedelijk Museum's project space for young art from Amsterdam in an international context. The objective is to promote the work of, in particular, young visual artists, graphic designers and designers working in Amsterdam by means of exhibitions, presentations, activities, publications and theoretic reflection.

From the start, the SMBA had broad, high-quality, internationally-oriented programming. Not for nothing, the SMBA's motto: 'locally – international'. In a networked society in which internationalisation and globalisation are core tenets, SMBA feeds the international circuit with contemporary work from Amsterdam.

The exhibitions were compiled by Martijn van Nieuwenhuyzen, Head of Bureau Amsterdam, in cooperation with general assistant Bart van der Heide and bureau assistant Jan Meijer, and with the help of Marijke Botter (receptionist) and volunteers Cristina Küster; and Renske Janssen, Ynse IJzenbrandt and Minka Bos for the lectures; Corine Lindenbergh for the anniversary publication

SMBA annually produces 7-8 exhibitions and projects which are often harder to realise at the museum or a commercial gallery. SMBA therefore constitutes a link between the museum and the commercial circuit. SMBA develops experimental, process-based and/or interactive exhibitions in cooperation with the artists. Furthermore, SMBA realises many external activities such as an Artist in Residence project in cooperation with Artoteek Zuidoost in the Bijlmermeer (in 2002 Gijs Müller, Edwin Janssen/Tracey McKenna realised projects there) and exhibitions at the Institute of Contemporary Arts ICA in London.

Stedelijk Museum Bureau Amsterdam operates on the basis of a specially earmarked budget from the municipality of Amsterdam. The municipal subsidy is intended to cover the costs of salaries, rent, exhibition production, openings, printed matter, advertising, publicity and all other costs. Since its foundation it is clear that the budget allocated is insufficient to operate the SMBA on. The budget is annually exceeded. The Stedelijk Museum

compensates this from its standard budget. The SMBA staff also make great efforts to find additional sponsoring and subsidies for every exhibition. The results, however, are always uncertain. A structural improvement of the organisation and a healthy budget would constitute a major improvement to the SMBA's decisiveness. In spite of a positive recommendation by the Amsterdam Art Council the SMBA's marginal financial footing continues to exist. Luckily additional support from DOEN Foundation [charity which redistributes the profits of a national lottery] has been secured for the coming three years. This annual subsidy of Euro 22,689 is intended for the support of exhibition production, fundraising and communication. In 2002, research into the SMBA's history and artistic policy was financed with funds from Stichting DOEN. This research was carried out by Rogier Schumacher and will be published in 2003 in the SMBA's anniversary publication.

Furthermore in 2002, external financing was acquired through sponsorship by, funds and donations from organisations including ICA London, Prins Bernhard Cultuurfonds, Nederlands Fonds voor de Film, Fonds BKVB, Beam Systems, Institut für Auslandsbeziehungen, Cologne, Amsterdams Fonds voor de Kunst, the British Council, the Netherland America Foundation, the Swedish Embassy and Absolut Vodka.

In 2002, the SMBA organised 2 exhibitions at the ICA in London and two residency projects in South Eastern Amsterdam. The attendance figures for the 2002 exhibitions at the Rozenstraat amounted to 12,530.

Solo presentations had the upper hand in 2002. There are relatively few places where artists are given the opportunity to organise substantial solo exhibitions in Amsterdam. SMBA is eminently suitable for such projects as proven by the excellent reception of the exhibitions by Julika Rudelius, Aernout Mik, Matti Braun, Tim Stoner, Germaine Kruij and Albert van Westing. The group and duo presentations by Pär Strömberg/Magnus Monfeldt and 'Jim, Jonathan, Kenny, Frances and Sol' were also very well received. The latter exhibition was the second in a series by the SMBA which offer young curators a chance to

detail an exhibition concept and present it over the Summer months. This year Maxine Kopsa was the guest curator. The SMBA curator also organised two exhibitions at the Institute of Contemporary Arts in London. The L.A. Raeven *WILDZONE 1 & 2* made *BBC NEWSNIGHT* and the American magazine *Newsweek* and received a lot of attention in the British press. The *DE RIJKE DE ROOI 3 FILMS* exhibition was discussed in publications including *TIME OUT* and the *EVENING STANDARD*.

The press also had a few things to say about SMBA. Many reviews on exhibitions appeared in the national papers and the international trade journals paid attention to the programming. Reviews appeared in publications including *FRIEZE* (London) and *CONTEMPORARY* (London). The press qualified the SMBA as a: 'successful annex for young, Amsterdam art.' (*NRC HANDELSBLAD*) and 'Kommunikationsplattform für niederländische Talente' (*SKYLINES MAGAZINE*, Vienna). *THE ROUGH GUIDE TO AMSTERDAM*: 'The hottest contemporary artists show work at the Stedelijk Museum Bureau Amsterdam'.

GIJS BAKKER

(Amersfoort, 1942)

Series of tableware and cutlery
FLOW, 2000-2002

Cheese cover, salad set, decanter set, oil and vinegar set, fruit bowl, salad service and salt and pepper shaker stainless steel, handmade glass various sizes
inv.nos. 2002.1.643-648 MTK/Vb and inv.no. 2002.1.653(1-3) MTK/Vb produced by Keltum (Van Kempen & Begeer), Zoetermeer purchased from Galerie Ra, Amsterdam

(photo p.15)

After quite some time, Gijs Bakker has returned to the company he started out with: Van Kempen & Begeer for his Flow series. After jeweller's training at the Institute for Artisanal Education in Amsterdam (now the Gerrit Rietveld Academy) he worked at the company for three years (1963-1966) designing cutlery, ashtrays, a lamp and a number of ornaments. During the 1990's, Bakker was fascinated by holes and circles. He drilled furniture, a fan, a chocolate cake, candlesticks, tablecloths, vases, a bar and bracelets. Even light bulbs were decorated with a circle pattern by sandblasting them and wallpaper was given holes so you could see the old paper underneath. Bakker also built street furniture from bronze circles so that you can look right through the armchair in question.

All this makes the designs for the Flow series even more unusual. The utensils (fruit bowl, salad set, cheese cover, decanter set, oil & vinegar set, and recently a salt and pepper shaker) consist of fluid, closed shapes. The fruit bowl best reveals their origin: a droplet hitting the surface of the water, rebounding and creating ripples. The very shiny surface reinforces the illusion of this solidified movement. On the oil and vinegar set, the drops hang down from the lid as if they could fall at any moment. In 2000, Van Kempen & Begeer's Keltum department asked Bakker to design a series of table products in silver, silver-plated alpaca or stainless steel. Bakker opted for stainless steel and handmade glass. New products are occasionally added to the series.

Ingeborg de Roode

JAN BONDS

(Rotterdam, 1918)

THE LIFE OF LAZARILLO DE TORMES, 1953

Attributed to Diego Hurtado de Mendoza, 108 pages, 26,5 x 18 cm half parchment. Paper Van Gelder white vellum. Set in Clarendon, printed in red, black and grey contains 76 woodcuts by Jan Bons
publisher Stichting De Roos
printer nv Drukkerij v.h. G.J. van Amerongen & Co, Amersfoort
bookbinder J. Brandt & Zoon, Amsterdam
inv.no. 2002.1.545 MTK/VII purchased from Antiquariaat Fokas Holthuis, Bommel

(photo p.33)

Foundation 'De Roos' was started in June 1945 in Utrecht by Chris Leeftang, Charles Nijpels and G.M. van Wees. The foundation's objective was 'to have books and printed matter made purely for the love of typography and art, in all the forms in which these two can be combined'. Only making beautiful books was never the organisation's sole objective however. It saw it as its task to freely offer typographic and graphic artists the opportunity to experiment. 1953 saw the publication of Number 27 in the series *THE LIFE OF LAZARILLO DE TORMES AND HIS ADVENTURES AND SETBACKS* illustrated by Jan Bons. Lazarillo's story was re-translated, provided with an introduction and commentary by Prof. Dr. C.F.A. van Dam. Jan Bons made all 76 woodcuts, often two abreast on facing pages and regularly of differing dimensions. A few of the woodblocks used could be seen at the Bons exhibition held in 2002 at the Stedelijk. The initial sentence(s) of chapters are often typeset in red. The book (original title *VIDA DE LAZARILLO DE TORMES, Y DE SUS FORTUNAS Y ADVERSIDADES*) is a picaresque novel first published in Spain in 1554 and later also in Antwerp. It concerns an anti-hero, an ordinary man trying to survive by serving nine different masters. 1555 saw the publication of the 'segunda parte' or second book by an anonymous author in which Lazarillo changes into a tuna and lives in the sea until he is caught by fishermen. He changes into a half-man/half-fish and suggests opening a university in Toledo where the tuna language could be taught. Eventually, he turns into a human who no longer needs trickery to help him stay alive. Jan Bons multifarious nature as an artist provides beautiful woodcuts that have to be examined very carefully so as not to damage the hard

cover's spine. Jan Bons still regrets the fact that Chris Leeftang did not wish to consider a sewn book which would lay flat properly. This was not Jan Bons' only publication for the organisation, there were to be two further designs by him for the 'De Roos' foundation.
Carolien Glazenburg

TRACEY EMIN (London, 1963)
YOU FORGOT TO KISS MY SOUL, 2001

Neon, 155,5 x 140,5 x 6,5 cm
inv.no. 2002.1.75 S&B/BK purchased from White Cube, London

(photo p.64)

Tracey Emin became famous for the way in which she made her personality and biography central to her work. Her youth in boring Margate, being raped at age 13, her love life and an abortion figure prominently in her performances, videos, installations, quilts, drawings, photographs and neon works. It is not so much how much controversy Emin thereby elicits, particularly in the UK where the media keep coming down on her, but how the immediate and unaffected manner in which she employs the languages of installation art, performance art and neon art for her principal objective touching the viewer, which is conspicuous: 'I want people to be emotionally manipulated in my shows. I want them to laugh sometimes, to smile, to feel sad, and occasionally get angry.' Emin's work is heartfelt particularly when she uses texts as a visual tool. Around 1997, she started freely interpreting the oeuvres of artists such as Bruce Nauman and Jenny Holzer by converting her written texts into neon. These often refer explicitly to an atmosphere of sexuality and violence, without being able to be precisely determined, as in the neon work which includes the line 'My cunt is wet with fear' from 1998. Simultaneously, these works are often surprisingly disarming. This is particularly true of the poetic *YOU FORGOT TO KISS MY SOUL*. Although the message is to a certain extent confusing and distressing, after all it points out someone's shortcomings, the packaging of the pastel blue text in a pink pastel heart is so sweet and loving that we can indeed no longer suppress our smiles.

Jelle Bouwhuis

ARCHIVAL ACQUISITION THE 'SANDBERG COLLECTION'

purchased from a private person

(photo p.34)

In 1962, Willem Sandberg the then director of the Stedelijk Museum, turned sixty five and left the museum. A few years before he retired, two artists Ger Lataster and Wessel Couzijn hatched the plan for grand celebrations surrounding Sandberg's departure. Their idea was to give Sandberg a collection of artworks which was to gain a place in the Stedelijk Museum in Amsterdam under the name *COLLECTIE SANDBERG* [the Sandberg Collection]. Over the course of 1961, they wrote to countless Dutch and foreign artists requesting them to donate a work of art. Many of the artists responded and so on 15 December 1962, Lataster could present Sandberg with the Sandberg Collection 'on behalf of colleagues from many countries'. The collection was exhibited at the museum until 8 January 1963, accompanied by a colour catalogue of all the works.

This year, the Stedelijk Museum was able to acquire the Sandberg Collection archive from the secretary who helped Lataster en Couzijn organise things at the time. The archive includes correspondence with artists and Sandberg's friends, sponsors who paid for the casting of sculptures and the production of the catalogue, lists of artists' names who were to be written to and the names of people who were to be invited to the opening of the farewell exhibition. The archive also contains copies and rough drafts of speeches for the farewell party, invitations and note paper specially designed by Wim Brusse which bore the words 'for the acquisition of the Sandberg Collection' in three languages. However, the Sandberg Collection archive is more than just a file on an exhibition. The correspondence with artists holds important information on the artworks they donated to Sandberg. Its acquisition enriches the archive and documentation of the Stedelijk Museum collection.

Margreeth Soeting

HIL DRIESSEN

(Stein, 1963)

SERIES OF INTERIOR FABRICS 'GEEL' [YELLOW], 2001-2002

Geel Groot [Large Yellow], 2001, imitation leather; stitched, 24 x 57 x 62 cm; Kussen in grijs [Grey pillow], 2002, cotton, digitally printed (& stitched), 59 x 59 cm; Kussen in grijs [Grey pillow], 2002, cotton, digitally printed (& stitched), 59 x 59 cm
Mega Geel [Mega Yellow], 2002, cotton, digitally printed (& stitched), 295 x 370 cm
inv.nos. 2002.1.384-387 MTK/IIa produced by Hil Driessen, Amsterdam (in cooperation with Stork, Bostel, the Netherlands purchased from Galerie Ra, Amsterdam)

(photo p.48)

Since her graduation from the Academy of Fine Arts in Maastricht (1990), Hil Driessen has worked on collections that focus on textures. She processes rubber, textiles, imitation leather, ceramics and plastics individually or in combinations: she knots, cuts, stitches or heats them creating visually rich, illusionist effects. For example, she created a cake object out of strips of swimming cap and fabrics that resemble fish scales, pebbles or ice. She was commissioned to design accessories by fashion designer Alexander van Slobbe, and she regularly works on interior projects in cooperation with architects or art directors. Since 1998, Driessen has annually released a collection of interior fabrics and objects on her own label De Textielkamer in which she uses digital prints. The 2002 collection *GEEL*, takes a yellow [geel] imitation leather object stitched with a rectangular pattern as its point of departure. The large interior fabrics have been digitally printed with a photograph of this object. Due to digital technology which enables great precision in the representation of colour and shape, the illusion of three-dimensionality is very strong. That illusion is even stronger in the black & white pillowcases which consist of padded material sewn onto a base layer along the lines of original imitation leather pattern. These unique objects can be seen as prototypes for industrial mass production as the technique used is very suitable for creating large series. However, the costs of digital printing are currently so high that mass production is not an option. Hil Driessen is one of the leading artists examining the options on the boundary between unique objects and mass production in cooperation with textile printing machine manufacturer Stork.

Ingeborg de Roode

WARWICK FREEMAN

(Nelson (NZ), 1953)

SERIES 4 BITS OF FISH, 1993

consisting of:

TAIL, bone, paint, h. 7, w. 4.2, d. 3.8 cm

FIN, stainless steel, h. 4.5, w. 5.2, d. 1.1 cm

EYE, obsidian, lead crystal, ø 5.3 cm

TOOTH, gilded iron, h. 4.3, w. 3.5, d. 1.3 cm

and *HOOK*, bone, h. 6, w. 2.8, d. 1.5 cm

inv.nos. 2002.1.326-330 MTK/IVd

purchased from Galerie Ra, Amsterdam

(photo p.47)

The winner of the 2002 Françoise van den Bosch Prize was the relatively unknown New Zealander Warwick Freeman. His work had only been shown twice in the Netherlands, at Galerie Ra which represents the artist. However, his subtle jewellery had already captured the attention they deserved among insiders and colleagues as witnessed by his participation in important exhibitions and the mentioning of his work in countless publications. The five pendants are the first works by Freeman in a public collection in the Netherlands. Freeman's jewellery is characterised by a strong connection with the nature and history of New Zealand. The land originally inhabited by the Maori, underwent various waves of immigration, which – over time – brought about a cultural exchange and mixing. For example, in the 19th century, a Maori chief adopted the emblems of European playing cards as a decorative motif. Freeman gets his motifs from the visual language of this mixed culture. He uses recognisable symbols such as hearts, fish, flowers and stars. These are easy to understand, timeless and refer to both past and present. The materials he uses are traditional and have their own expression.

The series *4 BITS OF FISH* consisting of 4 pendants entitled Eye, Tail, Tooth and Fin was part of the stunning exhibition 'Ornaments from there, Ornaments from here: Incidences, coincidences?' held in Lausanne (2000-2001). As the name says this exhibition was dedicated to similarities (and differences) between jewellery from different cultures and eras: a current theme in changing Western societies.

4 BITS OF FISH is inspired by an ancient Maori creation story. The elements refer to a large fish that plays a role in this legend and are also symbols of coincidence and luck. The title is also a reference to the New Zealand name for fish and chips.

Marjan Boot

MARCUS HARVEY

(Leeds, GB, 1963)

MORNING/DRESSER, 2001

oil/canvas, 198 x 488 cm

inv.no. 2002.1.311 S&B/SK

purchased from Mary Boone Gallery, New York

(photo p.52)

Harvey used cinematic and photographic material for the painting *MORNING/DRESSER*. The images seem to come from a sleazy porn film or B-movie. It is as if you are viewing a film still which gives you ample opportunity to gaze at the artefacts and the cupboard. Harvey is almost classical in his realism. The canvas' size also suggests an immense still life which – in combination with this trivial subject matter – causes confusion.

The viewers also get the somewhat uncomfortable feeling that they are voyeurs in a private space that is slightly criminal, pornographic and subversively charged. Harvey's choice of this subject matter reveals his close ties with the work of other Young British Art artists such as Tracey Emin and Sarah Lucas, who also do not shy away from exploiting the private and the tasteless. Harvey attended the famous Goldsmiths College, whose most famous pupil is undoubtedly Damien Hirst. This work by Harvey is a good match for a group of works by younger artists now in the Stedelijk collection (Sarah Morris, Robert Rindler-Schjerve, Thomas Scheibitz, Eberhard Havekost). Their works examine the visual language of film and photography. Similar developments can be seen among a younger generation of photographers who explore the relationship between their medium and the existing visual language of film and manipulated (digital) images and who are also inspired by painting traditions.

Maarten Bertheux

EBERHARD HAVEKOST

(Dresden, Germany, 1967)

HOBBY INDUSTRIES I, DD01, 2001

oil/canvas, 70 x 225 cm

inv.no. 2002.1.86 S&B/SK

purchased from Galerie Milco Onrust, Amsterdam

(photo p.51)

For his paintings, Havekost selects illusionary details from video-stills or photographs. However, he does not paint realistic representations of gliders and airports, but transforms these into a virtual reality in which detail is lacking and perspective is distorted.

This leads to a 'surreal' atmosphere, in part due to the absence of a clearly recognisable environment or figures, like in De Chirico's work. Suggestion is stronger than reality – Havekost emphasises that images such as photographs and video footage seldom portray reality, but are more often than not a form of manipulation. Colours and shapes gain an almost abstract reality in his paintings, a suggested reality which passes through our field of vision like a flash or image on television. Havekost went to the art academy in Dresden together with Frank Nitsche and Thomas Scheibitz, as well as Neo Rauch. All these painters experienced the fall of the Berlin wall in which manipulated images were always politically charged. They either suggested a socialist dream world of conventional values and morality or a world of over consumption and luxury which – particularly through West German commercial television channels – provided visions of the ideal new Germany. Both sets of content were equals as far as hollow rhetoric and cold emptiness are concerned. Partly as a result of this type of manipulation you can tell that Havekost is trying to keep his viewers critical. He does this both through his choices of content and images as in the application of formal visual means. Every now and again you can also discern light irony.

Maarten Bertheux

HELENA VAN DER KRAAN,

(Prague, Czechoslovakia, 1940)

HELENA AS MADONNA

(*WITHOUT CHILD*), 1992

paper/gelatine silver print,

49.8 x 38.8 cm

inv.no. 2002.1.152 (1) PTF/FO

HELENA AS MADONNA (WITH CHILD), 1993

paper/gelatine silver print, 50 x 36 cm

inv.no. 2002.1.152 (2) PTF/FO

purchased from the artist, Rotterdam

(photo p.70)

Portraits, interiors and still lifes are the classic genres the originally Czech Helena van der Kraan concentrates on. Her manner of photography is equally unspectacular. Her compositions are balanced, harmonious, even the tonality of her prints is always in equilibrium. These are often gelatin silver prints, but also often gum bichromate prints, the results of a labour intensive technique which lends colour and a velvety quality to her images. Her love of this technique, but also the way the

images and planes are structured belie Van der Kraan's graphic arts training as only later on did she discover the camera as her tool of choice.

In the 1980s, Helena van der Kraan became well known thanks to exhibitions in The Hague and Amsterdam, initially particularly through her portraits of artists and artworld people and the still lifes she observed in her own immediate surroundings. To a great extent a sharp eye, stillness and a certain melancholy determine the atmosphere of her work. This portrait of a young girl who shares her name Helena and her doll is no exception. As is almost always the case, the photographer knows her subject well. The girl is a friend's child which she has photographed regularly since her birth. Young Helena seems completely oblivious to the photographer. She inhabits her own world, her countenance is extremely serious and introverted, the doll forgotten. In her unmistakably exacting manner, Van der Kraan captured a moment which portrays both the girl and something significant and universal about being a child. A small group of Helena van der Kraan's photographs has already graced our collection for some time now. However, the acquisition of a number of more recent portraits means this exceptional work is now properly represented.

Hripsimé Visser

LAM DE WOLF

(Badhoevedorp, 1949)

Wall installation, *HANDCOMPUTER 1*, 2001

textiles, plastic, pins,

170 x 333 cm

inv.no. 2002.1.325 MTK/IIa

purchased from Galerie Ra, Amsterdam

(photo p.18)

A number of works by LAM de Wolf as represented in the applied arts collection can best be characterised as 'adornment'. They are constructions of wire wrapped in colourful strips of fabric, which can be worn as headaddresses, around someone's neck, but can just as easily function as sculptures on a wall. This work dates from the 1980s. More recent work includes artist's booklets which document both small and large projects by the artist. For example, the booklet dedicated to the handkerchief project relates De Wolf's fascination with intimate perception and her attention for the poetry of the quotidian.

This also applies to the name

LAM which De Wolf created by putting together her initials and using them as a first name [LAM means lamb]. The inventiveness hereof and the contrast between her first name and surname, typify the artist and her work.

De Wolf's work always takes simple, personal associations as its point of departure and is based on simple applications. The recently acquired wall installation *HANDCOMPUTER 1* is a good example of this. The work consists of over 2,000 rolls made of strips of fabric and plastic which project several centimetres from the wall. The strips measure each 1 metre long and three centimetres wide, and – due to the differences between materials – of various thicknesses. Like enlarged pixels on a monitor they provide a flickering image. Observer movement leads to changing images. The not quite fully wound rolls constantly cast different shadows.

The title refers to both a computer monitor and craft: it joins two very different worlds, high tech, speed and temporariness, and that of the love of materials and patient, research-based knowledge.

Marjan Boot

SARAH MORRIS

(Sevenoaks, Kent GB, 1967)

THE MALL (CAPITAL), 2001

canvas/high-gloss paint,

214.5 x 214.5 cm

inv.no. 2002.1.73 S&B/SK

purchased from White Cube, London

(photo p.59)

The American artist Sarah Morris finds her inspiration in the visual impressions of the modern metropolis. She abstracts the facades of skyscrapers in major cities such as New York and London to 'hard edge' grids. The bright colours and high-gloss paint of her paintings are formally related to the vocabulary of the American modernists. She consciously uses that aesthetic as this is directly attuned to the architectural style of the skyscrapers in Midtown New York. While her paintings are full frames of details and therefore not recognisable as specific buildings, her titles betray which companies they are based on: Revlon, Seagram, Warner Brothers, New York Hilton. Her paintings and videos definitely give the term 'corporate identity' new meaning. Because even though most multinationals wish to emphasise their own corporate identity, their head offices show

clear uniformity, endless minimal walls of glass and steel. Morris transforms these architectural motifs into icons of the modern city.

A comparable – almost semiotic – approach can also be found in Sarah Morris' videos *MIDTOWN, AM/PM* and *CAPITAL*. In *AM/PM* she zooms in on iconic images of Las Vegas, the neon lights, the exuberant hotels, the tourists in the streets. Using two different perspectives: a moving car and a helicopter she reveals Las Vegas as the ultimate artificial city of entertainment and consumption, the apotheosis of contemporary mass culture.

Leontine Coelewijn

FRANK NITSCHKE

(Görlitz, D, 1964)

LAF-15-2001, 2001

oil/canvas, 300 x 260 cm

inv.no. 2002.1.87 S&B/SK

purchased from Galerie Milco Onrust, Amsterdam

(photo p.68)

Frank Nitsche usually paints in various layers from which shapes emerge up with often sharp curves, parabolic arcs and lines. This leads to the development of either open or closed structures consisting of shapes which overlap or bisect each other. Sometimes science fiction-like chassis and architectural elements or a helmet can be discerned. The paintings can have a cool, static appearance, but sometimes they suggest speed and barely contained aggression, particularly when shards of industrial and architectonic material fly around the pictorial space. Nitsche also alternates between pastels and bright colours which can be very seductive. His manner of painting continually switches between transparent and opaque coloured planes.

Nitsche's paintings are based on his personal image bank of, for example, advertising and news photographs from newspapers and magazines.

Elements or a particular colour or line from the bank sometimes serves as the starting point for a work. This gives the viewer the idea that they are dealing with mediated images that are first documented and then decoded into a new language.

Maarten Bertheux

GIULIO PAOLINI

(Milan, I, 1940)

L'OPERA AUTENTICA, 2001

canvas, Perspex, plastified steel wire,

copper/paint, pencil

200 x 200 (x 66) cm

Inv. No. 2002.1.79(1-2) S&B/SK

purchased from Christiaan Stein, Milan

(photo p.73)

A square sheet, suspended by nylon yarn, hangs in front of a white canvas in this rarefied work by Paolini. The contours of two intersecting squares have been painted on the canvas and level with the Perspex sheet. The Perspex sheet spins on its vertical axis thereby continually changing shape for the viewer: from a parallelogram to a square or line. The entire thing reveals the relationship between the sheet, the image and the painting, and poses questions concerning reality and depiction, and actual space and suggested space within a perspective image.

Questioning perception, space and perspective is an important theme in Paolini's art. In his opinion, the doubling principle is the central theme of painting and continuously returns in the form of repetition, mirroring, shadow or reproduction. Paolini does not limit himself to the grammar of the visual language. He also works on how old art influences our perception. According to him the fragments, plaster casts and draperies he uses in installations are part of an originally larger work of art or even of art as a whole. This dialectic between fragment and larger whole or unit fits Paolini's concept of 'looking for a shape's possible definition' and the artist or art's task to 'every time you think you have found your way out of the labyrinth, to think up innumerable new labyrinths which eventually lead you back to where you started.'

Maarten Bertheux

GRAYSON PERRY

(Chelmsford, GB, 1960)

GULF WAR DINNER SERVICE,

1991

12 pieces, porcelain, painted under

glaze, on existing plates

2,7 x 26 x 34 cm

inv.nos 2002.2.626-637 MTK/IVA

gift from the artist

(photo p.31)

English artist Grayson Perry's *GUERRILLA TACTICS* retrospective held in the summer of 2002, proved to be an eye opener for many visitors to the museum. Perry's satirical vision of modern life, mankind's preoccupations (too interested in brand name products, obsessed by sex) and his strong criticism of violence and

machismo, were all the more surprising because of the media he uses to express himself: ceramics and embroidery. From 1994 onwards, the Stedelijk has acquired work by Grayson Perry and at the time of the retrospective's opening the museum owned five pots. 'This means the museum owns the largest group of Perry works in the world,' Rudi Fuchs then remarked. That position was reinforced after the exhibition, by the addition of some five works to the collection. Two early videos from the start of the 1980s, the *CYCLE OF VIOLENCE* comic and a *12 PIECE SET OF PLATES THE GULF WAR DINNER SERVICE*, were given to the museum by the artist as a token of appreciation. The exhibitions most impressive piece, the spectacular quilt *TREE OF DEATH* (1997), embroidered with a pattern of phalli, was purchased.

The dinner service is a good example of Perry's subject matter. The plates are painted in a loose, sketched style in mainly blue under glaze with scenes of tough looking soldiers, advanced weaponry and the Stars and Stripes, and are decorated with skulls and bombs in the shape of phalli: Perry's favourite motif. The service is a cynical commentary on war rhetoric, masculinity and the misleading image of a clean war which CNN footage of precision bombing spreads.

Marjan Boot

AVERY PREESMAN

(Santa Maria, Curaçao, NA, 1968)

CORAL HOUSE WESTPUNT

2001/2002

26 colour photographs/ printing ink, each

10 x 15cm

inv.no. 2002.2.419 (1-26) PTF/TK

gift from the artist

(photo p.41)

Visitors to the Stedelijk Museum will be familiar with artist Avery Preesman. In the past, work by him was acquired and regularly exhibited. His art was included in *THE PRESENTATION* in 2000, Queen Beatrix's selection from the museum collection and in the solo presentation entitled *BEDROCK* in 2001-2002. After the latter exhibition, a group of 15 drawings by Preesman was purchased and then later added to by the artist himself through the gift of six drawings, three prints and a series of 26 worked up photographs. The drawings and prints acquired are thematically linked

to Preesman's paintings and installations, but cannot be viewed as immediate studies for them due to their independent status. However, this does not apply to the series of photographs whose meaning lies somewhere between that of study and explanation. Preesman was born on Curaçao in 1968, but was raised in Amsterdam and received his formal training at Ateliers '63. His work often connects elements of his Antillean origins and his own experience. These painted photographs have a more direct link with Curaçao, as they are colour pictures of the house his father built on the island. In an HP/De Tijd article (16-02-1996) the artist had this to say on the subject: 'many people on Curaçao build their own house, for their family, for their parents, for the people they love. It starts with a kind of reinforced concrete palisade. But nature takes its course and even before construction is over sea water has eroded the concrete'.

Avery Preesman's two and three-dimensional work often incorporates constructional elements such as T-motifs and palisades. There is an obvious connection between these photographs and the palisade drawings, which the Stedelijk Museum now also owns a number of.

Jurrie Poot

RUNA ISLAM

(Dhaka, BD, 1970)

TUIN, 1998

film (16 mm), 2 DVDs, CD/colour, sound, 5'42"

Inv. No. 2002.1.80(1-4)/505 S&B/CI

purchased from White Cube, London

(photo p.22)

Together with other contemporary artistic peers who announced their presence at the start of the 1990s Runa Islam is based on film or – to be more specific – the manner in which aspects such as narrative, suspense and emotional charge are brought about in motion pictures. Her film and video installations analyse, uncover and process cinematic structures into new spatial and often moody images which usually consist of multiple projections with no clear plot. As Jens Hoffman put it, occasioned by the 'Tele-journeys' group exhibit last year at the MIT List Visual Arts Center, compiled by one of video arts doyens, Joan Jonas: 'Islam ... makes it clear that film is nothing other than still images moving before our eyes'. The work *TUIN* [Garden], made in

Amsterdam when Islam studied at the Rijksakademie, is based on a specific scene from Fassbinder's 1973 film *MARTHA*. This scene, a shot of a man and a woman recorded by a circling camera, is prevalent in Hollywood and Bollywood films when a man and woman walk towards one another, briefly meet and then walk on. In *TUIN* this clichéd film motif is projected onto a suspended screen. Two black and white projections add two other perspectives: from the respective views of the man and the woman. This creates a complex intriguing image installation surrounding the rotating shot in which not only the two main characters – the narrative aspect – but (sometimes) also the filmmakers and their cameras – the constructive aspect – come into view. As in Fassbinder's work, the relationship between man and woman is unclear. In this case it is not so much the tangible interpersonal tragedy which stands between them and which is so apparent in Fassbinder's work, but more the fact that here the scene is played by amateurs. Not the actor, but the cinematic structure and the layered result this leads to is central in *TUIN*.

Jelle Bouwhuis

MART STAM

(Purmerend 1899-1986 Zurich, Switzerland)

CHAIRS, and *ARMCHAIR*,

ca 1938

Steel tubing, beech and woven cane

Various sizes

production Gebr Thonet GmbH,

Frankenberg, Germany (?)

inv.nos. 2002.2.638-640 MTK/lb

MART STAM (assigned to)

BENCH ca 1948

wood, multiple plywood

75 x 199,5 x 59 cm

Mart Stam

production unknown

inv.no. 2002.2.641 MTK/lb

both gift from the Gerrit Rietveld

Academie, Amsterdam

(photo p.27)

For the past ten years or so, Dutch architect Mart Stam has definitively been recognised as the inventor of the tubular steel cantilever chair, the principal icon of the functionalist movement of the 1920's. This was preceded by decades long discussion: was it Stam, Marcel Breuer or Ludwig Mies van der Rohe who thought up the brilliant concept, which creates a gracious, sprung structure? Werner Möller and Otakar Mácel's publication, *EIN STUHL MACHT GESCHICHTE* [A chair makes history] from 1992, has a plausible description of how

Mart Stam developed the Freischwinger during the preparations for the construction and layout of his houses at the *DIE WOHNUNG* exhibition (Weissenhofsiedlung, Stuttgart, 1927). As early as 1926, he drew the angular structure, which he first built out of straight gas pipes and connectors. The versions donated to the museum by the Gerrit Rietveld Academie, the successor to the school Stam was director of from 1939 to 1948, are of later date. The model of these (arm)chairs dates from the late 1930's and deviates from earlier models because the left and right-hand side steel tubing does not run entirely parallel. Towards the rear, the distance decreases giving the chairs a less formal appearance. At first, Stam also did not use the woven cane backs and seats. The fourth item of donated furniture, the bench made of a wooden base and a curved multiplex seating area is exceptional. Since the 1930s, curved multiplex had once again captured designers' imaginations, but was not often used for benches. It was probably Stam who had six strips of multiplex mounted side-by-side, with staggered elements along the back. The method worked well as even after years of intensive use at the academy, the bench is still in reasonable condition.

Ingeborg de Roode

ELLY STRIK
(The Hague, 1961)

UNTITLED, 2001
paper/coloured pencil, enamel paint,
287.5 x 195.5 cm
inv.no. 2002.1.8 PTF/TK
purchased from Reuten Galerie,
Amsterdam

(photo p.77)

In early 2002, a large work on paper by Elly Strik was acquired. Although it was purchased with money from the Stedelijk Museum's budget for the drawing collection, that is not the status this work has for the artist. Up until recently, there were two schools of thought on the basis of which an artwork could be classified a drawing. This was either because something was on paper or the distinction was based on the materials used which had to be part of the centuries-old drawing tradition. Since the 1960s and 1970s, major shifts have taken place in the traditional artistic disciplines such as painting, sculpture and drawing, which have allowed materials and methods which used to belong

to drawing to now also be applied to the painter's canvas, and paper can now also bear techniques which used to be classified as painting. Since that time, works such as this one by Strik, are usually referred to as a work on paper, although in this case some uncertainty remains. On the one hand, the artist describes her working method as 'drawing with paint', whilst, on the other hand, her oeuvre won the 1999 'Jeanne Oosting Prize for Oil Painting'. Besides immediacy and transparency, her method has the added advantage that the work can be stored rolled up and is easy to transport and hang. In the acquired piece, matt grey-pink enamel paint has been used to depict an oval face with open mouth on a 287.5 x 195.5 cm sheet of paper. The head is surrounded by a yellow/green aura in enamel paint and coloured pencil. Vertical pencil lines have been applied within the horizontal bands. This is then encircled by some very transparent green paint. Strik usually paints extremely enlarged (photographs) of herself in close-up. She primarily seems to create a study of herself which she then offers the viewer.

Although Strik's work develops in the seclusion of the studio, her environment definitely plays a role. Her move from Eindhoven to Brussels and the larger studio she has there have influenced the dimensions of her work just as the dilapidation of the neighbourhood she lives and works in is of importance. The work seems to have developed a certain restlessness. This is expressed – among other things – by the fact that not only is the transparent technique applied, but the head depicted also allows you to see through its skin.

Jurrie Poot

THOMAS STRUTH
(Geldern, Germany, 1954)
PARADISE 10
(Xi Shuang Banna)
Yunnan Province, China, 1999
paper in glass-fronted wooden
frame/colour photograph, 182 x 233 cm
inv.no. 2002.1.128 PTF/FO

PARADISE 10
(Xi Shuang Banna)
Yunnan province, China, 1999
paper in glass-fronted wooden
frame/colour photograph, 182 x 233 cm
inv.no. 2002.1.129 PTF/FO
both purchased from Galerie Paul
Andriessse, Amsterdam

(photo p.74)

German photographer Thomas Struth has photographed nature

before. It was the commission to photograph for patient's quarters at a hospital in the early 1990s, which occasioned the creation of two complementary series. One of these consists of close-ups of flowers and the other of archetypal, often German man-made landscapes. The museum owns *GARTEN AM LINDBERG MIT SONNENBLUMEN, WINTERTHUR, 1991* from the latter series. However, the *PARADISE* photographs which he worked on from the close of the 1990s, are completely different, much more complex and mysterious. Struth photographed woodlands, jungle and wild vegetation in China, Japan, Australia, Brazil and in the German Bavarian Forest. The monumental prints are not landscapes in a traditional sense, nor views of woodlands or references to a charming arcadia. Trees, branches, tropical plants, rampant vegetation crawl across the photographic surface of the images, various shades of green lend some depth, but they are dominated by the sensation of impenetrable nature. The viewer is both sucked into and repelled from these large images by their graphic, abstracting character. Their meaning is mysterious and seductive. If the history of western landscape is that of domestication, of culture, of visual structuring then does this constitute a radical break with that tradition? Is it about the last remnants of untouched, unspoiled nature in a world devastated by humans? Can paradise escape from analysis, from structural observation in the hands and eyes of the astute and formal Struth? An exception in the series, one of the two photographs purchased by the museum shows a gondola in the background, which further complicates the question what kind of nature we are dealing with here. It is perhaps too much to – as some critics have done – formally compare these photographs to Struth's earlier urban work. It is certain that Struth, as in all his work, is once again studying and visualising a culturally anchored phenomenon in an exceptionally concentrated manner.

Hripsimé Visser

SAM TAYLOR-WOOD
(London, GB, 1967)
SELF PORTRAIT AS A TREE, 2000

paper in glass-fronted wooden
frame/colour photograph,
124.5 x 155 cm
inv.no. 2002.1.333 PTF/FO
purchased from White Cube, London

(photo p.7)

In the introduction to the Sam Taylor-Woods catalogue for the Stedelijk Museum, Rudi Fuchs described this photograph as follows: 'A self-portrait as a tree: a cloudy, windy day in the North and sudden sunlight, in between clouds, catching a shabby tree in golden light, between the dark green of the land and the grey of the sky. Lonely is the tree; a stubborn, unbending central point. Under the tree a red poppy, like a wink of the eye. Of course, like all landscapes in art, this sentimental image is an age-old cliché. The tree, the sky, the horizon...'. Clichés, pathos even, but also seduction are the (rhetorical) means which English artist Sam Taylor-Wood likes to use. This method is unmistakably theatrical, not in the sense of wooden and stagy, but allied to the grandiose emotions of opera, a genre which Sam Taylor-Wood is incidentally smitten by. It is certainly not looking for new forms which characterise Taylor-Woods' work. It seems as if she is gradually creating a personal iconography coloured by existential emotions, feelings of isolation, alienation and loneliness.

These themes were apparent in both her video work and photographs in her solo-exhibition at the Stedelijk Museum in early 2002. Three self-portraits at the exhibition denoted her artistic development, but more still her life and the serious illnesses she has overcome: the performance-like, 'shameless' *FUCK, SUCK, SPANK, WANK* from 1993, the symbolic Self-portrait as a tree discussed above and the defiant-ironically staged *SELF PORTRAIT IN A SINGLE BREASTED SUIT WITH HARE* from 2001.

Hripsimé Visser

TIONG ANG
(Surabaya, Indonesië, 1961)
SCHOOL, 1999-2001
DVD/colour, sound, 5'09"
inv.no. 2002.4.654/530 S&B/CI
purchased from Lumen Travo,
Amsterdam

(photo p.3)

Tiong Ang is engaged in an endless quest for images. He selects those he finds intriguing: moments in time, sometimes mere seconds. Ang stops time, slows down the image and plays with it. He adapts the video images like his paintings: layer after layer. The result is a personal and precise observation that he transfers to the audience. As a traveller he treks through a world that is strange to him. He watches like a tourist, looking at this strange world from a safe distance. And that world looks at him. Ang observes, clumsy and shy of his own presence and that of the camera, with which he has to communicate, the camera between him and the unfamiliar. To observe and be observed is another important theme in his work.

In the video *SCHOOL*, an Indian teacher practices the English for numbers 1 to 100 with a class of children. The image of the teacher in front of the class with the sound of the continuous repetition of numbers alternates with slow-motion images seen from the teacher's perspective, without sound. Both images are particularly painterly and this is underlined by the fact that the camera adopts a fixed viewpoint. The dignified poverty of it all and the intense stares of the children make this video more than just documentary voyeurism, but rather give the viewer a sense of alien beauty. Minka Bos (from the exhibition catalogue *LIFE IN A GLASS HOUSE*)

IAN WILSON
(New York, USA, 1939)
DISCUSSIONS OF THE ABSOLUTE
paper, 28 x 21.5 cm
inv.no. 2002.1.313 PTF/KB
purchased from the artist

(photo p.25)

HOW CONCRETE SHOULD A WORK OF ART BE? On Friday 19 April 2002, an exceptional work was performed at the Stedelijk Museum in the framework of the exhibition *CONCEPTUAL ART 1965-1975 FROM DUTCH AND BELGIAN COLLECTIONS*. Ian Wilson entered into discussion with the invited audience as part of his *DISCUSSIONS OF THE ABSOLUTE*.

Ian Wilson stopped painting in 1968. Since then, he has not

wished to give any physical, material form to his artworks. The concrete work of art no longer offered Wilson a vista for further development. Instead, he focussed on verbal communication as an art form: discussions between the artist and audience in museums and galleries or at the homes of artists or collectors he knows. The first formal discussion took place in 1972 in New York. These discussions focus on what – in Wilson's vision – are the infinite, shapeless abstractions of ideas and language. The concept of transience plays an important role. Wilson sees the discussions as a form of sculpture. One which cannot be perceived and understood as a physical phenomenon: for that reason nothing may be recorded during the discussions neither on tape, photograph nor as a written report. The only material things are the announcement of the discussion and the document proving that it took place and was purchased. Wilson is now solely interested in the moment itself the discussion takes place and in which a personal exchange takes place between himself and those he is talking with.

Suzanna Héman

EDWIN ZWAKMAN,
(Den Haag 1969)
VOORSTAD (Suburb), 1996
colour photograph, 187 x 223 cm
inv.no. 2002.4.675 PTF/FO
purchased from Galerie Akinci,
Amsterdam

(photo p.78)

Summon up the images of Holland as they are in our collective memory: endless road networks, water horizons, construction sites and standardised wall-to-wall, sunny homes, post war interiors or a breakfast table with sprinkles. Photographs showing locations to the observer – locations that may, initially, be unspecified but are so familiar that he or she does not immediately doubt their veracity. But recognition blinds. Edwin Zwakman's work deals with the conditioned way one looks at photographs suggesting objectivity. His photographs are registrations of studio constructions of fictional locations, worked out in scale models. Zwakman never hides the artificial character of his photographic registrations. Secondly the dislocation one observes in the images consciously or unconsciously is a good reason to move from seeing to looking.

Dutch images are ideal for Zwakman's work. Not simply because the familiarity for both maker and observer is a precondition for both reconstructions and recognition, but because the Dutch landscape is largely synthetic. The hyper construction of Zwakmans version of this landscape emphasises its make-able character, thus offering potential for reflection.

Suzanne van de Ven (from the exhibition catalogue *LIFE IN A GLASS HOUSE*)

The Stedelijk Museum does not merely manage collections of artworks and design, but also documents and archival material pertaining to the history of the museum itself, the collections and the exhibitions that once took place there. This material and the reference material in the library are made available to researchers both internal and external. It is also regularly used in presentations, for reasons of documentary and explanatory value with regard to particular works of art, and also own artistic status. Over the past few years, the museum has exhibited letters and envelopes Alexander Calder and Lucebert drew on. Incidentally, the latter were donated in 2002 by Dutch language expert Aldert Walrecht, who maintained a cordial correspondence with the poet/artist between 1969 and 1994.

The Archive Law applies to the Stedelijk Museum's archive. This compels the museum to transfer a great deal of material to the Amsterdam Municipal Archive in the long term. However, the above makes it blatantly clear that the archive contains documents and photographs whose status has changed over the years. What was once primarily a letter with a statement by Italian futurist Giacomo Balla (which became part of the museum's secretarial archive) has changed status and become an artwork thanks to the drawings which Balla made on his letter: the letter now has a clear artistic status. The same applies to photographs of Picasso's *GUERNICA* at various stages of its creation by his then lover Dora Maar, which she sent to the Stedelijk in the mid-1950's on the occasion of the exhibition *PICASSO: GUERNICA*. These photographs have been transferred from the archive to the photographic collection. There are other examples from calligraphic letters from Joan Miró, letters with richly decorated placement instructions from Calder (for some of his mobiles and stabiles) to the extensively illuminated begging letters from video pioneer Nam Yune Paik aimed at borrowing one of his works in the Stedelijk collection for an exhibition.

In December 2002, the Stedelijk Museum made agreements with the Municipal Archive on the selective transfer of archival material of artistic value from the museum archive to the newly created Curio Collection at the museum and other parts to the photographic collection.

The Curio Collection is anchored between collections of artists' books, photography and graphic design and lodged with the Prints, Drawings and Photography department. As such the Curio Collection is available for donations and loans of documents of exceptional artistic quality from outside the museum, such as, for example, the Walrecht-Lucebert correspondence. Manager of this new part of the collection is Artists' Books Curator Suzanna Héman.

Jan van Adrichem

**SURVEY OF EXHIBITIONS AND
SPECIAL COLLECTION
PRESENTATIONS**

**STREAMLINE: THE DAWN OF
TOMORROW, AMERICAN
DESIGN, '30-'55**
Large exhibition of American
streamline design
Sponsor: Lucky Strike
travelled to Kunstmuseum
Wolfsburg
17.11.2001 > 24.02.2002

**FROM THE MUSEUM
COLLECTION:
DUTCH STUDIO GLASS**
24.11.2001 > 03.03.2002

SALON DES CENT
Hundred graphic designers from
all over the world paid a tribute
to Henri de Toulouse Lautrec
with a poster. Organized by
Anthon Beeke
01.12.2001 > 17.02.2002

**BARNETT NEWMAN –
'CATHEDRA'**
Exhibition around and with
Newman's completely restored
painting *CATHEDRA*
08.12.2001 > 10.02.2002

**AVERY PREESMAN –
BEDROCK**
Third in the series of exhibitions
dedicated to contemporary
paintings
15.12.2001 > 17.02.2002

BLOW UP, Dutch avant-garde
jewellery from the collection
22.12.2001 > 17.02.2002

SAM TAYLOR-WOOD
Film and photography
26.01 > 01.04.2002

DONALD JUDD
Woodcuts from the collection
06.02 > 25.03.2002
prolongated > 01.04.2002

**CHRISTIAN LUDWIG
ATTERSEE.
DON GIOVANNIS WETTER**
Paintings 1992-2002
16.02 > 01.04.2002

AD SNIJDERS
Paintings on paper 2001-2002
16.02 > 14.04.2002

1001 NACHT
Installation works by seven
artists inspired by 1001 Nights.
With: David Bade,
Lisa Couwenbergh,
Kees de Goede, Guido Lippens,
Jaap Noordermeer,
Mai van Oers, C.A. Wertheim
16.02 > 07.04.2002

**ZEEBROEK/KAMAGURKA.
TOUR DE TRANCE**
Paintings and drawings by the
famous cartoonist
01.03 > 12.05.2002
prolongated > 20.05.2002

APPLIANCES AND TOOLS
from the museum collection of
industrial design
02.03 > 21.04.2002

**BRUNO NINABER VAN EYBEN
CAST IRON**
Recent bowls in cast iron
09.03 > 14.04.2002

**VIDEOWORKS FROM THE
MUSEUM COLLECTION**
Marina Abramović, Peter
Bogers, Douglas Gordon,
Aernout Mik
23.03 > 26.05.2002

DISPLAY
A proposal for Municipal Art
Acquisitions 2000/2001.
Focussing on jewellery
23.03 > 26.05.2002

**THAT WAS DESIGN KPN ART &
DESIGN 1913-2002**
Small survey of corporate
design of KPN, which has
closed down its 'aesthetical
department'
02.03 > 21.04.2002

**FRANK VAN HEMERT.
MIND OF TIBET,**
paintings
13.04 > 12.05.2002

**CONCEPTUAL ART 1965-1975
FROM DUTCH AND BELGIAN
COLLECTIONS**
Survey of Conceptual Art c.
1965-1975 in Dutch and Belgian
collections
20.04 > 23.06.2002

**BEST DUTCH BOOK
DESIGN 2001**
26.04 > 26.05.2002

YSBRANT
Small presentation of paintings
27.04 > 26.05.2002

ITALIAN GLASS
New acquisition of rare pieces
of Venetian glass
27.04 > 23.06.2002

**GRAYSON PERRY –
GUERRILLA TACTICS**
Provocative pots, photographs,
dresses, quilts and films by this
English artist.
Supported by The British
Council
Later to The Barbican Art
Gallery/ The Curve, London
18.05 > 25.08.2002

HANS JOSEPHSOHN
Sculpture
Sponsor: Pro Helvetia
01.06 > 11.08.2002

**IN COLLECTION:
NORMAN DILWORTH**
sculptures and relieves
01.06 > 07.07.2002

**DESIGNS FOR CHILDREN:
PLAYGROUNDS BY
ALDO VAN EYCK &
FURNITURE AND TOYS**
Concentrating on the
playgrounds that architect Aldo
van Eyck designed from 1947
up to 1978. Also a presentation
of children's furniture and toys.
Children's workshops
Sponsor: ING
15.06 > 08.09.2002

**IN COLLECTION:
ANDREW LEWIS**
installation
15.06 > 18.08.2002

**JOOST VAN ROOJEN.
WATERCOLORS**
15.06 > 01.09.2002

TYPOGRAPHIC WORKSHOP
29.06 > 15.09.2002

MASKS OFF !!
Photography from the collection
06.07 > 27.10.2002

**AMONGST OURSELVES.
DUTCH PAINTING (1960-2000)
FROM THE COLLECTION**
13.07 > 29.09.2002

**COLIN McCAGHON:
A QUESTION OF FAITH**
Large survey exhibition of New
Zealand's most modern painter of
the 20th century.
Sponsors: Creative New
Zealand - Arts Council of New
Zealand Toi Aotearoa, and
private sponsors in New-
Zealand and Australia;
Worldwide Leisure
31.08 > 10.11.2002

LAURENCE ABERHART
Photography of New Zealand
31.08 > 10.11.2002

**SATYENDRA PAKHALÉ –
FROM PROJECTS TO
PRODUCTS**
07.09 > 24.11.2002

**BERND & HILLA BECHER,
INDUSTRIAL STRUCTURES**
Exhibition of the photographers,
winners of the Erasmus Prize
2002
14.09 > 31.12.2002
prolongated > 05.01.2003

**FRANZ ACKERMANN.
SEASONS IN THE SUN**
Paintings and spatial work by
this German artist. Presentation
in the series of current painting
in the Stedelijk
Sponsor: Institut für
Auslandsbeziehungen
14.09 > 03.11.2002
prolongated > 12.01.2003

JAN BONS
A new children's stamp and
other graphic design
**A CHOICE FROM 75 YEARS
OF STAMPS FOR CHILDREN**
21.09 > 24.11.2002

LIFE IN A GLASS HOUSE
A proposal for Municipal Art
Acquisitions 2001/2002
This time focussing on two-
dimensional work
05.10.2002 > 31.12.2002
prolongated > 16.02.2002

JEROEN HENNEMAN
Works on paper
10.10 > 17.11.2002

TEN YEARS TRACEY EMIN
First retrospective of this
London artist organised by a
museum, featuring video and
neon works, installations,
patchworks, paintings and
drawings
19.10.2002 > 31.12.2002
prolongated > 26.01.2003

CHANGE
Educational presentation for
higher vocational education and
lower general secondary
education, based on the various
collections of the Stedelijk, in
cooperation with the
Rijksmuseum and the Van
Goghmuseum
28.10 > 31.12.2002
prolongated > 06.04.2003

MUSEUMNIGHT 2002
02.11.2002

**IN COLLECTION:
HERMAN GORDIJN**
paintings
09.11 > 31.12.2002
prolongated > 19.01.2003

**IN COLLECTION: ED GEBSKI,
HERMAN GORDIJN, WIM KOK**
(paintings), **MICHAEL JACKLIN**
(sculptures)
23.11 > 31.12.2002
prolongated > 09.02.2003

**JOB KOELEWIJN TIME
MACHINE,**
installation
Proposal for acquisition
23.11 > 31.12.2002
prolongated > 09.02.2003

**PRINTS, PHOTOGRAPHY AND
ARTISTS' BOOKS**
from the museum collection
23.11 > 31.12.2002
prolongated > 09.02.2003

**LUCEBERT FROM THE
MUSEUM COLLECTION**
in connection with the donation
of the correspondence of
Walrecht-Lucebert
30.11 > 02.03.2003

BLUR: the blurring of categories
in the applied arts.
Presentation of acquisitions
30.11 > 16.02.2003
prolongated > 02.03.2003

**NETTY ROMEYN
GOLDEN TREASURES**
farewell presentation
2.12.2002 > 26.01.2003

EXHIBITION ELSEWHERE

**STEDELIJK MUSEUM IN THE
NIEUWE KERK
NO 1 SCULPTURE 1947 - 2002**
Sculpture from the Stedelijk
museum collection presented in
De Nieuwe Kerk at Dam Square
Sponsor: Audi
27.07 > 20.10.2002

**SURVEY OF EXHIBITIONS
STEDELIJK MUSEUM
BUREAU AMSTERDAM**

**JULIKA RUDELIUS
TALKSHOW**
15 12 2001 > 23 01 2002

**AERNOUT MIK
REVERSAL ROOM**
02 02 > 17 03 2002

**MAGNUS MONFELDT AND
PÅR STRÖMBERG
ASK THE DUST**
24 03 > 05 05 2002

**MATTI BRAUN
BUNTA GARBO**
12 05 > 23 06 2002

**JIM, JONATHAN, KENNY,
FRANCES AND SOL**
guestcurator Maxine Kopsa
30 06 > 18 08 2002

**TIM STONER
THE POWER OF PARTNERSHIP**
08 09 > 20 10 2002

**GERMAINE KRUIP
REHEARSAL**
27 10 > 08 12 2002

Museumnight
**PERFORMANCE
GERMAINE KRUIP**
02 11 2002

**ALBERT WESTING
HANDHELD**
15 12 2002 > 26 01 2003

**STEDELIJK MUSEUM
BUREAU AMSTERDAM
PRESENTATIONS ELSEWHERE**

BIJLMAIR

Gijs Müller
Edwin Janssen & Tracey
McKenna

ICA LONDON

L.A. Raeven,
Wildzone 1 & 2
februari – maart 2002

De Rijke De Rooij, 3 Films
mei – juli 2002

COLOFON
COLOPHON

STEDERKS MUSEUM
AMSTERDAM 2022
**EEN VERSLAG VAN EEN JAAR/
ANNUAL REVIEW**

SAMENSTELLING EN PRODUCTIE
COMPOSITION AND PRODUCTION

Jelle Bouwhuis
Madelief
T.O., H&M, nederl

BOUWEN / CHRONISLE
Mileit van Beek
Jelle Bouwhuis

EINDREDACTIE
EDITING
Jelle Bouwhuis

ONTWERP
DESIGN
T.O., H&M, nederl

VERTALINGEN
TRANSLATIONS
Tus, Verleien, Tuis, Translants
Lieveb

FOTOGRAFIE
PHOTOGRAPHY
Stedelijk Museum, fotoportering,
pneografisch departement
Karin Berlog, Mogens Ben, Arta,
Dennis, Jorgens, Rob, Yema, US,
Willeen, van Beek, Stefan, Blurre,
Jelle Bouwhuis, Carallen de Bruijn,
Ward, Druone, Liesbeth,
Dingenans, Gert, Jan van Hoof,
Debraac, De, Teugraaf

LITHOGRAFIE EN DRUK
LITHOGRAPHY AND PRINTING
Die Ketter, Brugge, B.

van werken van beeldende
kunstenaars, aangesloten bij een
CI SAU, organisatie van de
publiekrechtelijke afrekening met
Beeldrecht, Amsterdam
For Works of visual artists affiliated
with a CI SAU, organization of the
copyright settlement with
Beeldrecht, Amsterdam
© 2022 C.O.P.B.T. D.P.E.C.H.
AMSTERDAM

ISBN 90 5066 185 6